Poštarina plaćena u gotovu

Pojedini broj 1 dinar

Mali Istranin

GOD. IX SIJEČANJ 1938 BROJ 5

Mala pošta

Marko Mirosav, Daruvar. — Primili smo tvoje lijepo i uredno pismo. Zahvaljujemo Ti na čestitkama i na zagonetkama. Uzvraćamo pozdrave Tebi i svim Tvojim drugovima, našim tamošnjim pretplatnicima. Zagonetke su dobre, te ćemo ih postepeno uvrštavati.

Ivan Tončetić, Split. Vaša je pretplata uvijek bila u redu plaćena i mi Vas nijesmo nikada opominjali. To što jednom ili dvaput u godini prilažemo svakom primjerku čekovnu uplatnicu to je samo zato, da oni, koji nijesu platili, mogu njome poslati novac, a oni koji su već u redu podmirili svoju pretplatu mogu njome naći kojeg novog pretplatnika. Vašoj točnosti svaka čast! Vi ste naš vjerni i revni pretplatnik već punih devet godina i hvala Vam! Lijepo vas pozdravljamo!

Ivan Frulić, Siverić. Ispravili smo naslov i u buduće šaljemo list na Mladena. Knjiga »Za goli život« stoji 20.— dinara, a pretplata na list 12.— dinara. Javi se još kadgod! Bratski Ti pozdrav!

Milan Barišić, Koprivnica. Primili smo Tvoje priloge no nijesu više aktuelni pa ih ne možemo uvrstiti. Jesen je prošla, već je davno zameo snijeg, pa se pjesmu o »Jesenjoj kiši« ne može više uvrstiti. Međutim znaj, da nijednu Tvoju stvar nijesmo bacili kao bezvrijednu. Zdravo!

Flego Marica, Ljubljana. Poslali smo na naručene nam naslove sve dosad izašle brojeve. Lijepo zahvaljujemo i pozdravljamo Vas!

Andrija Ambriović, Dubravci. Poslali smo sve dosad izašle brojeve.

Osnovna škola, Radikovci. Isto!

M. Mijatović, Mišulinski Potok. Isto i Vama!

———X□X———

PONOVNO MOLIMO SVE DUŽNIKE, KOJI JOŠ NIJESU POSLALI PRETPLATU, da to svakako odmah učine. Naš je list, zbog nemarnosti i nesavjsnosti mnogih pretplatnika koji su list primali, a nijesu ga godinama plaćali, zapao u težak položaj. Mi nijesmo htjeli nikoga tužiti nego smo otpisali ravnih 108.000.— dinara. Ne podupru li nas rodoljubni pretplatnici, koji ne trebaju ništa drugo učiniti nego samo platiti ono što su dužni, mi ćemo biti prisiljeni da obustavimo daljnje izlaženje lista, koji je pune 32 godine vršio na najizloženijoj točci Hrvatstva i Slavenstva jednu veliku patriotsku ulogu, odgojivši u plemenitoj ljubavi prema rodu i domovini na tisuće požrtvovnih i idealnih rodoljuba.

Bila bi grdna sramota, da sada, kada nam je najpotrebniji, jadno propadne.

Rodoljubi pretplatnici, izvršite samo svoju dužnost! Ne oštećujte nas za onih jadnih 12.— dinara, koliko iznosi pretplata.

MALI ISTRANIN

GOD. IX ZAGREB, SIJEČANJ ŠK. GOD. 1937/38 BR. 5

Pokora Ive Kapelana

Davno je to bilo, davno, još u ono doba, dok je Mara Jurićeva živjela i trgovala kokošima. Barba Miho stanovao je tada gore u Kapelanima kao podstanar i nije još imao vlastitu kuću. Bio je mlad i upravo se je one godine oženio. Bio bi i zadovoljan, da nije imao zla susjeda, nekog Jivu Kapelana, koji je bio strah i trepet cijelome selu.

Pred njim nije bilo ništa sigurno. Tek što si se okrenuo, već ti je nečeg nestalo, a ti si onda razbijaj glavu, kuda je brže izginulo. Miho, kao najbliži susjed, pogotovo je stradao. I to se je ponavljalo svaki božji dan, dok nije konačno i strpljivome Mihi dozlogrdilo i on odlučio, da se ukloni takovom susjedu.

Skucao svoticu novaca, nešto dobio ženina miraza, a nešto posudio od staroga Matelića i započeo s gradnjom svoje vlastite kućice, na zemljištu u Goleščima, tik uz državnu cestu. Odahnuo je, kad je konačno mogao da se odseli iz Kapelana i teško bi bilo opisati čuvstva, koja je osjetio, kad se uselio u svoju kuću.

Otkako je otišao iz Kapelana, sreća kao da mu se nasmijala; posla je imao dosta, novac mu je upravo curio, tako da si je stao kućicu sve više i više dotjeravati. Pozvao je iz Tinjana stolara, da mu izradi vrata, »ma vrata«, rekao je »da takovih ne bude nideri tud okolo!«

»Ne boj se, Miho«, odvraćao bi mu stolar, »u porečkom kapetanatu ne će biti ljepših«, i moramo priznati, da mu je izradio takova vrata, kakvih doista u cijeloj zapadnoj Istri nije bilo. Bijahu iz teške čvrste hrastovine izdjelana, svakakvim ornamentima iskićena.

Miho se silno ponosio svojom kućom, pa bi nedjeljom, kad bi ljudi prolazili mimo, stao na cestu, naslonio se na ogradu pred kućom, i vikao svojoj Zvani:

»A daj, ženo, ne otvaraj obe vratnice. Zatvori ih, neka se vide vrata, da ljudi gledaju, što je Miho stekao«.

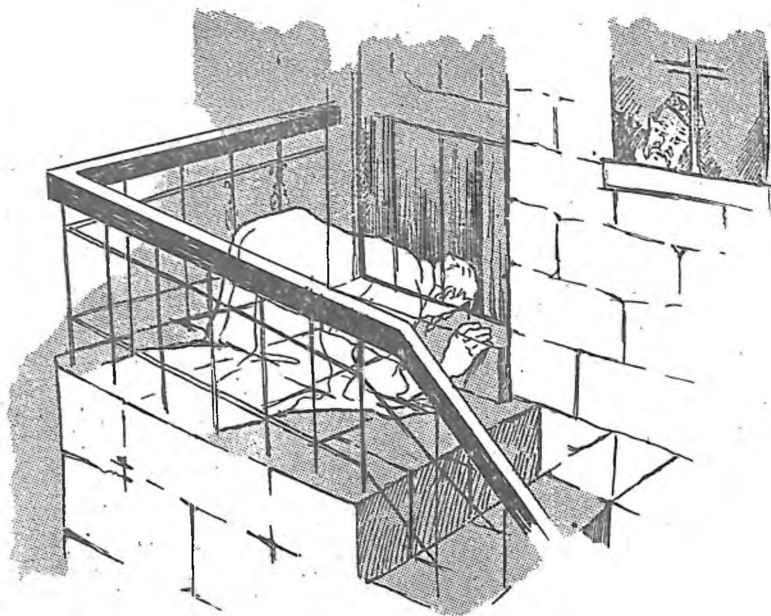
A Zvana bi onda pritvorila vrata, da se ne vide neožbukani zidovi u kuhinji i postavila bi se na »baladur«. Rahovci, Jurići i Jakići prolazeći mimo, okretali bi se i šaptali:

»Vrag je taj Miho! Još će jedamput da bude gospodin!«

Miho je, sjajući od zadovoljstva, razgledavao kuću sa svih strana i razgovarao s prolaznicima, čas bi zadržao starog Matelića, čas Zvanu iz Jurića i tumačio im, što li će on sve još uraditi, kako će urediti ovo, a kako ono.

Dok se je tako Miho radovao svojoj kući i prekrasnim vratima na njoj, dotle je Jive Kapelan nešto potajno snovao. Mihina izdjelana i izrezuckana vrata o kojima je govorila cijela Baderljanština, nijesu mu dala spavati.

»Koga se vraga toliko diči onaj sirotan svojim vratima? Šta će njemu ona lijepa vrata? Ima dubok podrum, a nema u njem ni kaplje vina, ima visoki tavan, a na njemu ni zrna žita, čemu mu dakle ta krasna vrata, ta njemu bi dostajala jedna ljesa, ili kup trnja, toliko da mu ne ide marva u kuću.

Ili se možda boji, da će mu tko što ukrasti? Hoće, a što? Gole zide, kamen? Ta drugoga ni nema u kući!« — rugao se Jive Kapelan pred drugim seljanima...

Jedne večeri, baš u predvečerje Male Gospojine, hvala joj budi i čast, dakle kad je u Baderni proštenje i najveći crkveni god, spremao se Miho u krevet. Zatvorio je čvrsto kračunom vrata i legao spavati. Njegova je Zvana davno već hrkala, a i on istom što je legao, zaspa ko zaklan. No ne za dugo. Iz prvog ga sna trgne užasna neka lomljava, grmljavina, što li!

»Bim, bum, hrsk, tresk!« udaralo je, sjeklo i bubnjalo po vratima....

»Joh Miho, ča je to za jime Boga?« kriknula je Zvana usplahirena i onako bunovna skočila s postelje, a Miho se

trgne, dohvati što je brže mogao s klina na zidu dvocijevku i pojuri stubama na tavan, da pogleda kroz prozorčić, što se to vani dešava.

No čim je on skočio s kreveta, u jednom je hipu sve utihnulo. Čulo se tek kako netko preskače stepenice, pa bježi preko ceste i Štentovog zida, a kad je Miho provirio kroz prozorak, nije vidio nikoga. Čulo se još samo nekakvo hihotanje, nalik na krikove poplašenih sova. To se smijao Jive Kapelan, čučeći među lozama u Štentovom vrtu i držeći sjekiru pod kaputom...

A Miho se je jadan, sav slomljen, spustio po stubama s tavana i došao do vratiju, koja su sva ispresijecana visjela smrskana na sitne treske. Kad ih je ugledao i opipao onako rasječena, teško ga je zabolilo srce, u grlu ga nešto stisnulo i on zaplače...

Jao kolike li sramote, pa baš na Svetu Mariju Malu, kad će na tisuće svijeta proći i ogledavati se na kuću mu.

»Jive, Jive, duša ti se ne smirila...«

— — — — — — — — — —

Din-dan, din-dan, din-diri-dan, kuckalo je zvono na baderskom zvoniku ili da točnije kažemo na onim četirim gredama nasred seoskog trga...

»Komu to zvonite, barba Stipe?« obraćali su se oni najbliži na barba Stipu Pastorčića, koji je, otkako ljudi pamte, bio zvonar u selu, a on im je odgovarao:

»Jive Kapelan, Bog mu dušu pomiluj«.

A malo je mrtvačko zvonce i dalje žalosno pjevalo na badernskom zvoniku i raznosilo s brijega u dolinu glas, da je umro Jive Kapelan.

»Zvana, Zvana, znaš li tko je umro?« dojurio je kući Miho, jedva čekajući, da joj ispriča veliku novost.

»A tko, za ime Božje?«

»Jive Kapelan!«

»Jive? A što ga je to stislo, ta još sam ga jučer vidjela«.

»Što ga je stislo? Ništa, Bog ga je kaznio, ta zar nam ih nije dosta učinio?«

»Doista, više nije mogao!«

»I Bog mu je poslao kap, da oslobodi ljude svih njegovih zala«.

»Znaš Miho, što opažam? Da je upravo danas godina dana, otkako nam je rasjekao vrata. I lani je bilo u samo predvečerje Svete Marije Male, tako da uistinu počinjem vjerovati, da ga je Bog htio kazniti baš radi naših vrata«.

I opet se Miho spremao u krevet.

»Čuješ, Miho, daj da izmolimo jedan očenaš za dušu pokojnoga Jive. Što ćeš, mrtvi su mrtvi, pak Bog ih pomiluj«, oglasi se najedamput Zvana.

Miho se malo začudio tom predlogu Zvaninom, ali se nije usprotivio, nego reče:

»Pa pomolimo se dakle!«

I oni izmoliše jedan očenaš. Upravo bijahu dovršili: »pokoj vječni«, kad li se na vratima začu teško neko stenjanje i uzdisanje.

»Hodi da vidiš, što bi to moglo biti«, reći će Zvana uznemireno, a Miho se brže bolje digne, odšulja se bosonog do prozora, turi glavu i ima šta vidjeti:

Na baladuru klečao je Jive Kapelan bosih nogu, ogrnut bijelom plahtom i cjelivao prag kuće Mihine, uhvativ obim rukama vrata, koja je lanjske godine upravo u to doba noći bio iz jala i zlobe rasjekao.

Kad je ugledao Mihinu glavu na prozoru, trgne se i stane se nečujno povlačiti. **Poput bijelog dima samo se skliznuo niz baladur, pa preko ograde na cestu.** Tu se rasplinuo. Čas zatim odroni se sa Štentovog zida nekoliko kamena, za znak, da se onuda poput magle, ne ostavljajuć za sobom stopa, povratio na groblje...

To je bila Jivina pokora. Morao je mrtav okajati grijeh svoj na pragu Mihine kuće....

Ernest Radetić

Jurić račundžija

Učitelj veli našem Juriću u školi:

— Neko kupi u trgovca robe za 75 dinara i plati odmah polovicu. No, Juriću, koliko treba onaj kupac još da plati trgovcu?

Jurić odgovori posve mirno:

— Trebaće još da plati onu drugu polovicu.

*

Učitelj: Ti si, dakle Juriću, kazao, da tvoj otac imade u toru deset ovaca.

Jurić: Jest, gospodine učitelju!

Učitelj: Dobro. Uzmimo sada, da je jedna ovca preskočila plot i utekla; koliko će ovaca ostati u toru?

Jurić: Nijedna!

Učitelj: Kako nijedna? Ta zar ne znaš računati?

Jurić: Znam ja računati, gospodine, ali ja poznam ovce: ako jedna pobjegne, sve će za njom.

Barba Rike

Kamene kućice

Kako su lijepe kamene kuće! I rijetko je koja mala, sitna. Sve su obično na kat. Pune su zraka i prostora. A ono prostrano ognjište u njima, oko kojeg se kupe djeca, očevi, djedovi i bake, pa pričaju nama mališima priče iz davne prošlosti, o vilama, o Marku Kraljeviću, o vukodlacima i o galijama, što morem plove! Otac puši lulicu, starije sestre pletu ili predu, a mi mlađi slušamo priče majčine i bakine, dok vani na mahove zaurla bura i psi zalaju tko zna zašto, tko zna zbog čega! Kao da se boje onog oblaka što se nad mjesecom začas prošetao.

Otac proviri kroz prozor, a tamo u dvorištu i oko njega sve je mirno i tiho! Ovce, goveda, sve je polijegalo, zadovoljno, bezbrižno! Stabla su već pusta i bez lišća! U selu vlada mir, samo kraj svijetla, koja trepere vidi se da su još ljudi budni i da mala djeca polako jedno za drugim odlaze na počinak, na odmor, umorna od dnevnog igranja i škole, a uveče ih majčine priče uspavljuju i odnašaju u daleke, lijepe krajeve...

Kako su junačke kamene kuće dok nad njima bura huji, kako su mile i drage kad na prozorima njihovim raste bosiljak, mažurana i drugo cvijeće! I te kamene kuće eto tamo su dolje preko Učke. Još su one tamo! I sad nečija baka priča djeci o prošlosti, kada su usred sela pjevali naši mladići: »Oja nina nena, jabuko rumena!« A danas se tek vidi po koja crna prilika ogrnuta crnim plaštem, bake se samo šćućure i misle kako je crna i duša tim ljudima, tim gavranima, koji odniješe lijepe priče, veselu pjesmu, ali koji kuću i dušu bakinu, kao i ljubav našu za te kamene kućice nikad ne će odnijeti.

Prikodražan.

U Senju

Predvečer, kada već sunce zapada,
Prošećen se rado do vrh fortice,
Kad šuška sve lišće od friške bave
I kad se na spanje spravljaju tice.

Doli, pod manom je široko more
I sve se crljeno-zlatno preliva...
A eno tamo i mali trabakul
Pred portom baš belo-jadro kaliva....

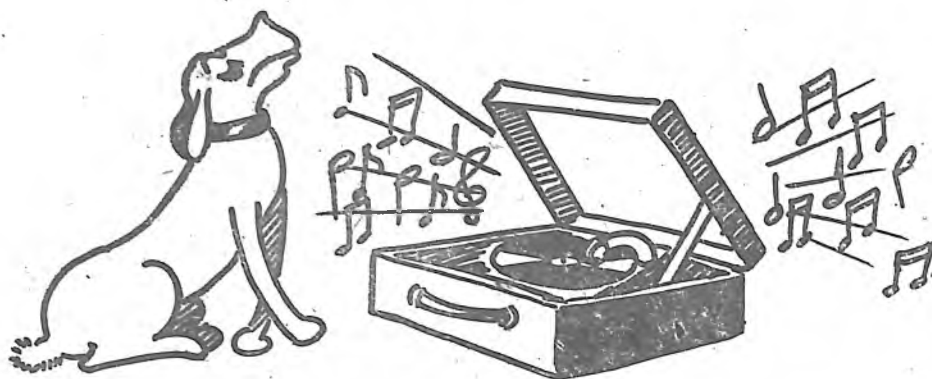
Ma kad se na desno malko okrenen,
Na oko već suza dojde mi bistra,
Jer tamo eno, na noj nam je strani
Naša ispaćena sirota — Istra...

D. T. Vragoba

Suparniku

Hropćeš, kašlješ, stenješ, cviliš
Kakov je to čudan glas?!
Ta naravno! . . . Ne umiješ
Skladno kao pas:
Vau — vau!

Možeš li se ti oglasit
Poput mene svaki čas?
Jest, dakako! . . . Ta sakrij se,
Kad zalaje pas:
Vau — vau!

Gdje ti noge, rep i glava,
I gdje ti je vitak stas?
Ha-ha-ha-ha! . . . Što se čudim?!
Pa ti nijesi — pas!
Vau — vau!

Moj nebore, zalud pjevaš
Alt, sopran, tenor i bas!
Zavijati nikad nećeš
Ljepše nego pas.
Vau — vau!

Šime Fučić

PITALICE

1) Ima četiri noge ima i perje, a nije ni ptica ni životinja! Što je to?
2) Četiri brata drže jedan krov.
3. Što je, kad krava pojede ljubicu?
4. Što je crnac, kad pojede svog oca i majku?
5. Kad ga u vis baciš, kao snijeg je bijelo a kad padne dolje, žuto je zacijelo! Što je to?
6. Diže se i pada, a ne miče se s mjesta. Šta je to?
(Odgovor vidi na str. 15)

Nevjera

Neki mišić dotrči do vode i htjede prijeći na drugu stranu, no nije znao kako bi, budući da nije znao plivati. U to se pojavi na površini žaba, a mišić je odmah zamoli za savjet i pomoć. Vragoljasta žaba odluči da se s njim našali, pa mu reče nek priveže svoju nogu o njezinu, a ona da će ga prenijeti tako na drugu obalu. Mišić je posluša, no kad su stigli do pola bare, zaroni žaba i htjede mišića utopiti. Miš se stade otimati i koprcati. To koprcanje uzmuti vodu i svrati na sebe pozornost rode, koja sleti nad vodu, pograbi mišića, a s njime i žabu i oboje ih slasno proguta, kaznivši tako i nevjernu žabu.

Vuk

Zlotvor stari smjel i drzak,
keseć zube svoje oštre,
zimu čeka ciču, krutu:
stol obilat da mu prostre.

Kada snijeg sve zasipa:
dô i goru, ravan cijelu,
on će tada da s' primakne
bezobzirno našem selu.

Bjesomučno zavijajuć,
ljude, blago napadaće;
do čeg stigne, bez milosti,
sa čoporom svojim klaće.

U noć tamnu, kad će sjever
mahnito i snažno tresti,
u naletu on će jednom,
u torove tad uljesti.

Sve će klati do čeg' stigne,
više nego za glad treba,
ma da znade, u zasjedi,
puška da na njega vreba.

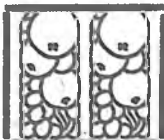
Ni puške se vuče stari
ništ' ne boji, kad glad mori.
I sa hajkom znade tada
bjesomučno da se bori.

Ljubo Brgić

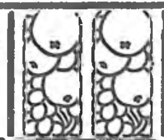
Rekordi sporosti

Toliko se toga priča o rekordima brzine, koji se danas postizavaju, bilo autom, bilo željeznicom, aeroplanom ili — trčanjem. Zanimljivi su međutim i rekordi sporosti. Evo nekojih: puž prevali u jednom satu jedan metar i po; bambusova trstika naraste, u povoljno godišnje doba, 26 milimetara u satu (to je najveća brzina, kojom rastu biljke), a naši nokti narastu — u 6 dana samo jedan milimetar.

Puž je dakle, rekorder brzine, ako ga usporedimo s drugim još sporijim stvorenjima.

RAZNO

Znate li

da je engleski jezik mješavina njemačkoga, latinskoga i keltskoga jezika,

da bi se iz svile zrakoplova »Hindenburg«, koji je nedavno izgorio u Americi bilo moglo sašiti 9000 odijela.

da je najotrovniji plin fosgen. Od njega stanu pluća krvariti i čovjek se zaduši,

da je prvi šećer bio uvezen u Evropu iz zapadne Indije, a dovezli su ga Arapi,

da velika većina ptica pojede dnevno četiri puta toliko hrane, koliko su same teške.

Ružino ulje, koje se proizvodi na veliko u Bugarskoj, poznato je po cijelom svijetu. Bugari su počeli uzgajati ruže vrlo rano, neki tvrde već u 13 vijeku. Najviše se gaje u Tudža-dolini, koja leži 200 km na istok od Sofije. Ružino ulje je vrlo skupo, što nije ni čudo, ako se uzme u obzir, koliko ruža treba, da se dobije par kapi toga ulja. Ruže nisu svake godine jednake kakvoće. Ako je godina dobra, potrebno je za 1 kg ulja 2000—3000 kg ruža. Ako je loša i 4000—4500 kg. Uzgajaju se crvene i bijele ruže. Grm crvene ruže dosegne visinu 1½—2 metra. Na jednoj grani zna biti do sedam ruža. Grm bijele ruže još je veći, ali njeni cvjetovi ne mirišu tako jako i ugodno. Od njih se pravi bijelo ružino ulje, koje je slabije kakvoće. Ruže drugih boja ne uzgajaju se, jer njihovo ulje — nevjerojatno je, ali istinito! — ne miriše na ružu, nego na đurđicu, rezedu ili ljubičicu.

*

Da od 14 milijun stanovnika naše države ne zna mnogo više od polovice čitati i pisati, to je tužna istina. Zato su osnovne škole kod nas potrebnije od ičega drugoga. Pogledajmo, kako je s time u drugim zemljama. Ima država, u kojima gotovo i nema nepismenih ljudi. To su Njemačka, Švedska, Norveška, Danska, Engleska, Holandija, Švajcarska i Austrija. U drugim zemljama stanje pismenosti nije tako povoljno. Od stanovnika, koji su prešli desetu godinu ne zna čitati i pisati: U Francuskoj 5,9%, u Sjevernoj Americi 6,0%, u Čehoslovačkoj 7,4%, u Belgiji 7,5%, u Estoniji 10,8%, u Mađarskoj 13,0%, u Letonskoj 18,8%, u Italiji 26,8%, u Litvi 32,7%, u Poljskoj 32,7,% u Bugarskoj 39,7% u Španiji 43,0%, u Grčkoj 43,3% u Rusiji 48,7%, u Mexiku (Amerika) 64,9%, u Portugalu 65,2%. u Braziliji (Južna Amerika) 69,1% u Britskoj Indiji 90,6%!

*

Kunić ide među životinje, koje se njbrže množe. Izračunano je, da bi jedan par kunića u najpovoljnijim životnim prilikama imao za 5 godina četiri milijuna potomaka. U Australiju donijeli su 1875 godine tri para kunića. Oni su se tamo tako dobro snašli, da ih je za tri go-

dine bilo već oko 14 milijuna. Mnogobrojna stada ovaca počela su zbog tih kunića doslovce da gladuju, jer su oni naveliko pasli travu. Prosto su se morali seliti pred kunićima u druge krajeve Australije, gdje te napasti nije bilo. Godine 1900 bilo je u Australiji već oko 100 milijuna kunića. Naravno, da su ih Australci na veliko tamanili, jer su im nanosili mnogo štete. Zanimljivo je, da se čak predlagalo i to. da ih se truje bacilima tifusa. Bacilima tifusa dosada su trovali samo štakore. Ali taj predlog zbog raznih opasnosti nije prihvaćen. Ipak ima Australija, pored štete, od njih i koristi. Tako je godine 1913 samo iz jedne australske države, Novog Južnog Walesa (čitaj: Velsa) izvezeno u inozemstvo 560.000 sanduka smrznutog kunićjeg mesa od 13½ milijuna kunića, Posljednjih godina dolazi u promet iz te države godišnje 15 mil. kunićjih koža.

Najveći gradovi na svijetu jesu: New York sa 9,800.000 stanovnika, London 8,204000, Tokio 4,987.000, Pariz 4,750.000, Berlin 4,202.000, Chicago 3,376 000, Moskva 2,781.000, Shanghaj 2,674.000 (danas ih nakon opustošenja im mnogo manje), Osaka 2,454.000, Leningrad 2,228.000, Buenos Aires 2,149.000, Philadelphia 1,951.000, Beč 1,866.000, Detroit 1,569.000, Kalkuta 1,486.000, Rio de Janeiro 1,469.000, Tientsin 1,389.000, Peiping (Peking) 1,298.000, Sidney 1,256.000, Los Angeles 1,238.000, Varšava 1,178.000, Bombay 1,161.000, Hamburg 1,092.000, Glasgow 1,088.000, Kairo 1,065.000. Melbourne 1,032.000, Rim 1,008.000, Budimpešta 1,006.000, Prag 1,000.000. To su brojke prema popisu pučanstva iz godine 1930. Danas imadu svi ti gradovi sigurno još više stanovnika.

Ptić trbuhozborac. U Australiji živi ptić, kome može zaviditi i najspretniji trbuhozborac. Taj ptić može sjediti na grani tek par koraka udaljen od nas i pjevati, a da nitko od nas neće ni primijetiti, da to on pjeva. On naime kod pjevanja uopće ne otvara kljun, a kad pjeva pričinja nam se kao da glas dolazi iz najveće daljine. Pjesmu započinje dubokim glasom, što zvuči ko da dolazi iz daljine; što dalje pjeva to više diže glas i čovjeku se pričinja da glas dolazi sve bliže i bliže. Onda mu glas i opet pada, kao da se udaljuje.

Kako brzo lete ptice? Orao i lastavica prevale na sat 45 km, golub listonoša 72 km, a prepelica, kad bi neprestano letjela, preletjela bi 80 km na sat. Još je brži sokol, koji prevali 95 km na sat.

U nas je još dobro. U Kini imade 200 milijuna ljudi, koji ne znaju ni čitati ni pisati.

Nekada se nije putovalo tako udobno kao danas. Kada se je znameniti španjolski moreplovac Magalhaes otputio na put oko svijeta imao je pet lađa sa 234 mornara. Kući se vratila samo jedna lađa. Sam Magalhaes poginuo je na putovanju u boju s urođenicima na otocima Filipinskim.

Najteža tvar na svijetu nije olovo, iako se uvijek kad se hoće nečemu kazati, da je jako teško, kaže da je »teško kao olovo«. Zlato i platina su mnogo teže kovine nego li olovo. Još teži su: tantal, thalium, thorium, wolfram, uran, osmium i iridium. To su najteže i najgušće tvari.

Dječje novine

Put u Ameriku preko sjevernog pola. Sovjetska vlada namjerava urediti redovitu zračnu vezu između Rusije i Amerike koja bi išla preko sjevernog pola. Kako je poznato iz novina Rusi su već uredili na sjevernom polu stanicu za istraživanje vremenskih prilika, pa se tamo nalaze već više mjeseci mnogi učenjaci i letači. Amerika se zbog toga uzbunila, jer se boji da će Rusi tamo urediti ratnu stanicu, no za sada još nijesu proti tome ništa poduzeli.

Nasukao se parobrod. Amerikanski parobrod »President Hoover« nasukao se nedaleko otoka Formosa u Tihom Oceanu. Putovao je iz Kube na Filipinsko otočje. Na njemu je bilo 380 putnika i 330 mornara. Nesreća se dogodila uslijed tajfuna, strašnog vihora, koji u onim krajevima često hara.

Bijela ploča i crna kreda. Na cijelom svijetu uvedene su bile do sada u školama crne ploče, na kojima se je pisalo bijelom kredom. Najnovija naredba engleskoga ministarsta prosvjete uvodi u škole bijele ploče, na kojima će se pisati crnom kredom. Liječnici naime dokazuju da je crno pismo na bijeloj ploči čitljivije i da ne kvari vid.

Junački dječak ubio krampusa — lopova. U jednom selu u Češkoj otišao je neki gospodin Fuchs sa svojom ženom na Nikolinjsku zabavu. Kod kuće je ostao njihov dvanaestgodišnji sin sam.

Neki lopov vidio je to, pa se obukao kao krampus i došao u kuću. Dječak misleći da su to veseli mladići pustio je krampusa u kuću, no kad je vidio da je krampus sam, bez svetog Nikole, počeo ga je tjerati van. Krampus se međutim nije dao van, nego je počeo pretraživati ormare a dječaku je zaprijetio, da će ga ubiti ne pokaže li mu, gdje imade njegov otac sakriven novac.

Dječak se nije preplašio. Skočio je u sobu dohvatio pušku i kad ga je tobožnji krampus htio udariti opali u njega hitac, a odmah zatim pobjegne u seosku gostionicu po oca i majku. Kad su se ovi vratili lopov je već bio mrtav.

U Americi su osudili psa i slona. U američkom gradu Blaackport u državi New York tamošnji je sud osudio na smrt ovčarskog psa. Pas se je u vodi igrao s četrnaestgodišnjim dječakom i skakao na njega, pa se dječak utopio. Suci su osudili psa, da mora biti neprestano privezan na lancu sve do 1. rujna 1938. godine. Bude li pas zatečen na ulici svaki stražar ima pravo i dužnost da ga odmah ustrijeli.

Slon Wally u zoološkom vrtu u San Franciscu nosio je na leđima djecu i bio njihov najbolji prijatelj. Međutim se jednom prilikom poplašio zbacio sa sebe dijete i pregazio ga. Suci su donijeli osudu, kojom su ga osudili na smrt. Tri najbolja strijelca gradske policije ustrijelila su slona.

Društvo za zaštitu životinja protestiralo je proti tom postupku, jer da je barbarski i nečovječan.

Djeca, koja nijesu nikada vidjela kravu. Zoološki vrt u Washingtonu nabavio je lijepu kravu i smjestio je na najljepšem mjestu, da bi je djeca mogla vidjeti. U Washingtonu naime nijesu tamošnja gradska djeca nikada vidjela kravu. A moramo priznati, da imade i u našim gradovima veoma mnogo djece, koja još ni danas ne znaju, kako i na koji način daje krava mlijeko, koje im je najglavnija i najdraža hrana.

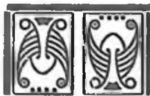
Kukavica u filmu. Jedno filmsko poduzeće u Londonu snimilo je film iz života kukavice. U njem je prikazano, kako kukavica podmeće drugim pticama u gnijezdo svoje jaje. Najprije si ona ogledava iz daleka gnijezdo, u koje misli snesti jaje i čeka, dok iz njega odleti ptica. Nato doleti žurno u prazno gnijezdo, pograbi kljunom jedno od jaja, koja se nalaze u gnijezdu, snese brže bolje svoje jaje i odleti s ukradenim jajetom, koje poslije negdje na grani popije. Sve to ne traje niti pol minute.

Ptica kad se vrati opet u gnijezdo, redovito ne opazi, da joj je kukavica podmetnula svoje jaje.

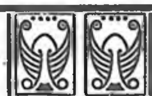
Kad se mlada kukavica izleže ona je strašno proždrljiva i siromašna ju ptica ne može dosta nahraniti. Bezobrazna je i nasilna, naglo raste i obično izbaci druge mlade iz gnijezda pa ostane sama. Kad joj narastu krila odleti iz gnijezda, i ne mari više za svoje hranitelje.

Nova vlada u Rumunjskoj. U Rumunjskoj je sastavljena nova vlada po uzoru talijanskog fašizma i njemačkog nacionalnog socijalizma. Prvi zaključci vlade upereni su protiv Židova. Čini se da će sada opet navaliti u Jugoslaviju i proganjani rumunjski Židovi, kao što su ovdje već našli utočište Židovi iz Madžarske i Njemačke.

U Zagrebu je dne 7. prosinca 1937. preminuo blagopokojni nadbiskup zagrebački i metropolita hrvatski, Dr. Ante Bauer. Bio je zaista velik i nesebičan rodoljub, koji je živio samo za svoj narod. Sav svoj imetak dao je za dobar odgoj mladeži, koja mu je osobito mnogo ležala na srcu, pa je osnovao s ogromnim žrtvama veliko dječačko sjemenište, kakvog nema nigdje na Balkanu. Kad su talijanske vlasti nesmiljeno proganjale naš narod u Istri, on je jednom jakom i odlučnom poslanicom upozorio na ta nasilja čitav svijet. Slava mu!

ZDRAVLJE

Pelin.

Nalazimo ga skoro u svakom vrtu, a raste i uz putove, grabe i t. d. kao samonikla bilina. Pelin je u opće poznat kao dobar lijek od želudčanih bolesti. Ljudi ga oduvijek troše za jačanje želuca na razan način. Osobito se mnogo troši zgnječen sa vinom, nu mnogi mu jedu i prijesno lišće u jutro na tašte, pa tvrde da im se želudac znatno ojača. Za pelin se uopće znade, da tjera iz želuca pokvarene plinove, podržaje i poboljšava želudačne sokove, podaje bolji tek i probavu, osobito ako se rabi kao priugotovljen lijek, t. j. kao čaj ili kao prašak. Pelin odstranjuje posvema neugodan dah, ako isti iz želuca dolazi. Tko boluje na jetrima, neka uzme na dan po

dva puta na nožnom šiljku pelinova praška ili u juhi ili u kojoj drugoj hrani, pa će naskoro opaziti, kako bolest na bolje kreće, te ne će dugo vremena trajati, da će mu se zdravlje posvema povratiti. Pelinov izvadak (sok) može se veoma dugo čuvati i kao veoma uspješan kućni lijek upotrebljavati. Putnici, kao i svi oni, koji moraju dugo hodati, a trpe na želudačnoj bolesti, ne bi smjeli nikada od kuće bez pelinova izvatka (ekstrakta). Ljekovita moć pelina dolazi poglavito otuda, što upravo izvanredno jača želudčani sok. — Taj se divni lijek broji među najbolje lijekove za želudac. Uzima se nekoliko tjedana svako jutro prije doručka i prije večere po 3—4 jedaće žlice. Kao što je poznato od pelina priređuju vinogradari izvrsno piće pod imenom pelinkovac (Wermuth).

Dr. P. B—ć

KLOK i JOŽIĆ

Jedna grupa nizozemskih učenjaka istraživala je unutrašnjost otoka Bornea, ali se borila s velikim poteškoćama, jer je veoma teškom mukom prodirala u džunglu.

— Čemu se toliko mučite, kad imate na raspolaganje sva moguća tehnička pomagala? — reče Jožić jednoga dana vođi ekspedicije. — Uzmite aeroplan, preletite džunglu uzduž i poprijeko, spustite se malo niže i točno ćete vidjeti, gdje je džungla neprohodna, a gdje nije, gdje imade u njoj čistina, gdje voda, gdje sela i naselja —

— Misao je zaista odlična — prizna vođa ekspedicije — no nije tako lako izvediva, kako vi to zamišljate, dragi moj mladi prijatelju. U ovoj zemlji vladaju u zraku drukčije atmosferske prilike, nego kod nas. Tlo je vulkansko, iz pojedinih kratera, koji još nijesu sasvim ugasnuli izlaze još uvijek neki plinovi, koji bi mogli biti katastrofalni za motore.

— Pa hajte, da pokušamo malo izletjeti ja i moj Klok, — reče Jožić.

— Pokušajte, ali na svoju vlastitu odgovornost, — prihvati vođa ekspedicije.

Tako je i bilo.

Jednoga se jutra Klok i Jožić uspnu na aeroplan, Jožić sjedne za volan, da pilotira, a Klok do njega da mu bude od pomoći. Motor zabruji, aeroplan se digne i oni zaplove nebu pod oblake — — —

Prekrasan pogled puče im pred očima. U jasnoj vedrini plavog i čistog neba, na kom nije bilo nigdje ni oblačka, odrazivali se vršci čunjastih planina, koje se izdizahu iz mora zelenila beskonačnih prašuma.

Poput orijaških gorostasa izdizahu se iz tog zelenog mora krošnje visokih stabala, koja dosizahu visinu od 40 do 100 metara. A sred tog divnog zelenila ljeskahu se tu i tamo ko srebrne zmije potoci i rijeke, koje su presijecale šumu. Tu i tamo ukazala bi se po koja široka čistina, a na njoj ko neki crni krtičnjaci, oko kojih su miljile neke crne prikaze, poput mravi.

— Klok to su ljudi, divljaci, o kojima nikad svijet nije čuo da postoje — reče Jožić.

Nije pravo ni dorekao, kad li se u motoru začuje neko pucketanje, a malo zatim sukne plamen i dim.

— Gotovi smo! Klok skači! Otkopčaj padobran!

Tek što je to izrekao, aeroplan počne padati vrtoglavom brzinom.

Nije bilo druge, valjalo se spasavati padobranom, jer je motor prsnuo na komade i stropoštao se baš u jednu rijeku i to taman na nekakav pješčani prud usred vode.

Na svu sreću rezervoar benzina nije se zapalio inače bi oni bili za čas planuli i izgorjeli a ovako im je uspjelo da se pomoću padobrana živi spuste. I zaista! Nije prošlo ni četvrt sata, a oni se nađoše na zemlji i to upravo na onom istom otočiću, na koji je pao i njihov aeroplan. To je

bila njihova sreća, jer da su pali desetak koraka dalje, bili bi ih valovi mutne rijeke progutali.

Nijesu se pravo ni snašli, kad li Klok odjednom vrisne.

Sa svih strana stale su se iz vode dizati ogromne glave krokodila, koji su ih okružili, pokazujući svoje razjapljene čeljusti s oštrim zubima.

— No, još nam je samo to trebalo — reče Jožić. — Bit ćemo im mastan zalogaj. — To reče, pograbi revolver iza pojasa, opali jedan hitac, ali bez uspjeha.

Tane je jednoga od ogromnih krokodila samo okrznulo po ljuskama, malo ga raskrvarilo, ali ga nije ubilo. To ga je samo još više razbjesnilo. I zbilja svi su krokodili sada navalili i izmiljili iz vode na pijesak udaljeni od naših dvaju junaka samo nekoliko metara.

Najednom Klok kao da se nečega sjetio. Izvadi iz Jožićeva žepa škatulju šibica, zapali jednu šibicu i baci je u vodu. Voda plane i u vis liznu ogromni plameni jezici, koji zaokruže Kloka i Jožića.

Da ste sad vidjeli krokodile. Oprženi odmagliše glavom bez obzira i nestade ih, te se više ne pojaviše nigdje u blizini.

Što je to zapravo bilo i kako se je to mogla zapaliti voda? Vrlo lako. Klok je svojim finim njuhom i još bistrijim okom opazio, kako po površini vode pliva benzin, koji se je razlio iz rezervoara razbitog aeroplanskog motora. U jednom trenu sinula mu je spasonosna misao, na koju ni Jožić ne bi bio nikada došao. Znao je, koliko se sve životinje boje vatre, pa je zapalio benzin bacivši u vodu šibicu. Benzin je još neko vrijeme gorio, a onda izgorio i vatra se ugasila.

Oni su ostali neozlijeđeni nasred pješčanog otočića, opkoljeni mutnom žutom vodom sa svih strana.

— A što sad? — zamišljeno će Jožić.

Na to nije znao odgovoriti ni Jožić.

Vidjet ćemo, kako će dalje.

Lisica i zemljani lonac

Otišla baka na njivu da žanje žito i ponijela sobom lonac pun mlijeka. Kad je došla na njivu, sakrila je lonac ukraj njive u džbunju, da joj ga tko ne ukrade. Dok je baka žela žito, prikrade se loncu lisica, uvuče glavu u nj i popije mlijeko. Htjede zatim uteći, ali eto zla! Glave nije iz lonca mogla izvući. Klati glavom lijevo, klati desno, trči i tresi, ništa nije pomoglo. Glava se nije dala van. Izmučena govorila je lončiću: »Ajde lončiću, našalio si se, nek ti bude, pusti me sada, dragi mali lončiću, dosta je tog zabavljanja. Naigrao si se i sad bi mogao prestati.« — Ali lonac nije nikako htio da spadne. Razljutila se lija i povikala: »Čekaj, zloćo jedna, nisi se htio milom otkinuti, ja ću te utopiti!« Otrčala je na rijeku i počela utapljati lonac. Lonac je tonuo sve više, ali s njim i tetka lija, dok se zajedno nijesu utopili.

(Po ruskom: A. M.)

IGRA BROJEVA

Brojevima se dadu izvesti najneobičnije igre. Evo na pr. jedne:

12345679 × 9 = 111111111
12345679 × 18 = 222222222
12345679 × 27 = 333333333
12345679 × 36 = 444444444
12345679 × 45 = 555555555
12345679 × 54 = 666666666
12345679 × 63 = 777777777
12345679 × 72 = 888888888
12345679 × 81 = 999999999

A sad evo jednog umnoška, koji je još zanimljiviji:

123456789 × 8 = 98765432

*

Oko stola stoji dvanaest osoba. Prije nego će sjesti zamolila ih je gazdarica neka bi se pokušali porazmjestiti na onoliko načina, koliko im je moguće.

Međutim jao! Kad bi se oni pokušali razmjestiti na onoliko načina na koliko je to moguće, oni bi se premještavali godine i godine, jer imade ništa manje nego 479,001.600 načina kako bi se 12 gosti moglo rasporediti. Uzmemo li, da bi za svako premještavanje trebali pol minute, oni bi se premještavali bez prekida preko 450 godina.

ALFABETSKI LABIRINT

Labirint započinje slovom A: iz slova A nađi put do slova Z tako da nigdje ne pređeš preko crne crte.

ODGOVORI

1) Krevet.
2) Noge od stola.
3. Proljeće.
4. Siroče bez roditelja.
5. Jaje.
6. Barometar.

Ciganin i majmun

Jedan dva, jedan dva!
Glete, glete majmuna,
kako ide na dvije noge,
kako čini zgode mnoge,
kako svaki pos'o zna.
Jedan dva, jedan dva!

Majmun pleše hopa, cupa!
Ciganin u bubanj lupa.
A sad eno hitro skupa
idu, skaču, tupa tupa!
plešu, plešu obadva.
Jedan dva, jedan dva!

Svršio je ples i cika,
zapljeskala sva publika.
I dok pljesak još odzvanja,
majmunče se svima klanja.
Takav red je, to on zna.
Jedan dva, jedan dva!

»Kud hitite?... Molim samo
da majmunu nešto damo.
Nitko na tom bijelom svijetu
ne trudi se badava
pa ni majmun — to se zna.
Jedan dva, jedan dva!«

Kad ciganin to prozbori,
uz njega se majmun stvori,
sa glave mu klobuk strže
pa publici priđe brže.
Takav red je, to on zna.
Jedan dva, jedan dva!

Naokolo klobuk stari
kruži, kaplju u nj dinari.
Zadovoljno cigo škilji,
raduje se milostinji.
Grli, ljubi majmuna.
Jedan dva, jedan dva!

Gabrijel Cvitan

ODGONETKE

Odgonetke iz broja 3

Župnik i prosjak. Prosjak je, došavši k prvom župniku, imao 1.75 dinara, kod drugog župnika 1.50, a kod trećeg 1 dinar.

Bijele i crne ovce. Bijele ovce popasu mnogo više trave nego crne zato, jer je bijelih ovaca mnogo više nego crnih.

Pitalica. Jedan se je putnik zvao Svaki i on je pojeo svoje pile i salatu. Prema tome su kobasice pojela ona dva druga putnika.

Ispravno su odgonetali: Josip Tomić, Petrinja; Emil Jurković, Srp. Moravice; Davor Rogutić, Kraljevica.

Odgonetke iz broja 4

POSJETNICA: Iz Leskovca.

KRIŽALJKA: Okomito: 1. rak — 2. pore — 3. raka — 4. vo — 5. li 6. karat — 8. puran — 9. tor — 11. mir — 13. ham — 17. akov — 18. anal — 21. im — 23. I. R. (Ivan Rendić) — 25. dol —

Vodoravno: 2. par — 4. vokal — 6. kor — 7. kip — 9. ta — 10. Ema — 12. uh! — 14. Lora — 15. vrat — 16. Ra — 17. ara — 19. am — 20. tik — 22. Nin — 24. modar — 62. vol —

Ispravno riješili: Marko Mirosav, Daruvar; M. Pribić, Tuzla; Nik. Ribarić, Sušak; Marin Maričić, Ston.

ZAGONETKE

Ispunjaljka
(Marko Miroslav, Daruvar)

I

grad u Srijemu

sprava za tucanje šećera

grad u Madžarskoj

muško ime

američka životinja

rijeka u Sibiru

poljska ptica

roditelj

žensko ime

doziv na telefonu

tvar koju izbacuje vulkan

muško ime

muslimanska svetinja u Meki

II

I—II Naš kipar

MAGIČNI KVADRAT
(Marijan Koščević, Križevci)

	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				

1) žensko ime

2) rijeka u Rusiji

3) mjesto u Srijemu

4) mjera za papir

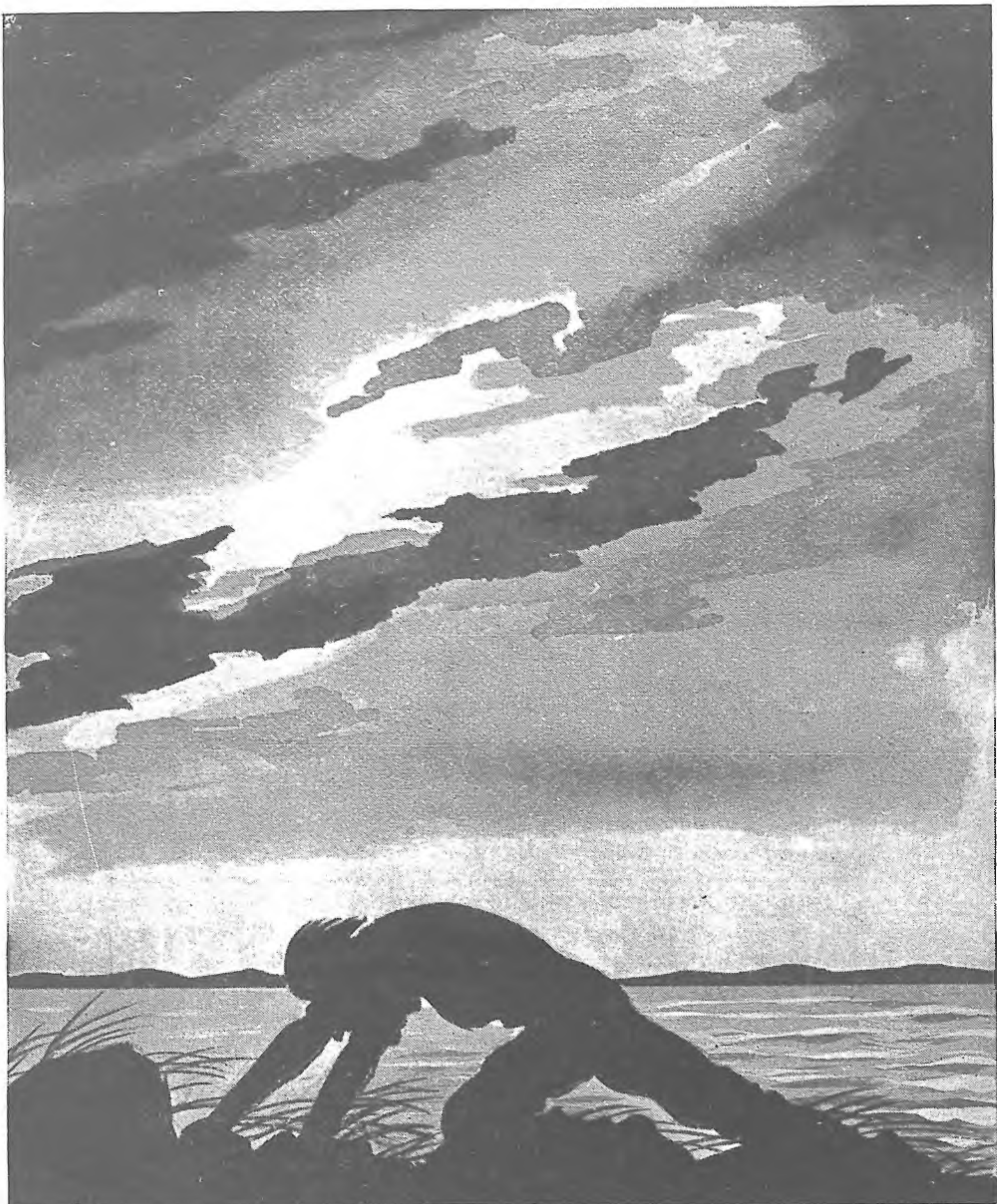
Okomito i vodoravno isto

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31. Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: **Ernest Radetić**, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara: Ivan Bujanović, Zagreb, Radićeva ul. 26. I. kat.

Poštarina plaćena u gotovu

Pojedini broj 1 dinar

Mali Istranin

GOD. IX VELJACA 1938 BROJ 6

Mala pošta

Marko Mirosav, Daruvar. Primili smo zagonetke, dobre su, te ćemo ih postepeno uvrštavati.

Josip Tomić, Petrinja. Hvala na zagonetkama. Ulaze!

Petar Troskot, Šibenik. Počevši od broja za veljaču, slat ćemo Vam po 21 komad mjesečno. Usrdno zahvaljujemo na pažnji.

Davor Rogutić, Kraljevica. Poslali smo ti zaostali broj lista i kalendarić »Soču«. Kalendar »Jugoslavenske Matice« poslat ćemo ti naknadno, jer ga momentano nijesu imali na skladištu. Zdravo!

Mary Vidošić, New-York. Primili smo program reprize Radetićeve drame »Za goli život« sa slikom izvađača. Neobično smo Vam zahvalni na trudu i zauzimanju za našu pravednu stvar, a marnim glumcima od srca čestitamo na odličnom uspjehu. Sve nam lijepo i od srca pozdravite.

Emil Jurković, Ogulin. Hvala na priposlanoj suradnji.

PONOVNO MOLIMO SVE DUŽNIKE, KOJI JOŠ NIJESU POSLALI PRETPLATU, da to svakako odmah učine. Naš je list, zbog nemarnosti i nesavjesnosti mnogih pretplatnika koji su list primali, a nijesu ga godinama plaćali, zapao u težak položaj. Mi nijesmo htjeli nikoga tužiti nego smo otpisali ravnih 108.000.— dinara. Ne podupru li nas rodoljubni pretplatnici, koji ne trebaju ništa drugo učiniti nego samo platiti ono što su dužni, mi ćemo biti prisiljeni da obustavimo daljnje izlaženje lista, koji je pune 32 godine vršio na najizloženijoj točci Hrvatstva i Slavenstva jednu veliku patriotsku ulogu, odgojivši u plemenitoj ljubavi prema rodu i domovini na tisuće požrtvovnih i idealnih rodoljuba.

Bila bi grdna sramota, da sada, kada nam je najpotrebniji, jadno propadne.

Rodoljubi pretplatnici, izvršite samo svoju dužnost! Ne oštećujte nas za onih jadnih 12.— dinara, koliko iznosi pretplata.

MALI ISTRANIN

GOD. IX ZAGREB, VELJAČA ŠK. GOD. 1937/38 BR. 6

Umišljeni bolesnik

Vani je hladno i maglovito jutro. Zvonko leži u krevetu, pokrio se perinom do nosa, toplo mu je i ugodno, pa mu se nikako ne da van!

U sobu ulazi majka noseći zdjelicu mlijeka:

— Žurno se diži, Zvonko, već je kasno, odjeni se valja ti u školu.

— Oh, kako je to dosadno — pomisli u sebi Zvonko. — Ustajati svako jutro tako rano, po tom hladnom i maglovitom vremenu, a samo zato, da ideš sjediti u onu tvrdu, usku klupu, da ideš dobivati druge redove, da stojiš ukočen kao kolac pred gospodinom učiteljem. — E, ne, ne! U kratko Zvonku se to ne da!

Nadigne se malo i naslonjen na jastuk pogleda kroz prozor. Vlažan je i zamućen. Sigurno je vani kišovito i blatno. Ljudi negdje hodaju, poprskani do koljena. Cesta je puna kaljuža, a bit će i vjetra. A ovdje je tako ugodno i toplo pod pokrivačem.

Ispruži jednu nogu, ali ju uskoro opet povuče pod pokrivač i reče u sebi odlučno:

— Ne i ne! Ostajem u krevetu pod svaku cijenu, pa dogodilo se ma što. —

I što bi okom trenuo već je smislio osnovu. Reći će majci, da je bolestan.

Eto majke: — Daj, diži se već jednom. Krajnji je čas!

— Znaš, mamice, nije mi dobro!

— Što?

— Jako sam bolestan!

Mama se uznemirila. Lice joj problijedilo. Primi ga za ruku i opipa mu bilo.

— Bilo ti je u redu!

— Ali, majčice, ja teško dišem —

— E, onda se nemoj dići!

— Ali ja moram u školu!

— Ništa zato, ja ću te ispričati, kad si bolestan. A gdje te još boli?

— Boli me i želudac!

— No, dobro, dobro, pokrij se. — Ne trebaš se dizati.

Zvonko je likovao. I pomislio je na svoje drugove: Bocecka, Veselića, Šipuša, Ivicu, Franića i na sve druge, koji sada negdje klipšu u školu po blatu i studeni, a on evo ovdje lijepo lijengari pod toplim pokrivačem.

— Danas ćeš popiti mlijeko samo, bez kruha, reče majka.

— Kako to mamice? Ja bih jeo, ja sam gladan.

— Ne, ne! Moraš držati dietu. Svaka bi ti hrana škodila. Dapače dat ću ti žlicu ricinusova ulja, da te pročisti.

Zvonko zadrhta. —

— Znaš, majčice, sada mi je već malo bolje.

— No, ako ti je bolje, ustani, obuci se pa ćeš u školu. —

— Ne, ne, sad me opet počelo šarafiti.

— Nema druge, idem po ricinusovo ulje.

Majka ode, da se za čas vrati s uljem. —

— Uh, što je odurno to ulje. — Jao jedva ga je progutao, cijelo mu se lice iznakazilo od neugodnog teka.

Kad li, tko ono dolazi u kuću? Pa to je Bocek.

— O, zdravo Zvonko, kako si?

— Zlo, strašno me želudac boli. Ovaj sam čas morao popiti ricinusovo ulje, da me pročisti.

— Šteta! Vječna šteta! Danas nemamo škole. Evo sunce će uskoro razbiti maglu, bit će divan dan, pa je gospodin učitelj odlučio da cijeli naš razred izvede u prirodu. Krenut ćemo preko šuma i livada, skakat ćemo i vriskati. Zabavljat ćemo se, da će biti milina. — Šteta, šteta, da još tebe nema, svi su drugi đaci došli.

— Pa zar nije vani magla, nije kiša?

— Kakva magla, kakva kiša, eno sunce već probija, bit će divan dan. — Oh, ti si baš siromah, kad moraš ležati.

I ode veselo fućkajući.

Vani, na cesti, čuo se hihot školske djece, smijeh i žamor. Odlazili su na izlet.

Zvonka je nešto počelo peći u duši. Nešto ga je grizlo. Je li to bila savjest, koja se oglasila?

Ili je već ricinusovo ulje počelo djelovati i šarafiti ga po trbuhu.

Bit će da je bilo i jedno i drugo!

er

Spava cvijeće

Gdje je cvijeće da ga nema?
U zemljici tiho drijema,
na mekanim posteljama
pokrit snježnim pahuljama.
Tiho hod'te, ne bun'te ga,
ne zov'te ga, ne bud'te ga,
jer kad prođe ljuta zima
javit će se nama svima.
Dragi Bog će k njemu prići
i tihano s njega dići
bijel pokrivač, nježna tkiva,
pod kojim ga sada skriva.
Budit će ga nježno, ti'o
Njegov topli zov i mio:
»Djeco moja, šarno cvijeće,
eto, granu pramaljeće!
Probud'te se, ustanite,
neka bude cio svijet
pun radosti, drag i lijep!«
A cvijeće će, s glasa toga,
u kom znaju dragog Boga,
otvoriti bistre oči,
iz kojih se radost toči
i podići lijepe glave:
bijele, žute, crven', plave
i kliknuti puno sreće:
»Granulo je pramaljeće!«

Ljubo Brgić

Mlado magare

Slobodu znade pravo cijeniti samo onaj, tko ju je izgubio.

Mladi neki magarčić nije toga znao. Živio je na velikoj jednoj livadi, gdje je imao trave u izobilju, a kad bi ožednio pošao bi do bistrog potočića napio se hladne vodice, a zatim bi trčao, skakao, valjao se po travi, sit i objestan.

Htijući biti neodvisan otišao je od majke, stare magarice, i nije više pitao za nju.

Bilo je ljeto i on je živio bezbrižno, kako je sam htio.

Ali kad je stigla zima počeo je stradati. Duvao je vjetar, sipio je snijeg, a voda se u potoku smrznula. Trave nije bilo. Lutao je okolo tražeći hrane i došao je do nekog sela. Ukraj sela opazi jednog konja, koji je bio privezan ularom za drveni stup.

Iznenađen, približi se konju. Neobično se začudio opazivši na njegovim leđima nekakvu grbu, privezanu remenjem.

— Što to nosiš na leđima? upita magarčić konja.

— Sedlo! — odgovori konj. — Moj gazda zajaši na mene, sjedne lijepo na sedlo, da mu bude mekše, i ja ga nosim, kudgod zaželi.

— Tko je tvoj gospodar?

— Neko čudno biće na dvije noge, koje je veoma jako i pametno. On meni daje hranu, ljeti i zimi, daje mi i ležaj pod krovom, a ja mu u zamjenu zato služim, nosim njega i vozim terete. Ako želiš možeš i ti u njegovu službu.

Magare se dalo nagovoriti. Pošlo je za konjem i njegovim gospodarem ravno u staju. Čovjek ga je nahranio i prostro mu u jednom kutu topli ležaj. I bilo je magaretu lijepo.

Ali jednoga dana gospodar osedla magare, u usta mu ugura željezo i pritegne ga uzdama i otada je siromašno magare moralo tegliti, vući kola i nositi terete.

Izgubilo je svoju slobodu.

Tada je istom uvidjelo, što je izgubilo! Zbog one šake sijena i toplog onog ležaja, jadno je magare moralo cijeloga svoga života robovati.

Carić-palčić

»Čip, čip, čip«, čipka mali vragoljan
u živici povazdan.
 Ni brige ga za sav snijeg,
što nam pokri dô i brijeg.

Studen britka, vjetar jak
za njega je dobar znak:
popucat će toboci,
i dozrijeti boboci.
Bit će hrane na pretek,
a za njegov dobar tek!
Zato čipka: čip, čip, čip
skačuć granjem svaki hip
Nebojša je velik on —
mali palčić smjel, dokon!

Ljubo Brgić

Nogometaš

Dozvolite da vam ga predstavim: zove se Mirko, malešan je, garav, crne kovrčave kose, bistrih i blistavih očiju.

Nogomet je njegova strast i jedina razonoda. Tek što bi došao iz škole kući i bacio u kut torbu s knjigama već je opet na ulici, u društvu svojih drugova, s kojima bježi za nogometnom loptom. Kući se vraća samo kad je doba objeda ili večere. Znojan, rumena lica.

— Gdje si bio tako dugo, nesretniče? srdi se na nj majka sva zdvojna.

— Tu vani, igrao sam se s Ljubom i s Krešom!

— S Ljubom? S Krešom? S onim nevaljalcima? Jednoga će te dana dovesti kući policija, nesretni sine.

Ljubo je bio također klasa. Nogometna, dakako! Bio je golman protivničkog kluba »Pakao« i prema tome zadrti protivnik Mirkov, koji je bio član kluba »Grom«.

I bijahu to dva strašna kluba. Istina, oni još nijesu mislili biti prvaci države, ali kad bi oni zaigrali trebalo ih je vidjeti. Zamislite: GROM i PAKAO. Kad bi se oni sastali na trgu bilo je toliko cike, vike, buke, galame i jurnjave, kao da su se zaista sastali nebeski »gromovi« i ... »oni« iz pakla.

Jedna je briga teško morila Mirka: nikada mu još nije pošlo za rukom da Ljubi, vrataru kluba PAKAO zabije gol.

Jednoga se dana ozbiljno naljutio:

— Ne uspije li mi danas zabiti Ljubi gol spalit ću si desnicu!

Toga je dana, naime, učio u povjesnici, kako si je nekakav rimski junak u staro doba dao spaliti desnicu.

Kad je to dočuo Ljubo htio je biti još junačkiji pa je izlanuo:

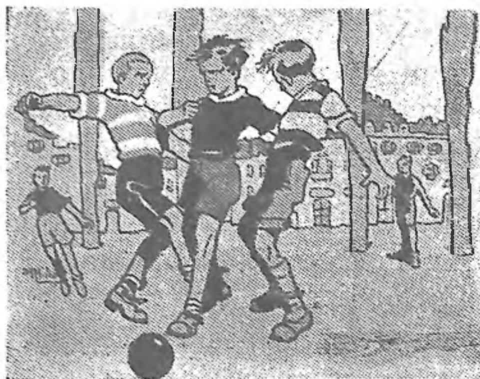
— A ja ću se baciti pod »valcmašinu« ako mi ti zabiješ gol. (Vi znate što je »valcmašina«. Ona strašna velika mašina, s ogromnim željeznim valjcima, koja mrvi kamenje na cesti i izgladi ju da izgleda glatka kao tanjur.) I zaigraše, junački, poletno, da ih je bila milina pogledati.

Borba je bila žestoka. Do izražaja su došle sve moguće kombinacije, dodavanja lopte i oštro pucanje u mrežu, ali sve je bilo uzalud.

Ako je Mirko bio dobar, Ljubo je bio još bolji.

I sad mu padne na pamet jedna majstorija, koju je vidio da prave veliki igrači, oni najbolji državni prvaci i internacionalci.

Došao je do lopte i pobjegao s njome, gurkajući ju desno i lijevo, izbjegavajući protivnika, vrtio ju je i okretao među nogama, »driblajući« neopisivom vještinom, dok ju nije konačno dogurao pred vrata protivnikova.

Nikoga nije vidio oko sebe, pred očima su mu bila samo dva stabla, koja su predstavljala vrata PAKLA i on, pijan od sreće i uzbuđenja, udari svom snagom i zabije gol.

Od ushita mu se zamaglilo pred očima, noga mu se poskliznula i on se sruši koliko je dug i širok na zemlju.

Osjećaj pobjednika prožeo ga je po cijelom tijelu. Nije se htio ni dići sa zemlje, nego je zatvorio oči i pijan od sreće čekao da čuje urnebesnu i zaglušnu buku drugova, koji će ga dići sa zemlje i odnijeti ga na rukama kao pobjednika vrata PAKLENIH.

— Pukla su Paklu vrata
Još nas ima, još Hrvata... —

deklamirao je u sebi, sjećajući se one Šenoine pjesme, koju je nedavno morao u školi učiti na pamet...

Najednom osjeti kako ga nečije ruke dižu u zrak...

— Aha, dižu me i ponijet će me na ramenima — pomisli u sebi i sad istom otvori oči. Oho: što je to? Nigdje u blizini nema ni jednoga od njegovih drugova, ni članova GROMA, a bome ni članova PAKLA.

— Gdje stanuješ, derane? začuje nad sobom grubi i strašni nekakav glas. Pogleda, a to vidje nad sobom lice stražara Marka, koji ga je dignuo jednom rukom sa zemlje i vitlao njime po zraku, dok se on jadnik koprcao ko pile.

Jadni Mirko. Zaslijepljen svojom pobjedom nije vidjeo stražara Marka, koji ih je uvijek proganjao i tjerao s trga, jer su gazili travu i nasade. Svi su drugovi pobjegli, a razbježala se dakako i protivnička momčad dok je on ostao sam, ležeći na zemlji, opojen svojim pobjedničkim golom.

— Hajde, ideš sa mnom tvojoj kući — reče stražar, primi ga za ruku i odvede.

— Jao, majko, što će istom kod kuće biti? mislio je u sebi Mirko. — Odakle će majka smoći 100 dinara globe?

Stražar ga je Marko doveo do kuće, ali začudo lice mu nije bilo mrko, ni srdito.

Kad se je pokazala na vratima majka, sva preplašena i očajna, stražar se je samo nasmiješio i rekao:

— Dobra ženo, morao bih vas sada zapisati i dati oglobiti sa 100 dinara, ali toga ne ću učiniti. Gledao sam toga vašeg nevaljalca kako igra i morao sam mu se diviti. Igra tako dobro, kako još nikad nijesam vidio. Upišite ga u GRADJANSKI i pošaljite ga na pravo igralište. To će biti nogometaš, kakvoga svijet još nije vidio. A ti, dečko, da mi više nijesi išao na trg, gaziti nasade i travu. Tebi je mjesto na igralištu kakvog velikog i odličnog kluba...

Mirko je zaista otišao u jedan veliki nogometni klub. Tamo ga nijesu proganjali stražari, niti je njegova majka trebala plaćati globu. Baš naprotiv: Mirko je poslije svake veće utakmice šuškao u žepu stotinjarkama.

L. E.

Čovječuljak i njegov zamotuljak

Putem ide čovječuljak.
U ruci mu zamotuljak.
Ponio ga od trgovca
U kog kupi za dva novca
Kukuruza pola oke
Da nahrani svoje koke.
Misli, misli čovječuljak:
»Baš je krcat zamotuljak!
Marljivo će koke nesti.
Al ću krupnih jaja jesti!«

Ali ne zna čovječuljak,
Da je šupalj zamotuljak.
Eto jada iznenada:
Kroz rupicu zrnje pada.
Putem jedna vrana crna
Zoblje, zoblje žuta zrna...
(Pa ... i ona mora jesti
Ako hoće jaja nesti!)
Čovječuljak kući stiže,
Vabi svoje koke bliže.
Nasta vika, nasta graja,
Ko da sniješe trista jaja.
— Al protrne čovječuljak,
Kad otvori zamotuljak...

Šime Fučić

Prosjak i njegov pas

Polagano ide po prašnjavom putu
i starinske gusle u rukama nosi
gudeći na njima lagano i tiho
milostinju stari prosjak prosi.

Gudi tužno, gudi slijepac stari
Zvuci sa gusala lagano se guše
A s tanahnih kan'da se struna
Bolne njegove čuje vapaj duše.

Kad zvuci zamru prosjak šešir skida
Vjernome drugu, psu ga svome daje
A pseto prosi ponizno i skromno
Pogledom moli, ne reži, ne laje...

Milan Barišić

Kraljevstvo na prodaju

Tabar je mali jedan otočić koji ima 300 četvornih kilometara površine, a leži u Tihom oceanu južno od Ekvatora u takozvanom Bismarckovom arhipelagu.

Kralj toga otočića, koji se zove Karlo I. javlja sada, da bi želio otočić prodati.

Kako to? pitat ćete začuđeno vi. Kakva je to priča? I jest priča, ali istinita.

Prije četrdesetpet godina mladi Šveđanin Karl Peterson otputio se u svijet ukrcavši se kao mornar na jednom brodu Brod je doživio brodolom negdje u blizini Bismarckovog otočja, posada se utopila, a jedini se Karl Peterson plivanjem spasio na otok Tabar.

Na Tabaru su tada živjeli ljudožderi i siromašni Peterson umalo te nije završio u loncu. No, bit će da divljacima nije bio dosta tust, ili je možda bio petak, posni dan, ljudožderi ga nijesu pojeli, nego su ga naprotiv prisilili, da oženi kćer njihova poglavice.

Što mu je drugo preostalo? Radije je oženio divljakinju, nego da završi u kipućem kotlu. Kad je umro poglavica, divljaci izaberu njega a on se proglasi kraljem Karlom I.

Nekoliko godina kasnije oženio je neku Engleskinju imenom Jessie Simpson, uredio je kraljevstvo i odučio svoje podložnike od ljudožderstva, naučio ih gojiti svinje i živjeti boljim životom. Nedavno je njegova žena obolila pa je morala u Englesku liječnicima, a sada je došao i on za njom. Odlučio je da ostane u Evropi i da se više ne vraća u svoje kraljevstvo. U engleskim novinama čitamo, da je svoje kraljevstvo odlučio prodati. Pitanje je samo tko bi ga htio kupiti i poći dolje među divljake.

Jabuke

Mirisave jabuke
Slatke i rumene,
Pune su ih prepune
Sve grane zelene.

Učitelj je pričao:
Kora im je fina,
I zdrave su jabuke
Pune vitamina.

A djeca ih gledaju
Između granja gusta,
Čeznu, čeznu za njima
Sva dječija usta!

Split **R. K. J.**

KLOK i JOŽIĆ

Od urođenika su Jožić i Klok već prije čuli da u šumi živi nekakav strašan duh, pola čovjek pola tigar, koji je strah i trepet cijele okolice.

Noću provaljuje u sela, krade sve do čega stigne, a zatim strjelovitom brzinom izgine u guštari prašume. — Da je čovjek sude po tome, što se može penjati i skakati, a da mu je donje tijelo od tigra zaključuju po tom, što bježeći ostavlja za sobom u blatu jasne otiske tigrovih papaka.

Klok i Jožić našli su se sada nasred pješčanog nanosa upravo u sredini rijeke. — Naokolo krokodili, kojih su se jedva riješili pomoću zapaljenog benzina, ali kako će sada izići iz šume. Pogotovo, ako ih još napadne ovaj čovjek - zvijer, o kom su toliko toga čuli pripovijedati.

Zaista im nije bilo baš ugodno pri duši. Stojeći tako neodlučni nasred pješčanog otočića, dugo su razmišljali, što da sada urade. Kako će preko vode, kako kroz šumu?

Sreća im se nasmijala. Niz rijeku se valjao ogromni nekakav truli panj, iznutra šupalj i izjeden, sasvim nalik na čamac.

— Hvala Bogu, reći će Jožić, vodena će ga struja zanijeti ravno k nama.

I zbilja, malo kasnije eto ti trupca kako se vrti oko otočića dok se konačno nije zabušio u pijesak, a naša dva junaka: hop! skoče na nj, sjednu svaki u jednu rupu i stanu se otiskivati prema obali.

Bili su već pri kraju i već su htjeli da iskoče iz debla na kopno, kad li Jožić iznenada krikne od straha, a kosa mu se naježi.

Na jednoj je grani u guštari, baš nad mjestom, kamo su se htjeli iskrcati, čučio čudan stvor. Obrašten bradom, duge čupave kose, obrva četinjastih poput četke, ogrnut krznom tigrovim kreveljio se nekakav divljak, koji je zaista bio više nalik na đavla nego li na čovjeka. Spremao se upravo na skok. Je li to bio luđak kakav, bijesni divljak, zvijer, što li? Namjere mu svakako nijesu bile čiste. Šiljati bijeli zubi ko u vepra stršili su mu ispod čupavog brka.

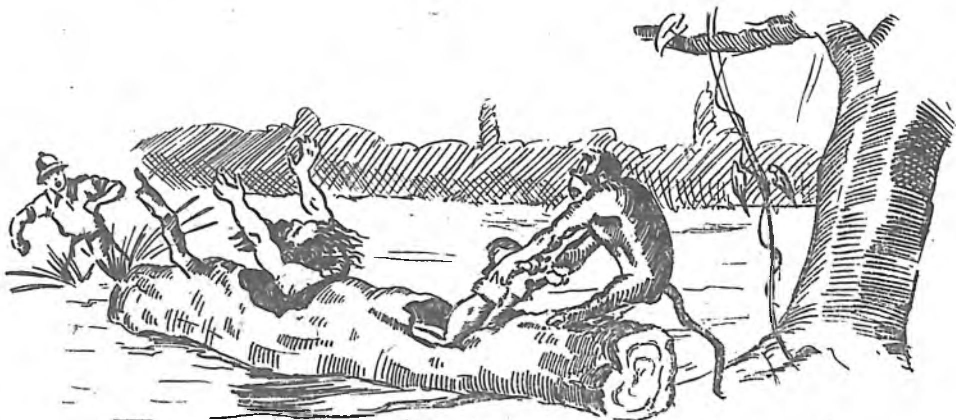
Jožić u tren oka iskoči iz čamca i zagazi u vodu. Klok je ostao u prvi čas okamenjen, ali se snašao pa je i on stao tik na kraj trupca, kako bi mogao u slučaju potrebe i on dipnuti za Jožićem u vodu.

Tako su stajali svi tri gledajući se nekoliko časaka okom u oko. Oni divljaka, a divljak, čovjek-zvijer, njih.

Najednoć skoči luđak poput pantere vješto i gipko ravno na panj. Panj se na vodi otsklizne, a moj ti divljak upao točno u izdubinu trulog drva, tako da su mu se noge uvukle unutra.

A moj Klok ne budi lijeni pograbi te noge s druge strane i povuče ih svom snagom natrag pa kroz drugu rupu van. I tako ti ovaj divljak ostade ukliješten, kao u klopku uhvaćen. Lomatao je i bijesnio grizući oko sebe i mlateći rukama, ali uzalud. Klok je stisnuo zube i vukao noge što je bolje mogao, da su mu mišice na rukama nabrekle kao konopi. Jožić mu priskoči u pomoć. Jednom su vinjagom brže bolje vezali divljaku noge i trup za panj, izvukli ga na kopno i stali ga slavodobitno vući kroz šikarje prema selu. Divljak je urlao, al slaba mu korist od toga.

Nakon oduljeg putovanja kroz guštaru konačno su stigli do prvog sela. — Veliko je oduševljenje zavladalo među urođenicima kad su vi-

djeli onog divljaka, koji je do tada bio strah i trepet njihovih sela, njihovih kuća i njihovih stada.

A da su Jožića i Kloka ponijeli od zahvalnosti na ramenima, ne treba posebno isticati.

Jurićev kutić

JURIĆEVA ČESTITKA

Jurić djedu: Dragi djede, ja ti čestitam sretan i veseo imendan, i ako nemaš sitnoga ja ću ti skočiti u dućan promijeniti.

*

Majka: Juriću, zašto se ne umiješ? Imaš po rukama i vratu prst blata.

Jurić: Ali, mamice, rekao je jučer učitelj, da ćemo se danas u školi vagati, a ja bih htio da više težim.

*

Učitelj: Kaži ti meni, Juriću, koliko nogu ima konj?

Jurić: Osam, gospodine učitelju!

Učitelj: Kako to?

Jurić: No molim: dvije prednje, dvije stražnje, dvije s desne i dvije s lijeve strane.

*

Učitelj: Reci ti meni, Juriću, kakav oblik imade naša zemlja?

Jurić: Naša zemlja je okrugla i nalik je na jednu veliku naranču.

Učitelj: Vrlo dobro! Što se nalazi na površini zemlje?

Jurić: Na površini zemlje dižu se brda i doline, rijeke i mora.

Učitelj: Što se nalazi nad nama?

Jurić: Nad nama je nebo zvijezde, sunce i mjesec.

Učitelj: A što se nalazi pod nama?

Jurić: Pod nama se nalaze **potplati naših cipela.** —

*

Učitelj: Tko je bio Štrosmajer?

Jurić: Ne znam, to nam niste nikad rekli!

Učitelj: Čime se hrani divokoza?

Jurić: Ne znam, ni to nam niste nikad kazali.

Učitelj: Ništa ne znaš, ti magare jedno!

Jurić: E, to da! To ste mi već stoput rekli.

*

Učitelj: Kako je dugo trajao tridesetgodišnji rat?

Jurić: Ne znam

Učitelj: Hajde da ti pomognemo! Koliko je star dvanaestogodišnji dječak?

Jurić: Dvanaest godina!

Učitelj: No, dakle, kako dugo je trajao tridesetgodišnji rat?

Jurić: Dvanaest godina!

*

Franić: Sinoć uveče vraćao sam se sa stricem kući, a bila je takva tama, da smo morali zapaliti drugu šibicu, da bismo vidjeli, da li ona prva gori.

Jurić: To nije ništa. Mi smo sinoć večerali u tami, koja je bila tolika, da sam ja umjesto u svoja usta, neprestano turao žlicu u usta moga brata. Možeš si dakle zamisliti, kakva je to tama bila.

— * —

Jurić: Molim te, djede, kaži mi, otkada si ti djed?

Djed: Otkako si se ti rodio.

Jurić: Dakle, kad se ja ne bih bio rodio ti uopće ne bi bio djed?

Djed: Ne bih!

Jurić: No onda, ako ti meni zahvaljuješ, što si postao djedom, onda mi to moraš platiti. Molim te daj mi zato deset dinara!

*

JURIĆ I RAČUNICA

Eto upravo hoće naš Jurić da ulovi muhu, kad ga učitelj iznenada upita:

— Juriću, koliko je šest i četiri?

— **Jedanaest** — odgovori Jurić brzo i živo.

— Ali, **Juriću, promisli... šest i četiri...**

— **Dvanaest** — izlane Jurić još i življe.

— **Ne — —**

— **Devet**

— Pazi misli...

— **Trinaest!...**

— Ali, Juriću, smušenko, zašto ne kažeš već jednom i **deset? Šest** i **četiri** je **deset.**

— Ne, ne, **gospodine učitelju, nećete Vi mene prevariti** — nasmije se Jurić — ne **može to biti, ja sam dobro upamtio** i znadem da je **pet** i **pet deset.**

Split **Barba Rike**

Sve je izvagano. Mlada pčela važi 100 miligrama. Kad se pčele roje, nose svaka sa sobom u novu kašnicu 20 miligrama meda. Hajde izračunajte, koliko pčela imade u jednom kilogramu ako svaka važe 100 miligrama? Koliko pčela imade u jednom roju koji je težak 2 kg?

Ne igrajte se praćkom! U jednom slovenskom selu djeca su se igrala praćkom. Desetgodišnji Karel Kovač pogodio je jednog svog druga kamenčićem iz praćke u oko, te mu ga izbio. Dječaka su morali brže bolje odvesti u bolnicu i boje se da će ostati bez oka.

Probudio se ugasli vulkan. Glavni grad Nove Gvineje Rabaul sagrađen je na krateru jednog ugaslog vulkana. Kako je vulkan već nekoliko stotina godina mirovao, ljudi su bili uvjereni, da je sasvim zamro i da nikada više ne će sipati lavu. Međutim je lanjske godine najednom počeo vulkan sukljati plamen i lavu, pa je tom prilikom postradalo životom

preko 400 ljudi. Iza toga se opet na neko vrijeme umirilo. Sada su se prije nekoliko dana opet pojavili potresi, čula se neka podzemna mukla tutnjava i ljudi se boje da će opet biti nesreće.

Engleska avijatičarka preletjela Afriku. Engleskinja Kirby-Green odletjela je iz Londona preko Afrike do Kapstadta. Taj je put, koji je dugačak 11.000 km, prevalila za 46 sati. Prije nje preletjela je taj put druga jedna engleska pilotkinja Ana Johnson, ali je ona trebala 67 sati.

Stablo — bunar. U Africi u Sudanu raste ogromna jedna vrst stabla, koje se zove baobalo. Urođenici izdubu deblo toga stabla tako da naprave u njemu bunar često puta do šest metara dubok i četiri metra širok. Za vrijeme kiše sva se voda s lišća i s granja cijedi u taj bunar, koji ju sačuva preko ljeta za vrijeme suše. Urođeničke karavane kada prolaze mimo takvih stabala napajaju iz tih neobičnim bunara svoje deve, a i sebi napunjaju mješine vodom.

Jesu li životinje znatiželjne? Prirodoslovci su istražujući život i običaje raznih životinja, jednodušno ustanovili, da su skoro sve životinje veoma radoznale. Uzmimo na pr. kozu. Koza onjuši i razgleda sa svih strana svaki papir, zavuče se u svaki kut, popne se na svaki zid, samo da vidi gdje se što zbiva. — Divljač u planinama je također veoma znateželjna. Tu njihovu slabost iskorištavaju lovci, koji znadu u brdima metnuti na kakav kamen, kakavgod neobični predmet, pa se zatim sakriju. Divljač dolazi privučena radoznalošću i ogledava predmet sa svih strana, lovac to iskoristi, nacilja i ubije ju.

I psi su znatiželjni. Hoćemo li, da ih zabavimo bacit ćemo pred njih bijelu kuglu. Pas ne razumije, je li kugla živo biće ili nije njuši ju i dira nogom, ne mogući shvatiti, kako to da kugla bježi i odmiče čim ju on dotakne njuškom ili nogom.

O radoznalosti krava nebrojeno su se puta uvjerili slikari, koji slikaju stada po livadama. Često im se dogodilo da su krave došle sasvim blizu i buljile začuđeno u sliku, pregledavajuć je sa svih strana.

Majmuni su također veoma radoznali, naročito kao im se pokaže ogledalo, pa vide u njemu svoj lik. Papigice i kanarinci prate s tolikom pažnjom sve što se radi i zbiva u sobi, da je upravo veselo gledati ih, kako za svačim okreću glavu.

IGRA BROJEVA

Napiši broj 12345679, dakle sve brojke redom od 1 do 9, samo bez osmice

Pomnožiš li taj broj sa 9 dobit ćeš: 111,111.111

Ako ga pomnožiš sa 18, izaći će ti broj: **222,222.222**

Pomnoži ga sa 27 i dobit ćeš: **333,333.333**

I tako dalje množeći ga sa 36, 45, 54, 63, 72, 81, dobit ćemo redom ove umnoške: **444,444.444; 555,555.555; 666,666.666; 777,777.777; 888,888.888; 999,999.999**

Pronalasci ove vrste neko su vrijeme zadavali mnogo brige, ali i mnogo veselja čak i najvećim matematičarima, jer su u njima sakrivene mnoge formule.

Dječje novine

Polarno svijetlo nad srednjom Evropom. U utorak, dne 25. siječnja najednom je, između 9 i 11 sati uveče, nad cijelom srednjom Evropom, nebo zasjalo jarkim rumenim svijetlom. Svijetlo se je pomicalo od zapada prema istoku i natrag — Narod se je uznemirio pobojavši se velikog požara, a neki praznovjerniji držali su, da se približava sudnji dan. —

Polarno svijetlo pojavljuje se često na dalekom sjeveru, u blizini sjevernog pola, obično jedamput ili dvaput u godini. Mi ga u Evropi ne vidimo. Učenjaci su dokazali da polarno svijetlo nastaje uslijed sunčanih pjega. Zvjezdarna u Pragu javila je još sredinom siječnja, da je ove godine na suncu mnogo pjega i da bi se moglo pokazati polarno svijetlo. Tako se je i dogodilo. Zvjezdoznanci kažu da će se polarno svijetlo ponoviti, ali će se vidjeti samo u nekim krajevima.

Vodopad na Niagari se smrznuo. Slapovi na rijeci Niagari u Americi najveći su na svijetu. Kako ove godine vlada u Americi velika studen to se je slap na rijeci smrznuo. Led na slapu debeo je 20 metara i ta je silna gromada leda sasvim porušila ogromni most preko rijeke i uništila veliku električnu centralu, koja je na vodopadu bila sagrađena.

Budući da se led sada lomi to se ogromne ledene sante otkidaju i plove po rijeci Svetoga Lovrinca sve do mora na strah i trepet brodova.

Trinaestgodišnji pilot. Najmlađi letač na svijetu je trinaestgodišnji gimnazijalac Juraj Lebouteiller (Čitaj: Lebutejè) iz mjesta Coutances (č.: Kutàns) u Francuskoj. — U tamošnjem aeroklubu naučio je letjeti, ali pilotski ispit smjeti će polagati istom kad mu bude 17 godina. — Međutim mu dopuštaju, da i samostalno leti, pa je nedavno vozio na svom aeroplanu francuske novinare. —

Zračni napadaj na Barcelonu. Španjolski građanski rat bijesni još uvijek nesmiljenom žestinom. Čini se da Španjolci ne misle prestati, dok se međusobno sasvim ne istrijebe. Prije nekoliko dana nacionalistički su aeroplani napali bombama na glavni grad pokrajine Katalonije, Barcelonu. Napadaj je uslijedio tako iznenada, da se svijet nije dospio ni sakriti. Jedna bomba pala je na školu i ubila osamdeset djece — Žalosna im majka!

Uhvatili najvećega gorilu. Jedna američka znanstvena ekspedicija iz Philadelphie ustrijelila je u zapadnoj Africi gorilu, koji je težio 250 kg, bio je visok 190 cm, a kad je raširio ruke mjerio je od jednog dlana do drugog 180 cm. — Ustrijeljenog gorilu otpremili su u muzej u Ameriku. Gorila je, kako znamo, jedna vrlo rijetka vrst majmuna, koji je strašno jak i okrutan, a veoma je nalik na čovjeka.

—

Telefon u školama. Školska uprava u Plznju, u Češkoj, dala je u sve razrede osnovnih škola uvesti telefo-

ne. Sva djeca moraju znati kako se upotrebljava telefon.

Sokolski slet u Pragu. Ovoga ljeta biti će u Pragu X. veliki svesokolski slet. Česi čine velike priprave, jer će tih dana doći u Prag na stotine i stotine tisuća stranaca. Da ne bi promet zapeo proširuju se već sada svi praški kolodvori.

Albanski kralj Ahmed Zogu se ženi. Novine javljaju da se albanski kralj Ahmed Beg Zogu ženi sa madžarskom groficom Apponyi.

Izgleda da je ovaj put ta vijest istinita. Već je nekoliko puta bilo javljeno, da će se kralj Zogu oženiti, no svaki put je to bilo oprovrgnuto. Jednoć se pričalo, da je kralj zaprosio talijansku princesu, ali da je bio odbijen. Kralj Zogu nije naime kraljevskog roda. — On je prije nekoliko godina u Albaniji digao bunu, osvojio vlast i proglasio se kraljem. Dakako da ga stare plemenite kralj. porodice nijesu htjele priznati sebi ravnim, pa zato nije ni mogao dobiti jednu kraljevsku kćer za ženu.

Spasavanje ruske znanstvene ekspedicije. Ruska polarna ekspedicija pod vodstvom Papanjina, koja se već nekoliko mjeseci nalazila na sjevernom polu došla je u veliku opasnost. Morska struja otkinula je ogromnu santu leda na kojoj su se nalazili članovi ekspedicije i počela ju tjerati prema Grönlandu. Sada je međutim i ta santa pukla na dvoje tako da su Papanjin i njegova četiri druga ostali na samom jednom komadu leda širokom oko 30, a dugom oko 50 metara. Ruski ledolomci i aeroplani pohitali su im u pomoć.

Egipatski kralj Faruk se oženio. Mladi egipatski kralj Faruk, kome je istom 18 godina, oženio se prošli mjesec. Vjenčanje je bilo obavljeno u Kairu. Svečanosti su trajale nekoliko dana, a bile su veličanstvene. Na dan vjenčanja kralj je priredio objed za 10.000 siromaha.

Siromašan seljak našao 75.000 dinara. U subotu 5. o. mj. vozio se neki slovenski veletrgovac blagom u svome automobilu cestom iz Varaždina u Ludbreg. — U kožnatoj torbi imao je 75.000 dinara. Na jednom mjestu morao je sići s automobila, pa je tom prilikom uzeo sa sobom torbu s novcem. Kad je ponovno sjeo, zaboravio je u brzini na torbu, koja je ostana na mostu i odvezao se dalje prema Varaždinu. Tek kad je stigao u selo Bartolovec sjetio se torbe. Velikom brzinom požurio je natrag. U selu Šeniovcu sreo je seljačka kola u kojima se vozio neki siromašni Zagorac s jednim lončarom. Trgovac ga upita, je li našao kakvu torbu s novcem. Seljak odmah izvadi torbu i dade je trgovcu rekavši, da ju je baš htio odnijeti na općinu.

Trgovac je bio sav sretan, što je opet našao svoj novac, pa je siromašnog seljaka bogato nagradio, davši mu 10.000 dinara.

U Zagrebu su se domaćice natjecale u kuhanju i krpanju, pa je to pobudilo živo zanimanje. Osobito su se svojom vještinom, brzinom, urednošću i čistoćom istakle seljačke domaćice iz Virja.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31. Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara: Ivan Bujanović, Zagreb, Radićeva ul. 26. I. kat.

ODGONETKE

Odgonetke iz br. 5.

Ispunjalka: Ivan Meštrović.

Magični kvadrat: Mara Amur, Ruma, Arak.

Odgonetnuli: Slavko Pantlik, Ivanićgrad; Josip Tomić, Petrinja; Marko Mirosav, Daruvar; Davor Rogutić, Kraljevica.

Nagrađeni: Slavko Pantlik i Marko Mirosav.

ZAGONETKE

POSJETNICA

(Tomić Josip, Petrinja)

S. KATA NOJIC

Odakle je?

DVA REBUSA

(Marko Mirosav, Daruvar)

I) $_{AG}R$ i $\frac{NE}{D}$ II) $\frac{CR}{C}$

ISPUNJALKA

(Marko Mirosav, Daruvar)

I III V

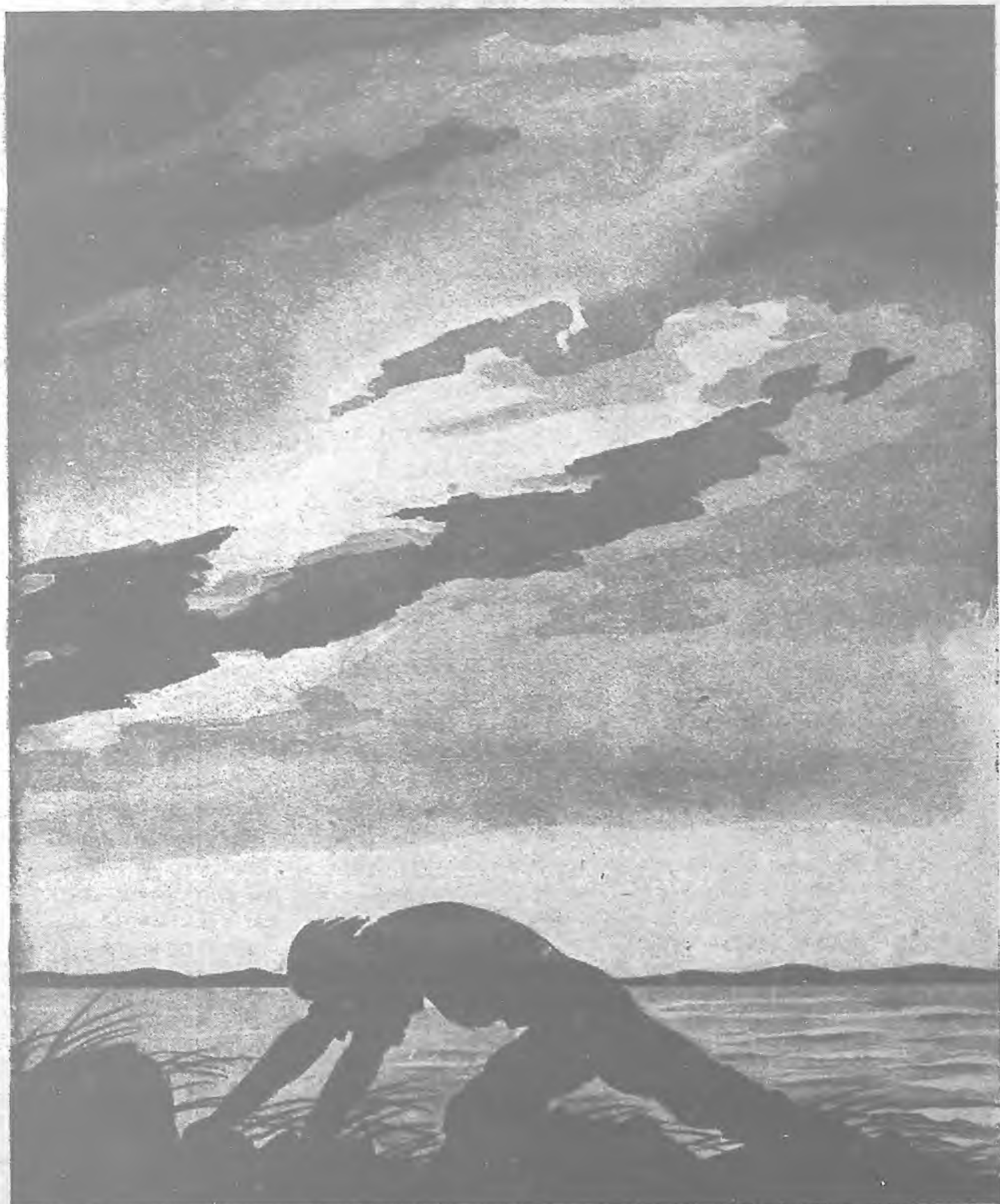
1— 7 žeravica	1		7	7—1 korisna biljka
2— 8 prva žena	2		8	8—2 zdravo (latinski)
3— 9 prijedlog	3		9	9—3 nije noć
4—10 pok. zamjenica	4		10	10—4 lična zamjenica
5—11 otok u Jadr. moru	5		11	11 5 vrst boje
6—12 konj	6		12	12—6 pokazna zamjenice

II IV VI

I—II grad u Švajcarskoj (Liga Naroda)
III—IV sprave za tucanje šećera
V—VI veselje

Poštarina plaćena u gotovu
Pojedini broj 1 dinar

Mali Istranin

GOD. IX OŽUJAK 1938 BROJ 7

Mala pošta

PROMJENA NASLOVA. Počevši od 1. ožujka ove godine nalaze se uprava i uredništvo našega lista u Krajiškoj ulici br. 12. Molimo stoga sve pretplatnike da poštu za nas ne adresiraju više na Boškovićevu ul. 20., nego u Krajišku 12.

U Buenos Airesu u Argentini umro je dne 6. ožujka veliki hrvatski dobrotvor Miho Mihanović, rodom iz Dola, malenog sela u dubrovačkoj okolici.

Pokojni Mihanović odselio je kao dječak u Južnu Ameriku. Teško se je probijao kroz život, ali zahvaljujući svojoj spretnosti, bistrini uma i željeznoj volji, uspio je da postane jedan od najbogatijih ljudi u Argentini, pa je sa svojim starijim bratom Nikolom bio vlasnik najvećeg parobrodarskog društva u Južnoj Americi.

Pokojni Mihanović nije nikada zaboravio svoga rodnog kraja, ni svoga naroda. Mnogi se drugi stide svoga porijetla kad se vani u stranom svijetu obogate. Mihanović nije bio takav, on se ponosio svojom siromašnom prošlošću i svojom narodnošću.

Cijelom je svome rodnom kraju bio veliki dobrotvor. Zajedno sa svojim pokojnim bratom Nikolom osnovao je prije nekih deset godina »Zadužbinu braće Nikole i Miha Mihanovića« u Dolima koja iznosi skoro 5 milijuna dinara. Od kamata te zadužbine podupire se potrebne mještane, siromašne učenike, bolesne i nemoćne, grade se školske zgrade, zdenci, ceste i putevi, vrijedne se i marljive učenike šalje u više škole i t. d.

Pokojni je Mihanović bio dobrotvor i našega lista! Odmah kad je naš list počeo izlaziti on nam je javio nek šaljemo o njegovom trošku 25 primjeraka našega lista siromašnim učenicima njegovog rodnog mjesta Doli — Zaton kraj Dubrovnika i mi to još do dana današnjega činimo. Tom nam je prilikom pisao krasno jedno pismo u kom je dao oduška svojim rodoljubnim osjećajima za našu otrgnutu Istru. Slava velikom i plemenitom čovjeku Mihi Mihanoviću!

Iz Imotskoga nam je sa zakašnjenjem stigla žalosna vijest, da je umro naš tamošnji višegodišnji pretplatnik i prijatelj, đak Milorad Milinović. Vijest nas se teško dojmila. Mi znamo da naš list mladi naši prijatelji ne drže samo zbog zabave i razonode, nego i iz posebne neke ljubavi i plemenitog rodoljubnog osjećaja prema našoj nesretnoj Istri, gdje je naš list punih 25 godina izlazio, a sada evo morao i on tražiti ovdje, među slobodnom braćom zaklonište. Mali Milorad Milinović bio mu je vjernim prijateljem i mi smo živo vjerovali, da će jednoć kad poodraste odvažno nastupiti u obranu naših prava i naše pravedne stvari. A eto, nebo je drukčije odredilo. Neka mu je pokoj dobroj duši, a roditeljima njegovim rastuženim, naše iskreno saučešće!

MALI ISTRANIN

GOD. IX ZAGREB, OŽUJAK ŠK. GOD. 1937/38 BR. 7

Bude se iz zimskog sna

Proljetno je sunce ugrijalo... Vlažna se zemlja puši i tanka maglica lebdi nad njom.

Mravinjak je još prazan. Duboko dolje pod zemljom stisnuti jedan uz drugoga spavaju mravi, poput umornih radnika, koji su se cijelog ljeta namučili, pa su i zaslužili da se preko zime odmore i do sita naspavaju.

I gliste i hrušteve ličinke ukopale su se duboko u zemlju u najdublji rov svoga rudnika, dokle ne doseže snaga zime.

Tu i tamo gledam rupice na raspucaloj kori starih stabala. Izgledaju mi kao na pol otvorena vratašca kućica u kojima spava u gusto zapredenoj mreži pauk.

Na trepetljiki njiše se o svilenoj niti mala zipka, umjetnički smotana. U njoj teško čeka mali, slabi leptirić, dok grane proljeće.

Debeli se i tusti puž dobro osigurao protiv zime. Svoju je kućicu trostrukim vratima zatvorio: najprije vapnenim slojem, a zatim dvaput kožom. On je najudobnije prespavao zimu.

Ali sada se svi ovi pospanci bude...

Zemlja je topla, zrak miriše, ptičice već pjevaju, visibabe su naherile glavice, šafrani bijeli i ljubičasti širom su rastvorili usta i zijevaju, kao da se protežu iza sna.

Zvonovi bruje i najavljuju skoro Uskrsnuće... Proljeće je tu...

E. R.

Pismo mog nećaka

Draga djeco! Ovih dana dobio sam pismo svog nećaka. Bio je on mali, mali dječak od godine dana, kada sam ja morao kao i toliki drugi naši ljudi napustiti svoj mili zavičaj. Moj mali nećak rastao je i već je postao momak, a išao je i u školu. Samo ne znam hoćete li moći pročitati što on piše. Pokušajte! Evo kako piše:

Draghi moi mili vuiaz. Na pocetcu moi malix slova primite liubeznix posdrava od svoegha neciaca Srecica. Draghi moi mili vuiaz iaco bix Vas rada viti. Ia mislin ianka da se stanemo da se ne bimo posnali. Posdravin i vuiuu puno. Posdravimo puno i tettu Annu. Nanie pisala da ce nas doiti naiti ma neca doide asto bimo selili vitti che tegha od nase chervi. Draghi vuiaz mislin dace me tucatti poiti ratovati u Spagnu. Draghi moi milli vuiaz drugho van niman cia pisati cone da vas lipo i srdacno posdravimo sve scuppa. Bog i sbogom, Dovigegnia. Selenise Selenbor.

To bi otprilike bilo ovo:

Dragi moj mili ujače! Na početku moga malog pisma primite ljubeznih pozdrava od svoga nećaka Srećka. Dragi moj mili ujače jako bih Vas rado vidjeti, ali mislim i da se sastanemo da se ne bismo poznali. Pozdravim i ujnu puno. Pozdravimo puno i tetu Anu. Pisala nam je da će nas doći naći, samo neka dođe, ašto (jer) bismo želili viditi koga toga od naše krvi. Bojim se da ću morati ići ratovati u Španjolsku...

Kako vidite moj nećak piše naše riječi tuđim slovima. Pitat ćete se kako to, ali odgovor nije težak. Naša djeca nemaju naših škola. Uče ih tuđem jeziku. Meni je to pismo ipak drago. Moj nećak je pored svih tuđih škola vezan za mene, svoju ujnu, svoju tetku.

Da! Mi se zaista ne bismo poznavali, jer dijete od godine dana nikog ne pamti, a on je danas već u dvadesetoj godini! Pa ipak je utješljivo da srce mom narodu u zavičaju nijesu iščupali, da su i oni naši najmanji, koje nam hoće silom da otuđe sačuvali svoju slatku materinsku riječ.

Prikodražan

Filatelija

Najskupocjenija marka na svijetu je po mišljenju sabirača maraka marka Britske Guayane iz godine 1856. — Godine 1922. kupio je tu marku neki Amerikanac i platio je za nju 7343 dolara (oko 320.000.— dinara) a danas ju prodaje za 40.000 dolara (oko 2,000.000.— dinara).

Druga skupocjena marka je tzv. »Modri Mauritius« koja je do nedavna slovila kao najskuplja marka na svijetu. Ta je marka glasovita zato, što se na njoj potkrala jedna mala tiskarska pogreška.

Pijetao

»Kukuriku«,
čujte viku
sa buništa,
sred dvorišta,
gdje je pijeto
lako sleto,
da ga hvale
koke male,
što se tako
naopako
obukao —
obrukao:
na nogama,
s ostrugama,
čizmice mu,
velike mu,
zašiljene,
olaštene;
na krilima
kaput ima,
pa s' maleni
sav crveni;
prsa veže,
čvrsto steže,
prsluk malen
svjetlozelen;
a na glavi,
kao pravi
jahač smion,
ima i on
kapu bijelu,
što mu cijelu
glavu krije,
čem' se smije
sa grohotom,
tam za plotom,
stara koka
vodooka!

Ljubo Brgić

Čupavko

U maloga Đurice
Kuštrava je glava
I njega očešljati
Muka vam je prava.

Kosa mu je čupava,
Oštra kao slama;
Kad je treba rediti,
Na čudu je mama.

Puna glava deranu
Prašine i pijeska. —
Oh, pa tu je potrebna
Strpljivost nebeska!

U njegovim vlasima
Sve se češlji lome...
Grablje bi mu trebale,
Jest... grablje... dabome!

Šime Fučić

Grižnja savjesti

Živjela je nekoć u velikom gradu udovica i imala sinčića po imenu Gjuricu.

Jednoga dana dade mu majka deset dinara nek kupi u dućanu sira.

Gjurica ode, ali hodajući bezbrižno po ulici, igrao se novcem i bacao ga u vis da ga opet dočeka u ruku. Najednom mu novac izmače, pade na tle i otkotrlja se u kanal.

Dječak je neko vrijeme gledao kroz rešetke kanala, ali deset dinara nije više bilo. Udari u plač, bojeći se što će mu majka reći. Približi mu se stražar i upita ga:

— Čemu plačeš, dječače?

Gjurica mu jecajući ispriča kako je izgubio deset dinara.

— Ne plači, pođi sa mnom i ja ću te odvesti nekuda, gdje ćeš sigurno naći svoj novac.

Primi ga za ruku i odvede ga u neku veliku staru kućerinu.

— Evo tu je! Pođi unutra naći ćeš jednog starca, koji čuva sve izgubljene stvari. On će ti vratiti tvojih deset dinara.

Gjurica pođe. Prolazio je kroz mnoge sobe, no nigdje nije bilo ni žive duše. Ali sve su te sobe bile pune svakojakih predmeta, što su ih razni ljudi, u glavnom djeca, izgubili.

Došavši do zadnje sobe, opazi nekog starca, koji je, pušeći lulu, sjedio kraj peći i drijemuckao.

Dječak mu se približi, skine s poštovanjem kapu i ispriča svoju nezgodu.

— Pođi u četvrtu sobu i tamo ćeš naći svoj novac — reče ljubazno starčić i nastavi mirno pušiti lulu.

Gjurica zahvali i pođe. U četvrtoj je sobi bio samo izgubljeni novac. Bilo je tu komada od 25 para, od 50 para od 1 dinara, od 10, 20, 50, pa i sto dinara, a bilo je čak i nekoliko hiljadarki.

Na jednom tanjuru bio je komad od deset dinara, a do njega cedulja s napisom: Novac malog Gjurice.

Gjurica uzme novac pođe starcu i lijepo mu zahvali.

— Našao si ga dakle?

— Jesam, gospodine, i lijepa vam hvala!

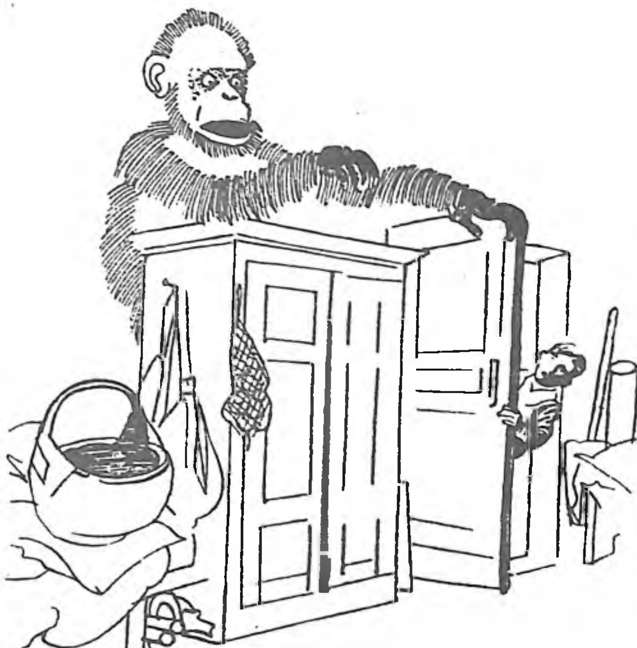
— Dobro! Uzmi novac i pođi kupiti sira, kako ti je majka naredila.

Prolazeći kroz treću sobu opazi po stolovima porazmještene razne igračke. Bilo je tu lopta, medvjeda, patuljčića, trubljica i svega i svačega, što su izgubila djeca na ulici.

Tik na kraju jednoga stola opazi Gjurica krasnog majmunčića od krpa. — Divna igračka — pomisli i pobliže ju pogleda. Do nje je stajala ceduljica: Majmun Pavla Faragića.

— Što li bi lijepo bilo, da je ta igračka moja — poželi i baci pogled prema sobi, u kojoj je sjedio starac.

— Mogao bih ju uzeti. Taj Pavao Faragić sigurno više ni ne misli na svog majmuna, a starac me ne bi ni vidio, da ga neopazice odnesem.

I što bi okom trenuo igračka je već bila pod njegovim kaputom.

Došavši kući, slagao je majci, da je igračku našao na ulici. Igrao se je s majmunčetom cijelu večer, a kad je legao uzeo ga je sa sobom u krevet i zaspao je držeći ga u naručju.

Ali drugog je jutra ostao zaprepašćen. Majmun je narasao za dva prsta.

Otišao je u školu.

Čim se je iz škole vratio prvo mu je bilo da pogleda majmuna. Kosa mu se naježi: i opet je igračka narasla. Do večeri bila je već kao malo djetešce.

Sad se je već počeo bojati. Da majka ne vidi odnio je igračku u malu tamnu sobicu, u koju je majka spremala stare i nepotrebne stvari,

To je bila kao neka kućna ropotarnica. Bacio je majmuna iza ormara i otišao.

Ali savjest mu nije dala mira. Svakog je dana iza škole pošao pogledati igračku, koja je rasla, rasla sve više. I svaki puta, kad bi otvorio vrata sobice, oči su mu raskolačene od straha gledale u prisvojenu igračku, dok jednoga dana nije od straha prestao ići u sobicu. Bio je po čitav dan zamišljen, onaj nesretni ukradeni majmunčić nije mu išao iz glave.

Jednoga dana, vraćajući se iz škole začuje kako se neka djeca igraju na špekule.

— Hajde sada ti, Pavle Faragiću, na tebi je red! poviče jedan.

— Pavao Faragić?!! Pa to je vlasnik majmunčeta, što sam ga ja onomad ukrao — dosjeti se Gjurica i odlučno zakorači prema njemu.

— Jesi li ti Pavao Faragić? upita lijepog plavokosog dječaka.

— Jesam, — odvrati ovaj.

— Nijesi li ti možda nedavno izgubio jednu igračku? Malog majmunčića sašivenog od krpa?

Oči malog plavokosog dječaka bljesnuše:

— Jesam, izgubio sam ga prije dva tjedna. Jesi li ga možda ti našao, mog malog lijepog majmuna?

— Jest, ja sam ga našao. Spremio sam ga u sobicu. Dođi sa mnom pa ću ti ga vratiti.

I Gjurica odvede Pavla Faragića svojoj kući.

— Eno ondje je u sobici.

— Donesi mi ga — reče Pavao.

Polako je Gjurica u strahu, otvarao vrata, bojeći se da ga ona ogromna grdosija ne bi možda ščepala za ruku. No nije! Majmunčić je sasvim mirno, malen i sitan, ležao tamo iza ormara među ostalim igračkama.

Uzme ga i preda ga Pavlu, koji ga sav presretan pograbi i pogladi, pa ga stisne u naručaju!

— Hvala ti, dragi prijatelju — reče i odjuri iz kuće.

Gjurici kao da je težak kamen spao sa srca. Osjetio je neobično olakšanje.

Toga je popodneva bio i opet veseo kao nekada. Fućkao je i pjevuljio, a obrazi su mu opet postali rumeni.

— Hvala Bogu, — reče majka videći ga opet vedra i raspoložena — već sam se bila pobojala da si bolestan, jer si posljednjih dana bio tako nekako tužan i zamišljen. —

Jest! Gjurica je sad bio opet zdrav, jer je opet imao čistu savjest.

Po mađarskom priredio: E. R.

Hrvati na Sjevernom polu

Ovih su dana sve novine bile pune vijesti o hrabrom podvigu ruskih učenjaka, Papanjina i drugova, koji su proboravili devet mjeseci na ledenoj santi na sjevernom polu. Nitko međutim nije našao vrijednim da spomene, da su prije skoro 50 godina i naši mornari Istrani i Dalmatinci pod vodstvom austrijskoga pomorskog kapetana Julija Pajera pokušali doći do sjevernog pola i tom prilikom otkrili Zemlju Franje Josipa i druge neke otoke u sjevernom ledenom moru. Na brodu su bili sami naši momci Hrvati iz Istre i Dalmacije, koji su izdržali strašne napore, jer nijesu imali sva ona silna pomagala, koja su imali Rusi. Lako je bilo Papanjinu i drugovima, kad su imali i aeroplane i ledolomce i radio stanicu i gumene čamce i sve moguće najmodernije instrumente. Naši momci svega toga nijesu imali. Djeca sunca i toploga juga teško su podnosili zimu, a ipak su se kroz vječni snijeg i led probili do zemalja kamo prije njih nije ljudska noga nikad stupila. Kapetan Pajer izdao je o tom putovanju jednu knjigu iz koje vadimo ovu zgodicu, koja govori o neprilici, što se dogodila našem zemljaku Zaninoviću.

— Jedva što se malo odmakosmo (a bilo je to na zemlji Franje Josipa) — piše kapetan Pajer — kad li pod našim saonicama snijeg iznenada propadne u dubinu. Zajedno sa saonicama i psima Zaninović se najednom našao u ledenom ponoru, devet metara duboko. Moje su se saonice zadjele o jednu ledenu hridinu i zadržale se tik na rubu provalije. Pokušao sam da se oslobodim, ali mi Zaninović dovikne nek se ne mičem, jer da će se moje saonice, koje su bile teške 300 kila, srušiti na nj i smrviti ga. Ostao sam stoga neko vrijeme nepomičan.

U to dođe iza nas oficir Orel. Približi se sasvim do ruba jame i pogleda što je sa Zaninovićem: Zaninović je ležao na jednoj izbočini leda, a pod njim crna beskrajna dubina, kojoj se nije vidjelo dna. Da je samo malo pokušao okretati se bio bi se survao u one strašne dubine, crne i ledene. Nad njim su visjele saonice, koje su negdje zapele, a na saonicama su opet visjeli privezani o konopce, njegovi psi i njihali se bespomoćno u zraku.

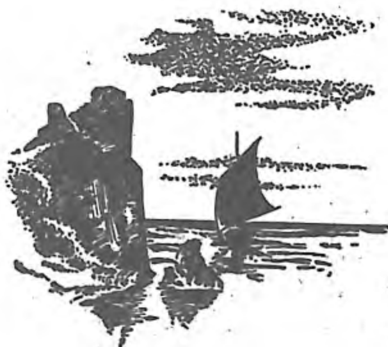
Orel mi je dobacio nož, pa sam odrezao konopac, kojim sam bio privezan za saonice i tako se oslobodio. Oprezno sam izišao na tvrdo tlo, pazeći da ne pomaknem saonice. Doviknuo sam Zaninoviću da idem po ljude i konope na otok Hohenlohe i da ću se za četiri sata vratiti po njega da ga spasim, a on neka nastoji da se međutim ne smrzne. Potrčao sam zajedno s Orelom do našeg logora na otoku Hohenlohe. Trčali smo ne mareći za jame u koje smo svaki čas upadali, ne bojeći se bijelih medvjeda, iako nijesmo sa sobom imali nikakva oružja. Vodila nas je jedna jedina misao: spasiti Zaninovića, našeg najsposobnijeg čovjeka!

Nakon teškog i mučnog trčanja dospjeli smo konačno do našeg logora. Uzeli smo jedne saone, konope i nekoliko ljudi i odvezli se žurno natrag do Zaninovića, kamo smo stigli za 3 i po sata. Iz dubine se više nije čulo nikakva glasa. Na naše dozivanje oglasi se slabim lavežom jedan pas. Žurno smo spustili na konopu Halera. Našao je Zaninovića skoro ukočenoga u dubini od dvanaest metara kamo je bio pao na kup snijega. Oko njega su se stisnuli psi. Te pametne životinje uspjele su da se nekako oslobode remenja pa su skočile k njemu u dubinu. Haler je odvezao sebe i privezao Zaninovića. Teškom smo ga mukom izvukli. Prva njegova riječ nije bila nikakva optužba, nego hvala! Ujedno je zamolio nek mu oprostim, što je pio ruma iz moje flaše, koja se skotrljala iz mojih saonica i pala kraj njega. Dobri naš Zaninović!

Haler je zatim jednoga po jednoga privezao za konop pse, pa knjige i instrumente, a konačno i sebe i mi smo polako sve izvukli iz provalije.

Psi su se od veselja što smo ih oslobodili, valjali oko nas po snijega i lizali nam ruke.

Oko deset sati u noći bilo je sve spašeno. —

Franić: Ja znam oponašati glas svake životinje!
Jurić: Zbilja?! Molim te, daj mi pokaži kako pjeva ribica u kutiji sardina.

* * *

Učitelj: Gdje si bio jučer, Juriću, da te nije bilo u školi?
Jurić: Bio sam bolestan.
Učitelj: A što ti je bilo?
Jurić: Cipele su mi bile na popravku.

* * *

Jurić: Dajte mi, molim vas, za dva dinara oraha.
Trgovac: Hoćeš li oljuštene, neoljuštene? Ili bi možda i malo lješnjaka?
Jurić: Pa dajte mi miješano, svega pomalo. A možete dodati i dva, tri kokosova oraha!

* * *

Jurić u ljekarni: Molim vas imate li nešto proti kašlju?
Ljekarnik: Imamo razne lijekove, kakav lijek želiš?
Jurić: Čekajte sad ću vam zakašljati, pa ćete možda po tom poznati, koji bi mi lijek najbolje prijao.

* * *

Učitelj: No, Juriću, čuo sam da si ti jučer pušio. Je li kako je to ogavno? I bilo ti je zlo poslije toga zar ne?
Jurić: Bome jest, gospodine učitelju. Lice mi je tako gorjelo, a još ni danas ne mogu pravo sjedjeti?
Učitelj: Lice te je boljelo? I sjedjeti ne možeš od toga? Kako to?
Jurić: Lice me je boljelo od majčinih pljusaka, a sjediti ne mogu od očeve šibe.

* * *

Jurićeva zadaća

Učitelj je u školi zadao učenicima zadaću koja je glasila: »Što je lijenost«.

Dok su se drugi učenici mučili i znojili čitav sat, da opišu primjere, o tome što je lijenost, Jurić je za čas bio gotov i donio zadaćnicu gospodinu učitelju.

— Zar tako brzo? začudi se učitelj. — Ti si zbilja postao marljiv!

Ali da znate kako se samo iznenadio kad je otvorio zadaćnicu. Na početku stranice bio je napisan naslov zadaće: Što je lijenost?, zatim je bila preko cijele prazne strane povučena crta, a samo je u donjem uglu Jurić napisao: »To je lijenost!« I slavodobitno se potpisao.

KLOK i JOŽIĆ

Tropski je mjesec osvjetljivao krajinu, pa je noć bila jasna skoro kao dan. Uz rub prašume vijugao je srebrni trak: bila je to dosta široka rijeka uz čije su se obale dizale slamnate kolibe urođenika.

A s druge strane rijeke tama. — Crna gusta šuma, puna opasnosti i tajanstvenosti. Urođenici su je nazivali zelenim paklom.

Kolibe su pripadale plemenu Parintintius, koje nije bilo odviše gostoljubivo. U jednu od tih koliba sklonili su se večeras i naši putnici Klok i Jožić. Spavali su držeći u ruci svaki svoj revolver. Za svaki slučaj!

Najednoć ih usred noći probudi strašna vika. Skoče i istrče iz kolibe s uperenim revolverima. Noć je bila krasna. Mjesečevo se je svijetlo, bijelo poput mlijeka, razlilo po selu. Između koliba su trčale gole crne prikaze urođenika.

— Guanu! Guanu! vikali su divljaci.

Guanu znači u njihovom jeziku čamac.

Poglavica plemena Parintintius dotrčao je do njih i bacio se na zemlju moleći ih da mu pomognu.

Jedva su nekako shvatili o čemu se radi. Ljudi od plemena Tapihu, najvećeg njihovog neprijatelja, došuljali su se uz rijeku i oteli poglavičinu kćer Itu.

— Aimu sihi guani, iu para aimu! vikao je poglavica, što je značilo: — Pomozite svojim oružjem uhvatiti otmičare!

Klok i Jožić izmijeniše poglede: Idemo!

Niz rijeku je silnom brzinom jurila piroga otmičara. Dva jaka veslača tjerali su je velikom snagom, dok je treći čvrsto držao ugrabljenu kćerku poglavice Parintintius Itu, koja se otimala i vikala, jer je znala što ju čeka. Okrutni Tapihi spalit će je živu pred kipom svog boga.

Klok i Jožić nijesu dugo razmišljali. Zajedno s još nekoliko urođenika skoče i oni u čamce i zaploviše za otmičarima. — Približavali su

im se sve više, kad li oni lopovi najednom zaveslaju u stranu i skrenu u neki mrtvi rukav rijeke.

— Moki — nagua — moki — nagua, stadoše vikati Parintiutisi, što je značilo: krokodilsko groblje — krokodilsko groblje.

I zbilja! Voda je u tom rukavu bila plitka, puna šaša i trstike na pješčanim otočićima. Sva je vrvila od krokodila, koji su se lijeno provlačili između pješčanih otočića, a osim toga ležalo je na pijesku na stotine isušenih koža uginulih krokodila.

Otmičari su se vješto provukli kroz šaš i zajedno s otetom djevojkom skočili na jedan pješčani otočić.

Progonitelji nijesu zastali. Probijajući se između crnih krokodilskih tjelesina približili su se na pedesetak koračaja. Najednom se čuje vika:

— Muhu piuti, hua mrumi... i neke slične riječi. Otac djevojke pograbi se očajno za glavu. Rastumačio je Jožicu, da otmičari prijete, da će odmah ubiti njegovu kćer, ako se progonitelji usude izaći iz čamca i stupiti na otočić.

— To sam i mislio — reče Jožić. A ipak se nešto mora učiniti. Treba ih napasti iznenada, da nemaju vremena izvršiti zločinački naum.

Klok ga je samo gledao, ne razumijevajući. Stajali su neko vrijeme u čamcu. Oko njih su šuštale smrdljive isušene kože uginulih krokodila.

— Klok, za mnom! reče odjednom Jožić i oprezno dohvati jednu ogromnu kožu. Zaklonjen iza šaša stade ju polagano navlačiti na sebe. A Klok odmah za njim. I za čas su se po pijesku stala šuljati prema otmičarima dva ogromna crna krokodila.

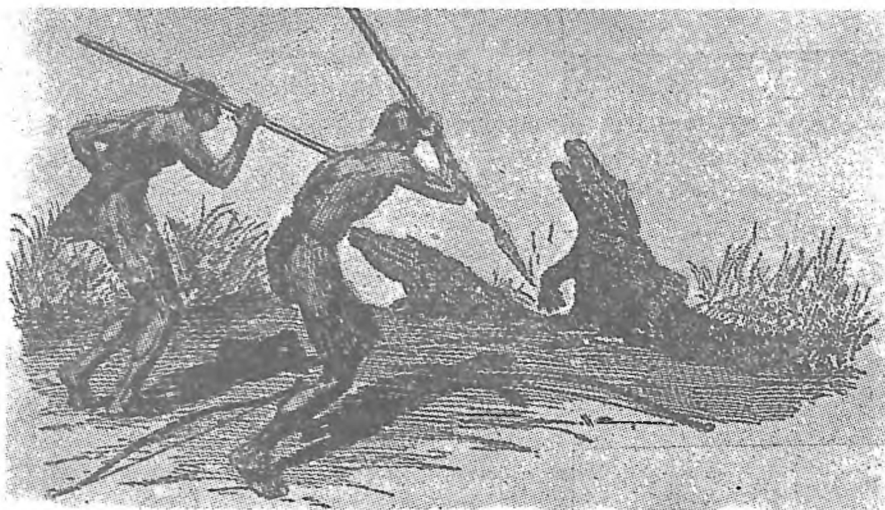
Divljaci su pograbili lukove i odapeli ravno u oko krokodilskim prikazama nekoliko strijelica. Uzalud! Kože su od sunca bile tako tvrde, da ih strijelice nijesu probole, a osim toga glave su bile šuplje.

Krokodili su se sasvim približili. Dva divljaka skočiše na njih svojim kopljima, ali u zao čas: iz krokodilskih trbuha prasnuše najednom

dva revolverska hica, ravno u noge divljaka, koji se stadoše ranjeni valjati po pijesku.

Jožić iskoči sad iz krokodilske kože i baci se strelovitom brzinom na trećeg otmičara, koji je već htio da probode nožem djevojku. Nije stigao, jer ga je Jožić jakim udarcem šake u bradu srušio ko snop. U to priskoči i Klok, koji pograbi djevojku i u dva ju skoka odnese do čamca. Djevojka videći se u šapama majmunovim skoro se onesvijestila od straha. Nije jadna znala da je to naš Klok, pametan i mudar majmun.

Malo zatim stiže i Jožić primi djevojku za ruku i preda ju njezinom ocu. U to su stigli do njih i ostali čamci puni urqđenika, koji su se otisnuli u potjeru za otmičarima poglavičine kćeri.

Mjesec je sjao kao da je dan. Uz rijeku se vukla duga povorka divljačkih piroga, u kojima su slavodobitno pjevali i urlali Parintintiusi. Ko dugačka crna zmija klizila je povorka, a pred njom poglavičin čamac s oslobođenom kćeri.

— Što veliš, Klok? Dobro sam se sjetio?! reče smijući se Jožić. A majmun ne odvrati ništa, nego se samo prstima primi za nos.

— Aha, hoćeš da kažeš, da onih pet minuta proboravljenih u onim smrdljivim kožama nije bilo baš ugodno. Zaista su smrdile ko kuga. No učinili smo dobro djelo i spasili jedan život!

RAZNO

Djeca se voze aeroplanom u školu. Nedavno je jedan američki list donio popis djece, koja se voze u školu aeroplanom. Iz tog popisa razabiremo, da u Americi ima svoj vlastiti aeroplan 312 đaka, koji se na njem voze svaki dan u školu i sami njime upravljaju, 90 njih vozi se putničkim aeroplanom, a 1304 đaka leti s pilotom.

Iz stranih zemalja

Bijela djevojka kraljica divljaka. Engleski učenjak Dr. David Thomson vratio se ovih dana iz prašuma sjeverne Australije. Tamo je pronašao neko divljačko pleme, kome je na čelu neka bijela djevojka. Neobično se začudio, kad mu je pripovijedala, da je Engleskinja. Prije 13 godina vozeći se morem doživjela je brodolom. Zajedno sa svojom majkom uspjela je da se plivanjem spasi. Na obali su ih uhvatili divljaci, koji su njezinu majku ubili, a njoj su poklonili život. Čuvali su ju i njegovali, a kad je odrasla izabrali su je kraljicom.

Novi prokop razdijelit će Sjevernu od Južne Amerike. Dosada je dijelio Sjevernu Ameriku od Južne glasoviti Panamski kanal, kroz koji su parobrodi prolazili iz Atlanskoga u Tihi ocean i obratno, da ne moraju mjesecima ploviti oko cijele Južne Amerike. Panamski kanal stojao je silne milijune i nekoliko je puta bilo obustavljeno daljnje kopanje sve dok ga nije preuzela u svoje ruke vojska Sjedinjenih država. To je vrhunac tehnike i ljudskoga uma, pa ćemo i mi drugom kojom zgodom o njemu opširnije pisati.

Kako međutim američke novine javljaju taj prokop nije dovoljan za sav onaj ogroman promet, pa će kroz državicu Nikaragua biti prokopan novi, 278 km dugački, kanal. Prolaziti će kroz više jezera, a bit će izgrađeno i 8 umjetnih jezera, sve jedno nad drugim u obliku stepenica, kroz koja će se parobrodi penjati na prolazu iz jednoga oceana u drugi. I Panamski je prokop građen tako u obliku stepenica.

Koliko ima Slavena na cijelom svijetu? Prije deset godina bilo je nabrojeno 82 milijuna Rusa, 39 milijuna Ukrajinaca, 24 mil. Poljaka, 12 milijuna Čeha i Slovaka, 10 mil. Srba i Hrvata, 1 i pol mil. Slovenaca, 7 mil. Bijelorusa, 6 mil. Bugara i oko 130.000 Lužičkih Srba u Njemačkoj. Svega ukupno dakle 182 milijuna. Budući pak, da se Slaveni množe svake godine za 1 i pol milijuna znači da ih danas ima još 15 mil. više, dakle ukupno oko 200 milijuna. Eh, da se slože svi u jednu državu, što bi se i Nijemcu i Talijanu i Francuzu i Englezu tresle hlače!

Naj . . .

Najveće države na svijetu. Britansko carstvo ima 40 milijuna četvornih kilometara; Rusija ima 21,170.000 č. km; Francuska 14 mil. i 500 tisuća č. km; Sjedinjene države u Americi 9,700.000 č. km; Kina 8,800.000 č. km; Brazilija 8,500.000 č. km.

Najveći most je u San Franciscu. Dugačak je 6.930 m.

Najbrži vlak je u Engleskoj ekspres Swindon—London.

Najdulja željeznička pruga je u Australiji. Duga je 500 km, a nema na cijelom putu niti jednog kolodvora.

Najdulji tunel na svijetu je Simplonski tunel, dug je 19.825 m (tunel Sv. Gothard dug je samo 14.984 m).

Ne tamanite sove i ćukove. »Sovu bi trebao svatko čuvati kao da je to sveta ptica«, rekao je slavni prirodoslovac Brehm. Kod nas se, nažalost sove i ćuci tamane sve u šesnaest. Lovci strijeljaju sove bez milosrđa, čim ih gdje opaze. A seljaci se onda čude, otkale su se nakotili toliki poljski miševi, koji uništavaju usjeve. A sove su najveći neprijatelj miševa i drugih poljskih štetočina!

Kako pliva vjeverica? Rijetko je tko od nas vidio vjevericu plivati. A ipak ta draga životinjica znade plivati, iako skoro nikad ne zalazi u vodu. Na Savi je nedavno jedan ribič, dok se je vozio čamcem preko rijeke, opazio kako neka mala životinjica vješto pliva za njegovim čamcem i svaki čas skače iz vode na čamac i opet u vodu. Promotrivši bliže opazio je da je to mala naša šumska opica, vjeverica.

Kolibri — ptičice su najmanji ptičji rod, jedva nešto malo veće od našeg hrušta, a imadu prekrasno raznobojno perje. U Južnoj Americi živjelo ih je na stotine tisuća, a otok Trinidad bio je nazvan otokom kolibrića, jer je na njem bilo veoma mnogo tih krasnih i dražesnih ptičica. Međutim je neko vrijeme bila moda, da se ženske šešire kiti perjem kolibrića pa su ih trgovci i lovci stali tamaniti bez ikakve grižnje savjesti. Prirodopisac Kunze priča, da mu je jedan trgovac perjem priznao da je svakog tjedna potamanio do 15.000 ptičica i poslao njihovo perje u Evropu.

Istom posljednjih godina ta je glupa moda prestala, pa su se i kolibrići opet razmnožili.

Kako se srndać raduje? Neki lovac promatrao je iz svoga skrovišta kako se je srndać zapleo rogovima o neku brezu. Dugo se je mučio dok je opet izvukao glavu između granja. Kad ju je konačno izvadio bio je neobično sretan. Povalio se je na zemlju, legao na leđa i koprcao se s nogama u zraku. Baš tako kao i naš pas, kad se nečemu veseli. I pas naime izrazuje svoju radost valjajući se na leđima.

Mačka hrani mlade leoparde. U londonskom zoološkom vrtu izlegla je leopardica četiri mlada, no budući da je svoje prve mlade lanjske godine rastrgala, to su joj ove oduzeli i dali ih jednoj mački, koja ih je lijepo primila i počela dojiti kao svoje mačiće.

Dječje novine

Ruski istraživači na sjevernom polu spašeni. Ruska naučna ekspedicija, koja je proboravila punih devet mjeseci na jednoj ledenoj santi na sjevernom polu konačno je spašena. Istraživači su se u posljednje vrijeme nalazili u velikoj pogibelji, jer je morska struja otkinula santu i tjerala ju prema otoku Grönlandu. Kako je u to nastupilo i toplije vrijeme santa se je počela topiti i lomiti i malo je falilo da učenjaci nijesu izgubili glave. Međutim su, kako smo to i u posljednjem broju našega lista javili, ruski ledolomci »Tajmir«, »Murman« i »Murmanec« pohrlili istraživačima u pomoć i konačno nakon višednevne borbe s olujama, ledom i snježnim vijavicama, uspjeli probiti se do sante i spasiti ih.

Vođa ekspedicije Papanjin i njegova tri druga ukrcali su se na parobrode »Tajmir« i »Murmanec« i vratili su se u Rusiju, gdje su ih dočekali velikim slavljem.

Crnac predsjednik francuskog parlamenta. Ovih dana dogodio se neobičan događaj, kakav se u Evropi prije toga nije nikada dogodio. Na pretsjedničku stolicu francuskog parlamenta sjeo je Crnac gospodin Caudaze. Gospodin Caudaze je profesor, a njegov rodni otok Guadeloupe izabrao ga je za narodnog zastupnika. Kako je ovih dana pretsjednik francuskog parlamenta nenadano obolio to ga je zamijenio gospodin Caudaze, koji je odlično vodio sjednice francuskog parlamenta. Bilo je malo neobično vidjeti njegovu crnu glavu, kako proviruje iz bijelog ovratnika i sa zlatom optočenog predsjedničkog stolca energično upravlja zborom od nekoliko stotina bijelih uglađenih francuskih narodnih zastupnika.

Neprilika mađarskog književnika. Mladi magjarski književnik Melchior Szasz napisao je kratku pričicu o cigareti. Priča je bila štampana u poznatom i veoma raširenom književnom listu i bila je nagrađena. No nije ostalo samo pri tom. Kratko vrijeme nakon što je pripovijest izašla, pisac je dobio od uprave monopola na dar krasnu kutiju i u njoj sto najfinijih cigareta.

Iznenađen tom uslužnošću državnog monopola, mladi je pisac sjeo i napisao krasnu priču o stotinjarki, pa ju je poslao ministarstvu financija i čekao što će biti. I zbilja, nekoliko dana zatim dobio je od ministarstva financija poziv nek plati globu od 1.50 penga, jer nije svoju pripovijest biljegovao.

Psi Bernardinci spasili život petorici redovnika. Visoko u Alpama nalazi se u visini od nekoliko tisuća metara na prolazu Svetoga Bernarda samostan, u kom već nekoliko stotina godina žive redovnici reda svetoga Bernarda. Njihova je svrha spasavati putnike, koji bi zalutali i zapeli u snijegu. Pomoću naročito izvježbanih velikih pasa, zva-

nih Bernardinaca, oni svakog dana izlaze iz svoga samostana i traže po snijegom zametenim putevima umorne i klonule putnike. Ovih dana kad su se spremali da izidu iz samostana vjerni su im njihovi psi otkazali poslušnost i nijesu se nikako dali van iz samostana. Redovnici su naslutili da ta uznemirenost pasa ima neko posebno značenje, pa nijesu ni oni toga dana izašli. I zaista nije prošlo ni par sati, kad li se sa okolnih planina odvalila strahovita snježna lavina, koja je porušila i pokopala pod sobom sve što je bilo u okolici samostana. Da su kojom nesrećom redovnici toga dana izišli iz kuće bili bi sigurno svi poginuli. Tako su im vjerne ove životinje spasile život.

Nema više države Austrije. Na 13. ožujka 1938. ušla je u Austriju njemačka vojska. Nacionalno-socijalistička stranka, koja je neprestano tražila, da Austrija postane sastavnim dijelom velike Njemačke države, srušila je dotadašnju vladu kancelara Schuschnigga, pozvala je njemačku vojsku, da im dođe u pomoć, što je ona i učinila i proglasila je da Austrija kao samostalna država prestaje postojati, te da se priključuje velikoj Njemačkoj.

U cijeloj je državi došlo do velikih i oduševljenih manifestacija, iz Njemačke je doletio sam Hitler u Beč i proglasio ujedinjenje svih Nijemaca u jednu veliku Njemačku državu, koja broji 75 milijuna ljudi. Austrijska vojska koja broji oko 100.000 ljudi postala je sastavnim dijelom njemačke vojske.

I tako je prestala postojati država, koja je živjela punih sedam vjekova, kojoj smo mi Hrvati stotine godina služili, a koja nam je u našoj borbi za slobodu zadala more jada...

Tako eto prolazi slava svijeta..

DJECO! Vi brzo rastete — vrijeme leti — i vi ćete uskoro biti očevi i majke. Vladajte se zato prema svojim roditeljima onako kako biste željeli da se vaša djeca vladaju prema vama. Uopće se u svemu svojem djelovanju ponašajte prema drugim ljudima onako, kako želite da se oni ponašaju prema vama.

Što ćemo s iscijeđenim limunom? Koru iscijeđenog limuna nemojte samo tako odbaciti, nego ju metnite u vodu u kojoj se umivate. Takva voda zacijeljuje raspucale ruke. Nekoliko kapi limunova soka u vodi osvježuje kožu. Umorne noge perite u slanoj vodi, a nakon toga ih natarite limunom. Kašalj ćete najlakše izliječiti toplom limunadom.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko.
Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.
Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: **Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26.**
Za tiskaru odgovara: **Ivan Bujanović, Zagreb, Radićeva ul. 26. I. kat.**

ODGONETKE

ODGONETKE iz br. 6

1) ISPUNJALKA:

I—II Ženeva, III—IV avani, V—VI radost

2) REBUSI:

a) Predrag i Nenad, b) Crnac

3) POSJETNICA:

Kostajnica

Ispravno su odgonetali: Slavko Pantlik, Ivanićgrad; Emil Jurković, Srp. Moravice; Josip Tomić, Petrinja; Josip Lončarić, Skrad; Duško Turina, Kraljevica; Marko Mirosav, Daruvar.

Nagrađeni: Josip Lončarić, Skrad; Duško Turina, Kraljevica.

ZAGONETKE

POSJETNICA

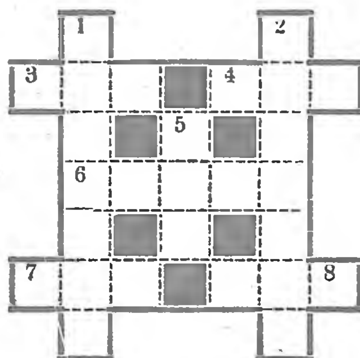
(Tomić Josip, Petrinja)

LUKA T. ZUBERO

Siromah Luka, od čega li je umro?

KRIŽALJKA

(Marko Mirosav, Daruvar)

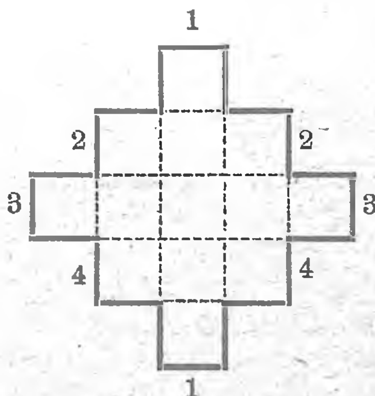

Vodoravno: 3 vladar, 4 zimzeleno drvo, 6 narod koji živi u Arabiji, 8 bltka,

Okomito: 1 dugouha dom. životinja, 2 muško ime, 5 poklon.

ISPUNJALKA

Emil Jurković, (Srp. Moravice)

Okomito:

1 mjera za zlato

2 sprat

3 lopov

Vodoravno i okomito isto

Dočekajte proljeće u novim cipelama!

15.-

Za lijepe dane najpodesnija i najjeftinija dječja platnena cipela sa gumenim djonom. Vel. 27—34 Din 19.—, 35—42 Din 25.—. Muške Din 29.—. U bijeloj, sivoj i smedjoj boji

19.-

Dječje cijelogumene cipelice na špangu praktične za školsku djecu koja daleko idu u školu. Vel. 27—30 Din 25.—, 31—34 Din 29.—, ženske Din 35.—

45.-

Nestašnoj djeci za školu i igranje najpodesnije su ove polucipelice, od jake kože sa nepoderivim gumenim djonom Od br. 31—34 Din 49.—, od 35—38 Din 59.—

29.-

Ugodna platnena polucipela na špangu sa gumenim djonom i niskom petom. Radjene u drap. i sivoj boji.

69.-

Vrlo pogodne elegantne damske cipelice izradjene od crnog ili plavog diftina sa kožnim djonom. Izradjujemo ih sa poluvisokom i niskom potpeticom u raznim ukrasima. Koštaju samo [illegible] — Din.

12.-

MIRA
Tanka ali trajna končana čarapa koja uljepšava liniju noge. Na prstima i peti specijalno pojačane.

79.-

Novi proljetni model izradjen od finog smedjeg boksa sa ukusnim i finim ukrasom, kožnim djonom i lakom poluvisokom potpeticom.

89.-

Novi proljetni model. Lahka ženska polucipela izradjena od fine teleće kože u crnoj i smedjoj boji sa kožnim djonom i poluvisokom potpeticom.

6.-

GORDAN
Fina muška čarapa u raznim desenima izradjena od čvrstog pamuka i vještačke svile.

79.-

Udobne i lagane muške sandale sa kožnim djonom i gumenom potpeticom. Dječje od Din 45.— do 59.—. Ženske Din 69.—.

89.-

Za štrapac i posao nenadoknadive su muške polucipele izradjene od jakog boksa, u crnoj i smedjoj boji sa elastičnim nepoderivim djonom.

Bata

Poštarina plaćena u gotovu

Pojedini broj 1 dinar

Mali Istranin

GOD. IX TRAVANJ 1938 BROJ 8

Mala pošta

Sretan Uskrs!

u ime svoje, u ime skoro sto tisuća istarske djece pod Učkom, te u ime preko deset tisuća prognanih malih Istrana u Jugoslaviji

želi svim čitateljima, pretplatnicima i povjerenicima

„MALOG ISTRANINA“

uredništvo

SVE SVOJE MALE ČITATELJE MOLIMO

da nam jednom kartom ili pismom jave, što im se u Malom Istraninu najviše sviđa i što najvole čitati. Mi smo uveli razne rubrike. Donosimo uvijek po jednu ili dvije izvorne pripovijesti, zatim jednu pustolovinu Jožića i Kloka, pa »Dječje novine«, da i djeca dobiju jedan pogled na život u svijetu. Donosimo vijesti »iz stranih zemalja«, »prirode« i »zvjezdoznanstva«. Sakupljači maraka naći će po koju zanimljivost u rubrici »Filatelija« drugi će opet rado pročitati »razne vijesti« i tako svaki po nešto.

Ipak bismo željeli znati što veliku većinu najvećma zanima, pa ćemo o tome pisati. Naš list, kako svi vidite, ne donosi nikakve fantastične priče o vilama i kraljevićima, o vukodlacima i vješticama. On bi htio da bude list za današnju savremenu mladež, da bude jedna zanimljiva dječja novina s najraznolikijim sadržajem.

Ako nije dobar javite nam, što vam se u njem ne sviđa i kakav biste željeli da bude. Kakve stvari najviše volte čitati? Hoćete li možda jedan dječji roman u nastavcima ili su vam draže kratke pripovijesti? Javite nam svi što mislite!

»Za goli život«, savremena drama iz života našega naroda u Istri od E. Radetića bila je prikazivana u New Yorku u Americi i kako nas izvješćuje tamošnja naša pretplatnica gđa Mary Vidošić, doživjela je silan uspjeh. Ogromna dvorana Bohemian Halla, u kojoj se je drama prikazivala bila je puna do posljednjeg mjesta, tako da nije bilo više mjesta ni za mrava. Glumci, članovi tamošnjih naših društava »Istra« i »Sloboda«, bili su nakon svakog čina upravo zasipani cvijećem.

(Tko još nije čitao tu knjigu neka je svakako naruči kod naše uprave. Cijena joj je 20.— Din., a uskoro će biti sasvim rasprodana).

MALI ISTRANIN

GOD. IX ZAGREB, TRAVANJ ŠK. GOD. 1937/38 BR. 8

Maričino janješce

Mala Marica jedva što je počela ići u školu. Slova je nekako naučila, ali nikako da ih piše ravno: jedno joj se naherilo na desno, drugo i odviše na lijevo, treće je opet palo ispod crte dok se četvrto popelo nekud u vis, kao da želi otići na Triglav. A ipak je osjećala da mora pisati pismo »zajčeku«, Uskrsnom zecu, da joj donese kakav dar. Oh, koliko je želja kipjelo u njezinom malom srcu, što sve nije željela da joj onaj nevidljivi zeko donese o Uskrsu.

I sjela je tako jedne večeri, dugo se mučila, ali je konačno uspjela. Istina načinila je i nekoliko pogriješaka, ali toga nije ni opazila. Ta tko bi mogao i tražiti od nje, da već sada savršeno pozna pravopis, kad ga mnogi ni nakon gimnazije ne znadu!

Isprva je bila odlučila da zamoli lijepog jednog labuda, bijelog ko snijeg, koji bi bio mogao plivati po susjednoj bari, ali se kasnije predomislila i zatražila janješce. Uskrs je, sve se naokolo zeleni, trave ima u vrtu na pretek, pa nek pase, neka skače, a ona će se njime igrati po cijeli bogovetni dan.

I legla je spavati i cijelu je noć sanjala o bijelom janješcu, a dok je ona spavala pismo je nestalo. Sigurno su ga zečići odnijeli i pročitali.

Prošlo je nekoliko dana. Bližao se Uskrs. Jednoga jutra, tek što se digla začuje vani na vrtu neko blejanje. Skoči do prozora i ima što vidjeti. Po vrtu skakutalo je prekrasno bijelo janješce.

— Zeko ti je donio janje — smijao se djed i nekud značajno namigivao baki.

Marica je potrčala u vrt. Trčkarala je oko janjeta, nosila mu najmekanije trave, gladila ga i pjevala mu u uho kojekakve lijepe pjesmice. A janje je išlo za njom, po vrtu, po ulici, po kući i umalo što nije leglo i u njezin krevetić.

To je bilo veselje! Cijela je škola znala da Marica ima janje, pa su se mnoge družice dolazile igrati s njime.

Ali jedne večeri, baš na sam Veliki Petak, začuje Marica, kako djed nešto s ocem razgovara o janjetu.

— Udebljalo se janje, bit će o Uskrsu fina pečenka.

— Pa da! Koja pristojna kuća ne zakolje o Uskrsu janje — odgovori otac —.

— Eh, ali što ćemo reći Marici?, zabrinuo se djed, koji je ipak volio Maricu i bilo mu je teško pri pomisli, da će se ona rastužiti kad čuje da su janje zaklali i ispekli na ražnju.

— Reći ćemo da je odlutalo, doda otac.

Maricu je nešto stisnulo oko srca. Njezino janješce, njezinu najmiliju igračku kane oni zaklati. A samo zato, što je običaj da se o Uskrsu jede u kući pečena janjetina. Zašto ne bi jeli sira, mlijeka, žganaca, pa i šunke imaju, ne, nego baš im se prohtjelo janjetine. I zaplaka gorko.

Drugog jutra diže se rano i ode djedu.

— Djede! Ja imam prišteđenih deset dinara. Evo ti ih, ali ne diraj u moje janješce.

— Tko ti veli da će dirati tvoje janje?

— Sve sam čula. Vi hoćete da janje zakoljete za Uskrs.

Ali se djed nasmije i reče:

— Hajde, hajde, pođi u školu i budi dobra — i otpravi je. Marica je otišla snuždena. Dakle ništa ne pomaže. Janje će zaklati i pojesti. S torbicom na leđima, sa suzama u očima išla je putem u školu i razmišljala.

Nije znala koga da zamoli, na koga da se obrati da spasi njeno janje. Djed ju je odbio, otac je — kako je sinoć čula — tvrdo odlučio da od njega napravi pečenku za Uskrs.

U to se sjeti slike na jednom od oltara u crkvi koja je ležala na brijegu tamo s druge strane rijeke. Na slici je bio sveti Ivan Krstitelj, do njega Isus, a među njima janješce, lijepo bijelo, kašto je ono njezino.

Eto sad zna što će. Mali Isus se sigurno voli igrati s janješcem, kad ga čak i na slikama slikaju s njime.

I odluči čvrsto: Ne! Njezino janje ne će zaklati. Ona će ga odmah poslije škole uzeti i odvesti dolje preko rijeke, pa na brijeg do crkvice, unići će i položiti će ga na oltar. Mali će Isus sigurno sići da se igra s njime, a doći će i Ivan Krstitelj. U njihovim rukama njezino će janješce biti sigurno...

Svršila je škola, Marica se vratila kući. Poslije podne se još dugo igrala s janješcem po vrtu, nabrala mu najslađe trave, vezala mu lijepu vrpcu oko vrata, a onda — kad je vidjela da ju nitko ne gleda izišla s njime na cestu.

Išla je nizbrdo i išla sve dalje prema rijeci, a janješce za njom. Dugačak je bio put. Sjela bi, odmarala se, nabrala trave, hranila janješce, pa se opet digla i krenula naprijed.

Nije ni opazila da se sunce već dobrano sklonilo na zapad i da se već počeo spuštati sumrak. Htijući skratiti put siđe s ceste i krene poprijeko stazom, kroz grmlje, preko šikare i dođe do rijeke. Iznenadi se, jer nije nigdje bilo mosta, da pređe prijeko. Kako će do crkvice. U to se počela spuštati i noć...

— — — — — —

— Marice, Marice! — zvali su po kući i tražili je na sve strane i djed i baka i otac i majka, ali Marica se nije odazivala. Pretražili su vrt, potrčali u susjedstvo, ali Marice je nestalo i nitko im nije znao reći, kuda je otišla. A ni janjeta nije bilo...

Najednom se neka žena dosjeti, da je vidjela djevojčicu kako se s janjetom otputila cestom dolje prema rijeci.

Sad su istom svi bili u sto briga. Noć je bila tamna, dijete je otišlo k rijeci, Bog sam zna što mu se dogodilo, možda se i utopilo.

Krenuli su žurno k rijeci, plakali i dozivali je, ali nje nigdje nije bilo. Jedni su otišli glavnom cestom, drugi su skrenuli poprijekim putevima i stazama, već je bilo skoro deset sati u noći, a Marice još nijesu našli.

Otac je s djedom išao kroz šikaru uz obalu šumne rijeke i zvao. Uzalud, nitko se nije javljao.

Bili su već očajni. Najednom začuju iz grma blejanje.

— Be-e-e-e — Be-e-e-e — oglasilo se janje koje je poznavalo glas djedov.

— To je naše janje, zadrhta djed, pa požuri k onom žbunu, a otac za njim. Posvijetle svjetiljkom u grm i imaju što vidjeti: janje je lijepo ležalo u visokoj travi pod grmom, a do

njega, naslonivši svoju kudravu glavicu na njegovu vunu, sasvim se uza nj pritisnuvši spavala je Marica.

Ne mogavši naći prelaza preko rijeke, umorna od dugog hodanja, gladna i žalosna, klonula je Marica u travi i zaspala pod grmom, a njeno se janješce stisnulo uz nju i grijalo ju svojim tijelom.

— Marice — poviče djed, pograbi ju, digne i pritisne na svoje grudi.

— Marice — ponovi i otac, pa ju i on stane ljubiti.

A ona se probudila i širom rastvorenih očiju gledala oko sebe. Vidi svuda naokolo mrak, na nebu na milijune zvijezdica, dolje šumi voda, otac drži svjetiljku, a djed ju grli i plače. Što je to? I dugo je trebalo dok se sjetila svega što je bilo.

— Zašto si otišla, Marice, zašto si nas tako rastužila? reče djed, brišući suze.

A ona ispriča, kako je htjela spasiti život svom janjetu i dati ga na čuvanje Isusu u crkvi na drugom brijegu...

— Ne boj se, ne će umrijeti tvoje janje. Živjet će ono još dugo, dugo i postat će ovca i rodit će još mnogo lijepih, mladih janjaca s kojima ćeš se ti još dugo godina igrati — govorio je djed, njišući ju u svom staračkom naručju.

Išli su kući. Otac je sprijeda svjetlio, a djed je otraga nosio u naručju Maricu. Janje je išlo za njima, točno odmjerenim koracima, svaki se čak oglasujući blejanjem.

— I ovaj će nam Uskrs, dakle, proći bez janjetine! reče otac.

— Ništa zato! Skuhat ćemo šunku i punu košaru jaja, a janje neka živi. Ne bih ga sada dao ubiti, pa makar na Uskrs jeo suhi nesoljeni krumpir, — odvrati djed.

— Pa da! Jeli li samo vidio kako je dobra životinjica svojim tijelom grijala usnulo dijete. — Neka živi, pa makar sto godina, nek mu se dijete raduje...

I janje je zaista još dugo, dugo živjelo i bilo mezimac svih ukućana, a i cijelog sela. Marice, dakako, najviše.

Ernest Radetić

Uskrs...

Praznik, kome su se djeca i u mom kraju najviše radovala, bio je po Božiću Uskrs, ili kako su kod nas kazivali »Vazan«. Bademi su već ocvali i svaog dana sve jače oblačili zeleno ruho. Ovce su se ojanjile. Po njivama je žito zelenilo i sve je o Vazmu bilo ugodno i lijepo. Na Uličnicu (Cvijetnicu) nosile su se u crkvu blagosloviti masline. Neki bi znali

ponijeti po čitav snop maslinovog pruća da ga dadu blagosloviti pa bi kasnije takvim prućem tjerali ovce i janjce. Po kućama se već nekoliko dana prije Uskrsa čistilo i redilo. Obrisale su se i oprale »nape i škancije«, mijesile se pogače i kuhala uskršnja jaja. Već ranije odijelilo se uskršnje janje. Na sam Uskrs ustala su dječica ranije, majke su redile kuće i spremale doručak, jer toga dana moraju blagovati svi zajedno i mali i veliki. Svako bi dijete dobilo po koji novčić i jaje i odalečilo se iz kuće čekajući nasred sela da se stariji vrate s male mise s blagoslovljenim jelom, pogačama, lukom, janjetinom i jajima. Na cesti su izvirivali, kada će se pojaviti stariji s blagoslovljenim jelom omotanim u bijelu kao snijeg čistu maramu. Prije podne držala su se dječica nekako svečanije, ukočenije, ali po podne na Uskrs, »tukičali« su i svakog časa dokazivali čije je jaje tvrđe i što je sve krivo da je jedno ostalo cijelo, a drugo razbijeno. Neko je bilo previše kuhano, drugo premalo i t. d. Onaj, u čijoj bi ruci ostalo razbijeno jaje, morao je da ga izruči i ako teška srca drugu s kojim je »tukičao«. Stariji i odrasli ljudi sjedili bi oko crkve na kamenim klupama, razgovarali ili igrali kakvu igru ili bi dočekivali goste i prijatelje. »Srićan Vazam« govorili su ljudi jedan drugome i stiskali si ruke.

Drugog dana otvorio bi se u selu obično prvi ples po korizmi i u naše selo dolazili su mladići iz drugih sela bliže i daljnje okolice. Paško, mladić u mom selu znao je najbolje svirati na »mijeh« i bio je u tome neumoran i ako mu je ponekad i lice pomodrilo od silnoga duvanja. Mladići bi često pjevali naše lijepe pjesme i do pune umorenosti igrali naš lijepi narodni ples »balun«...

Prikodražan

PROLJEĆE

Došlo nam je proljeće,
Sunce jače grije,
Dječica se igraju
Kao nikad prije.

Iza starog drveta
U zelenoj travi,
Ljubičica mirisna
Sada se već plavi.

A u grmu zelenom
Slavuj gnijezdo gradi,
Dok na polju ratar
Svoj posao radi.

Mi zato i volimo
Najviše proljeće,
Jer nam nova radost
U srce dol'jeće.

Daruvar

Marko Mirosav

Uskrsni zeko maloga Miše

Već su sva druga djeca bila u razredu i obuka je već bila započelá, kad je mali Mišo otvorio vrata i ušao u razred.

— Zar se sada dolazi u školu? srdito će učiteljica.

Dječak je zastao smeten, ali nije odgovorio ništa. Bio je poprskan blatom, jer je dolazio iz prilično udaljenog sela, a dan prije padala je kiša, pa je put bio blatnjav i klizav.

— No? Ti ništa ne odgovaraš? ponovi učiteljica.

Dva velika oka, jasna i čista ko dva gorska plava jezera pogledaju je, ali se za čas smeteno spuste. Šutio je.

— Šutiš? Spavao si ili si se putem igrao?

Ali mišo nije ni sada odgovorio ništa. Skinuo je torbu i odgegao u svoju klupu.

— Tvrdoglavo stvorenje! promrmlja učiteljica i nastavi s obukom.

Mišo je čitavo vrijeme sjedio u klupi nepomičan, podbočivši rukama glavu.

O podne je zazvonilo zvono i čitav je razred veselo skočio, pograbio torbe i počeo izlaziti. Zadnji je dan škole prije dugih uskrsnih praznika, kojima su se sva djeca veselila. Učiteljica je stala kraj vratiju, djeca su prolazila mimo nje i veselo joj čestitala: Sretan Uskrs!

Među ostalima provukao se u jednoj skupini kroz vrata i Mišo i ona opazi, kako je oborio pogled i neopazice izišao.

— Izmakao je, da me ne treba pozdraviti i čestitati mi — pomisli i bilo joj je neobično žao, što se u njemu razočarala.

— A uvijek sam držala da je dobar dječak — išlo joj je po glavi...

Prošla su dva dana. Škole nije bilo, pa se je učiteljica osjećala neobično osamljenom. Selo bijaše maleno i zabačeno, nigdje u blizini nije bilo čovjeka, s kojim bi se bila mogla družiti i povjeriti mu svoju tjeskobu i osamljenost.

Mladim učiteljicama na selu nije lako. Osobito u dane velikih svetaka, koje svatko slavi u krugu svoje obitelji, svojih dragih i milih, one se moraju povući u svoju sobicu i čamiti u osami.

Na veliku subotu uveče bilo je u selu proslavljeno Uskrsnuće. Zvona su zvonila, ljudi su pjevali, išla je procesija, djeca su trčkarala po selu, sve čekajući što će im sutradan donijeti uskrsni zeko: šarenih jaja, finih kolača, kakvu igračku ili lijepu haljinu.

Samo učiteljica nije očekivali ništa. Nije imala ni majke ni brata, ni druga ni družice, koji bi je se sjetili uskrsnom pisanicom.

Bilo je već kasno. Na nebu su se pojavile prve zvijezde. Vani je bilo hladno, jer j posljednjih dana bilo kišovito, pa se je ona u svojoj sobici osjećala nevoljko.

Sanjareći tako žalosna o sutrašnjem Uskrsu začuje najednom na prozoru nekakvo nesigurno kucanje. Preplašeno pogleda kroz staklo i ugleda u mraku nekakvog dječaka.

Molim Vas, gospodična, otvorite, ja sam Mišo!

Sva u čudu skoči i otvori vrata, a Mišo uđe u sobu umotan u neki stari očev kaputić i odmah joj pruži paket.

— Evo, gospodična, to vam je donio uskrsni zeko.

— Meni?

— Da, Vama, dobra gospodična.

Učiteljica odmota rubac, a u njemu lijepo izdjelani drveni zec, a uz njega čitava košara šarenih jaja.

— Moj otac izrađuje drvene igračke, koje onda nosi na prodaju u grad i time nas hrani. Ja mu marljivo pomažem, pa sam eto i posljednjih dana neprestano radio na tom zecu, da ispadne što ljepši, što naravniji. Malo prije sam ga svršio i sad sam Vam ga eto donio, da imate i poklon od malog Miše, pa da vam ujedno zaželim: Sretan Uskrs! Mama je pak priložila nekoliko uskrsnih pisanica...

Učiteljica je ganuta gledala ono crveno, od uzbuđenja i žurbe, ugrijano lišce, one velike modre oči, jasne i čiste poput gorskih jezerca, i suze joj dođoše na oči.

— Eto, on se jedini mene sjetio u ovoj mojoj samotinji, on je na mene sve ove dane mislio i mučio se da nožićem izreže iz drva zeca kojim će me obradovati. On, onaj moj mali, šutljivi i sramežljivi, Mišo. — Tako je mislila u sebi, zagrlila ga i zahvalila mu toplo.

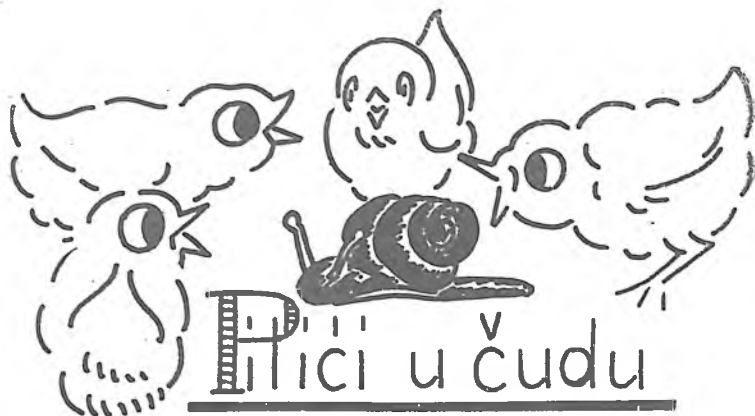
— Reci mi jedno, Mišo! Kako to da si ono zadnji dan škole zakasnio i šutio, kad sam te pitala?

— Radio sam marljivo na zečiću, da ga na vrijeme svršim, pa sam zakasnio u školu. A kad ste me pitali nijesam vam mogao odati što sam radio, zato sam šutio, i ako mi je bilo teško. Ni čestitati vam nijesam htio zajedno s drugima, jer kako bih sada mogao doći po drugi puta...

— Moj dobri, moj dragi Mišo. Ti si me se jedini sjetio, a ja sam te u svom srcu bila osudila. — I okrene lice, jer je izgledalo da plače, no nije plakala, nego se je kroz suze, koje su se same cijedile niz lice, sva sretna smiješila.

Još se je više smiješilo malo jedno djetinje lice, kad se se je malo kasnije samo, kroz noć, kozjim putem vraćalo natrag u svoje selo...

Ernest Radetić

Pilići u čudu

Četiri su pilića
Naišla na puža.
Čudovište gledaju
Što se na tlu pruža.

»To je neki mali vô«
Jedan će med njima.
»Ta vidite, drugovi,
Da rogove ima!«

Nato drugi, stariji,
Mudruje ovako:
»Gusjenica vam je to,
Al grbava jako«.

»Bit će možda... kornjača,
Jer i oklop nosi,
Pa može i pijetlima
Njime da prkosi«.

I u toj neprilici
Najmlađi prihvati:
»Idem pitat mamicu
Pa ću... lijepo... znati...«

Šime Fučić

Tri zečića

Tri su mala zečića
ležala u travi
kad najednom pred njima
lovac se pojavi.

Mamica im otišla
nekoj svojoj kumi
koja slavi krstitke
pod hrastom u šumi.

Zadrhtaše zečići,
kud će sada, Bože!
Noge slabe, nejake,
bježat se ne može.

A lovac se primiče
na prstima bliže,
skida pušku s ramena
i na oko diže.

Prasne hitac — odjekne
dolina i gora,
od straha se slediše
tri malena stvora.

Ne vjeruju očima
da su jošte živi,
i da im je na mjestu
kratki repić sivi.

Ali mali češljugar
s rašeljkina pruta,
koji tu se desio
slatko zacvrkuta:

»Izađite zečići
iz svojega kuta...
To je jutros stradala
otrovnica ljuta.

Gabrijel Cvitan

Juričev kutić

Nadzornik upita u školi Franića: Dvadeset trgovaca kupilo je 24 vreće pšenice. Koliko je kupio svaki?

Franić ne zna, nu uto se digne Jurić, pa će reći:

— Gospodine, nismo toga još učili.

Nadzornik: Gospodin učitelj kaže da ste svršili sve četiri vrste računa.

Jurić: Jesmo, nu došli smo samo do krumpira i repe, ali do pšenice još nismo došli.

*

Došao Jurić jednog dana u pohode svojoj tetki, a ona mu dala da jede kruha, šunke i hrena.

Jurić se odmah prihvatio posla, no kako nikad prije nije jeo hrena, zastade, a na oči mu navale suze.

— Ala, teto, što ti to meni dade jesti s kruhom i šunkom, da me evo sili na plač.

A teta ne sluteći da on ne zna što je to hren, odgovori u šali:

— E pa to ti je zdravlje i veselje.

A Jurić će na to:

— A joj, draga teto, svega ti dao dobri Bog, samo ti ne dao zdravlja i veselja.

*

Otac: Kako to da si ti, Juriću, dobio baš najgoru svjedodžbu, tako da si zadnji u razredu?

Jurić: Eh, oče nijesam htio da ostalim roditeljima kvarim veselje.

*

Učitelj: Kaži mi, Juriću, što bi ti želio biti?
Jurić: Učitelj, gospodine!
Učitelj: A zašto baš učitelj?
Jurić: Da mogu tući djecu kao i Vi!

*

Pokvario Jurić želudac pa mu već par dana strašno po njem zavija. Ode stoga liječniku, liječnik ga pregleda, dade mu recept i reče:

— Tako, a sada imam dobiti 100 dinara.

— Oprostite, ali ja toliko nemam.

— Pa plati onda koliko imaš!

— Nemam ni dinara!

— Zašto si se onda obratio na mene, koji sam najskuplji specijalista?

— Oprostite, meni nije ništa preskupo, kad se radi o mome zdravlju.

Jurić dotrči plačući majci: Joj, mamice, gledaj kako mi je prst otekao.

— Pokaži, pa to nije ništa!

— Kako nije ništa? Već ga pol sata turam u nos, pa nikako ne ide unutra.

*

Vozio se Jurić na parobrodu i čuo da se s njime vozi znameniti profesor matematike (računstva). Odmah pristupi k njemu pa ga upita:

— Gospodine! Vi ste znamenit učenjak i matematičar, mogu li Vas nešto upitati?

— Hm!? Možeš, dijete!!

— Ovaj je brod dug 185 m, u sredini je širok 26 m, a 52 m je visok. Koliko je godina kapetanu broda, možete li mi reći?

Profesor se zamisli i stane nešto računati u glavi, ali na koncu reče:

— Ne znam! To je nemoguće izračunati!

— Ja znam, gospodine profesore! On je star 46 godina.

— Pa kako si došao do toga?

Lako! Pitao sam ga, odgovori Jurić!!

*

Došao u školu gospodin nadzornik, pa upita Jurića:

— Kako se ti zoveš?

— Ja se zovem Jurić, odgovori naš prokšenjak.

— A nije li nekog Jurića iz ovog sela ubio lanjske godine grom? upita dalje nadzornik.

— Jest! Ali ja nijesam onaj, odgovori Jurić.

Krtica

Sveđ u tami,
a bez svijeće,
moj se život
vazda kreće.

Ispod zemlje,
u rovima,
dočeka me:
ljeto, zima.

Tu su moji
crni dvori,
gdje o smrti
sve govori.

Tu se šećem,
tuda lutam
i sve kukce,
crve hvatam.

Tko u moje
dvore siđe,
iz njih više
ne iziđe,

jer sve njegve
čudne staze —
u dubinu
k meni slaze!

Ljubo Brgić

U Kanadi su se opet razmnožili bizoni. Još pred 70 godina bilo je u Sjedinjenim državama američkim na milijune bizona (divljih volova) koji su, bez gospodara, u velikim stadima pasli po beskrajnim američkim pašnjacima. Nerazumni lovci počeli su bili tamaniti bizone bez milosrđa tako da ih je uskoro skoro sasvim bilo nestalo. Kanada je pak prije 30 godina kupila u Sjedinjenim državama 750 bizona, te ih je pustila u zato naročito određene pašnjake, ograđene plotom u duljini od 150 kilometara. Bizoni su se za nekoliko godina tako razmnožili da ih danas imade u Kanadi na desetke tisuća. Nedavno su lovci ustrijelili za jednog lova 15.000 komada. Meso bizona je dobro i hranivo kao i od drugih volova.

Dalekozor, koji važe 500 tona. Dogotavlja se dalekozor, koji će do 1940 godine biti posve dovršen, a koji će biti najveći dalekozor na svijetu. Postavljen će biti u zvijezdarnici na brdu Palonara u Kaliforniji. Staklo toga ogromnog dalekozora ima 5 metara promjera. Zvjedoznanci tvrde, da će pomoću toga dalekozora moći vidjeti mnoge zvijezde, koje dosad uopće nijesu bile poznate. Kad ga upere na mjesec moći će lijepo vidjeti svaki predmet na mjesecu, ako nije manji od 10 metara.

Planine visoke 50.000 metara. Zvjezdoznanci su ustanovili, da na zvijezdi Merkuru imade brijegova visokih po 20.000 metara, a nekoji u blizini njegovog južnog pola da dosežu visinu čak od 50.000 metara. Kad znamo da je najviše gorje na našoj zemlji, Himalaja, visoka jedva oko 8000 metara onda možemo zamisliti kako negdje izgledaju sine planine na planetu Merkuru.

Zvjezdoznanci sada promatraju katastrofu, koja se je dogodila prije 3 milijuna godina. Poznato je da su pojedine zvijezde od nas tako udaljene, da svijetlo, koje — kako znamo — prevaljuje 300.000 km u sekundi, treba po nekoliko godina dok s pojedine zvijezde do nas stigne. Kolika je to udaljenost jedva da naš razum može shvatiti.

Ovih dana promatrali su zvjezdoznanci sa zvjezdarnice u San Diegu u Kaliforniji dvije čudne zvijezde, koje su se sukobile i počele se gasiti.

Izračunali su da su te zvijezde tako daleko od naše zemlje, da je svjetlo s njih trebalo 3 mil. godina putovati dok je došlo do nas. A budući da su se te zvijezde sukobile i rasprsnule i prestale svijetlili, znači da smo mi sada istom vidjeli strasnu katastrofu, koja se dogodila u svemiru prije 3 mil. godina, kada su se sukobila dva ogromna svijeta bozna koliko veća nego što je ova naša zemlja.

Filatelija

Pismo, koje je zadalo brige mnogim listonošama. Jedan naš učitelj, čiji su đaci marljivi sabirači maraka i najneobičnijih poštanskih žigova, dogovorio se je s đacima, da naprave neobičan pokus. Napisali su pismo i naslovili ga na ime: Franjo Nisamtu, Sydney, Londonstreeet 35/II. Australia.

Pismo su poslali preporučeno dne 16. listopada 1932. a na poleđini su kao pošiljača označili adresu škole.

Pismo je putovalo od nemila do nedraga, na nj su udarile žigove mnoge pošte, i potpisali se mnogi listonoše, koji su na koncu izjavili da ga nijesu mogli dostaviti, jer da je naslovnik u toj ulici i tom gradu nepoznat. Australci bome nijesu znali što znači riječ: Nisam - tu! Ovih se je dana pismo vratilo kao neuručivo, a škola ga je spremila u svoj školski muzej kao neobičnog svjetskog putnika.

Iz stranih zemalja

Kraj, gdje kiši samo jedamput svakih dvanaest godina. Jedan afrički misionar poslao je nedavno nekim novinama u Amsterdamu pismo, u kom opisuje život i prilike u raznim krajevima Afrike, a osobito prilike u pokrajini Bečuan: »Zanimljivo je — piše on — da u okolici Bečuana kiša redovito pada. Tek u Bečuanu, kao nekim čudom, a to je i znanstveno dokazano, kiša pada samo svakih dvanaest godina. Za urođenike je to veliki događaj. Oni čitavoga svoga života ni o čem drugom ne govore, nego o kiši. Dvanaest ju godina čekaju željno, a kad dođe dočekaju ju s velikim slavljem i priređuju velike svečanosti. Nakon toga daljnjih dvanaest godina ne govore o drugom nego o prošloj kiši i o blagodatima, što ih je donijela zemlji«.

Most, koji će spajati Evropu s Azijom. Turska vlada sagradit će most preko Bospora. To je onaj uzani morski tjesnac, koji razdvaja Aziju i Evropu. Most će biti dugačak 2650 metara, a dizat će se nad

morem tako visoko da će ispod njega moći ploviti i najveći parobrodi. Troškovi za taj most iznosit će 12 milijuna turskih lira, što znači u našem novcu oko 700 milijuna dinara. I tako će se konačno Evropa spojiti s Azijom.

Naj . . .

Najveća peć je željezna peć u Rusiji u koju se odjednom može sasuti 1.400 tona željezne rudače.

Najveći brod na svijetu je francuski brod »Normandie«.

Najrašireniju željezničku mrežu ima Engleska, koja ima 80.000 km tračnica. Uz to ima 7000 kolodvora i 11.000 željezničkih skladišta. Na njezinim prugama vozi 23.000 lokomotiva, 48.000 osobnih, 600 jedaćih, 250 spavaćih i 70.000 teretnih vagona. Na željeznici je zaposlena jedna dvanaestina svih zaposlenih radnika i namještenika Engleske, koji ukupno dobivaju 115 milijuna funti šterlinga na godinu (jedna funta šterlinga = 240.— dinara).

Amerikanske dopisnice. Amerikanci su zaista neobični ljudi. Kod njih je niknula poznata uzrečica: »vrijeme je novac«. I oni se zaista toga drže. Uvijek im se žuri. Govore kratko, a i pišu kratko. Tamo se na pošti prodaju već gotove štampane dopisnice na kojima piše: »Pozdravljam vas! Imam zaposlenje! Ovdje mi je dobro! Ovdje mi nije dobro!« Kad netko hoće da kome piše, kupi takovu kartu, precrta na njoj ono što ne želi pisati, potpiše se i pošalje je kome želi. To ide jako brzo i ne treba razbijati glavu što da piše.

Sapun iz ugljena. U Njemačkoj bi na svaki način htjeli biti neodvisni od drugih zemalja. Oni ne žele ništa uvoziti iz drugih država, nego si sve što im je potrebno stvoriti kod kuće sami. Budući pak da sami nemaju u državi dovoljno masti odlučili su je sami proizvoditi iz ugljena, koga imaju dovoljno. Njemački kemičari prave sada pokuse, kako bi iz ugljena napravili mast za pravljenje sapuna i kažu da su već postigli izvjesne uspjehe.

Staklene kuće. Američki graditelji počeli su graditi kuće iz čvrstoga stakla. Kuće nemaju uopće prozora, jer je i onako cijela kuća jedan sam prozor. Svjetli li im previše sunca povuku zavjesu. Vrata na kući i na sobama otvaraju se i zatvaraju pritiskom na električno dugme, tako da im nije potreban ključ.

Građanski rat u Španjolskoj nalazi se pri svršetku. Nacionalisti generala Franca, koga su podupirali Italija i Njemačka uspjeli su pobijediti vladine čete, koje su opet podupirali socijalisti i komunisti iz cijeloga svijeta, u prvom redu iz Rusije i Francuske. Posljednji ostaci vladinih četa još se uvijek očajnički bore, ali je — kako po svemu izgleda — njihov poraz neminovan. Računa se da će zbog toga nahrupiti u Francusku preko granice ogroman val vojničkih bjegunaca od skoro sto tisuća ljudi.

Žalosno je i strašno sve to. Sada će se istom vidjeti koliko je domova porušeno, koliko velebnih spomenika satrto u prah, koliko stotina tisuća nedužnih otaca obitelji, žena i djece, poubijano. Zlato pak i dragocjenosti iz španjolske Narodne banke već je davno prije preveženo u ogromnim količinama iz Madrida u Rusiju, pa će si sada bogzna tko njime mastiti bradu.

Rat u Kini vodi se i dalje nesmanjenom žestinom, samo s tom razlikom, da sada pobjeđuju Kinezi Japance. Japanci su isprva mislili, da će taj bojni pohod završiti za par mjeseci, ali su se namjerili na tvrd orah. Kineza ima 300 milijuna, njihova je domovina upravo beskrajna, pa je skoro nemaguće pobijediti je. Kinezi su razvalili nasipe na pojedinim velikim rijekama, voda se je razlila i preplavila ogromne površine zemlje, tako da je Japancima onemogućeno daljnje prodiranje, ako ne će da se u beskonačnim močvarama podave.

U Francuskoj nitko ne zna, ni tko pije, ni tko plaća. Vlade se skoro svaki dan mijenjaju, stranke se u parlamentu kolju i gložu, radništvo po tvornicama štrajka i buni se, uopće vlada posvuda neko rasulo, a nijedna vlast nema više ugleda. I tako u Francuskoj vlada nesigurnost.

Njemačka je iskoristila priliku„ pa je jednostavno, kako znamo, zaposjela Austriju, proširivši svoje granice, kao nikada do sada i ojačavši tako jako da je ugrozila Čehoslovačku, a mogla bi postati opasnom i za druge susjede.

U Splitu je na 30. ožujka porinut u more ratni brod »Zagreb«, koji je sagrađen u našem brodogradilištu. Tom su prilikom bile velike svečanosti, gdje je sudjelovalo nebrojeno mnoštvo naroda.

U Beogradu je dne 3. travnja bila velika nogometna utakmica između reprezentacije Poljske i Jugoslavije. Pobijedili su naši sa 1 : 0

Budući da kod nas imade veoma mnogo ljudi, koji se zanimaju za nogometni sport, to je iz raznih krajeva države otišlo mnogo tisuća ljudi posebnim vlakovima u Beograd da prisustvuje utakmici.

U Mariji Bistrici dogodio se težak svetogrdni zločin. Nepoznati provalnici provalili su u tamošnje svetište i ukrali razne skupocjene predmete, ali kad su ih progonili, bacili su sve i pobjegli. Sav narod je zbog toga duboko ožalošćen, jer je Marija Bitrica jedno od najglavnijih zavjetnih mjesta hrvatskih, kamo svake godine hodočasti na desetke tisuća pobožna svijeta.

Na Šargan-planini kod Višegrada u Bosni dogodila se velika željeznička nesreća. Na tračnice je pala ogromna jedna stijena na koju je naletio beogradski brzi vlak. Pri sudaru prevrnuli su se brojni vagoni, pa je mnogo ljudi ranjeno, a neki su i životom nastradali.

Cijela Podravina postradala je dne 27. ožujka od potresa. Oko podne najednom se potresla zemlja, kuće su se zaijihale od jakog udarca, na crkvama su popucali krovovi, dimnjaci i spomenici su se porušili, ljudi su u smrtnom strahu izletili na ulicu. Računa se da je potres napravio štete za nekoliko milijuna dinara.

Potres je nastao od toga, što su se duboko u nutrini naše zemlje slegle ogromne kamene naslage, pa je od tog rušenja zadrhtala zemljina kora.

LJUBICE KAO LIJEK

Ljubica je naš najnježniji i najpoznatiji proljetni cvijet, kojim i mlado i staro rado kiti grudi. Premda je taj cvijet tako poznat ipak ima malo ljudi, koji znadu da on krije u sebi ljekovitu moć.

U proljeće kada nastaje nestalno i promjenljivo vrijeme, nastaju i razne bolesti. Djeca obično jako kašljaju, a česta je pojava kod njih kašalj hripavac od koga mnoga i nastradaju. Čaj priređen od lišća ljubica dobar je lijek protiv hripavca. U četvrt litre vode ukuha se puna šaka lišća, svježoga ili suhoga, pa se onda podaje bolesnom djetetu svaka 2—3 sata po 2—3 žlice toga čaja. Odraslima, koji imaju zastarjeli hripavac pomaže taj čaj, ako ga uzimaju triput dnevno po jednu žlicu.

Sušičavima također ublažuje kašalj i raskida sluz. Takvi bolesnici neka taj čaj uzimlju poput lijeka svakih 2—3 sata po 3—5 žlica.

Dr. A.

PITALICE

Odgovori na trećoj strani omota

Što je Petar Pavlu, ako je Pavlov otac Petrov sin?

1) Sjedilo dvoje brkatih, oboje repatih, jedno se drugog bojalo.
Što je to?

2) Svak me se boji, a svak me žali.
3) Tko se je jedamput rodio, a dvaput je umro?
4) Tko je ujutro najbolje volje?
5) Čija kuća ne plaća poreza?
6) Vidiš nešto u vodi, a znaš da nije mokro. Što je to?

KLOK i JOŽIĆ

Vrlo smo zabrinuti za sudbinu naših dvaju junaka. Još se nikada nije dogodilo da nam Jožić ne bi točno na vrijeme poslao izvještaj o svom putovanju. Ovaj mjesec nijesmo, na žalost, dobili od njega nikakvih vijesti, pa se opravdano bojimo da im se nije možda štogod dogodilo. Da nijesu, ne dao Bog, među divljacima u bornejskim prašumama zaglavili.

Čekamo nestrpljivo svaki dan njihove vijesti, pa ćemo ih, ako nam stignu, u slijedećem broju opširno donijeti.

Dao Bog da sve dobro svrši.

Zanimljivosti ...

Grönlandski kit
naraste u duljinu od 33 m, a teži toliko, koliko 7.000 odraslih muškaraca (500 tona)

Golub listonoša
preleti 1.600 metara u minuti.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko.
Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.
Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: **Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26.**
Za tiskaru odgovara: **Ivan Bujanović, Zagreb, Radićeva ul. 26. I. kat.**

Kina
je 23 puta veća nego Njemačka.
London
ima više stanovnika nego cijela Australija.
Struna
iz ovčijeg crijeva tako je jaka da može podnijeti težinu od 500 kg.
Aleksandar Dumas
stariji, napisao je 1.200 knjiga.
Pčela
u lijetu zamahne krilima 650 puta u sekundi, a leptir samo 9 puta.

ODGOVORI:

1) Pas i mačak
2) Starost
3) Lazar, koji je bio umro, pa ga je Isus uskrisio.
4) Pijetao, jer već u rano jutro pjeva.
5) Puževa
6) Mjesec

ODGONETKE

Odgonetke zagonetki iz broja 7

Posjetnica: Tuberkuloza

Križaljka: vodoravno: car — bor — Arapi — rat —
okomito: magarac — Božidar — dar —

Ispunjalka: Karat — kat — tat —

Ispravno su odgonetali: Davor Rogutić, Kraljevica — Josip Tomić, Petrinja — Miroslav Klindić, Novoselec Križ — Nikola Teslić, Sušak — Emil Piršl, Srp. Moravice — Marko Mirosav, Daruvar — Svetozar Pavlović, Kruš. Jošice.

Nagrađeni: Emil Piršl, Srp. Moravice — Miroslav Klindić, Novoselec Križ — Svetozar Pavlović, Kruš. Jošice (Zet. banovina).

ZAGONETKE

Homonimi

1) Kosac uzeo — — — svoje polje. Kraj njega prođe jedan čovjek, koga kosac upita: »— — —?« Čovjek mu odgovori: »— — — svoje polje, a ne pitaj mene zato.

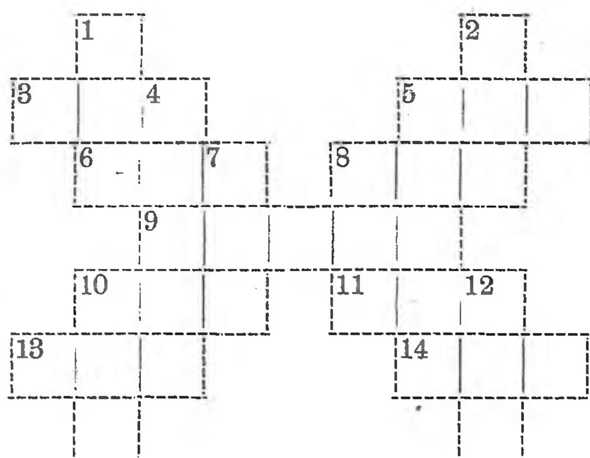
*

2) Domaćin reče radnicima: »— — od vas usudi ne udarati — — dobro u travu, nego ko uspravi — — redove, toga ću uhvatiti za — — i pokazat ću mu, kako mu ostali drugovi — —«.

*

3) — — ti meni vjerovao, da su stari ljudi — — divljaci, vazda su se — —.

KRIŽALJKA

Okomito:

1 nije rat
2 kao i 8 vodoravno
4 viši časnik
5 sveto brdo iz biblije
7 zloba, zavist
8 konjski hod
10 talas
12 lopov

Vodoravno:

3 glav. grad Italije
5 proizvod mlijeka
6 nebo
8 statua
9 država u Aziji
10 domaća životinja
11 ura
13 vatra
14 bol, srdžba

Dvije posjetnice

EVICA KRALJ

Odakle je?

VIKTOR IVICA

Odakle je?

ISPUNJALJKA

V. Radović, učenik — Zagreb

I.					grad u Hrv. Primorju
					domaća životinja
					šum. nadglednik
					država u Evropi
II.					krvoločna zvijer

I — II sjedište jedne banovine

Poštarina plaćena u gotovu

Ovaj broj stoji 2 dinara

Mali Istranin

GOD. IX SVIBANJ-LIPANJ 1938 BROJ 9 i 10

Mala pošta

Bogumil Toni, Samobor. Spominjemo Vas se, kako ne bi! Još kao mala djeca čitali smo u Istri i učili prije trideset godina napamet lijepe Vaše pjesmice, koje su onda izlazile u našem Mladom Istraninu. Tko je od nas i slutio da će se onaj naš i Vaš polet ovako slomiti. Da će u prah biti porušena sva ona divna zdanja naša i da ćemo morati bježati ispod naših zelenih lovorovih šuma pod Učkom ovamo, da tu u Vašoj blizini sklonemo glave. Hvala Vam lijepa, prijatelju stari, što ste nas se opet sjetili suradnjom, nakon tolikih godina...

ŠTO SE KOME U »MALOM ISTRANINU« NAJVIŠE SVIĐA?

U prošlom broju našega lista zamolili smo svoje čitatelje, da nam jave, što im se u listu najviše sviđa i imadu li možda još kakvih želja, prijedloga i primjedaba, kako da list bude uređen. Od mnogih odgovora spominjemo ih samo nekoliko, da se vidi ukus današnje mladeži.

Josip Tomić iz Petrinje najradije čita pjesmice, zvjezdoznanstvo i dječje novine.

Ladislav Bat iz Slav. Broda voli također dječje novine, ali vrlo rado čita pustolovine Kloka i Jožića i Jurićev kutić.

Vladimir Bosančić iz Mučne Reke kod Sokolovca je filatelista pa prati rubriku Filatelija. — Zanima ga i zvjezdoznanstvo, a rado bi čitao i kakav roman u nastavcima, po mogućnosti u stripovima.

Franjo Mužić iz Rasinje najvoli Kloka i Jožića. Bit će da je veseljak, jer kaže da bi mu se list još više sviđao kad bi ga ukrasili šaljivim slikama, smješicama i t. d.

Pipus Zoltan iz Branjinog vrha u Baranji bit će da je također filatelista, jer kaže da ga zanima filatelija, a uz to dakako i Jurićev kutić.

Emil Piršl iz Srp. Moravica želio bi čitati roman u nastavcima.

Robert Štriker iz Sušina-Đurđenovca najviše voli Kloka i Jožića. Kad pročitam Kloka u jednom broju — piše on — jedva mogu dočekati drugi broj.

Emil Jurković iz Ogulina kaže da je list tako dobro uređen da mu ne treba nikakvih nadopunjavanja.

Naveli smo ovdje samo nekoja mišljenja, da se vidi kakv je ukus naših čitatelja. Prema tome ćemo se i ravnati.

MALI ISTRANIN

GOD. IX ZAGREB, SVIBANJ-LIPANJ ŠK. GOD. 1937 38 BR. 9 I 10

Naša učiteljica

Bijasmo upravo završili očenaš. Spremismo se, da se poput veselih i cvrkutavih ptičica razbježimo na sve strane, kad li nas u zadnji čas zadrža stari naš učitelj i reče:

»Djeco, sutra da ste mi došli u školu čisti, umiveni, počešljani i pokrpani. I onim drugima, koji uvijek ostaju kod kuće, recite, neka dođu. Doći će nova učiteljica, pa bih želio, da vas joj sve pokažem, da vidi koliko vas ima.«

Mi se začuđeno zgledasmo. Za čas se školom raznio žamor, kao da se izrojila čitava košnica pčela.

»Učiteljica? Kakovo je pak to zvijere? Zar da će nam još i jedna ženska doći dijeliti »srdelice«? Tko je kad čuo, da podučavaju i učiteljice? Od kad je svijeta i vijeka u našem selu je uvijek podučavao učitelj! Pa gdje bi jedna ženska znala kao jedan muškarac?« pitali smo jedan drugoga i raspripovijedali se sve glasnije i glasnije, dok se nije umiješao učitelj i zagrmio svoj: m i r ! a mi se u hipu šćućurili poput plašljivih mišića.

»A odakle će doći?« zapitao je Nacijo, koji je bio najstariji i valjda zbog toga najodvažniji.

»Iz Hrvatske, upravo iz Zagreba«, odvrati učitelj. Kad smo čuli njegov odgovor samo zijevnusmo: »Iz Zagreba?!«

To je bilo malko odviše za naše male glavice, koje nijesu nikako mogle pojmiti, da bi netko mogao doći čak iz Hrvatske u naše selo u Istru. Uvijek smo mislili, da učitelj ni ne može biti nego Kastavac.

Poslije podne sam se požurio do Nacijevog oca, koji je imao stroj za šišanje. Ogulio me do kože, da mi se glava svjetila kao nekom starom fratru iz Pazina, koji je dolazio nedjeljom i svetkom u naše selo, da ispomaže starom našem župniku.

Sutradan nagrnulo je u školu toliko djece, da nije bilo mjesta za sve. Stisnusmo se po četiri na jednoj klupi, a mnogi na kraju sjedio je onako samo na pola. Dođoše čak i oni, koji nijesu nikad školu pohađali, a mali Bepo doveo sa sobom i mlađega četirigodišnjega brata, koji nije još uopće vidio školu iznutra. Bože moj, kako li je taj mali zijevao na sve strane u slike po zidovima!

Stari se je naš učitelj bio glatko izbrijao, šetao po školi i svaki čas pogledavao kroz prozor, čudeći se, što pošta još uvijek ne stizava. Čim je pak začuo rog staroga poštara Blaža iz Pazina, koji je vozio »delencu« sa dva konja, izišao je naglo iz škole i požurio se pred poštu.

Tek što su se za njim zatvorila vrata, nahrupili smo na prozore i ispružili vratove, da vidimo kakva je to čudna zvjerka, ta učiteljica, koja je imala doći, da nam zamijeni staroga učitelja. Nije minulo ni pet časaka, kad li ugledamo, kako se uputila prema školi, zajedno s našim učiteljem, mlada neka blijeda gospodična.

»Zar je to ta nova učiteljica?« smijali smo se, požurivši se poput brzih, ali plašljivih zečića svaki na svoje mjesto.

»No, ta me ne će tući«, rekao je odmah Marko Švikov.

Začusmo korake pred vratima i ušutismo.

Najednom se otvore vrata, mi skočimo svi na noge, kao da nas je tko ubo otraga iglom i zagrmismo, kao iz puške:

»Faljen Isus i Marija!«

Učiteljica se silno prepala, trgnula se i zastala na vratima. Za čas se razabra, nasmiješi, i pokroči naprijed sve do stola, na koji položi nekakvu torbicu. Učitelj nam dade znak da sjednemo i mi sjedosmo.

Prvi nam se dan, da pravo kažem, nije nova učiteljica ni najmanje svidjela. To je bila neka mala, blijeda i slabunjava gospodičnica, s dugim bijelim ručicama, a glas je u nje bio sitan, upravo djetinji. Nama, koji smo bili navikli na ogromne učiteljeve brčine, na krupni njegov glas i čvrstu ljeskovaču u kosmatim mu rukama, koju nije nikad ispuštao i s kojom je uvijek šetao između klupa, kvrcnuv čas ovoga, čas onoga, činilo se, da nas ona ni ne može što da nauči: ta tko će je čuti, kad mi stanemo škripati klupama i okretati se za njenim leđima? Jedva oni najprednji!

Najradije nam je pričala o svom domu. Mi, mali Istranići, nijesmo nikako mogli da razumijemo, da čak tamo u dalekoj Hrvatskoj imade ljudi, koji govore kao i mi. Ta samo ako si pošao u Poreč, Pulu i Trst, nijesi više čuo naše riječi, a ona je eto došla bogzna otkale i govori sasvim »po našu«.

Ubrzo smo se s njom sprijateljili. Pričala bi nam i pričala... Kad smo mi izrazili svoje začuđenje nad tim, da i tamo gore, odakle je ona, ljudi govore ovako kao i mi, a ovdje, već u Poreču, ne, rekla nam je nekoliko riječi o našem narodu.

Našega je naroda ne na stotine, ni na tisuće — govorila je ona — ni na milijune; nas je na stotine i stotine milijuna. I kad bi počeli putovati gore prema Učki, pa dalje i dalje na istok, hodali bi mjesece i mjesece, godine i godine, a da ne bismo došli na kraj našoj zemlji. I svagdje bismo mogli govoriti »po našu« i svi bi nas razumjeli. Braće je naše koliko zvijezda na nebu, koliko pijeska u moru... A naše zemlje istom! Nijedan je narod na svijetu nema toliko. Na stotine tisuća beskonačnih šuma, kroz koje jedva da je ikad čovječja noga prošla, na hiljade i hiljade plodnih ravnica, stepa, brda i dolina, i planina i mora, sve je to naše...

Rodila se u Zagrebu. Bila je velika sirota, oca je izgubila, dok je još bila sasvim mala, pa je ostala sama s majkom i još jednom mlađom sestricom. Majka joj se kinila i mučila, dvoreći po kućama i perući, da ih izškola.. Ona je učila, da postane učiteljica, u školi je prolazila izvrsno, a kad je svršila, dugo je čekala da dobije mjesto. Konačno ga je i dobila.

Otišla od kuće, iz grada na selo i počela podučavati djecu. Kad bi na večer ostala sama u svojoj sobici, zanijela bi se u misli i sjećala se svojih kod kuće. Pisala im je duga pisma, ističući u svakom nadu, da će ipak jedamput dobiti mjesto u gradu, vratiti se k njima i ostati onda zauvjek kod njih. Često je puta znala prosjediti do kasnih sati kraj prozora i promatrajući prekasnu noć obasjanu mjesečinom, slušala bi veselo biljisanje slavulja u grmu pod prozorom. U gradu toga nije nikad čula...

Na koncu se sasvim privikla na takav život. Svuda su oko sela bile lijepe šume, u koje bi znala zaći uvijek nakon škole, da nabere poljskog cvijeća, nagleda se stada bijelih ovaca, naužije svježeg zraka i odmori u sjeni granatih hrastova. Plandovanje u hladu stoljetnih gorostasa, šetanje po mekoj, mahovinom obrasloj zemlji neobično ju je veselilo, nju, dijete gradske buke i prašine.

I tome je došao kraj...

Bila je već zima, kad je otišla iz toga sela. Sjela je na vlak i povezla se praćena mahanjem nekoliko desetaka dječjih ručica... Bio je već pao prvi snijeg. I u vagonu je bilo hladno... Kasno u noći prispjela je u svoje novo mjesto boravka i izišla na osamljenoj stanici, gdje je nije nitko dočekao. Svu-

da je naokolo padao snijeg, da se je jedva razabiralo nekoliko raštrkanih kuća, koje su sačinjavale željezničku postaju. Do sela, kuda je bila određena, bilo je još daleko. Pošla je od kuće do kuće, da nađe bilo kakva kola, dok ih nije konačno, teškom mukom, sva promrzla i prozebla, našla.

Obolila je i morala u krevet, u kom je odležala skoro mjesec dana. Oporaviv se ponešto ustade i počne držati školu. Čitave se je zime vukla poboljevajući. Daleko od svih, koji su je ljubili, živjela je prepuštena sama sebi.

A kad je opet granulo sunce, i došli topli dani, sva se zemlja probudila, a njive i šume zazelenile, izišla je iz svoje sobice i ona. I ovdje je našla svoju radost. Kraj same škole bila je malena bašta, u koju bi, još uvijek kašljucajući, sišla, i tamo u društvu cvijeća, koje je posadila, zaboravljala na svoje jade, na svoju muku i žalost i na čitav svijet...

Na tom mjestu nije dugo ostala. Osjećala je, da joj kraj, maglovit i bez sunca, ne prija zdravlju. Sipljivi ju je kašalj davio i mučio i za najljepših dana, oštri zrak dražio joj grlo i pluća i ona je zaželila sunca, lakog morskog povjetarca i toploga juga.

Sjetila se kraja, za čije je škole, još kao malena djevojčica darivala svoj teško prišteđeni groš, sunčane naše sirotice Istre, i vruće je čeznula za tim ubavim kutićem zemaljskoga raja, koji bi joj jedini mogao da donese spas.

Čula je, doista, o teškoćama s kojima je imalo da se bori narodno učiteljstvo, u toj zapuštenoj i maćuhinski zapostavljanoj zemlji, ali su je tješili glasi, koji su odanle dolazili i pričali o zlatnom srcu ondješnjega naroda, koji je s neopisivim oduševljenjem dočekivao svakog brata s one strane Velebita, koji bi dolazio da ga prosvjetli i otvori mu oči.

I ona je zamolila, da je premjeste u Istru. Udovoljiše joj želji i ona je, puna zanosa, nade i osnova, ostavila svoju užu domovinu, lijepo selo, baštu i dragu djecu i pošla k nama ne znajući još kakvi ćemo biti mi, dosad joj nepoznati mali Istranići...

K nama je došla, kako sam već na početku rekao, poštom iz Pazina. Na blijedom se je njenom licu odmah vidjelo, da nije zdrava i da će imati mnogo muke i truda s tolikom djecom. A nas je bila prepuna škola, najmanje stotina, i svaki nas je dan bivalo sve to više, jer su djeca čak iz Muntriljštine dolazila, da čuju novu učiteljicu, koja nije nikad tukla, nego samo lijepo pričala...

Kod nas joj je bilo lijepo. Selo je bilo bogato. Ljudi su je voljeli i donosili joj svega i svačega. A mi djeca istom! Skočili bi bili za nju i u vatru i u vodu. Vječno smo govorili samo o njoj.

Bila je neobično zadovoljna. U velikoj Zadruzi, do same škole, imala je svoju sobicu, hranila se kod župnika, a žene bi joj svakiput, kad bi došle k seoskom trgovcu, donijele pod pregačom po koje jaje, sir ili komad pršuta. Mali Toni Dančev (Bog mu dao pokoj duši, jer je i on sad već pokojni!) znao bi joj donijeti još toplo jaje, istom snijeto. A kad bi se ljeti zacrvenile njive i polja od poljskoga cvijeća, pošli bismo po okolnjim livadama i nabrali toliko kitica, da su joj ih bili prozori vječno puni.

I polako, polako, počelo joj je nestajati bljedoće s lica. Ali ozdraviti nije nikako mogla. Od silne prehlade, koju je bila dobavila one zimske večeri, kad je po snijegu tražila kola, obolila je na plućima i dobila, sirota, sušicu...

Sva joj naša ljubav nije mogla pomoći. U školi smo bili dobri, da joj nije trebalo vikati na nas. Ako bi je tkogod znao ipak rasrditi, dobio bi poslije škole od Lojza ili Mate iz Bonaci takovih batina, da ga je zauvjek minula volja prkositi joj. Zato je ni nijesmo nikad srdili. Kad bi je ipak tkogod ražalostio, a to su običavali biti Matulinci neki, koji se nijesu bojali ni Lojza ni Mate, nije ih tukla, nego bi pošla do stola, sjela, i žalosno nas gledala.

U očima bi njenim u takvim slučajevima znale zablistati suze. Čim bi ih pak mi ugledali, žamor bi mahom prestao i svi bi se smirili, dok ne bi konačno jedan za drugim počeli i mi šmrcati i trti oči.

Ali i ona nas je zato voljela. Polovicu svega onoga sira, šunke i jaja, što bi joj žene donijele mi bismo pojeli. Umiljatim nas je svojim pričanjem u školi mnogo više naučila, nego stari učitelj svim svojim šibama...

Bože moj mili, kako je žalosno završila. Koliko se god puta sjetim njene smrti, najradije bih zaplakao...

Kad se bila najbolje privikla na nas, naše ljude i selo i osjećala se kao kod kuće, tako da bi bila, kako je običavala kazivati, najradije ostala za uvijek kod nas, dobila je jednog dana obavijest, da nas ostavi i pođe kući. Bilo je to upravo nešto pred Božićem. Na njezino mjesto da će doći novi učitelj. Nije smjela čekati ni do konca školske godine. U njenom se naime rodnom gradu bilo ispraznilo jedno mjesto i bogzna kojim slučajem dodijeliše ga upravo njoj, uvaživši joj molbu, koja je već godinama ležala neriješena. Sada se je dakle mogla vratiti k majci, koju je još prije četiri godine ostavila. I ako joj je bilo vanredno teško ostaviti nas ipak se je s druge strane silno veselila, što će joj bar starica majka biti obezbijeđena.

Dugo se je opraštala s nama. Osam smo se dana prije dogovarali kako ćemo je, čitava škola, ispratiti čak tamo do drugoga sela.

Ali onoga je dana, kad je imala da odputuje, bio zapao duboki snijeg. Sve se je od njega bijelilo. Kod nas inače ne običaje pasti velik snijeg. Najviše do gležanja, do koljena nikad. Nego upravo je te godine, kao na nesreću neku, bilo zapalo toliko snijega, koliko ga ni najstariji naši ljudi nijesu pamtili. Mnogi su je odvraćali od puta, no nije ih poslušala. Teško je to odgađati, kad je čovjek već sve spremio i upakovao. A i snijeg nije više padao, i ako je nebo bilo još uvijek mutno, tek bi tu i tamo prhnula po koja krpica... Pošla je stoga od kuće do kuće i sa svima se oprostila. Mi, djeca, pla-

kali smo za njom. Redom smo prilazili k njoj, brisali rukavom nosove i ljubili je u oba lica, kako je u nas običaj. Našli su joj kola, ali pošto je Bezjakov konj obolio, morala je poći vozom, u koji su bila upregnuta dva magarca.

Odvezao ju je barba Mate Švik. Mi smo joj odnijeli košaru na kola. Uzela je još nekoliko zamotaka, sjela na vreću napunjenu slamom, moja ju je majka dobro zaogrnula svojom vunenom plaštenkom i vozić je krenuo prema željezničkoj postaji u Svetom Petru u Šumi. Snijeg je pod kolima škripio. Mi smo je otpratili samo do groblja i ostali gledajući za njom sve dok nije vozić zašao u Finidu...

Kad su prošli Tinjan i spustili se dolje niz Dragu, počeo je snijeg ponovno padati. Letile su čitave krpe i pokrivale,

poput velikih bijelih plahta drvlje i zidove, krovove i ceste i kola na njima. Barba Mate je tjerao magarce i mlatio po njima debelom drenovačom samo da čim prije stigne van iz Drage. Ali ništa nije pomagalo. Magarci su vukli sve polaganije, dok nisu konačno nasred Drage stali. Nijesu mogli dalje. Snijeg je padao sve gušći i gušći. Nigdje u blizini nije bilo živog čovjeka, da im pomogne, nigdje sela ni kuće. Pusta je Draga! Snijeg je padao u sve većim plohama i pokrio cestu, voz, magarce i njih...

Kasno u večer nađoše ih neki Supetarci ledene. Barba Matu su još spasili, ali dobru našu učiteljicu nijesu više mogli. Bilo je već prekasno. Slaba, boležljiva i u groznici nije mogla da podnese tolike zime.

Tako je završila naša učiteljica. Dovezli su je natrag u Badernu, jer su tako željeli svi naši ljudi, koji nijesu htjeli, da bude zakopana ni u Tinjanu ni u Svetom Petru, i ako je tamo bilo mnogo bliže. Barba Mate još živi i svake nedjelje, ako je samo lijepo vrijeme, polazi na groblje, zapali debelu svijeću i moli za njenu dušu... **Umrla je, sirota, na njegovima prsima,** a da joj jadan nije mogao pomoći...

* * *

Mnogo godina je od tada prošlo. Na brežuljku povrh gradića Poreča, koči se jošte uvijek ponosna naša Baderna, moje rodno selo.

Iz dalekog sam se svijeta vratio da obiđem poznate mi njene kutove. Sa svakim me ruševnim zidom, sa svakom ogradom, koju nekoć objestan preskakivah, sa zakutkom svakim, veže na tisuće najmilijih uspomena.

Stao sam pred školu i zagledao se u prozore, nekoć bezbrojnim kiticama najraznoličnijeg poljskog cvijeća okićene, a u mašti vidjeh blijedo lice, blagog osmijeha...

Iz škole prhnuše djeca: novo pokoljenje... Svi su mi poznati: to je Matin sin, onaj Lojzov, a onaj treći izrezani Bepo, nekad moj najbolji drug. Opaziv me utihnuše i ispružiše desnicu unaprijed pozdravljajuć me ala romana — fašističkim pozdravom.

Čas zatim ukaže se na vratima garava spodoba njihove učiteljice, o kojoj mi rekoše, da ne zna ni jedne riječi »po našu«.

Oj dobra naša, nezaboravna učiteljice! S kolikom li sam te se bolju toga dana spomenuo...

Ernest Radetić

Mali Istranin

Novi su mu gospodari prognali oca i dva starija brata. I neki susjedi otišli su onkraj granice. Sa sobom su poveli i djecu. I kad su odlazili pozivali su ga:

— Dođi i ti...

Ali on je ostao s majkom sâm u čičoj zimi. Sâm kao i onaj vrabac, što dolje na guvnu kljuva kljunom u zemlju. Biće te je gladan...

Mali Zvone ima negdje na tavanu knjižicu jednu. Pohranjena je u zidu, u dubokoj rupi, da je novi gospodari ne nađu. Katkada usred noći izvadi je odanle majka, da mali Zvone iz nje nešto pročita. Ima u knjizi lijepih priča. Jedna govori o vrapcu i lastavici, koja se spremala da krene u topliji kraj. Pred odlazak namjerila se na vrapca i pozvala ga, da ide i on s njome.

— Ugodno je u onoj dalekoj zemlji i toplo — dođi! — nukala ga lasta.

A vrabac:

— Ovdje sam se rodio, ovdje hoću i da ostanem.

— Poginućeš — navaljivala mala brbljavka.

— Svejedno — ovo je moj dom, pa se od njega ne mičem.

Lasta odleti put juga, a vrabac ostane.

Otkad je to pročitao, mali je Zvone često pomišljao na vrapce. I nema dana, naročito u zimi, da pred kuću ne naspe nešto kukuruznog brašna ili po nekoliko mrvica hljeba.

Viktor Car Emin

Umjetnikova ispovijest

Velika kazališna dvorana obasjana električnim žaruljama bila je krcata ljudima. Skupila se ugledna i bogata gospoda da čuju slavnog guslača koji danas prvi put gostuje u ovome velegradu. Na pozornici se razmakne zastor. Žamor utihne. Na pozornicu stupi mlad umjetnik. Zagudi. Već su prvi zvuci zadivili slušatelje. Gusle su jecale tako bolno da se srce stezalo od tuge no ubrzo su zatim veseli zvuci narodnog plesa tako razdragali slušatelje da su im same noge poigravale.

»Krasno! Divno!« šaptali su dvoranom.

Mladi se umjetnik uživio u svirku pa niti vidi niti čuje koga. Gudalo leti brzo po guslama a prsti se okretno pomiču po strunama.

Svira o svojemu djetinjstvu. Tamo daleko u visokom alpskom gorju stislo se njegovo rodno seoce u maloj uvalici okruženoj visokim gorama, Tamo je za djetinjstva stanovao u malenom naherenom kućerku sa ostarjelom majkom. Oca mu zasula lavina dok je još bio sasma maljušan pa ga i ne pamti. Prehranjivala ih jedna kravica. Ljeti, tek što bi svanulo, čuo bi kroz san zvuk zvoncadi pred kućicom. To su njegovi vršnjaci tjerali blago u planinu. Brzo se obukao, turnuo u torbu komad suha hljeba i pohitao sa svojom Rumenkom za njima. Lijep je bio pastirski žioot. Pun veselja, bezbrižnosti i sunčanog sjaja. Dani su prolazili brzo kao snovi. Igrao se s drugovima razne igre, valjao se po bujnoj gorskoj travi, nadmetao se u bacanju kamena s ramena ili verao strmim liticama. Bilo je dana kad bi ga spopala sjeta. Tada se klonio društva i tražio samoću. Sklonio bi se u debeo hlad pod kakav grm, izvalio se nauznak pa promatrajući kako se visoko gore pod plavim nebom ganjaju mali vunasti oblačići i lete nekuda u nepoznato, poželio da i on otplovi s njima u kristalne visine. Proležao bi tako sate i sate, bešćutan za sve što se oko njega zbiva. Iza tih sjetnih dana dolazili bi opet dani neobuzdanog veselja. Tada bi pjevao po cijele dane. Brdine se orile od zvonkog mu glasa.

Lagano klizi gudalo strunama a divni se zvuci šire dvoranom. Sve ljepote gorskog seoceta i sve čari bezbrižnog pastirskog života izbijaju iz njegovih gusala.

Višeput su kraj njega prolazili planinari i mučno se verali na visove. Klimao je za njima glavom jer nije nikako mogao da razumije kako može neko da uživa u tom kojem veranju. On je dnevno gledao ljepote svoga kraja pa mu je ta ljepota bila tako obična te je mislio da se za nju ne isplati dolaziti iz tako dalekih strana kao ti planinari. Za dokonice izrezao je na paši lijepe dvojnice i sada mu je sviranje bila glavna razonoda. Svirao je što bi mu na pamet palo: pobožne crkvene pjesme koje su momci večerom pjevali po selu. Drugovi se okupljali oko njega i s ushitom ga slušali. Uvidjeli su da je njihov drug nešto više od njih i s pažnjom su ga susretali. A on bi svirao i sanjario svirajući da je slavan umjetnik, da njegovi slušatelji nijesu pastiri i šumske ptice već bogata gospoda koja mu se dive. Kad bi se probudio od tog snatrenja, osjećao se vrlo nezadovoljan. Duša mu silom htjela da se vine u nebeske

visine a bila je krutom sudbinom vezana uz grudicu zemlje. Sve je to sada izvodio na guslama. Pobožni se napjevi lelujali dvoranom, odbijali se od stijena i slijevali s veselim napjevima kola.

Jednog je dana tako svirao. Bio je lijep proljetni dan. Sunce se prelijevalo po snježnim vrhovima i oštar odraz svjetla odbijao se kao od zrcala. Osjećao se tako lagodno i zadovoljno. Život mu se činio tako lijep. Svirao je s uživanjem. Zadubio se tako u svirku da nije ni primijetio kako mu se približava grupa planinara: neki stari, prosjedi gospodin s mladom gospojicom i vodićem. Privukla ih njegova svirka. Kad ih je opazio, zbunio se i prestao da svira. Umoliše ga da im nešto zasvira. Nećkao se no kad ga je gospojica svojim krupnim, crnim očima nijemo molila da im usliša želju, ipak je zasvirao. A svirao je kao nikada prije. Svu svoju dušu i sve svoje osjećaje prelio je u svirku. Stari ga gospodin darivao zlatnikom i potapšao po ramenu a on ih ispratio komad puta. Ubrao je stručak runolista i zbunjeno ga vrtio u ruci ne usuđujući se da joj ga ponudi, a ona videći njegovu smetenost sama ga zaiskala. Na rastanku ponovno ga potrepta stari gospodin po ramenu pa će mu: »Vidjećemo se još!« I doista nakon par mjeseci došao ponovno u selo onaj stari gospodin s kćerkom Verom i zaiskao ga od majke. Iškolaće joj sina i učiniti ga velikim gospodinom. Grčilo se majčino srce. Ta samo je za njega živjela i cijelog života snivala kako će ga, kad odraste, oženiti, pa će u miru i sreći proživjeti zadnje svoje dane, te okružena dječicom i unučadi svojom zaklopiti za uvijek trudne, staračke oči. A sada eto, došao iznenada taj stranac, koji hoće da raskida svu tu mrežu sanja što ih je godinama plela za sreću svojeg jedinca. Hoće da ga otkine od nje i učini gospodinom koji će je onda zaboraviti. Žrtvovala se za njegovu sreću. A kad je odlazio auto s njezinim sinom i ona mu maramom domahivala, osjetila je najednom ljutu bol i viknula za njim: »Sinko moj! Vrati mi se! Vrati!« no auto je već bio tako daleko odmaknuo te sin nije mogao da vidi kako mu se nesrećna majka grči na tlu od bola. — Tužno gude gusle i plaču kao ono njegova majka na rastanku. Bolno oponašaju majčin krik i zujanje auta koji joj je ugrabio sina.

Njegov skrbnik bio bogat tvorničar. Imao je divnu palatu. Ovakovu raskoš nije si moglo ubogo pastirče ni da zamisli. Vrsni učitelji brinuli se oko njegova odgoja. Brzo je napredovao osobito u glazbi. Proricali mu veliku budućnost. I nijesu se prevarili. Postao je slavan umjetnik. Oženio se Verom i bio sretan. No da mu sreća bude potpuna pošao je sa ženom po staru majku. Teško se rastala starica od svojeg doma, uz koji je bio vezan cijeli njezin život, no ljubav prema sinu bila je ipak jača i pošla je s njime.

Ubogo pastirče dovinulo se sreće za kojom je nekada težilo. Postao je slavan umjetnik, srećan muž i dobar, zahvalan sin. I sada kada je eto pred punom dvoranom ispovijedao guslama svoj život, i kada su ga sa sviju strana obasipali cvijećem i pljeskom, on ne vidi nikoga osim Verke, koja sjedi u prvom redu lica sjajna od sreće i do nje milo staračko kao iglom navorano majčino lice niz koje klize suze sreće.

Radoslav Kovač

Šparoge...

Ljubičice su već blijedile po rubovima naših šumica, po puteljcima naših vinograda i oranica. Sunce se je svaki čas skrivalo i pokazivalo i izgledalo je kao da mu prkose oblaci iz kojih bi često pala ugodna proljetna kiša. Po hrastovima se već pojaviše pupovi, a drijen i glog već su cvali i mirisali. Pokraj plota, pored živica, po šumama i kršu, po draču i kupini nicale su i rasle šparoge. Bile su crne od proljetnog sunca, ili blijede tamo gdje sunce do njih nije dopiralo. I dok su očevi okopavali i preoravali zemlju, čistili i vezali vinograde, mi smo djeca brali šparoge i natjecali se tko će ih više nabrati. A kako bi radosno ciknuli kad bismo u jednoj šparužini našli po četiri,

pet lijepih mekanih, mladih šparoga. Majke bi to priredile za jelo, ili bi prodale Bumbarkama, što su po našim selima kupile jaja ili ponekad donašale u naša sela staru ribu, što je na trgu u Rovinju nisu mogle prodati. Umorni i zajapureni letili bi od šparužine do šparužine i dugim štapom udarali da ne bi slučajno zmija bila. Tako su nas dobre majke učile da se čuvamo. I tek kad bi već sunce tonulo tako na horizontu vraćali smo se okićeni poljskim cvijećem kući, garavi od proljetnog sunca. Tko sad bere šparoge po našim šumama, ogradicama i kakav bi štap morali imati da otjeramo zmije...

Prikodražan

U rano proljeće

Proljetno je poslije podne. Izišao sam u šetnju u polje. Oh, kako je divno u ovoj proljetnoj prirodi! Sjajno sunce prijazno se smiješeći prosipa svoje tople zrake s plavog nebeskog svoda na netom probuđenu zemlju.

Još prije nekoliko dana bilo je sve tako tiho i mrtvo, svuda je prevladavala neka sumorna siva boja. Sada je sve oživjelo. Mali bistri potočić bučno žubori i njegovi talasići udaraju jedan o drugoga, pjeneći se i kovitlajući. Na obalama su se već vrbe osule prvim proljetnim zelenilom. Žuti leptirić leti poljem, tražeći u modrim proljetnim ljubičicama prvi slađani sok. Oh kako su divni ti skromni plavi cvijetići sa smjerno pognutim glavicama.

Krenuh dalje. Na usamljenom drvetu sjedilo je jato vrabaca. Derali su se iz sveg grla: »živ, živ« i pri tom se svađali bijući se da je nekima perje frcalo na sve strane. Ja im nehotice doviknuh: »Iš, vi kavgadžije jedne, koji se svađate kad se sav ostali svijet veseli svijetlom i toplom proljeću«. Preplašene ptice prhnuše u vis klikćući još življe. Ja se ubrzo u duši pokajah što sam ih poplašio. Pa i oni se kao i sve ostalo raduju sunčanim proljetnim danima, samo oni tu radost odaju na svoj način, dižu graju, svađaju se i biju.

Nekoliko metara preda mnom, u malom gaju, žute se divne rascvale proljetne mace. Uđoh na rub šumice. Tu se je istom osjećao probuđeni život. Na još tamnom drveću razvile su se krupne blijedozelene pupe, uz živicu rascvjetao se žuti jaglac, brbljive šarene svrake skakale su nemirno po granama... Na proplanku zazvižduka kos svoju proljetnu pjesmu, himnu suncu, probuđenu životu, mirisnom cvijeću, plavom nebu i svijetlom ranom proljeću.

K o p r i v n i c a **Milan Barišić**

Svijetlo krijesnica

Krijesnice svjetiljkama
zasjaše u mraku,
prošle su vrh polja ravnih
i uz stazu svaku.

Zasvijetliše u grmovlju
i kraj sitnog cvijeća
i u krošnjama zelenim
mirisnog drveća.

Čude se u krilu tame
večernji lepiri
i ne znaju tko to svijetlo
po uzduhu širi.

A cvijeće je zadivljeno
diglo glave male
i vjeruje da su zvijezde
s plavog neba pale.

Bogumil Toni

Filip Maćedonski

Filip Maćedonski bio je kralj Maćedonije, koja se protezala od Skadra do poluotoka Halkidike u Grčkoj.

On je proširio svoju državu i nastojao osvojiti cijelu Grčku.

Grci su se opirali i borili za svoju slobodu, ali uslijed podvojenosti i nesređenosti, koja je vladala u pojedinim državicama nijesu se mogli oduprijeti.

Filip ih je dobro poznavao, jer je u gradu Tebi boravio tri godine kao taoc.

Kao izvrstan vojskovođa i lukav državnik, upotrebljavao je sve moguće, kako bi postigao svoj cilj.

Što nije mogao postići ljubaznošću i blagošću, postizavao je lukavštinom ,varkom, mitom i silom.

Mnogi su se svijesni i rodoljubni Grci dizali protivu njega i nastojali osvijestiti Grke, dokazujući im, kako nijesu čiste Filipove nakane.

Između svih Grka, koji su ga napadali, isticali su se Atenjani Demosten i Eshin.

Oni su od dana u dan održavali veliki govore protiv Filipa po atenskim trgovima, na kojima su se u svako doba dana skupljali Grci iz svih krajeva Grčke.

Najžešći je u svojim govorima bio Demosten, jedan od najvećih grčkih govornika, a usto ispravan i pošten čovjek.

No, govornici nijesu napadali Filipa samo radi namjere da zavlada nad svima Grcima, već i radi njegovog života.

Predbacivali mu, da se previše opija, da voli zabave i želi steći bogatstvo i vlast.

Čuvši to, mnoge njegove pristalice, odluče da mu to nekako dojave.

I jednoga dana, kada su se nalazili na njegovom dvoru u Pelu, a za vrijeme gozbe, reče jedan od uzvanika:

»Gospodaru, atenski te govornici žučno napadaju u govorima.«

»Zašto?« upita Filip.

»Radi namjere da zavladaš Grčkom«.

»Samo zato?« upita on dalje.

»Ne gospodaru.«

»Zašto još?« upita Filip znatiželjno.

»Radi načina tvoga života. Podmeću ti da voliš slavu i bogatstvo.« Filipu sjevnuše oči, pa upita dalje:

»Zašto još?«

»Da voliš zabave«, odgovori upitani nekako skanjujući se.

»Govori samo otvoreno,« ohrabri ga Filip.

»I«, reče zapinjujući.

»I«, ponovi Filip.

»I, pijanstva«, odvrati ovaj tiho.

»Tako«, poviče gromko Filip i udari šakom o stol.

Obuzdavši zatim svoju ljutinu, pruži dojavitelju ruku, diže se i reče:

»Čujte me prijatelji! Zadajem sam sebi, pred svima vama, poštenu riječ, da ću svojim daljnjim životom i djelovanjem dokazati, da svi atenski govornici lažu.«

I, zbilja, Filip održa zadanu riječ, jer od toga dana ne bijaše u cijeloj Grčkoj i Maćedoniji trijeznijega i umjerenijeg čovjeka od njega.

Ali, iskupivši svoju riječ, oduze svima neprijateljima pravo da ga napadaju, mnoge učini svojim prijateljima, druge makne s puta i zavlada nad svima Grcima.

No Demostena ne predobi nikad za sebe, jer njemu je bila glavna samo sloboda njegove Grčke. **Ljubo Brgić**

Bosiljak...

Zajedno sa metvicom, kaloperom, levandom i ružmarinom bio je nekad bosiljak glavni ukras naših vrtova u mom zavičaju. Njegov miris opajao je i duše starih bakica kao i male djece. Ali nijesu samo po vrtovima i prozorima naših kuća njegovale vrijedne ruke pored mažurane i bosiljak. Istina on nije uvijek bio u krasnim cvijetnim vazama, ali njegov ugodan miris nije bio manji ni u nekom starom raspuknutom loncu. Ni kuće, ni vrta nije kod nas bilo bez bosiljka. Njega bi djevojke zaticale za tkanicu, kad bi nedjeljom u crkvu polazile. I govorile bi jedna drugoj: »Kako lijepo zadaje tvoj bašelak«. On nije falio ni na Tijelovo kad se nosilo blagosloviti u crkvu velike snopove cvijeća i vrtnog i poljskog. Njega bi momci zatakli za uho, a bake ga brižno držale u ruci pomiješanog s metvicom, jer njima do karanfila nije više bilo stalo. I on skroman i nježan i ako neugledan tako je rado opajao svojim mirisom i bogataške prozore i kućice siromašnih. Bosiljak se istina i drugdje njeguje, ali ga nisam nigdje vidio koliko tamo u mom zavičaju preko Učke. Bio je pravo narodno istarsko cvijeće. Skoro bi čovjek rekao da ga je odanle uzela naša narodna duša, naše narodno srce i ovjekovječila ga u mnogim našim narodnim pjesmama za sve što je lijepo i skromno, što je drago i milo. — Moj bosiljče, milo cvijeće goje li te i danas vrijedne ruke naših djevojaka, napajaš li i danas svojim mirisom i mlado i staro u mom zavičaju? Ili možda veneš sam u zapuštenim vrtovima i čekaš da napojiš one koje te mnogo vole.

Prikodražan

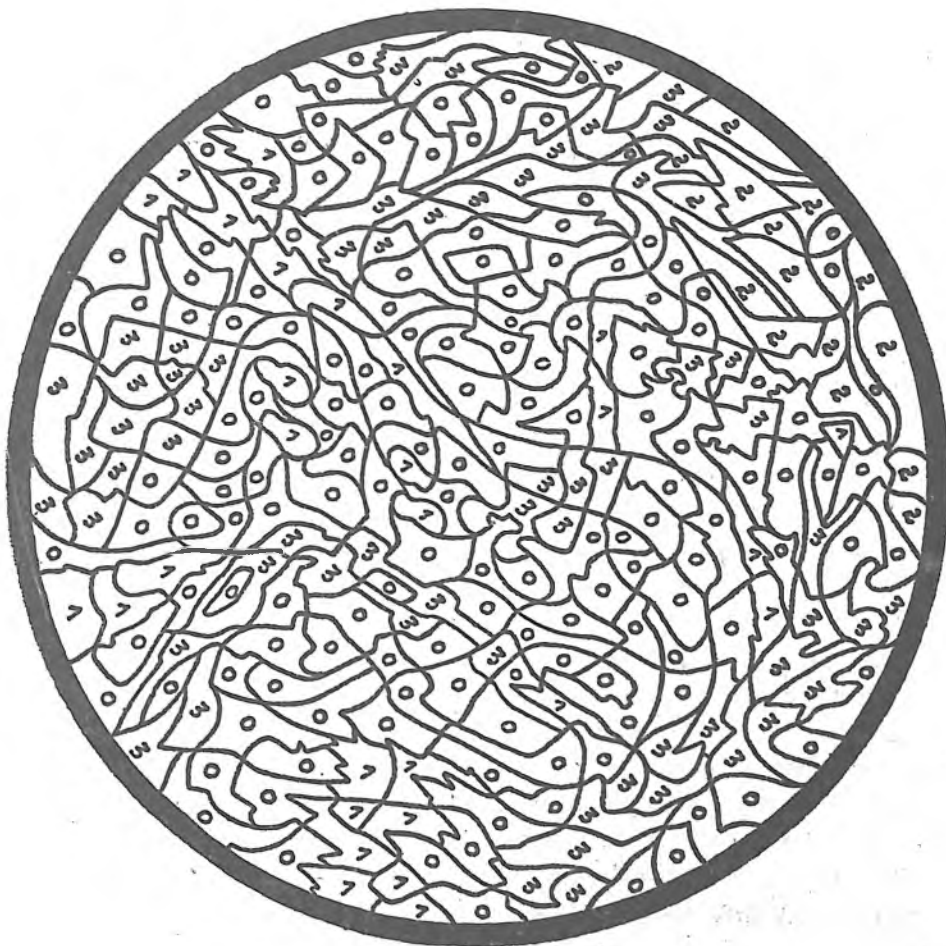
Slavuj u lugu

Bigliše slavuj u lugu
Veseli premilu drugu,
a ona radosno leži
U gnjezdašcu toplom i mekom
i porod novi sprema.
Za nju počinka nema,
a slavuj bigliše dalje
svoje joj uzdahe šalje.
najdraže ona mu biće,
majka budućih tića,
divnih pjevača slavića.

Rikard Katalinić Jeretov

MALO RAZONODE

Eto ti malo zabave! Uzmi crvenu, zelenu i plavu olovku. — Crvenom oboji polja br. 1. zelenom polja br. 2, a plavom br. 3.

Odvažnost i velikodušnost

Za vladanja bizantinskoga cara Heraklija zavladaše Arapi čitavom Perzijom, osvojivši jedan dio Male Azije, a zaprijetiše i samom Bizantu.

Videći opasnost, u kojoj se nalazi njegovo carstvo, pozove car Heraklije sve svoje vojvode i naloži im, da pod svaku cijenu potjeraju Arape i oduzmu im Malu Aziju.

Vojvode se pokore carevoj zapovijedi, i stanu dogovarati kako bi to izveli.

Nakon dugog dogovaranja, odluče da će dići tri vojske: jednu, koja će udariti na Arape pred Carigradom; drugu, koja će udariti sa obala Crnoga Mora i treću, koja će udariti sa otoka Sporada.

Treću vojsku, koja je udarala sa otoka Sporada vodio je vojvoda Leon Sirski, kasnije bizantinski car.

U određeni dan, udare sve tri vojske odjednom. Borba je bila žestoka, a rat je bjesnio svom žestinom.

Nakon naporne i teške bitke, uspjelo je ipak Bizantincima da potisnu arapsku vojsku od Carigrada do jezera Tis Čeli.

Arapski je kalif bijesnio, pa podiže novu vojsku i zapovjedništvo povjeri svome veziru Maleku.

Malek nahrupi sa svojim četama preko gorja Taurusa i sudari se sa vojskom vojvode Leona, koji je bio prešao, goneći Arape, sa otoka Sporada.

Borba je bila žestoka, i strmi klanci Taurusa vidješe nebrojene svireposti koje počiniše zaraćeni neprijatelji.

Malekova je vojska bila svježa, odmorena i brojčano jača od Leonove, koja se već više mjeseca borila, ali je ipak odolijevala navalama Arapa.

Jedne tamne noći, odluči Malek da dokrajči borbu sa Leonom i prisili Bizantince na uzmak.

Iako navala nije bila nenadana, ipak uspije Maleku potisnuti Bizantince sa svih položaja.

Videći to Leon, zapovijedi da vojska dade krajnji otpor, i postavivši se sam na čelo vojske, udari na Arape.

Malek je očekivao taj napadaj, odupre mu se svom snagom i potuče Leonovu vojsku.

Kako se Leon, za vrijeme najžešće borbe, nalazio u jednom klancu, na čelu glavnog dijela vojske, nađe se opkoljen od premoćnog neprijatelja, koji mu žestokom navalom razbije vojsku, a Leona, koji se borio žestoko i vješto, zarobe.

Svladavši ga, Arapi ga prepoznadu i odvedu u Malekov šator.

U času, kada dovedoše Leona, sjedio je Malek na mekanim dušecima, okružen svojim časnicima.

Spazivši Malek Leona, zapita ga:

»Jesi li ti vojvoda Leon?«

»Jesam«, odvrati odvažno Leon.

»Ti si sada moj zarobljenik«.

»Znadem«, odvrati Leon bez straha.

»Što očekuješ od mene kao pobjednika?«

»Maleku«, odvrati Leon, »nalazimo se kao ravan pred ravnim«.

»Kako to?« začudi se Malek. »Ja sam pobjednik, a ti poražen.«

»Znadem«, odvrati Leon, »ali ja sam vojvoda jedne, a ti druge vojske. Ja sam se hrabro borio na čelu svoje, a ti na čelu tvoje vojske. Ja sam uložio svu svoju vještinu da te pobjedim, a i ti također. Prednost je na tvojoj strani, jer si me pobjedio, budući da je tvoja vojska bila odmorena, svježa i brojčanija, a moja izmučena od dugotrajnog ratovanja. Eto vidiš da smo si ravni«.

»Da«, odvrati nešto podrugljivo Malek, »tako je ,samo s tom razlikom, što sam ja slobodan, a ti zarobljen!«

»Potpuno ispravno«, odvrati hrabro Leon«, ali mi ipak vrijednost ne možeš smanjiti.«

»Razumijem te, ali ipak, kakovu odluku očekuješ od mene?«

Leon ga otvoreno pogleda u oči i reče:

»Ako si ratovao kao vojskovođa, vratit ćeš mi slobodu; ako si ratovao kao trgovac, prodat ćeš me u roblje, a ako si ratovao kao mesar odrubit ćeš mi glavu.«

Malek ne trenu okom, već mu mirno odvrati:

»Leone, vraćam ti slobodu, i vrati se k svojima!«

Leon se nakloni, i oba si protivnika stisnuše junačke desnice.

Čas zatim ,odjuri na arapskome bijelcu, ispraćen arapskim časnicima, iz neprijateljskog tabora, vojvoda Leon, da par godina zatim bude gospodar bizantinskog carstva.

Ljubo Brgić

Kosci

Visoke su rose
Kosci trave kose.

Dršću mlade trave
i boje se kose
i kosaca što im
crni udes nose.

Mi pak kosce volimo
i samo ih molimo:

Čuvajte nam gnijezda
gdjeno sjedi ptica
draga prepelica!

Bogumil Toni

Plava livada

More... to je livada
Kojoj iz njedara
Niču bijeli cvjetovi:
Stotine jedara.

Kada dune lahorak
Zaigraju vali,
I plavom se livadom
Njišu cvjeci mali...

Šime Fučić

Boje na Jadranu

Haj, što blliješte
Divnim sjajem
Jasne boje
Morem, krajem.

Bijelo jadro,
Bijeli žali,
Suri kamen,
Sinji vali,
Zelen-plava
Ta pučina
I nebeska
Ta modrina;
Na obali
Sive stijene,
U stijenama
Tamne sjene;
Rahla zemlja
Sva crvena,
Smokva rodna
Sva zelena;
U šarenoj
Lijepoj slici
Vinogradi
Maslinici,
A vrh svega
Zlatno sunce
Što no žari
Vale mora
I vrhunce
Kamen-gora.

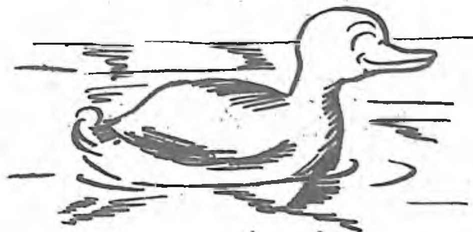
Recite mi:
Takih boja
Ima l' jošte
Zemlja koja,
Takog raja
Ima l' igdje?
— Do Jadrana
Nema nigdje!

Šime Fučić

Redom...

Najela se muha meda;
Prejela se — jedva gleda...

Pa bezglavo, troma luta. —
Hitra žaba je proguta.

Al i njoj bi radost kratka:
Posta žrtvom starog patka.

No za čas i patak strada
Rad lijina silna glada.

— — — — — — — — — —

Tek se čudom čudi lija
Što joj meso tako prija:

Je l' moguće? — Meso patka
Ima okus... meda slatka.

Šime Fučić

Crvena zvijezda

Jeste li kada gledali za ljetnih noći vedro nebo, osuto milijunima i milijardama sitnih i krupnijih blistavih zvijezda i zvijezdica? Jedne su svijetlije, druge tamnije, a jedna je među njima, ako ste opazili, koja svijetli crvenim sjajem.

Hoćete li da znate zašto?

Kada je Gospodin naš Isus Krist nakon slavnog svog uskrsnuća uzašao na nebo, anđeli su lepršali po svemiru pozivajući sve zvijezde, nek bljesnu u punom sjaju i pozdrave ga. Pri tom su govorili:

»Planite, zasvijetlite, dolazi Gospodin« — —

A sve su zvijezde odgovarale:

»Znamo, znamo! Dolazi Gospodin, Sin Božji, Isus Krist.«

Doletjeli su tako i do udaljene zvijezdice, o kojoj je ovdje riječ, ali ih ona nije shvatila, nego je rekla:

»Kakav Gospodin? Ta to je samo neki čovjek u bijelom.«

Ali kad su joj anđeli rekli tko je to i da je to sam sin Božji, kojega su sve druge zvijezde prepoznale, osim nje, ona se zastidila i sva se od stida zacrvenila. I takvom je ostala sve do dana današnjega.

A sada potražite i vi na večernjem nebu onu malu crvenu zvijezdicu, koja na dan uskrsnuća gospodnjega nije prepoznala Isusa.

NAŠI MLADI SARADNICI

Istri

Ispod Učke divne gore
Gdje nam mila Istra stoji
Valovito šumi more
S mukom crne dane broji

— — — — — — — — — —

Oko naše Istre tužne
ovila se magla gusta
Iznad glava naše braće
Prostire se tama pusta

— — — — — — — — — —

K tome teški uzdisaji
što dolaze s one strane
Kazuju nam da su tamo
Saletjele crne vrane.

— — — — — — — — — —

Ali ipak čas će doći
Kad će nestat guste tmine.
I nek našoj miloj Istri
Opet novo sunce sine.

Mučka Rijeka, Sokolovac

Vladimir Bosančić

Skauti

Zeleni se brdo
Zeleni se brijeg
Već u šumu hita
Naš skautski stijeg.

Logorovat ćemo,
Do jeseni puste,
Do jesenske kiše;
I do magle guste.

Ići ćemo tamo,
Na vrh Velebita,
Gdje se vidi Istra;
U crno zavita.

A kad se popnemo
Na Velebit ravan,
Naš će stijeg biti,
Znatno, vrlo slavan.

Tad će da zaori
Naša pjesma slavna:
»Istra j' bila slobodna,
U vremena davna«....

Daruvar

Marko Mirosav

Gabrijel Cvitan: Tri pjesme

Uzavrelo more...

Uzavrelo more,
ništa se ne vidi,
valovi ko gore
nasrću na hridi.

Na pučini sinjoj
jedna lađa mala
nastoji dohvatit
rodnoga se žala.

Valovi je lome
i polijeva more.
Al' hrabri mornari
ustrajno se bore.

Najstariji drži
Na kormilu ruku
i sigurno lađu
upravlja u luku.

Potok

Kroz stijenje i granje
niz zeleni hum,
s korom ptica pjeva
i potokov šum.

Obnoć u njem blista
vitez, mjesec pun,
kada zlatan jezdi
niz nebeski drum.

Na potoku pije
lisac, stari kum.
Jutros žedan ode...
preplaši ga: bum!

Proljetna pjesma

Nastali su topli danci,
topli danci i uranci.
Po ledini u igranci
kolo vode janjci.

Kraj njih sjeli su pastiri,
svak u svoju frulu sviri.
Povjetarac tiho piri
i lete leptiri.

Sunce s trave rosu briše
i šarena slova piše
Sve životom novim diše,
Zime nema više.

Naj . . .

Najveća knjižnica na svijetu nalazi se u Londonu. Kad bi se knjige, koje su tamo složene, poredale jedna do druge u jednom redu bio bi taj red dugačak 100 kilometara. Knjižnica je bila osnovana godine 1753, a svake se godine povećava za 100.000 svezaka. Knjižnica je osigurana najmodernijim sredstvima protiv požara i provale.

Najsavršenija glazbena dvorana u Evropi je Smetanina koncertna sala u Pragu. Ta je dvorana tako građena da se svaki pa i najmanji glasak na pozornici čuje potpunoma jasno u svakom pa i u najudaljenijem kutiću. Takvim dvoranama kažemo da su akustične.

Čudni računi

Dragi moj mali čitatelju, kad se sastaneš sa nekim drugom, a ti mu reci: Što ćeš mi dati, ako od 45 odbijem 45, pa mi ostane 45?

Tvoj će ti drug reći: — To je nemoguće, i zato ti ne dam ništa.

A ti njemu odgovori: — Pričekaj, brajko, pa da vidiš.

Nato uzmi pisaljku, pa napiši na komadiću papira ove brojke:

9 8 7 6 5 4 3 2 1

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Pozovi onda prijatelja neka odbija. Prijatelj odbije tačno i dobije ovaj ostatak:

8 6 4 1 9 7 5 3 2

— A sada? — upitaće te tvoj drug.

— Sada, zbroji sve brojke koje se nalaze u odbitbeniku.

Prijatelj zbraja 9 i 8 i 7 i 6 itd = 45

— Dobro, a sada zbroji brojke u odbitniku.

Prijatelj zbraja 1 i 2 i 3 i 4 itd = 45.

— Zbroji sada brojke u ostatku. I tvoj drug zbraja 8 i 6 i 4 itd. = 45.

Ti ćeš na to slavodobitno: Može li se dakle odbiti 45 od 45 da ostane 45?

— A, evo, može — izmucaće tvoj prijatelj sav zablenut.

Barba Rike

Zanimljivosti ...

U Češkoj se pojede mnogo krumpira. Lanjske je godine urodilo u Češkoj ništa manje nego 1,300.000 vagona krumpira. Zamislite samo, kako bi to bio dugačak vlak, koji bi tolike silne vagone vukao za sobom. Sav se taj krumpir ne pojede, nego se iz njega pravi škrob, ljepilo, špirit i drugo.

Odakle dolazi riječ tramvaj? Englez Outram bio je prvi, koji je ustanovio, da bi kola mnogo brže jurila, kad bi se klizala po željeznim tračnicama. Zato su se kola koja su vozila po tračnicama zvala isprva Outram kola. »Way« (čitaj »vej«) znači eigleski »cesta«, pa su ih nazivali i Outram-way, a kasnije samo tram-way, od čega je i postala riječ električni tramvaj.

Najnapučenija zemlja u Evropi je Belgija gdje žive 273 stanovnika na jednom četvornom kilometru, zatim Nizozemska sa 250, Engleska sa 194, Njemačka sa 144 i Italija sa 138 stanovnika na 1 km². Najmanje je napučena Australija, gdje na svakom četvornom kilometru živi samo po 1 čovjek.

Najpametnija životinja je majmun čimpanza. Iza toga je orangutan, pa slon, zatim gorila, domaći pas, vidra, konj, tuljan, medvjed i domaća mačka.

KLOK i JOŽIĆ

Začudili ste se, je li, što prošli puta nijeste dobili uobičajeni mjesečni izvještaj?

Nije mnogo falilo i vi biste bili uopće ostali ne samo bez izvještaja, nego i bez Jožića, a bome i bez Kloka. Jer kud bi Klok sam bez Jožića? Kako bi se on bio mogao vratiti u Evropu sam iz ovdješnjih prašuma?

Još mi je i sad u povezu rame, koje mi je prignječio strašni jedan piton.

Evo kako se to dogodilo.

Uputili smo se u prašumu u lov na opasnog jednog leoparda, koji je bio strah i trepet okolice. Provlačili smo se kroz guštaru, ispod povijuša od rana jutra. Bilo je već podne, a mi nijesmo još uvijek osim majmuna i kreštavih papiga naišli ni na kakvu ljuću zvijerku. Strašnom leopardu ni traga.

Najednom začujemo neko šuštanje. Pozorno smo proslijedili naprijed, gledajući na sve strane no nigdje ništa. Klok zastane i zadrhta. Stanem i ja držeći spremnu karabinku, samo da odapnem. Klok mi pokaže šapom jedan grm. Pogledam bolje, a to iza grma opazim kroz granje dva blistava oka, ko dvije žeravice, koje su nas nepomično promatrale. Polako jedva čujno zašušti granje, a između njega pojavi se krasna glava leopardova, raširenih nozdrva, rastvorenih ustiju, u kojima se između crvenila blistao niz oštrih zubiju. Najednom se zvijer zgrbi i spremi na skok.

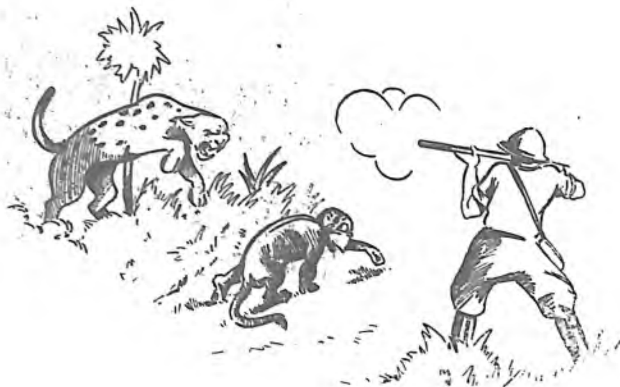
Naciljam, odapnem, dva praska i pred nogama mi se svali lijep primjerak leoparda s prostrijeljenim čelom.

Bio je gotov. Neobično veseli pristupili smo poslu. Oštrim nožem rasparali smo ga i svukli mu kožu. Imao je divno, skupocjeno krzno, koje je Klok odmah uprtio na leđa i mi smo se stali vraćati k čamcu, koji smo ostavili na obali riječice.

Klok je išao naprijed krčeći put kroz šikarje i povijuše, a ja za njim.

Najednom osjetim strašan udarac ,koji me je skoro omamio. Ogromna neka smeđe-žuta masa ovila se oko mene i dvaput me omotala. Raskola-

čenih očiju, valjajući se po zemlji ugledam pred sobom nešto strašna: razjapljenu čeljust goleme jedne zmijurine preko četiri metara duge, a debele ko čovječja noga. Sitne zelenkaste oči zlurado su se u mene upiljile. Osjetim strašnu bol u kostima, u desnoj ruci baš na ramenu puče mi kost. Kriknuo sam i od užasa se onesvijestio. Mora da sam bio vrlo kratko vrijeme u nesvjestici, jer sam već čas zatim osjetio kako popušta stisak strašnog obruča oko mene.

Moj Klok, začuvši moj krik, obazre se i uvidi strašnu pogibelj, u kojoj sam se nalazio. Ne časeći časa skoči mi u pomoć. Onako goloruk baci se na zmiju i pograbi je za vrat. Užasnom snagom stane joj stiskati grlo. Nastade nekoliko mučnih trenutaka. Uz grozne boli ja se stanem izvlačiti iz smrtonosnog zagrljaja strašnog pitona. Onako sakat, s krvavom ogrebotinom na ruci stajao sam jedan trenutak nepomičan ne znajući što da započnem. Borba je bila nejednaka.

Klok je stiskao svojim šapama zmiju za grlo, ona je lomatala repom, ali je svaki čas prijetila opasnost, da ne dohvati majmuna repom i ne omota se oko njega, a onda je i on gotov.

Njemu je već malaksala snaga. Vidio sam kako su mu oči iskočile, žile na vratu i na rukama nabrekle da je izgledalo da će sad na prsnuti.

Što da započnem? Da opalim? Mogao bih pogoditi Kloka. Pograbim nož i posljednjom se snagom dignem i zarežem njime zmijurinu. Parao sam mahnito. Krv je šiknula zmija se počela trzati i vidio sam kako popušta njezina snaga. Klok je još uvijek stiskao grčevito njezin vrat, ali više nije bilo potrebno. Piton više nije davao znaka života.

Nakon toga sam klonuo. Cijelo me je tijelo boljelo, pa se nijesam mogao dignuti. I Klok je bio izmučen. Ali dobra životinja nije klonula. Dobri moj Klok sve onako izmučen uprtio me je na leđa i vukao sve do čamca. Odanle je niz rijeku otplovio do prvog naselja. Bili smo spašeni. Moj dobri, moj dragi Klok!

Dva milijuna tuljana. Ovih dana vidjeli su brodovi u Tihom Oceanu neobičnu pomorsku procesiju. Ogromna masa tuljana plovila je prema sjeveru. Računa se da ih je bilo oko dva milijuna. Ta selidba tuljana zapaža se svake godine. Pred zimu plove tuljani na jug, a u proljeće se vraćaju na sjever .Na taj put odlaze obično samo ženke, jer mužjaci ostaju i preko zime na sjeveru u okolici Beringovih vrati. Tuljane se smije loviti samo ljeti.

Tuljan je sisavac. Živi u sjevernim ledenim morima. Ženka se rado igra s mladim tuljanima na ledu. Hrani se ribama. Na kopnu je nespretan, ali u vodi je veoma brz i spretan i rijetko mu koja riba umakne.

Krzno od tuljana je veoma skupocjeno. U Zagrebačkom zološkom vrtu imamo dva tuljana.

Još ima samo 10.000 kitova? Prirodoslovci računaju, da u svim morima ima danas još samo nekih 10 do 12 tisuća kitova, koji žive u glavnom u sjevernim morima. Uzrok tom naglom opadanju broja kitova je u tome što ih u posljednje vrijeme jako tamane njemački ribari. Nijemci, kako je poznato nemaju svinja ni masti, pa su se bacili na lov kitova. Najveća njihova ribarska lađa »Unitis« je ujedno i najveća ribarska lađa na svijetu. Nedavno su uhvatili kita, koji je težio 70.000 kg. »Unitis« ima 400 momaka posade, a na njoj je odmah uređena čitava tvornica, gdje se odmah kitova mast topi, meso suši, koža stroji. Dnevno znadu uhvatiti do 25 kitova. Strojevi lađe tjerani su uljem, koje se izvadi iz kita.

Miševi bi živjeli u visini od 80.000 metara. Poznato je da je zrak u velikim visinama veoma rijedak, tako da čovjek ne bi mogao u tim visinama živjeti zbog pomanjkanja zraka. U visini od 6000 metara čovjek više ne raspoznaje boje. U visini od 7 do 8.000 metara čovjek počinje gubiti svijest. U visini od 15.000 metara čovjek se može održati samo ako je zatvoren u balonu ili u kabini u kojoj ima dosta zraka. Pas, mačka i druge neke životinje u visini od 10.000 metara ugibaju. Jedino bi miš mogao živjeti i u visini od 80.000 metara. Tako je naime izračunao neki ruski učenjak.

Stara srna kaznila neposlušno mlado. Zanimljiva zgoda dogodila se ovih dana u šumi u Kruškoj gori u Češkoj, blizu mjestanca Prisenice. Stara srna vodila je sa sobom mladu srnu i srndaća. Mlada se srna od nje udaljila i izgubila u šumi, te se istom nakon dva dana opet povratila

k majci. Stara ju srna nije dočekala nimalo ljubazno. Počela ju je udarati nogama i glavom, i kroz dva dana ju je tjerala od sebe. Istom treći dan joj je oprostila te ju više nije kažnjavala.

Prirodne suzne bombice. Čuli ste već o suznim bombama. To su bombe, napunjene plinom ,koji tjera na oči suze. U velikim gradovima upotrebljava ih policija, kad hoće da rastjera demonstrante, a upotrebljavali su ih i u ratu. Kad se bomba rasprsne plin koji iz nje izađe draži oči, na koje navale suze.

Luk je također neke vrsti suzna bombica. Luk izlučuje plin, koji draži nosne sluznice, ove opet podraže ustroj oka, a oko se brani suzama da ga plin ne izjede i ne ošteti. Vidite ,kako je priroda sve mudro uredila da se obrani od oboljenja.

Iz stranih zemalja

Škola, koja putuje oko svijeta. Uprava jedne new-yorške škole kupila je parobrod Liberty i opremila ga učionicama, dvoranama za tjelovježbu, blagovaonicama, spavaonicama i svim drugim udobnostima. Učenici te škole stanovat će, hraniti se i polaziti školu na brodu, a brod će lijepo ploviti morem od jedne zemlje do druge, dok ne obiđe cijeli svijet. Putovanje će trajati godinu dana. Kako bi to divno bilo, kad bi tako mogla putovati i naša djeca!

Riba kao listonoša. Ruski ribari u Arhangelsku uhvatili su nedavno ribu lososa koji je na leđima imao srebrnom niti privezan mali valjak od celuloida, dugačak 2 i pol centimetra. Na valjku je bio engleski i norveški natpis: »Otvorite valjak. Unutra je pismo!« Ribari su odnijeli ribu na obalnu komandu, koja je valjak otvorila i našla u njem ovo pismo: »Pošaljite ovaj dopis zoološkom muzeju u Oslo. Označite nam mjesto, dan i način kada i kako je losos uhvaćen.« Kako vidimo losos je prevalio put od Oslo-a, glavnog grada Norveške do Arhangelska, koji je dug 4500 kilometara.

Zbirka vode iz cijeloga svijeta. U Edinburgu u Engleskoj umro je čovjek, koji je imao najneobičniju zbirku na svijetu. U nekoliko tisuća bočica imao je uzorke voda iz svih mora, svih rijeka, svih jezera i potoka na svijetu. U njegovoj su se zbirci nalazili i uzorci naših ljekovitih vrela. Svoju je zbirku ostavio znanstvenim ustanovama. Veliku većinu tih voda sakupio je sam, jer je veoma rado putovao po svijetu.

Djeca uzbunila čitav grad. U češkom gradiću Libušinu igrala su se pokraj redarstvene kasarne djeca loptom. Jakim udarcem bacio je jedan dječak loptu kroz otvoreni prozor u ured stražarnice. Lopta je udarila svom snagom o puce električne sirene. Sirena je najednom stala tuliti iz sve snage. Ljudi su mislili, da je nastao požar, izletili su na ulicu, vatrogasna kola su jurila na sve strane, a požaru nigdje ni traga. Istom dugim ispitivanjem saznalo se kako je do te neobične uzbune došlo.

Koliko se plati za prolaz kroz Sueski kanal? Sueski kanal dijeli Afriku od Azije i spaja Sredozemno za Crvenim morem i dalje s Indijskim oceanom. Da nema toga prokopa, što ga je izgradio francuski inžinir Lesseps, parobrodi, koji putuju iz Evrope u Indiju i dalje na istok morali bi ploviti barem mjesec dana dulje i obići cijelu Afriku sve oko Rta Dobre nade. A tako za par sati već su prešli iz Evrope u Aziju. Društvo, koje iskorištava Sueski kanal nalazi se u rukama Francuza i nešto malo Engleza. Svaka lađa koja hoće da prođe kroz kanal mora platiti 5 zlatnih franaka po toni veličine broda i 10 zlatnih franaka po osobi. Prema tome jedan parobrod od 10.000 tona sa 500 putnika mora platiti samo za onaj prolaz koji traje par sati 100.000 zlatnih franaka. Italija je u posljednjoj godini dana platila za svoje brodove, koji su plovili u Abesiniju ništa manje nego 1 milijardu i pol dinara u zlatu.

Aljaska je bila kupljena za sedam milijuna dolara. Aljaska ta pusta i ledena zemlja na krajnjem sjeveru Amerike bila je nekad vlasništvo carske Rusije. Ruski car ju je međutim, trebajući novaca, svojedobno prodao Sjedinjenim Državama Američkim za 7,200.000 dolara. Tada još nije nitko znaokoliko se bogatstvo krije u toj pustoj zemlji. Istom su kasnije Amerikanci pronašli bogate zlatne rudnike iz kojih su iskopali toliko zlata i drugih dragocjenih kovina, koje su im vrijedile i petsto puta više nego što su oni za tu zemlju platili.

Krasnu si je zabavu izmislio neki mali dječak u Češkoj. U staklenu je flašu nasipao negašenog vapna, nalio na nj vode i čvrsto flašu začepio. Flaša mu se u ruci rasprsnula a vapno mu spalilo čitavo lice.

Amerika se naoružava. Otkako se ono Japan zaratio s Kinom i potopio nekoliko američkih brodova u Tihom oceanu, Amerika se pobojala da joj Japan ne ugrozi njeno gospodstvo na Filipinama i u Tihom Oceanu, pa se je stala silnom brzinom naoružavati. Svojim je brodogradilištima dala nalog da hitno izgrade 46 velikih bojnih brodova, 22 pomoćna broda i 950 aeroplana. U svemu će ove godine potrošiti Amerika za naoružanje jednu milijardu i 111 milijuna dolara, što u našem novcu iznosi oko 64 milijarde dinara.

Pol milijuna dinara za jednu marku. Od 27 do 30. travnja ove godine održana je u Pragu u hotelu »Palace« zanimljiva dražba poštanskih maraka. Na dražbi je bila i najskuplja evropska marka, modra starorumunjska marka, koju su cijenili na pol milijuna dinara. Isto tako je bila na prodaju i tamnomodra staroaustrijska marka s križevima, koju s ucijenili na 300.000 dinara.

Onaj koji imade austrijske marke sa slikom pokojnog kancelara Dolfussa može na njima lijepo zaraditi. Sada, kad je nacionalsocijalistička Njemačka priključila Austriju velikoj Njemačkoj dala je odmah uništiti sve marke s Dolfussovom slikom. Te marke, koje su se nedavno prodavale po par dinara komad, sada su postale rijetkost i stoje po 1000 dinara komad. Dakle tko ih ima neka ih čuva.

Nove čehoslovačke marke. U svibnju izlaze nove čehoslovačke marke od 50 helera u spomen dvadesletgodišnjice bitke kod Doss Alta, gdje su nastupili češki dobrovoljci protiv austrijskih četa. U lipnju izlaze spomenmarke na svesokolski slet, koji se ove godine održava u Pragu. U listopadu će izaći spomen marke na uspomenu dvadesetgodišnjice postanka čehoslovačke republike. Tko sabire marke, neka se požuri da piše kakvom svom prijatelju u Češku da mu ih na vrijeme pošalje.

Izložba poštanskih maraka i kongres filatelista biti će ove godine u Pragu u mjesecu lipnju. Dolaze učesnici iz cijeloga svijeta.

Životinje na poštanskim markama. Na markama Belgijskog Konga naslikana je žirafa. Na marki republike Ecuador, kojoj pripada i otok Galapagos je naslikana glasovita kornjača, koja je tamo nađena i koja je težila 300 kg.

Kinin. Kinin, glasoviti lijek protiv groznice pravi se iz kore kininovog drveta, koje raste u Andama u Južnoj Americi. Tamošnji Indijanci već su odavna poznavali ljekovitost te kore, ali ju nijesu htjeli otkriti Evropejcima. Istom sredinom XVII. vijeka saznali su Evropejci za taj lijek. Od tada se počelo dovoziti u Evropu na stotine kilograma kinove kore tako da je prijetila opasnost, da će tog drveta sasvim nestati. Englezi i Holandezi pokušali su presaditi kininovo drvo na otoku Ceylonu, u Prednjoj Indiji i na Javi. Pokus je uspio. Danas je kinin jedan od najboljih lijekova protiv groznice i nema tako rekuć čovjeka, koji ga ne pozna. A mnogi nije znao od čega se dobiva i kako smo ga upoznali. Zato smo mi evo ovđe iznijeli njegovu povijest.

Srebrna žlica je najbolje sredstvo za desinfekciju. Neke drage kovine kao zlato, srebro i mjed imadu tu osobitost, da uništavaju bakterije. Kemičari su ustanovili, da te kovine proizvode zrake, koje ubijaju klice nekih bolesti. Naročito ubitačno djeluje na bakterije srebro. Metnemo li u vodu komadić srebra, uginut će za kratko vrijeme sve bakterije, koje su u njoj. Srebrna žlica utaknuta u vodu je najbrže i najbolje sredstvo za desinfekciju. To su znali već stari Remljani, koji su običavali metati u vodu srebrni novac, da bi voda ostala što dulje zdrava i čista.

Učitelj: Zašto imaš uši Juriću?
Jurić: Da mi drže kapu na glavi!

*

Ivica: Koja je razlika, Juriću, između tebe i magarca?
Jurić: Ta, što sam ja Jurić, a magarac je magarac!
Ivica: A ne! Razlika je ta, što je tebi danas otac rekao da si magarac, a magarcu još nikad nije rekao da je Jurić.

*

Otac: Juriću, tko je razbio staklo na onom prozoru?
Jurić: Ne smijem kazati, jer sam zadao poštenu riječ, da ga ne ću odati.
Otac: A kome si to dao poštenu riječ?
Jurić: Susjedovom Milanu.

*

Jurić: Kako to oče, da Japanci pune svoje topove žitom?
Otac: Žitom? Gdje si to čuo?
Jurić: Pa evo upravo čitam u novinama, da je zrnje što su ga japanski topovi sijali po kineskim redovima učinilo prava čuda i pokore.

*

Jurić: (gleda prve lastavice, kako sjede na brzojavnim žicama):
— Bože moj, gdje li sjede lastavice kod brzojava bez žica?!

Jurić govori u školi učitelju lekciju o životinjskim glasovima: — Mačak mijauče, ovca bleji, vô mûče.
— A šta radi morski pas? — upita ga učitelj. A naš Jurić iz neba, pa u rebra:
— Morski pas laje!

*

Neki gospodin sretne našeg Jurića, gdje ide putem sa djedom. Kad je Jurić pozdravio djeda, onaj ga gospodin upita:
— Juriću, onaj stari gospodin, je li ono tvoj djed?
— Jest, gospodine, ono je baš moj djed.
— Star je vrlo star. Mora da mu je mnogo godina.
— Pa nije — odgovori Jurić — mojem djedu samo je sedam godina više od mene.
— Nije moguće!
— Meni je sedam godina, a mojem djedu sedamdesetsedam!

Barba Rike

Dječje novine

Hitler u Rimu. Njemački kancelar i vođa Adolf Hitler posjetio je prvih dana svibnja Rim, gdje mu je priređen veličanstven doček, kakav se rijetko u povijesti pamti. Za njegov je doček sagrađen posve novi kolodvor iz mramora, a izgrađena je i nova cesta, kojom je imao proći.

Skauti nastradali na moru. Nedaleko francuske luke Marseille osamnaest je skauta krenulo čamcem na široko more. Zatekla ih bura, čamac je bio bačen na neku hrid i razmrskao se. Troje se djece tom prilikom utopilo.

U Španjolskoj pobjeđuje general Franco, te mu je uspjelo doći do mora, čime je prekinuo vezu između Barcelone i Valencije. Zemlja, koju drže vladine čete je time razdijeljena na dvoje. Po svemu izgleda da se republikanske vladine čete neće moći dugo držati i da će konačno pobijediti general Franco, koga podupiru Talijani i Nijemci. U svakom slučaju u tom ratu nema ni pobjednika ni pobjeđenih. Stradala je mučenica Španjolska i nesretni španjolski narod.

Zaledili se brodovi. Uz sjevernu obalu Rusije plovilo je nekoliko lađa, koje su se — kad je udarila zima — zamrznule i zastale u ledu. Led im je zdrobio kormila i one su ostale bespomoćne tjerane morskim strujama. U najvećoj je opasnosti oko 800 ljudi. U pomoć su im pohitali ledolomci i izgleda da će im uspjeti da ih spase, jer je nastalo lijepo vrijeme.

Zlato i dragulji u želucu. Danski ribari uhvatili su nedaleko Kodana morskoga psa. Kad su ga rasjekli i rasparali nemalo su se iznenadili pronašavši u njegovom želucu jedan zamotak u kom je bilo zlatnih narukvica, broševa i dragulja u vrijednosti od preko 300.000 dinara. Policija koja je ribarima stvari oduzela traži sada vlasnika tih dragocjenosti, jer drži da su po svoj prilici nekome pale u more za vrijeme vožnje ili pak da su ih lopovi ukrali i bacili u vodu, bojeći se da ne budu otkriveni.

Pepeo maharadžin bačen u svetu rijeku. U Harvaru u Indiji bio je ovih dana održan veličanstven sprovod umrlog maharadže od Patiala. Njegovo je tijelo spaljeno, a pepeo je pohranjen u zlatnoj vazi. Tu su vazu nosili u veličanstvenom sprovodu do svete rijeke Gangesa i bacili je u njezine valove. U sprovodu je bilo 100 redara konjanika i 800 pješaka koji su podržavali red. Iz ostavštine pokojnog maharadže razdijeljeno je toga dana sirotinji za 8 milijuna dinara raznih darova.

Potres u Maloj Aziji. U posljednje je vrijeme bilo dosta potresa ne samo kod nas, nego i u drugim nekim državama. Tako je u Maloj Aziji od potresa nastradalo nekoliko stotina ljudi, a preko 30.000 ostalo ih je bez krova nad glavom.

Učenica spasila od smrti dvogodišnje dijete. Sedamnaestgodišnja maturantica u Zagrebu Neva Čubranić

idući jednog popodneva u školu kroz Klaićevu licu opazi iznenada kako s prozora prvog kata jedne kuće pada neko dijete. Ne časeći časa odbaci torbu s knjigama i dočeka na ruke dijete, spasivši ga tako od očite smrti. O mladoj junakinji pisale su sve novine, pohvalivši njenu odvažnost i prisutnost duha.

Neva Čubranić je već niz godina naš pretplatnica dok je još bila učenica osnovne škole u Baškoj, a evo i sada u Zagrebu za sve vrijeme svojih nauka na srednjoj školi.

Veoma nas veseli, što ovakve junakinje ubrajamo među svoje vjerne čitatelje.

Albanski kralj Ahmed Zogu se oženio. Kaošto smo već u zadnjem broju javili, konačno je uz veliko slavlje obavljeno dne 27. travnja vjenčanje albanskog kralja Ahmeda Zogu-a s madžarskom groficom Apony, koja je 22 godine mlađa od njega. Jedna skupina uglednih gostiju vraćala se u Italiju aeroplanom, ali je doživjela nesreću. Aeroplan se zapalio i srušio, pa je životom nastradalo sedamnaest osoba.

Čehoslovačka država nalazi se u velikoj neprilici. Otkako je Hitler zauzeo Austriju i okružio tako sa svih strana Čehoslovačku, češki su Nijemci, kojih ima oko 3 milijuna digli glave. Traže vlast, svoju vojsku, svoje financije, uopće hoće da budu država u državi. Uz njih se sada bune i druge manjine kao Poljaci i Madžari, a nijesu zadovoljni ni Slovaci. Nijemci drže skupštine, demonstriraju izazovno po ulicama i organiziraju svoje čete pa dolazi do krvavih sukoba s rodoljubnom češkom omladinom. U svakom slučaju Češkoj prijeti opasnost da nastrada.

Japanci i Kinezi bore se upravo strahovito. U posljednje su vrijeme Kinezi redom potiskivali Japance i tjerali ih iz zaposjednutih područja. Sad su opet Japanci upeli sve snage da skrše otpor Kineza. Usredotočili su vatru na grad Sučao koji je važno stjecište željezničkih pruga i uspjeli da ga uz strašne žrtve osvoje. Kineza je bilo u njem preko 250 tisuća i nijedan se od njih nije htio predati. Očajno su se borili do zadnjeg čovjeka pa su svi poginuli. Čitav grad ispunjen je gomilama mrtvaca. Još se nikada nije dogodilo, da bi u jednom ratu poginulo toliko ljudi, koliko ovaj puta.

Židovima se ne piše dobro. Kad je Hitler došao u Njemačkoj na vlast počeo je proganjati Židove nazivajući ih čirom na narodnom tijelu. Izbacio ih je iz svih javnih ureda, iz sudova, i uopće im zabranio svako djelovanje bilo kao advokatima, liječnicima, bankarima itd. Zbog toga se je sve više Židova stalo seliti iz Njemačke i to u glavnom u Austriju, Madžarsku, Jugoslaviju, a i druge zemlje, koje su ih htjele primiti. Oni siromašniji selili su u velikom broju u Palestinu.

Sad kad je Njemačka zauzela Austriju, našli su se u škripcu tamošnji Židovi, kojih se u samom Beču sakupilo ništa manje nego 300 tisuća. Opet su počeli bježati, pa je nastao opet val selenja u Madžarsku, Jugoslaviju, Švicarsku, Francusku i dakako u Palestinu.

Sad su se pak digli Madžari, koji su donijeli zakon proti Židovima. U Madžarskoj je naime skoro sva trgovina, sve banke i uopće sva privreda u rukama Židova. Po novom zakonu Židovi ne mogu imati ni u kom slučaju u rukama više nego 20% narodne imovine, a ni u javnim službama i zvanjima ih ne smije biti više nego 5%.

U Palestini kamo se stječu svi proganjani Židovi iz cijeloga svijeta progone ih Arapi, koji nikako ne

žele da im sada Židovi otimaju zemlju. Tamo se radi toga vodi svakog dana krvavi rat. Englezi koji zaštićuju Židove proti Arapima pale arapska sela, ubijaju buntovne Arape i guše njihove bune ognjem i mačem.

RAZNO

Tri i pol milijuna kilograma meda proizvedeno je prošle godine u Čehoslovačkoj. Kad bi se sav taj med izlio u jednu kotlinu, bilo bi to krasno jezero. Osim toga proizvedeno je i 170 tisuća kilograma voska. A sve su to skupile po livadama i po cvijeću male i sitne pčelice.

Bijele životinje znače sreću. Neki narodi veoma cijene bijele životinje, jer da donose sreću. U Siamu štuju bijelog slona kao božanstvo, u Africi je bijeli nosorog smatran bogom, Indijanci slave bijelog konja, a Arapi daju također bijelog konja svojim poglavicama.

Slavuj nije zaslužan samo radi svog krasnog pjevanja, nego i radi velike koristi za seljačko gospodarstvo. Jedan je učenjak izračunao, da svaki slavuj pojede dnevno najmanje 50 škodljivih kukaca, što znači 1500 kukaca mjesečno. Tih 1500 kukaca prouzročilo bi mjesečno na našem voću i povrću štete za 10.000 dinara. Znači da nam svaki slavuj spasi godišnje preko 100.000 dinara.

Milijardu ljudi hodaju bosi. U Evropi se svake godine izradi 490 milijuna pari cipela, u Sjevernoj Americi 450 mi. pari, u Južnoj Americi 45 mil., u Aziji i Australiji 66 mil., a u Africi samo 16 milijuna pari. Na cijelom svijetu izradi se godišnje oko jednu milijardu pari cipela. Kad bi se svaki čovjek na svijetu zadovoljio samo s jednim parom cipela godišnje još bi uvijek bilo milijardu ljudi, koji hodaju bosi. Neki hodaju bosi, jer nemaju novaca da kupe cipele, a drugi opet jer uopće za cipele ne znaju. Većina tih bosonogih ljudi živi u toplim južnim krajevima.

ODGONETKE

ODGONETKE IZ BR. 8

1) **Pitalica:** Što je Petar Pavlu ako je Pavlov otac Petrov sin?
Odgovor: Djed!

2) **Homonimi** 1) kositi — Ko si ti? — Kosi ti
2) Ko—se — kose
3) Bi li — bili — bïli.

3) **Križaljka:** **Vododavno:** Rim — sir — raj — kip — Japan — vol — sat — žar — jad.
Okomito: mir — kip — major — Sinaj — jal — kas — val — tat.

4) **Dvije posjetnice:** Kraljevica — Virovitica.

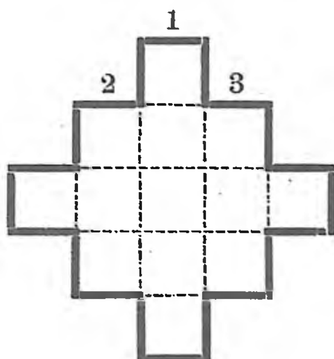
5) **Ispunjaljka:** Split.

Ispravno su odgonetali: Emil Piršl, Srp. Moravice — Robert Štriker, Sušine-Đurđenovac — Željko Kukec, Ivanićgrad — Zdravko Ferderber, Srp. Moravice — Miroslav Klindić, Ivanićgrad — Josip Tomić, Petrinja — Svetozar Pavlović, Kruš. Jošice — Pipus Zoltan, Osijek — Duško Turina, Kraljevica — Josip Heinrich — Božić, Vareš — Emil Jurković, Srpske Moravice — Božidar Bazeli, Zagreb.

ZAGONETKE

(Tomić Josip, Petrinja)

ISPUNJALJKA

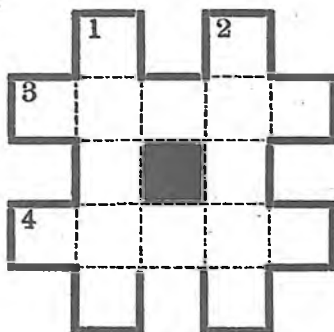

Okomito:
1 država na Balkanu
2 sat
3 veznik

Vodoravno i okomito isto

KRIŽALJKA

(Tomić Josip, Petrinja)

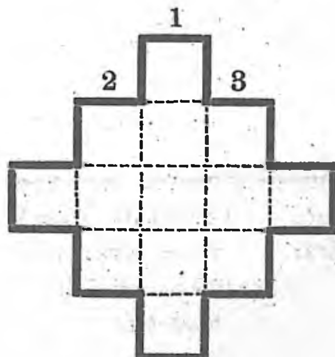

Okomito:
1 Grad u Bosni
2 Hrvatski pjesnik-bohem

Vodoravno:
3 Cilj
4 Soc, trop

ISPUNJALJKA

(Tomić Josip, Petrinja)

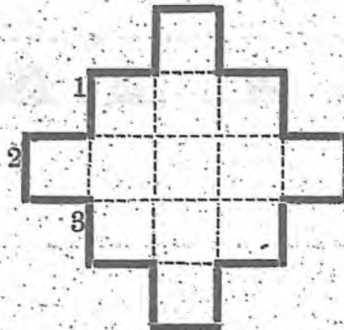
Okomito:
1 medicina
2 šala
3 drvo

Vodoravno i okomito isto

Rebus
(Tomić Josip, Petrinja)

$$\frac{Vi=}{C}$$

ISPUNJALJKA
(Tomić Josip, Petrinja)

Vodoravno:
1 upravitelj turske pokrajine
2 dan u tjednu
3 vođa Ilirskog pokreta

Vodoravno i okomito isto

POSJETNICA
(Tomić Josip, Petrinja)

O. MITAR VIC

odakle je ovaj čovjek?

ISPUNJALJKA
(Pavlović Svetozar, Kruš. Jošice)

	1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22	

2 13 11 3 20 planina kraj Beograda
12 4 10 7 ptica grabljivica (viteška organizacija)
1 5 6 glavni grad Italije
21 9 8 konac
14 19 22 jezero u Americi
18 16 15 uzvik
17 suglasnik

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — a inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.
Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara: Ivan Bujanović, Zagreb, Radićeva ul. 26. I. kat.

Poštarina plaćena u gotovu

Pojedini broj 1 dinar

GOD. X **RUJAN 1938** **BROJ 1**

Mala pošta

MALI ISTRANIN izlazi evo već trideset i tri godine.

Kroz stotine je tisuća ruku prošao, na stotine je tisuća čitatelja crpilo iz njega znanja i zabave.

Među svojim pretplatnicima imademo ih lijep broj, koji ga primaju od prvoga dana njegova izlaženja. Davno su već napustili školske klupe, davno su već zreli ljudi na najvišim položajima, učitelji, profesori, suci i advokati, činovnici i trgovci, a »Mali Istranin« im je još uvijek drag i ne dijele se od njega.

To je znak da kod nas može uspijevati i dobro štivo, a ne samo listovi, koji posvećuju cijele stranice senzacionalnim događajima.

»Mali Istranin« želi da ima takve čitatelje, koji će voliti i ljubiti svoj jezik, svoj narod i svoju domovinu, koji se ne će odreći niti jedne stope krvlju i znojem otaca svojih natopljene zemlje. Čitatelje, koji žele da budu upućeni o svemu, što se u svijetu događa, o prirodnim pojavama i katastrofama, o novim izumima, o sportu, o djelima velikih ljudi i t. d.

Ne samo to!

Mi bismo željeli da naši čitatelji nauče i sami pisati u novine.

Čim se negdje, u ma kojem kraju naše domovine nešto zanimljiva dogodi, svaki naš čitatelj dužan je da nam to u kratko javi. To su mnogi naši čitatelji već i do sada činili, zato su u našem listu rubrike: Dječje novine — Iz prirode — Sporta — Stranih zemalja — Filatelije — Razno — i t. d., bile uvijek lijepo i bogato uređene.

Pobrinite se da i vaše dijete bude pretplaćeno na »Mali Istranin«. Time ste mu dali u ruke dobro štivo, dijete će koješta naučiti, o čemu nije ni znalo da postoji, pa će lakše uspijevati u školi.

»Mali Istranin« je izvrstan pomagač učiteljima.

Koji se je god učitelj i odgajatelj služio našim listom u obučavanju djece mogao je ustanoviti, da mu đaci bolje napreduju, da dobivaju šire poglede na život i svijet, da su im osjećaji bolji i plemenitiji.

Mi želimo da list proširimo i da mu povećamo nakladu.

Pomozite nam i vi!

Pretplatite na nj svoje dijete ili dijete kojeg svog prijatelja!

Razna rodoljubna društva neka naruče po više primjeraka za djecu svojih članova.

Mjesni školski odbori neka pretplate sve vrijedne i marljive, a siromašne učenike svojih škola.

Mnogo je siromašne djece izvan granica naše domovine, koja bi ga živo željela primati i čitati, a ne mogu. Pošaljite nam 12.— dinara i mi ćemo im redovito slati naš list kroz cijelu godinu dana, putem, koji budemo smatrali najpodesnijim.

Budemo li svi uz to prionuli mi ćemo uskoro imati **novi rod**, novo pokoljenje, koje će biti ponos i snaga domovine naše i svih nas...

MALI ISTRANIN

GOD. X ZAGREB, RUJAN ŠK. GOD. 1938/39 BR. 1

10 godina

Mali Istranin ulazi ovim brojem u jubilarnu, desetu, godinu svog izlaženja u Jugoslaviji.

Kad je prije 33 godine ugledao u Malom Lošinju svijetlo svijeta, u doba zanosa i poleta narodnog mi nijesmo ni izdaleka slutili da će evo punih deset godina morati živjeti daleko od svoje sunčane Istre, daleko od svog plavog mora, otrgnut od svog rodnog kraja, istina u svom glavnom gradu, al opet u progonstvu.

A eto on se održao i drži se, da makar uz velike žrtve, nastavi djelo svojih rodoljubnih otaca, da i nadalje budi i uzgaja djecu nebrojenih tisuća prognanika s rodne grude, kao i djecu onih koji ostadoše dolje pod Učkom na mrtvoj straži, u plemenitoj ljubavi do slatkog jezika materinjeg, do roda i Domovine.

S toga puta nije ni za tren skrenuo.

Vole ga djeca, vole ga učitelji, vole ga roditelji.

On nije list, kao toliki drugi, koji podražuju dječju maštu svim mogućim i nemogućim efektima.

On spaja školu sa životom i stvarnošću. Informira svoje male čitatelje o svemu što se u svijetu dešava i što je potrebno da i oni znaju. Donosi kratke i zanimljive prikaze iz prirode, stranih zemalja, zdravlja, iz područja tehnike, najnovijih izuma, povijesti, zemljopisa. Ne zaboravlja ni sporta, ni filatelije, ni zabave, ni zagonetke.

Učiteljima je dragocjeno pomagalo u školi i izvan nje. Djeci je on dragi pratilac i ugodno štivo.

Pisan je s ljubavlju za plemenite ideale koje zastupa, s ljubavlju za mladi naraštaj, kome je namijenjen.

Zato se je eto i mogao održati pune 23 godine u Istri, a evo sada i daljnjih 10 godina u Jugoslaviji.

Idemo dakle naprijed jasno zacrtanim putem!

Tri slike

Da se naužijem našega slatkega govorenja...

U Zagrebu. Vozim se sa Save tramvajem i gledam kroz prozor vrevu prolaznika. — Gledam, a ne vidim nikoga. Događa se tako često, da gledamo u mnoštvo ljudi, a ne vidimo čovjeka...

Najednom mi se oko instinktivno zaustavi na jednom čovjeku. Vidim ide neznanac ulicom, gleda oko sebe i svemu se divi. Njegova za Zagreb neobična nošnja prikovala je moj pogled na njega.

— Bože, pa to mora da je Istranin — pomislim. Imao je, istina, hlače od tvorničke robe, no mali sukneni prslučić prebačen preko lijevog ramena, način hodanja i čitav tip čovjeka dokazivao mi je, da je to naš seljak iz Istre.

Na prvoj stanici skočim s tramvaja i pođem mu u susret.

— Oprostite, čovječe, odakle ste Vi?

— Iz dalekega svita, gospodine — odvrati i pogleda me iznenađen, što se u tom moru ljudi netko baš na nj namjerio.

— Nijeste li Vi iz Istre? nastavim ja.

— Jesam, gospodine, začuđeno će on — a kako to znate?

— Vidim ovaj »krožetić« s ovako zaokruženim žepićem. To je tipični istarski seljački prslučić. A otkada ste ovdje?

— Jutros sam stigao. — Lani mi je u to doba umro ovdje sin, mjernik. Dozvolili mi da ga dođem pokopati.

Dali mi putnicu na godinu dana. Prije godinu dana bio sam ovdje prviput, a sada me evo po drugi puta.

— A vraćate se?

— Sutra naveče! Prekosutra mi već putnica prestaje važiti, a ja sam još ove zadnje dane iskoristio ,da dođem na grob sinu i d a s e j o š j e d n o m n a u ž i j e m n a š e g a s l a t k e g a g o v o r e n j a, a onda da u miru umrem...

Zazeblo me oko srca, a u grlu me nešto stislo. Mi, koji ovdje grlato vičemo, zabavljamo se i pjevamo kad nam se god prohtije, zaboravljamo da dolje pod Učkom i Sniježnikom uz Rašu, Mirnu i Soču živi šest stotina hiljada braće, kojima je jedina čežnja, da se jednom u životu naužiju našega slatkega govorenja, a onda da smireni umru...

Sokol mu pružio ruku...

Tu nedavno održan je u Ljubljani pokrajinski sokolski slet.

Poznati jedan naš narodnjak iz Trsta iskoristio priliku, i doveo svoja dva sinčića...

Gledaju ova dva mala »balille« čvrste sokolske redove i uživaju u živim bojama crvenih njihovih košulja... Stoje uz cestu, gledaju širom rastvorenih očiju, otvorenih usta, i ne

mogu se dosta načuditi: ta ovdje svi oko njih i kliču i viču i slobodno govore u njihovom materinjem jeziku ,u kom oni u Trstu smiju samo kod kuće, s ocem i majkom, da govore.

Zaneseni općim oduševljenjem daju srcu oduška i oni i kliču, mašu ručicama i viču: zdravo! zdravo! zdravo!

Jedan sokol, krupan i uspravan, ugledavši manjega od njih kako sav zanesen maše i kliče, s nekom neobičnom vatrom u oku, uhvati dječakovu ruku, junački je strese i reče: Zdravo!

Dječak se strese, kao da ga je dotakla električna žica. — Sav je smućen od ushita i radosti. Gleda sokola, koji, smijući se, odmiče, gleda svoju ruku i ne može pravo da vjeruje: onaj junački soko stisnuo mu je ruku. I to samo njemu, među tisućama drugih.

— Tata — tata — sokol mi je pružio ruku... klikće ushićeno...

A kad se kasnije vratio opet u Trst svakome je od naših s ponosom šaptom pričao: Jedan sokol stresao mi ruku. — Evo baš ovu, desnu...

I sva mu naša djeca, kojima pod crnom »balillskom« košuljom bije naše rodoljubno srce, pomalo zavide...

Ljudi Božji: ovaj gospodin govori po našu...

Pričao mi jedan zagrebački sudac: Ovog je ljeta pošao sa sestrom u Istru i došao među ostalim u Poreč, da potraži nekog svog davnog znanca, koji je dolje advokat. U pisarni ga ne nađe nego mu rekoše da je valjda u sudu. Ide hodnicima i traži advokata, a sestra za njime. Zađe u jednu sobu nema ga, zađe u drugu nema ga. Hodnici su puni naših seljaka, koji čekaju da ih podvornik pozove u dvoranu. Šute, nitko ne govori, tek tu i tamo poneki prošapće tiho da nitko ne čuje po koju riječ.

Po svim hodnicima naime vise na istaknutim mjestima table: »È proibito di parlare in lingua allogena!« — (»Zabranjeno je govoriti jezikom inorodaca!«) — Zabranjeno je dakle čak i na hodnicima govoriti hrvatski. Naš sudac, uvjeren da se to njega, stranca, ne tiče reče sestri glasno hrvatski:

»Ti me, Branka, počekaj ovdje, da ne klipšeš od sobe do sobe, a kad ga ja nađem doći ćemo po tebe!«

Čudno su odjeknule te hrvatske riječi po tihim hodnicima. Sve se glave digoše, sve se oči raširiše, a šapat ode od usta do usta:

— Ovaj je gospodin naš. Govori po hrvacki!

»I kad sam kasnije — priča mi dalje sudac — našao svog znanca advokata i pošao s njime, zajedno sa sestrom, niz stepenice, razgovarajući hrvatski, dvadesetak se seljaka, ne misleći više ni na parnice, ni na rasprave, uputilo za nama, da se naslušaju hrvatskog govora iz usta »našega gospodina«.

A poslije podne kad sam sa sestrom, odlazeći iz grada, prošao preko trga »delle legna« na stotine je seljaka, tiho i bez riječi, skidalo svoje klobučiće i šešire...

Vidio sam: svi su već znali da je u Poreču jedan »gospodin«, koji čak i na sudu govori »po hrvacki«...

Ernest Radetić

Braco pod jabukom

Na grani je jabučica,
Krasna, slatka stvar.
Ala gori među lišćem
Plameni joj žar!

Al se krijesi malom braci
Crnih oči par!
Eh, da mu je dosegnuti
Ovu jednu bar!

Razumije vita grana
Crnih oči par;
Na tle pušta jabučicu,
Krasnu, slatku stvar:

»Evo tebi, zlatni braco,
Jabuka na dar!
Ded zagrizi pa se gosti
Kao kakav car!«

Šime Fučić

Zašto vrapci ne pjevaju

Svi se mi rugamo vrapcima i ismijavamo ih, kad slušamo ono njihovo neprestano živkanje: živ - živ! živ - živ! i ništa više. Zato se to više divimo slavujima po lugovima, ševama po poljima, cvrkutu lastavica pod krovovima.

Zaboravljamo, da su nekad i vrapci divno pjevali po našim vrtovima, da je u pradavna vremena njihov glas bio bistriji od glasa slavujeva, ljepši od molitava ševinih i milozvučniji od cvrkuta lastavičjeg. Ali oni su se, zbog svog dobrog srca odrekli svoga krasnog glasa, svojih divnih pjesama. Evo kako je to bilo:

U davna vremena živio je na svijetu okrutan car. Uvijek je bio tmuran i mrk, njegovo čelo ne bijaše nikada vedro, njegova duša nikad vesela. Podanici ga se njegovi bojahu, dvorjanici su pred njim strepili, jer srce njegovo nije poznavalo milosrđa.

Jednoga dana pojavi se u njegovu dvoru malena jedna i nježna djevojčica. Došavši do njegova prijestolja baci mu se do nogu, zaplače i progovori:

— Smiluj se, veliki care, spasi mog dobrog oca koji je po tvom nalogu osuđen na smrt.

Car se namršti i reče:

— Tko si ti?

Djevojčica odvrati slabašnim, drhtavim glasom:

— Jedinica sam u oca, sluge tvoga, koji me je volio više nego oko u glavi. Cvijetom me zovu, a to mi je ime nadjeo otac moj, koji me je zvao Cvijetom svojim rosnim, Cvijetom jutarnjim, svom svojom radošću. Što ću ja sada bez njega sama? Uvenut ću, kao cvijet koga nitko ne njeguje, nitko ne zalijeva. Spasi mi oca, pomiluj ga veliki care. Sve ću ti dati što od mene zaželiš, sve ću učiniti što od mene zatražiš.

— Ti si tako malena, slabašna i siromašna, da mi ne možeš ništa dati — reče car. Ja trebam sreće, ja trebam blagosti, sunca, proljeća i pjesme u srcu. A toga mi ti ne možeš pružiti.

A Cvijeta mu obujmi koljena i reče:

— Ne znam pjevati, svijetli care, ne znam oponašati cvrkuta ptica, romona potoka, šuštanja lišća i zujanja kukaca u proljetna jutra. Al idem, idem u šumu, da naučim i doći ću da ti otopim tužno i smrznuto srce ..

I ode Cvijeta u šumu. Šuma je mirisala, pauci su preli mreže na kojima se zadržavale kapljice rose, koje su blistale na suncu ko najljepši dragulji. Ptice su pjevale u zboru, dajući hvalu svevišnjemu, no iznad sviju razlijegao se prekrasan glas grlatih vrabaca, koji su tada još umjeli pjevati ljepše od ijednog drugog krilatog pjevača.

Vrapci, koji nijesu nikad bili plašljivi poput drugih ptica, okružili su je i letjeli oko nje pozdravljajući je.

Njezine su oči bile pune suza.

— Zdravo, lijepa djevojčice — reče jedan vrabac, koji je bio među njima najživahniji. — Zašto si ti tako tužna danas, gdje je dan tako krasan?

A Cvijeta, cvijet očev, lijepa djevojčica ispriča im svoju žalosnu sudbinu i uzdahne: — Ali vi mi, prijatelji moji, ne možete pomoći, jer ste i sami tako slabašni i mali.

Vrapci se zamislili i snuždili.

— Dođi, da ti zapjevamo — reče prvi jedan mali brbljavi vrapčić.

— Dođi, dođi, dat ćemo ti svoje pjesme, svoje glasove, zacvrkutaše i svi drugi vrapci.

— Ne, hvala, ne mogu da primim takvoga dara, reče djevojčica. — Jer što ćete vi bez pjesme?

— Mi ne ćemo više pjevati. Zadovoljit ćemo se time da živkamo.

— Ne, ne, ja ne mogu od vas prihvatiti toliku žrtvu.

— Zašto ne? reče glavni vrabac. — Tvoja je patnja velika, a ti si tako dobra i tako lijepa djevojčica. Eto zato ti mi dajemo svoju pjesmu, koje je duša naša prepuna.

— A što će ostati vama?

— Mi imamo slobodno nebo, mirisni zrak i divnu šumu. Zar ti se ne čini da je to dosta. A sada iščupaj pod mojom glavom jedno pero i brzo ga progutaj.

Djevojčica posluša staroga vrapca, iščupa mu ispod vrata pero i proguta ga. Vrapci su je gledali milo i nježno, a ona suznih očiju pozove k sebi sve jednoga za drugim i poljubi im glavice. Nato pohita u carske dvore.

Car je bio žalostan, jer mu je i opet po običaju bila legla na srce teška tjeskoba.

— Jesi li mi donijela radost proljetnu, vedru pjesmu ptičju, miris šuma i poljana?

Djevojčica prigne glavu, obori pogled i tiho, tihano zapjeva: Pjevala je o zori rumenoj, koja razbija ponoćne tmine, o opalnom nebu, o zvijezdicama koje blijede. U njezinom su glasu odzvanjali zvuci zvonca na stadima ovaca i janjaca, vedra pjesma mladih i odmorenih seljakinja, koje su se žurile u polje na rad, prvi glas jutarnjih zvona, koja su zvala na molitvu, žubor potoka, drhtaje granja, šuštanje lišća, himna hvale veličanstvu Božjem. Sve je to bila pjesma vrabaca, koje su se oni odrekli i ulili je u grlo male jedne nesretne djevojčice, da bi joj spasili oca i učinili je sretnom.

Car je slušao sav izvan sebe od uzbuđenja. Njegovo tvrdo srce stalo je mekšati, ledena kora, koja ga bijaše oblijepila počela se topiti. Na oči mu navriješe suze i on uvidje, da se sreća i zadovoljstvo čovjeka nalaze ne u strogosti i okrutnosti, nego u dobroti i milosrđu.

I jecajući reče:

— Dijete, Cvijeto, tvoj je otac slobodan. I neka dođu svi oni, kojima sam ikada učinio ma što na žao, da ispravim svoju nepravdu. I tko je god u nevolji neka od sada dođe k meni, moja će mu vrata biti širom otvorena. A ti, Cvijeto, cvijete ponajljepši ostani uz mene, ostani u mom dvoru, pjevaj mi, pjevaj pjesmu dobrote i ljepote, pjesmu šume i proljeća...

I tako je bilo. Carstvo je otada bilo sretno.

Ali od toga dana vrapci više ne pjevaju. Oni samo živkaju, jer su svoje pjesme i svoja grla žrtvovali za jednu dobru i plemenitu stvar.

Mrtav leptir

Mali je leptir spram bašće
upravio drhtav lijet
i ondje je umoran sjeo
na ovelik žuti cvijet.

I dalje je leptir letio
prpošan, radostan, lak,
mislio je da će ga vječno
ogrijevati sunčev trak.

Al' nenadno pala je studen
na polja, na brijeg, na vrt,
leptira je danas maloga
snašla u bašči smrt — —

Bogumil Toni

Rana jesen

Prođe žarko ljeto,
Naša igra prođe,
Pa nam izdaleka
Rana jesen dođe.

Grožđe je sazrelo
I berba je došla,
Kroz naše je selo
Rana jesen prošla.

Jabuke su zrele,
I kruške se beru,
A djeca se sretna
Po voćkama veru.

Tako svaka jesen
Bogato nas dari,
A darit će svakog
Koji za rad mari.

Daruvar **Marko Mirosav**

Škole u Abesiniji

Još je lanjske godine bilo mnogo govora o Abesiniji, Haile Selasi-u, o ratu s Talijanima i konačno o propasti tog slavnog skoro dvije tisuće godina starog carstva. Danas se to sve zaboravilo i nitko o Abesiniji više ne govori.

Hajde dakle da mi napišemo nekoliko redaka o predmetu, koji će naše male čitaoce sigurno zanimati, jer je to predmet, koji brigom tare i njihove glavice. Pisat ćemo, kako izgledaju u Abesiniji škole.

Škola u onom smislu kako ih mi imamo, u Abesiniji nema. One izgledaju više kao neka razonoda za djecu da mogu negdje utući vrijeme za trajanja dugih kiša.

Pouku vrše razni bivši koptski svećenici, koji su zbog bilo kakvog nedostojnog čina otjerani, pa ne smiju više vršiti službu Božju, ali da ne bi ostali sasvim nezaposleni povjereno im je da podučavaju djecu.

Mladi Abesinac, koji je polazio u školu 6 do 7 godina nije naučio ništa više nego kakvu biblijsku priču i u najboljem slučaju slova abecede.

Učitelji uglavnom hodočaste sa svojim đacima od jedne crkve do druge, od jednog mjesta do drugog, a đaci im nose prtljagu i hranu. Kad se učitelj umori pa hoće da malo zadrijema, legne pod kakvo stablo, a đaci valja da su tiho i da čuvaju kraj njega stražu.

Učitelj nosi sa sobom i nekoliko knjiga, uglavnom sveto pismo, uvezano u kožu, pa čita iz njega učenicima pojedina Isusova čudesa i tumači ih.

Kad mu dojadi ode, a đaci se onda razbježe na sve strane veselo vičući i kličući:

— Danas je veliki svetak! Alahòòò! Alahòòò!

Ponekad raspusti tako učitelj školu na par mjeseci, a kad hoće da opet skupi đake popne se jednostavno na krov svoje kuće i viče što ga grlo nosi, neka djeca dođu opet u školu. Kad to djeca čuju stanu bježati što ih noge nose, ali ne u školu! Ne, nego u šumu, gdje se penju po stablima sakrivajuć se među granje samo da ne moraju u školu.

Kako vidimo djeca ne vole ići u školu ni u Abesiniji, kao ni kod nas. Dakako nevaljala djeca, jer dobra djeca kod nas idu rado u školu.

KLOK i JOŽIĆ

Klok i Jožić ne će nikako da se vrate kući. A uostalom, što da i traže ovdje. Kloka bi sigurno zatvorili u zagrebački zoološki vrt i on bi iza rešetka u ove tmurne i kišovite jesenje dane čamio u smrdljivom zatvoru.

A Jožić? Derao bi hlače po školskim klupama, bubao na pamet razne godine iz povijesti, dobivao druge redove i spravljao huncutarije zbog kojih bi morao više nego jedanput sjediti u školi u zatvoru.

A ovako slobodan je ko ptica u zraku, ne brine se ni zašto, skiće se po prašumama u pratnji svoga vjernog Kloka, a Bog koji se brine za ptice nebeske koje niti oru, niti siju, niti žanju, a ipak žive — brine se i za naša dva junaka.

Za vrijeme dok smo se mi u školskim praznicima odmarali oni su već davno ostavili Borneo i prešli kroz Indiju, Mezopotamiju i Arabiju u Afriku.

Oboružani dobrom puškom brzometkom vjernom pratilicom, koja nije nikad zatajila otputili su se u nutrinu crnog kontinenta. Tamo se osjećaju najbolje. Najraznovrsnijeg voća i plodina imade u izobilju, a divljači na svakom koraku. Znači da gladni nijesu nikad bili. A opasnosti kojima su izloženi lako se oni uklanjaju. Klok ima tako razvijen vid i sluh, da mu ni najmanji šušanj ne može izbjeći, a Jožić ima dobru pušku, pa čega da se boje.

A sad da čujemo što su doživjeli nedaleko mjesta Ubale pod planinom Elgon. Potražite ta mjesta na zemljovidnoj karti i odmah će vam biti jasno među kakvim se ljudima i u kakvom kraju nalaze.

Da prodru bez poteškoća u nutrinu najmili su jednoga goniča slonova, koji ih je u košari na slonovim leđima prenio kroz guštaru.

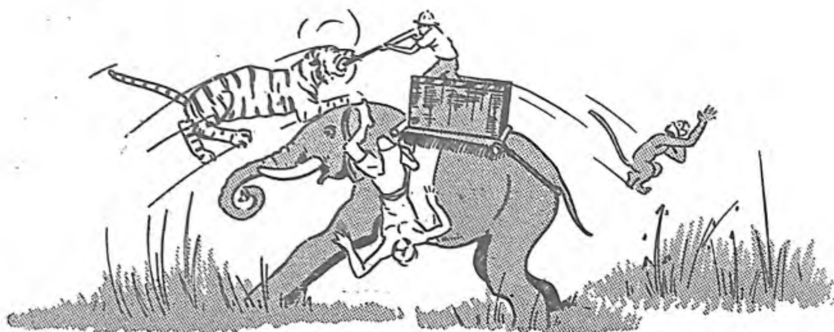
Vrijeme kiša je minulo pa se je trava zazelenila i bujala. Bila je visoka toliko da se čovjek nije iz nje uopće ni vidio, a zemlja je bila vlažna i močvarna.

— Vidite — rekao je gonič — ulazimo u potpunu divljinu. Mi inače nikad ne idemo amo. Tu ima ljutih otrovnica i krvoločnih zvijeri. Budite stoga na oprezu.

Slon je digao rilo i držao spremne kljove, a uha koja mu inače klapasto vise, raširio je. Svaki bi čas zastao, naćulio uha i bacao poglede iz svojih sitnih očica na sve strane, a onda i opet proslijedio put, lagano i oprezno.

Najednom se Klok uzvrpolji.

— Čuješ li što? obrati se Jožić Kloku kao da očekuje od njega odgovor.

— Ne će biti ništa — odgovori gonič. Zvjerad se najavljuje krikovima.

Najednom se raširi granje jednog guštika, a među granjem se pojavi ogavna jedna crnačka glava ,koja u tren oka iznikne kao da je u zemlju propala.

— Divljaci! reče gonič. Kriju se po ovim šumama duboko u unutrašnjosti, a kažu da su opasni i krvoločni.

Šuma i gusta šikara stala se rijediti. U daljini se začuje cvilenje majmuna po granama.

— Oprez! reče gonič, a slon se uznemiri.

Jožić stisne čvrsto pušku u ruci, napeto iščekujući. Slon je sada brže kasao, umjesto da se preplaši, postao je ratoboran.

Guštara se opet pojavila i oni taman da će zagaziti u šikaru kad najednom slon stane kao ukopan. Stražnje je noge malo prignuo, prednje upro čvrsto u zemlju, digao kljove i spremio se na obranu.

Dvije tamne trupine zavitlaju zrakom... Dva tigra! Pum! Pum! prasnu dva oštra hica, a jedan se tigar samo otkotrlja. Drugi se tigar već bio bacio na slona, zario mu pandže u vrat i iskesio svoje strahovite zube na Jožića u košari.

Ni za čas nije Jožiću zadrhtala ruka. Digne pušku u jednoj sekundi namjeri i opali ravno u razjapljeno ždrijelo tigrovo, koji se sruši i bubne o zemlju. Ali slon, kojemu je tigar bio zario prije toga pandže u vrat kao da je pobijesnio. Trgne se naglo, poskoči i jurne u šikaru gazeći i rušeći sve pred sobom. Od naglog skoka košara se prevrne, a Jožić ispade iz nje na zemlju. Gonič, koji je također pao u zadnji je čas uspio da se dohvati za jedan remen tako da ga je slon odvukao sa sobom.

Klok se nije još pravo ni snašao a već je bio, sve se grčevito držeći za slonova leđa, daleko u guštari.

U onom trenu jadnoj je i dobroj životinji projurilo mozgom na tisuće misli.

Što sada?

Jožić negdje leži uz tigarska trupla, možda zgažen, možda već i mrtav.

Slon razbješnjen, krvav, juri kao pomahnitao i nikakva ga riječ goničeva ne može zadržati i umiriti.

Istom nakon skoro pola sata bijesne jurnjave slon je sav drhćući, mokar od znoja, stao na jednoj čistini, u blizini jednog crnačkog sela.

Klok je bio u sto briga. Što će sad samo majmunče bez svoga gospodara Jožića ovdje među crncima? Je li Jožić živ ili mrtav, hoće li se moći spasiti? Šikara je grozna, na tisuće zmija otrovnica plazi po njoj. A tamo se skiću i oni crnci divljaci troglođiti. Što će biti s njime? Što će biti s njime?

Jurić (sestri): Pričat ću ti jednu lijepu priču. Dakle čuj: Bio nekoć jedan Eskimac i imao dva psa. Jedan se pas zvao Neznam, a drugi Neću. Jednoga se dana otputio Eskimac u lov na medvjede a snjime je pošao i pas Neću. Znadeš li koji je pas ostao kod kuće?

Sestra: Neznam!

Jurić: Joj kako si bedasta, da ni to ne znaš! A hoćeš li da ti pričam kako se zvao onaj pas, koji je pošao s njime u lov?

Sestra: Neću!

Jurić: No pa ako nećeš neću više pričati. I tako je naš Jurić nasamario sestru. Je li vam jasno kako?

—.—

Majka je kupila ocu tri metra sukna za odijelo. Došao Jurić i ogledava sukno, divi mu se, ali ga neprestano gleda s obrnute strane.

— Čemu gledaš sukno s krive strane? Ovo je prava strana — reći će majka.

— Znaš, majko, mene zanima obrnuta strana sukna, jer kad otac iznosi odijelo onda ćeš ga ti okrenuti i iz njega mi skrojiti hlače.

SPORT

Tenis. Naši su tenisači Punčec, Palada, Kukuljević i Mitić najbolji na cijelom svijetu i po njima se je naša država pročula posvuda.

Boreći se za pehar Davisov, tzv. Davis cup, pobijedili su Čehe, Švede, Engleze i mnoge druge i došli su u finale t. j. do posljednje borbe, koja je imala odlučiti tko će od dvojice ostati pobjednikom Nijemci ili mi. Pobijedili su nas samo slučajem Nijemci sa 3 : 2.

Najglasovitiji tenisač na svijetu Amerikanac Budge (čitaj Badž) čuvši da kod nas imade svjetskih majstora u tenisu došao je, da pokaže svoju moć, jer do sada još nigdje nije nikad bio tučen. Gostovao je najprije u Beogradu, a onda u Zagrebu. Ono što još nigdje na svijetu nije doživio, doživio je kod nas. U Beogradu ga je pobijedio Kukuljević, a u Zagrebu Punčec.

Glas o tome porazu pročuo se ubrzo po cijelom svijetu, a osobito u Americi, koja je bila ponosna na svog prvaka. Želeći vidjeti te majstore, koji su pobijedili najboljeg tenisača svijeta, Amerikanci su pozvali Kukuljevića i Punčeca u Ameriku na gostovanje. Mi sada čekamo hoće li nam oni i tamo osvjetlati lice, nama i našem imenu.

Nogomet. Prije mjesec dana započelo je natjecanje za prvenstvo države. Za sada stoji na prvom mjestu beogradska Jugoslavija, na drugom zagrebački HAŠK na trećem beogradski BSK, a na četvrtom zagrebački Građanski, koji je potučen od beogradskog BASK s rezultatom 2 : 1. Taj je poraz Građanskoga tim značajniji, što se je računalo da je Građanski najbolja momčad u državi.

U posljednje su vrijeme održane i dvije međunarodne utakmice i to u Zagrebu s Češkom, a u Beogradu s Rumunjskom. Rezultat je bio: Jugoslavija — Češka 1 : 3, a Jugoslavija — Rumunjska 1 : 1.

Naš državni prvak HAŠK gostovao je u nedjelju 4. rujna u Trstu gdje je pobijedio tamošnji profesionalni klub talijanske lige »Triestinu« sa 2 : 0.

Toj su utakmici prisustvovali mnogi naši sunarodnjaci iz Trsta, Istre i Rijeke, a bilo bi ih došlo i mnogo više, da ih nije spriječila kiša. Za vrijeme utakmice čulo se oduševljeno klicanje našim igračima, a fućkanje protiv Talijana.

U Pragu je odigrana utakmica između reprezentacije grada Praga i grada Zagreba. Prag je pobijedio Zagreb sa 3 : 2.

U Zagrebu je osnovan čak i ženski nogometni klub, koji je izazvao veliki interes tako da je na igralište došlo na prvu utakmicu ništa manje nego 14 000 ljudi. Prvu utakmicu odigrao je taj ženski klub, koji se zove »Zagreb« sa ženskim nogometašicama iz Brna, koje je potukao sa 1 : 0.

Biciklistika. Po uzoru velikih francuskih natjecanja u vožnji oko cijele Francuske na tzv. »Tour de France«, na kojoj sudjeluju najbolji

vozači cijeloga svijeta, priredili su hrvatski klubovi »Turu oko Hrvatske«. Prvi je stigao na cilj biciklista Davidović, član športskog kluba »Željezničar« iz Zagreba. Naš najbolji biciklista Prosenik pao je s bicikla i ozlijedio se, te je morao odustati od daljnjeg natjecanja.

Motoristika. U Zagrebu su održane velike međunarodne utrke na motociklima, na kojima su sudjelovali najbolji vozači Evrope. Na utrkama je bilo prisutno preko 20.000 ljudi.

Hrvanje. U Zagrebu je bilo priređeno i veliko natjecanje u hrvanju u tzv. slobodnom stilu. Susreli su se ogromni Turčin Gulan Han, prava ljudeskara, s našim Ličaninom Ivanom Šerićem. Šerić je pobijedio Gulan Hana.

Plivanje. U Dubrovniku su dne 3. rujna održane prvenstvene utakmice u plivanju i Watterpolu (to je neka vrst Hazene, ručnog nogometa ili bolje rukometa u vodi) između talijanskog športskog kluba Triestine iz Trsta i dubrovačkog Juga. Jug je pobijedio Triestinu u plivanju sa 37 : 29, a u Watterpolu sa 7 : 0.

Kako se iz svega vidi u sportu i tjelesnim vještinama svih grana mi smo na visini.

NAŠI MLADI SARADNICI

Pronađen stari rimski novac. Od našeg pretplatnika i mladog suradnika Marka Mirosava, primili smo ovu vijest: Pred Božić 1937. iskopao je neki mladić u mom rodnom selu Treštanovcu oko 200—300 komada nekog starinskog novca. Mladić je taj novac razdijelio djeci po selu, a sebi je zadržao samo par komada. Za taj događaj nije nitko mnogo mario.

U proljeće 1938. iskopao je drugi neki seljak preko 1500 komada takovog novca, a među njim su bila i 4 srebrnjaka te 1 prsten. To su dočule vlasti i poslale svoje činovnike, koji su pokupovali od seljaka pojedine komade toga novca uz cijenu od pol dinara po komadu. Šaljem Vam, gospodine uredniče, jedan komad tog novca da i Vi vidite kako izgleda.

Opaska urednika. Novac je tzv. »solidus« iz doba cara Konstantina, koji je vladao od godine 323 do 337 poslije Krista. Oni komadi koje su pokupovali spomenuti državni činovnici nalaze se sada u Zagrebu u numizmatičkoj zbirci državnog muzeja. Nauka, koja se bavi istraživanjem i ispitivanjem starog novca zove se numizmatika. Jedan od najpoznatijih numizmatičara je sadašnji talijanski kralj Viktor Emanuel, koji ima jednu od najbogatijih zbirka starinskog novca.

Dječje novine

PROSLAVA ROĐENDANA NJ. VEL. KRALJA PETRA II.

Dne 6. rujna svečano je u svim krajevima države proslavljen rođendan našega mladoga Kralja Petra II. Čitava Jugoslavija posvjedočila je toga dana, koliko voli i štuje svoga uzvišenoga vladara i kako ljubav, koju narod osjeća za Nj nije smo na jeziku, nego i na srcu. Sav vanjski sjaj, velike vojničke parade, svečane službe Božje po svim crkvama i bogomoljama, gdje je prisustvovalo na stotine tisuća ljudi, bile su samo odraz iskrenih osjećaja svakoga našeg čovjeka ma gdje se on nalazio. I na Rijeci i u Trstu bile su toga dana odslužene svečane službe Božje, kojima je prisustvovalo mnogo naših ljudi.

I mi Istrani s mnogo nade gledamo u mladoga našeg kralja vjerujući da će poći stopama svoga velikog Oca, koji je ulazeći u rat rekao, da ne će mirovati, dok svi Srbi, Hrvati i Slovenci ne budu slobodni.

ŠTO SE DOGODILO U SVIJETU ZA VRIJEME PROŠLIH ŠKOLSKIH PRAZNIKA

Spor Čeha i Nijemaca. Nakon što je njemačka zaposjela i prisajedinila Austriju stvorivši tako ogromnu Njemačku državu, koja seže od Sjevernog Mora do Maribora, našla se Čeho-Slovačka uklliještena sa svih strana kao neki otočić usred ogromnog njemačkog mora. Njezin je položaj tim teži, što u njoj živi uz Čehe i Slovake i ogromna jedna njemačka manjina, koja broji preko 3 mil. ljudi, koji svi teže za tim da se i oni odcijepe od Čeho-Slovačke i da se priključe velikoj Njemačkoj.

Spor se između Nijemaca i Čeha zaoštrio u tolikoj mjeri, da je već izgledalo da je rat neizbježiv. Neki čak kažu da je koncem svibnja njemačka vojska bila spremna na granici da prodre u Česku. Međutim ni Česi nijesu ostali skrštenih ruku. U jednoj su noći proveli mobilizaciju i upravo udivljenja vrijednom brzinom bacili na njemačku granicu na stotine hiljada dobro organizirane vojske. Brže bolje intervenirale su Francuska i Engleska i za sada je uspostavljen mir, ali položaj je još uvijek ozbiljan. Po svemu izgleda da će Češka izgubiti njemačke krajeve i u njima 3 i pol mil. Nijemaca.

Kina i Japan još ratuju nesmanjenom žestinom. Japanci su već duboko prodrli u Kinu i osvojili čitave pokrajine i mnogo velikih gradova, ali Kinezi još uvijek ne popuštaju i zadaju Japancima mnogo jada, osobito mučkim napadajima iza leđa.

U Palestini bijesni pravi građanski rat. Arapi se bore iz petnih žila protiv doseljenih Židova, koji pod zaštitom Engleza sve više zaposjedaju zemlju, htijući posvema istisnuti Arape, da bi tamo opet stvorili svoju domovinu. Bombe praskaju

svaki dan, mostovi se dižu u zrak, ruše se željezničke pruge, padaju glave. Englezi su za zaštitu Židova poslali jaku vojsku, koja nemilice progànja buntovne Arape. Vojska pali buntovnička sela, strijelja i zatvara urođenike Arape sve u šesnaest.

Sokolski slet u Pragu. Koncem lipnja održan je bio u Pragu veliki svesokolski slet, na kom su nastupili sokoli iz svih strana svijeta. Iz naše države došlo je preko četrnaest hiljada sokola koji su bili lijepo dočekani i burno pozdravljeni. U doba borba između Čeha i Nijemaca, Česi su htjeli i na taj način dokazati snagu svoju i svojih prijatelja.

U Italiji čiste Židove. I u Italiji počelo je u zadnje vrijeme čišćenje Židova. Doneseni su i tamo, kao i u Njemačkoj i Madžarskoj, zakoni protiv upliva Židova na politiku i privredu Italije.

Velika Jadranska izložba bila je priređena početkom mjeseca srpnja u Zagrebu u Zagrebačkom Zboru. Na toj je izložbi bio vanredno zanimljivo prikazan život našega mora i primorja, život u moru i na moru, brodovi, ribe, naša junačka povijest itd. Izložbu je posjetilo skoro 80.000 Zagrepčana i može se reći da je to bila jedna od najuspjelijih izložba otkako postoji Zagrebački Zbor.

Izgorjelo čitavo selo Kolarec u Hrvatskom Zagorju. Jedne noći mjeseca srpnja planula je vatra u selu Kolarec, koja je za najkraće vrijeme cijelo selo pretvorila u prah i pepeo. Ljudi su jedva spasili gole živote. Sva javnost duboko je bila potresena tom nesrećom. Odmah se počelo sabirati dobrovoljne prinose da bi se pomoglo selu i za kratko je vrijeme sakupljeno toliko, da će se cijelo selo iznova sagraditi i to mnogo ljepše i urednije nego što je prije bilo.

Tuča potukla Hrvatsko Zagorje. Čini se da naše siromašno Hrvatsko Zagorje zaista prati nevolja. Ove je godine tuča potukla sve usjeve tako da narod ne će imati niti najpotrebnije hrane za život.

Talijanska i engleska mornarica u našim vodama. Talijanska i engleska mornarica došle su koncem srpnja u Dalmaciju i posjetile Kotor, Split, Šibenik i druge neke naše luke. Dok su Englezi bili svagdje srdačno dočekani, narod je Talijane dočekao dosta hladno.

Umro najstariji čovjek u državi. U selu Cerika kod Brčkoga u Bosni umro je prije kratkog vremena starac Andrija Petrović, kome je bilo ravnih 115 godina. Njegov najstariji sin Miljan ima sada 83 godine, sin Cvijetan ima 60, a kći Milka 52 godine. Zanimljivo je, da su mu posljednih godina narasli novi zubi, a počeo je dobivati i kosu — mekano bijelu. Zapitan od svojih ukućana, da li mu je žao umrijeti, rekao je: — E, djeco moja, volio bih ja još živjeti, samo da se nalazi među živima bar netko od mojih vršnjaka, s kojim bih se mogao porazgovoriti o našim mladim danima. —

Da, ali gdje da nađe čovjeka, koji bi mogao s njime razgovarati, kako je bilo prije 100 i više godina?

Engleski kralj u Parizu. Još u mjesecu lipnju pozvali su Francuzi engleski kraljevski par u Pariz, no kako je baš u to doba umrla majka engleske kraljice, put je bio odložen na mjesec srpanj. Doček je bio veličanstven. Tri dana i tri noći po svim je ulicama Pariza bilo veliko slavlje.

Kralj Juraj ušao je u grad u veličanstvenom sjaju, kroz špalir marokanskih konjanika i kroz osmerostruki red svih rodova vojske, gardista, školske djece i mnogobrojnog naroda. U isto vrijeme satali su se

u Parizu engleski i francuski ministri i generali. Tom je prigodom opet utvrđeno staro prijateljstvo između Francuza i Engleza.

Nekoliko je znamenitih ljudi umrlo. U Rumunjskoj je umrla majka kralja Karola i naše kraljice. Bila je to umna i glasovita žena, koja je prijateljevala s mnogim velikim umjetnicima i književnicima, a bila je i sama sposobna spisateljica.

Dne 16. kolovoza umro je u Ružomberku u Slovačkoj Pater Hlinka, veliki slovački političar i vođa Slovaka, koji se je borio za to da Slovačka dobije samostalnost unutar granica Čehoslovačke države.

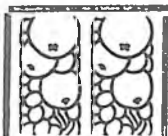

Iz stranih zemalja

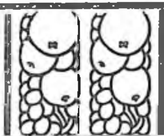

Kako Japanci tumače stvaranje čovjeka? Japanske majke pričaju svojoj djeci ovu priču o stvaranju čovjeka: Kad je Gospodin Bog stvarao prvoga čovjeka, umijesio je njegovo tijelo iz gline a zatim ga dao peći. Čekajući dok se glina ispeče, nešto se zamislio, a kad se opet spomenuo tijela i izvukao ga iz vatre opazi da je pregorjelo i da je sasvim crno. Ponovno se dao na posao i umijesio drugog čovjeka, te ga metnuo u peć ali bojeći se da mu ne pregori izvukao ga je prerano, pa je tijelo bilo bijelo. Još je par puta mijesio i pekao dok nije dobio razne vrsti ljudi. Od tada imamo na svijetu crnce, bijelce, žute Japance i Kineze, smeđe Arape i Malajce i crvenokožne Indijance.

Krvavo jezero. Talijansko jezero Tovel se više puta na godinu zacrveni kao krv. Dugo su vremena učenjaci razbijali glavu, da protumače od čega to dolazi, dok nijesu konačno ustanovili da to dolazi od mnogobrojnih crvenih mikroba (sitne nevidljive životinjice) kojih se tamo znade nakotiti na milijarde.

RAZNO

Najviša planina na svijetu. Himalaja ima četiri vrhunca, koji su viši od 8000 metara. U posljednjih pedeset godina organizirano je preko 90 ekspedicija iz svih krajeva svijeta, koje su se htjele popeti na vrh Himalaje, no do sada još nije to uspjelo nijednoj.

U Švicarskoj su dosada bila tri službena jezika: njemački, francuski i talijanski. Nedavno je kao službeni priznat i četvrti jezik — romanski.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — a inostranstvo dvostruko.
Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.
Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: **Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška** ulica 12. — Tiskara **C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26.**
Za tiskaru odgovara: **Ivan Bujanović, Zagreb, Radićeva ul. 26. I. kat.**

ZAGONETKE

RAČUNSKA ZADAĆA

(Tomić Josip, Petrinja)

1	2	3	4	5
, +	,, +	, +	, =	42

Brojeve 1, 2, 3, 4 i 5 treba tako poredati da se dobije zbroj 42

ISPUNJALJKA

(Emil Jurković, Srp. Moravice)

I

snažan

rijeka u Hrvatskoj

nije obučen

služi za vid

proizvod od mlijeka

kralj životinja

turski plemić

talas

muško ime

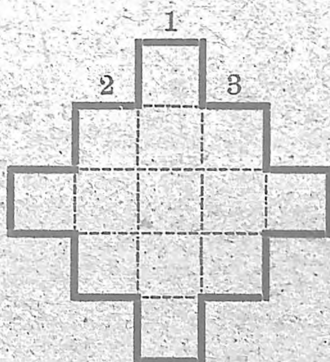
zvuk

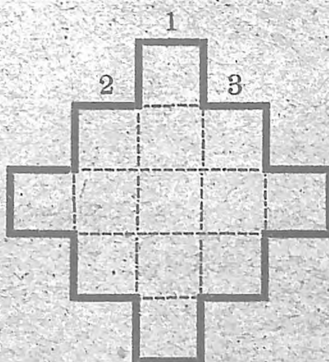
žensko ime

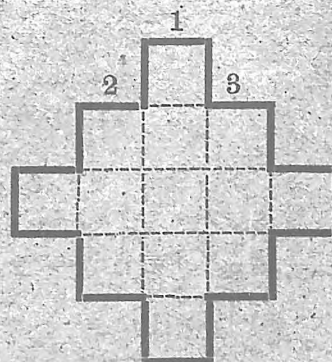
II Od I—II Država u Evropi

TRI KRIŽALJKE

(V. P., Kastav)

Okomito:
1 Grad u Istri
2 prodor
2 pojava na moru

Okomito:
1 Neslobođeni grad na Jadranu
2 Glavar jedne oblasti
3 iznad

Okomito:
1 obrtnik
2 domaća životinja
3 zvijer

Okomito i vodoravno isto

ISPUNJALJKA
(Svetozar Pavlović, Jošica)

nije bolestan

sprava za tucanje šećera (množina)

nije zao

planina u Aziji

zemljoradnik

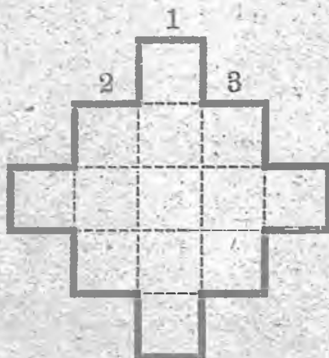
I-II Neoslobođeni grad na Jadranu

POSJETNICA
(Svetozar Pavlović, Jošica)

MARA A. JIL

Od čega je umrla djevojčica Mara?

ISPUNJALJKA

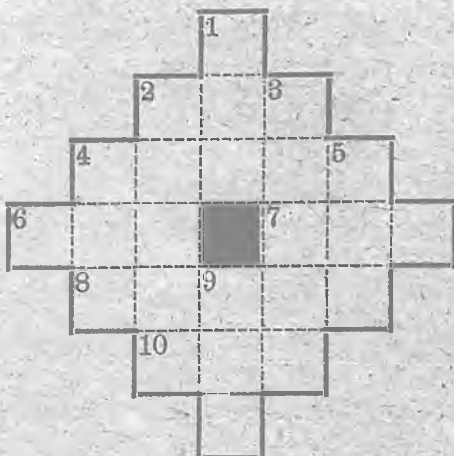
1 Naš zarobljeni kraj

2 Muško ime

3 Ptica

Okomito i vodoravno isto

KRIŽALJKA
(Emil Jurković, Srp. Moravice)

Okomito:
1 Glavni grad Italije, 2 poljodjelac, 3 broj, 4 mulj, 5 sjedište stare hrvatske biskupije, 9 pokrivač

Vodoravno:
2 zvijer, 4 potrebno za gradnju, 6 dio kuće, 7 prolazi kroz dimnjak, 8 nije težak, 10 alkoholno piće.

Poštarina plaćena u gotovu

Pojedini broj 1 dinar

GOD. X LISTOPAD 1938 BROJ 2

Mala pošta

Gosp. Vukobratović, učit., Bjelovar. Primili smo Vaše pismo od 12. o. mj. — Ide u redu. Lijepa hvala!

R. Šic, Pašman. Dalmacija naša nije nikad zatajila. Ta nekad nam je bila vjerna družica u zajedničkoj borbi protiv istog protivnika! Hvala Vam od srca.

Sl. Polšek, Sv. Ivan Žabno. Veoma nas veseli činjenica, da se za našu pravednu stvar zanimaju baš u tim krajevima. Nadamo se da će interes ostati trajan. Lijepo Vam zahvaljujemo na zauzimanju i trudu!

Josipa Komadina, M. Trojstvo. Od srca zahvaljujemo i Vama!

Jovan Sevdić, prosvetar Sokolskog društva, Daruvar. Da je uspjeh u Vašem gradu tolik, sigurno je zasluga u prvom redu Vaša. Uostalom, u sokole smo oduvijek gledali s velikim pouzdanjem! Slat ćemo po 51 komad, a jedan za knjižnicu besplatno. Bratski: Zdravo!

Micika Picig, Križevci. Kad bi se svaki naš pretplatnik ugledao u Tebe i našao još bar jednog pretplatnika, broj bi se naših pretplatnika za 24 sata podvostručio. Hvala Ti i bratski pozdrav!

Ivo Čić, Kaštel Sućurac. Ti si nam zaista vjeran i iskrena ti hvala. Takovih je malo. Od Tebe i Tvog poletnog zanosa očekuje naša stvar mnogo! Zdravo!

Viktor Cvitan, Bednja. Primili smo Vašu kartu i lijepo zahvaljujemo. Vi ste vješt peru, pa nam se javite i svojom suradnjom, koju ćemo uvijek rado objaviti.

Josip Tomić, Petrinja. Tebi bismo mogli upraviti iste riječi kao i gore spomenutom našem prijatelju Čiću. Hvala Ti!

G. Mirodar Kuzmić, Kraljevica. Ostali ste nam vjernim prijateljem i mi vam ovom prilikom usrdno zahvaljujemo. Šaljemo po 20 komada izravno na Vaš naslov.

Privatna ženska osnovana škola »Anđela Čuvara«, Korčula. I vi spadate — među naše prve i najustrajnije saradnike. Od srca Vam zahvaljujemo!

Franjo Jovanovac, Vrbica p. Stari Mihanovci. »....Za siroticu Istru radio sam mnogo još kao đak, davno prije 35—40 godina. Mnogo smo pomagali plemenitu Družbu sv. Ćirila i Metoda priređujući brojne koncerte i zabave...« Čitajući danas ove Vaše retke nas su oblile suze. Vidite eto, kud se djela muka Vaša. Tješite se međutim, jer Vaš trud nije bio uzaludan. Sve ste nas Vi odgojili, jer smo svi mi prošli kroz one požrtvovne Družbine škole, pa evo sada sijemo u mlade duše svoje djece sjeme, koje ste Vi onda posijali... Hvala Vam! Za sada Vam šaljemo 10 komada i lijepo Vas pozdravljamo.

Građanska škola, Srpske Moravice. S vašim smo dopisom od 26. IX. o. g. br. 703 sporazumni. Hvala Vam. Veseli nas, da su se baš Srpske Moravice odazvale u tako lijepom broju.

MALI ISTRANIN

GOD. X ZAGREB, LISTOPAD ŠK. GOD. 1938/39 BR. 2

Berba u Istri

Visjeli su grozdovi u našim starim vinogradima, krupni, veliki kao tobolci. Grane su se od jednoga trsa do drugog vukle spletene kao djevojačka kosa, a na njima grozdovi bijeli, žuti, crni, crveni, plavičasti, slatki i mirisavi. Bio je tu teran i teranić, trunjak i muškat, surina i žutina i kakvog sve još nije bilo!

Već polovicom kolovoza nalazili smo lijepog, zrelog grožđa! Pretraživali smo redove i radovali se svakog dana sve više slatkom grožđu. Očevi su ponosno, s »rankunom« na ramenu, prolazili među redovima starih brajda, gdje je rastao kukuruz,

pasulj i drugo povrće. Sastajali bi se susjedi ukraj vinograda i prepričavali koliko će kome roditi. Neće li trebati novih bačava. Spremalo se je za berbu. Stare se bačve čistile i prale, a nove udešavale. Računali su naši stariji koliko će otprilike imati u ovom, koliko u onom vinogradu. Zadovoljni bi razgovarali sjedeći na kamenim zidićima uz vinograde. I došlo je vrijeme berbe.

Tamo na kraj vinograda, na putu, stajala su kola, a na njima otvorena bačva, ili »kaštelada« povaljena po dužini sa otvorom na sredini, u koji bi radnici ispražnjavali sudove. Radnici, žene, djeca starci, sve se je dalo u berbu. Nije to težak posao. Malim nožićem rezati peteljke grozdova i puštati ih u pokrajnu »uharicu« ili brentu.

Redovi su bili dugački po stotinu i više koračaja. Čovjeku se je smililo kad bi vidio kako radnici gnječe krupno zrnje lijepih grozdova. A i jelo se je grožđa. Koliko je tko htio, koliko je tko mogao! Nikome se nije branilo i zato smo i mi djeca volila taj posao raditi. Uveče bi se do kasno u noć u podrumima rahljalo i trunilo zrnje, a slatki se sok cijedio u velike bačve, a poslije pilo se je staro vino i pjevalo do kasna, da se drugog dana nastavi berbom. I možda ni u Fruškoj Gori nije berba bila ljepša, nego što je bila nekada po našim vinogradima po Poreštini, Puljštini i drugim našim krajevima.

Prikodražan

Znamenit čovjek

Neki je siromašni seljak stanovao kraj šume u trošnoj daščari. Imao je samo jednu kravicu i mali komadić zemlje, koju je obrađivao teškom se mukom prehranjujući.

Živio je tako iz dana u dan, više gladan nego sit, nepoznat u svojoj osami, nezadovoljan svojim bijednim životom.

Jedne je večeri pomuzao kravu, popio zdjelicu mlijeka i pojeo komadić kruha, a onda sjeo pred kućom da zapali lulu.

— Do vraga! reče — Baš sam nepotreban i suvišan na ovome svijetu. Ni pas ne vodi o meni računa Nikoga nemam mučim se i kinim, a zašto? Ako sutra umrem nitko ne će doći da mi baci grudu zemlje na grob. Suvišan sam evo baš kao ova izgorjela šibica.

Rekavši to baci šibicu, kojom je upravo zapalio lulu. Al gle čuda: šibica se nije ugasila, dimila se i dimila a iz kolobara dima pojavi se najednom maleni patuljak, koji stane preda nj.

Seljak iznenađen rsakolači oči, otvori usta i ostade kao ukopan držeći u ruci zapaljenu lulu.

Patuljak videći ga tako presenećena stane se smijati.

— Gle ga, gle, što je smiješan. — I udri opet u smijeh.

Ali onda se patuljak najednom uozbilji udari se rukom o čelo i progovori:

— Nijesam ti niti zahvalio što si me izbavio. Mene je nekakav čarobnjak zatvorio u glavicu ove šibice i ja sam čekao već nekoliko godina da me netko oslobodi. A eto sada si ti baš tom šibicom zapalio svoju lulu i tako me izbavio. Baš ti hvala! Nego reci, kako da ti se odužim? Kakvu želju da ti ispunim?

Sada se istom siromašni seljak osvijestio od silnog začuđenja.

— Želio bih, da ne budem ovako nepoznat, nitko i ništa...

— Lijepo, odgovori patuljak. — Nego što bi želio biti?

— Ne znam ni sam. Htio bih eto na pr. da sam neki glasovit čovjek, veliki književnik, industrijalac, bogataš, drugim riječima da nisam ovako nepoznat i zapušten u ovoj pustoši.

— Samo to? nasmije se patuljak. — Pa to je najlakše. Postat ćeš znamenit čovjek. Evo kako: Noćas, točno o pola noći uzmi motiku i počni kopati pod ovim hrastom. Kopaj, kopaj neumorno, dok nešto nađeš...

To rekavši patuljak se samo izgubi, kao da ga je zemlja progutala.

Siromašni seljak nije dugo razmišljao. O pola noći diže se i udri kopati. Kopao je cijelo jutro i cijeli dan, ali uzalud. To ga međutim nije smetalo, nego je nastavio neumorno i drugi i treći i četvrti i osmi dan. — Rupa se produbila i gubila se u dubokom rovu.

Seljaci su dolazili, gledali i čudili se, što li taj kopa, ali on je na sva pitanja šutio.

Ubrzo se pronio glas po cijelom kraju, da je taj siromašak sigurno nešto pronašao pod zemljom, kad tako neumorno kopa.

Došli su iz grada novinari, fotografirali ga sa svih strana, njega, njegovu kuću i duboku jamu koju je iskopao, pisali o njemu dugačke članke, stavljali mu kojekakove upite, ali uzalud. On je samo šutio i kopao dalje.

Onda su došli liječnici, jer je postojala sumnja da je čovjek poludio. Pregledali ga temeljito i ustanovili, da je potpunoma zdrav.

Sad je zanimanje još više poraslo

Sve su novine u cijeloj državi, a bome već i u pol Evrope, pisale o njemu i o njegovom tajanstvenom kopanju.

Došli su inžiniri i bogati bankari, pravili nacrte i račune i davali mu mnogo novaca, neka im proda taj svoj rov. Bili su

uvjereni da je seljak u njemu sigurno pronašao zlatni rudnik ili nešto slična. Siromah međutim nije htio da ga proda. Kopao je dalje neumorno, neprestano očekujući da će naći ono nešto što mu je patuljak obećao.

Jednoga dana udari motikom o oveći kamen, odvali ga i ima šta vidjeti: iza kamena bila je uređena mala lijepa sobica, sva obložena finom mahovinom, a u njoj je sjedeći na kamenoj klupici, počivao njegov znanac — patuljak.

— Oho! Konačno si dakle dospio do mene? reče seljaku.

— Da, došao sam — iznenađeno će i srdito seljak — a sada bih htio znati, čemu je bila potrebna sva ta komedija. Zašto si me prevario i napravio iz mene budalu? Kopao sam i kopao, pa?

— Pa? Postao si glasovit čovjek! nasmije se patuljak. — Evo čitaj — i pruži mu cijeli snop novina u kojima su o njemu i njegovoj rupi bili napisani dugački članci, s njegovom slikom, slikom njegove kućice i njegovog tajanstvenog rova. — Vidiš, ti više nijesi nepoznat čovjek, o tebi govori cijeli svijet, sve su te novine pune. — Ti si poznat, ti si znamenit čovjek, a to je ono što si ti htio.

— Istina je, reče seljak, ali zar je bilo potrebno da se ja toliko mučim, da radim kao vol? Nijesi li mogao pronaći kakav lakši način?

— Dragi moj, — prekine ga patuljak —postati znamenit nije lako. Treba mnogo truda, mnogo muke da se do toga dođe. A ti si se eto mnogo mučio i zato više nijesi običan, nepoznat siromašak, nego glasovit **čovjek.**

To rekavši patuljak opet izgine i nestane ga kao da je propao u zemlju.

Seljak je onda prodao svoj rov nekom velikom poduzeću, koje je nastavilo kopanjem i pronašlo nakon dugog truda, da se u dubini nalaze velike naslage ugljena. Na ulazu u rov bio je kasnije podignut spomenik tom seljaku kao prvome, koji je u tom ugljenokopu počeo kopati.

Novinar na vašaru

Ja se sjećam kao danas
Kad to bješe Bog te pit'o,
Na vašar u moje selo
Novinar ti se doskit'o.

Izvadio bilježnicu
Brzo piše ja ga gledim
I odlučih baš u stopu
Da ga slijedim

Po vašaru sve se skita
Od nikoga on ne bježi
Obilazi šatre redom
I — bilježi

»Evo kifli i pereci,
Kajzerica žemlja, hljeba,
Gledaj amo pobratime
Ima svega što Ti treba!«

»A kod mene svih slatkiša
Ima uz to i bonbona,
Za naš vašar što dođoše
Specialno iz Londona!«

»Evo ovdje što zaželiš
Evo sve kod čič' Ilije,
Tu je dečku, ženi, babi
Uv'jek bilo najmilije!«

»Ajde amo evo ratluk
Evo dobre čokolade
Dođi amo, jer kod mene
Sva je roba iz — Kanade!«

»Ovdje evo pod moj šator
Navratit se svatko smije,
Evo ruma, šljivovice
Pelinkovca i rakije!«

»A čarape da su ovdje
Ponajbolje to svi znamo
Ajde amo prolazniče
Kud ćeš tamo, kud ćeš tamo!«

»A češljevi da su ovdje
Prima ekstra kvalitete
Kupujte ih jeftini su
Ljudi glete, ljudi glete!«

»A sapuna i puceta
Ima tu još samo malo
Kupuj brže sad ću reći
Nema više sve j' nestalo!«

»Ovdje evo ražanj cvrči
I prekrasno sve miriše,
Od mirisa samog svako
Lakše diše!«

Kad novinar osjetio
Ražnjić divno što miriše
Počeše mu sline teći
I baš tamo gdje on piše.

Zamazao bilježnicu
Baci je, pod šator sjede
Što ga briga, sad marljivo
Ražnjić — jede!

A ja nađoh bilježnicu
Prepisah si tekst na čisto
I donosim eto pred vas
Da vidite i vi isto!

Aleksandar Radanović

Iza majčine smrti

Gospode, Bože Svemogući,
majka je naša umrla!
Sušica bolest nemila
Život je majci satrla.

Dugo je, dugo vremena
potajno na nju vrebala
i dobru majku pokosila
kad nam je najviše trebala.

Zašto nisi, Bože, zajedno
s njom i nama uzeo živote?
Ne možemo živjet bez majke
mi nejake, tužne sirote.

Svijet je srca od kamena,
ne vidi tuđe nevolje.
Svak misli, radi kako će
njemu i njegovim bit bolje.

Ko ptići bez gnijezda u svijetu
smo.
Gutamo suze žalosti.
S majkom je sunce nam ugaslo
— ugasle sve su radosti.

Gabrijel Cvitan

Na dušni dan

Dođosmo ti sirotani
Na tvoj humak, majko mila,
Jao, majko, zašto si nas
Tako same ostavila?

Nema više tvoje ruke,
Slatkih oči, blaga lica — —
Tvoje srce, tvoje zlatno
Prekrila je grobna tmica.

Teško ti je, mila majko,
Na tom svijetu nama sada:
Propala nam svaka sreća,
Uginula svaka nada!

Povrati se, majko mila,
Po sirote smalaksale
Da siđemo i mi tužne
U grobnicu s tobom, male!

Rikard Katalinić Jeretov

Neprilika

Protegla se stazica.
Na njoj sjedi Lazica,
Materina mazica.
Lazina je kapica
Zelena ko travica. —
Tu mi raste lozica.
Pod njom stoji kozica.
Gledaj drsku kozicu
Kako brsti lozicu !...
Ali eto kozice
Do Lazine kapice!
Misli luda kozica:
»Pa i to je lozica!«
Grize vršak kapici
Na Lazinoj glavici.
Uplaši se Lazica-
Materina mazica

I podigne šačicu
Da očuva kapicu...

Šime Fučić

KLOK i JOŽIĆ

Vrativši se u crnačko selo Klok i onaj urođenik, koji ga je pratio, digoše čitavu uzbunu. Treba naći Jožića pod svaku cijenu. Bog zna nije li nastradao negdje u prašumi, rastrgan od divlje zvjeradi ili zarobljen od onih divljaka, koji prebivaju daleko u unutrašnjosti.

Međutim kad su urođenici čuli o čem se radi i da bi trebalo zaći duboko u guštaru, možda među ljudoždere, o kojima se mnogo prepričavalo da negdje u srcu prašume stanuju u gudurama, niti jedan se nije našao da pođe s njima. I tako Kloku nije preostalo ništa drugo nego da pođe u šumu sam. U zadnji mu se čas pridruži ipak onaj jedan pratilac.

Sunce je palilo svom žestinom kad su stigli u seoce Mabale, na rubu prašume. Raspitali su se, nije li tamo zabasao Jožić, ali o njemu ni glasa.

— Već se mrači, pa ćemo čekati do sutra, reče urođenik, a Klok je bio s time sporazuman. Da što je drugo mogao? Da se uputi sam?

Sutradan, dobro oboružani, krenuše u guštaru. Jedva su se probijali. Najednom stigoše pred nekakve klisure. Bio je to kao neki kameni grad. Na sve strane špilje i gudure u kojima je kapala voda.

Uđoše. Otvor je postajao sve tješnji. Voda, koja se cijedila curila je na zemlju i tvorila gusto ljepivo blato.

Mukli šum preplaši ih. Urođenik krikne: na stotine je crnih šišmiša preplašeno poletjelo.

Dugački stupovi, kao od soli, sablasno su stršili u vis. Nigdje se nije čulo glasa.

— Jesmo li se dobro uputili? mislio je Klok u svojoj majmunskoj glavi i već je htio da iziđe i da počne tražiti po džungli, ali nešto kao da ga je tjeralo naprijed. Neka misao koja kao da mu je kazivala da će svog vjernog Jožića ovdje naći.

— Ja se bojim — izusti u tom času urođenik, koji je nekako preplašeno zirkao očima oko sebe i već htio da pobjegne pred tim sablasnim kipovima.

Najednom se iz dubine začuje slabo jecanje.

Klok, čije je uho bilo oduvijek izoštreno do skrajnosti, poskoči.

— Ssst! napne ponovno uha.

I zaista! — jecanje se ponovi.

— Naprijed! To je Jožić!

I žurno se uputiše dalje. Kameni hodnik bio je uzak da su jedva mogle proći dvije osobe. S jedne i s druge strane hodnika bile su udubine kao neki mali oltari. Začudo na svakom od tih oltara bio je kameni lik kao nekakvog izobličenog i zgurenog sveca.

— Halo, halo, — izda iz sebe Klok nekakav čudni glas i pojuri naprijed. Jeka ga prevarila, jer je iz svakog kuta, iz svake ovakve kamene ćelije odzvanjalo.

Grozničavo stadoše Klok i onaj urođenik pretraživati te kamene ćelije, te neobične oltare.

Najednom se začuje ponovno:

— Tu sam, žurite se!

U dubini jedne daleke ćelijice, čvrsto privezan o kameno sjedalo sjedio je Jožić, sav klonuo i iznemogao. Krupne kaplje guste od ilovače žute vode, kapale su mu na glavu i cijedile mu se niz leđa, ramena i koljena.

— Klok! izusti Jožić otvorivši oči i opazivši svog vjernog druga. Niz oči mu se odrone dvije suze, a na ustima mu zasja blaženi smiješak sreće i zahvalnosti mudroj i dobroj životinji, Kloku.

Jedva su ga izvukli iz te špilje. Vani na toplom suncu jedva se nekako ugrijao i došao k sebi.

— Prokleta je to špilja — reče. Sve ono unaokolo po onim kamenim ćelijama sjede kao na nekim poganskim oltarima sami okamenjeni ljudi.

I uistinu. Ovi divljaci, koji su nastavali prašume, čudno su se osvećivali svojim neprijateljima. Kad bi ih uhvatili žive bi ih privezali o kameno podnožje u tim špiljama, a voda koja se je na njih cijedila lagano bi ih pretvarala u kameni stup. Najkasnije za osam ili četrnaest dana to više ne bijaše čovjek nego kameni kip.

— Da ste zakasnili samo nekoliko dana ne biste više našli mene nego moj spomenik — reče Jožić, a oni požure da izmaknu što prije iz ovog čudnog i tajanstvenog kraja...

Dječje novine

ŠTO SE DOGODILO U SVIJETU ZA POSLJEDNJIH MJESEC DANA

Komadanje Čeho-Slovačke. Koncem ovog mjeseca trebala je Čeho-Slovačka proslaviti 20-godišnjicu svog osnutka. Nakon svjetskog rata i sloma Austro-ugarske monarhije svi su se narodi oslobodili austrijsko-madžarskog gospodstva. Česi i Slovaci stvorili su svoju samostalnu državu, Poljaci isto tako, Slovenci i Hrvati priključili su se Srbima i stvorili Jugoslaviju.

U granicama nove Češke države ostalo je 3 i pol milijuna Nijemaca, oko 100.000 Poljaka i nešto preko pol milijuna Madžara.

Kako je i po prirodi razumljivo svaki narod teži za tim da živi u svojoj vlastitoj državi, sa svojom rođenom braćom po krvi i jeziku, pod istim krovom. Tako je i onih 3 i pol milijuna Nijemaca, koji su živili u granicama Čeho-Slovačke države težilo za tim da se priključe Njemačkoj. Češka nije bila voljna da se samo tako odreče najbogatijeg dijela svoje države i bila je spremna da oružjem u ruci brani svoje granice. Hitler je jednostavno izjavio, ako Češka ne preda Njemačkoj Sudete (tako se zove kraj u kojem živi 3 i pol mil. čeških Nijemaca), da će on na 1. listopada poći s njemačkom vojskom preko granice i priključiti te krajeve Njemačkoj. Česi su se oprli, mobilizirali su vojsku i spremili se na obranu, računajući da će ih u njihovoj borbi pomoći Francuzi, Englezi i Rusi, koji su njihovi saveznici. Ali svi su ih njihovi saveznici iznevjerili. Svi su se bojali rata s Njemačkom, kojoj se priključila još i Italija i Poljska. Koncem mjeseca rujna sastali su se u Münchenu engleski ministar predsjednik Chamberlin (Čembrlen), francuski ministar predsjednik Daladier (Daladiè), talijanski ministar predsjednik Mussolini zajedno s Hitlerom i odlučili su da Češka mora dati Nijemcima Sudete. Česi ostavljeni od svih svojih prijatelja na cjedilu, morali su dopustiti komadanje svoje države. I tako je njemačka vojska već zaposjela Sudete. Poljaci su brže bolje iskoristili priliku pa su zaposjeli Tješin, kraj u kom živi 100.000 Poljaka, a sada hoće i Madžari da uzmu one krajeve, gdje žive Madžari. I tako će sada u Češkoj ostati samo tri slavenska naroda: Česi, Slovaci i Ukrajinci, koji žive u istočnom dijelu Češke u tzv. Potkarpatskoj Rusiji. Ali sad su se digli i Slovaci i Ukrajinci, koji su izjavili, da su ih Česi do sada već 20 godina izrabljivali, pa su zatražili da i oni imadu svoju samostalnost unutar granica Češko-Slovačke države. I Slovaci i Ukrajinci zatražili su svoju vladu i svoje samostalne ministre, drugim riječima oni ne će da s njihovim novcem i njihovim žepovima gospodare Česi u Pragu, nego oni sami. I Česima, koji su se našli pritiješnjeni sa svih strana, nije drugo preostalo nego da im dadu

sve što traže. I tako sada već imadu i Slovaci svoju samostalnu vladu, a ovih dana dobili su je i Ukrajinci.

Tako je možda i najbolje. Tako će sada Čeho-Slovačka biti jedna mala slavenska republika u kojoj će svi biti sretni i zadovoljni. A to je bolje nego da je bila jedna velika država u kojoj je bilo pet šest nezadovoljnih naroda. Želimo joj mnogo sreće, jer nas s Česima i Slovacima veže i krvna i bratska slavenska veza.

Dva potočića

Potekla iz istog izvora dva potočića i otišla poljem u bijeli svijet. Gledala ih stara i mudra brdina, pa im rekla na polasku:

— Ja sam stara i mnogo znadem i pamtim, pa vam savjetujem da tečete uvijek ravnim putem, da ne zabasate u stranu. I potočići potekli napred. Jedan brzao ravno poljanom i primao u svoje krilo druge malene potočiće, tako da je postao velikom i moćnom rijekom, a drugi se zasitio ravnoga toka, zalutao među visoke planine i tamo nasjeo — — nikud dalje — — postao je barom i kaljužom.

Slušajte, djeco, uvijek opomene i savjete starih i iskusnih ljudi, pa ćete biti sretni.

Barba Rike

Naj . . .

Najzdraviji kraj Evrope je Balkan. Na Balkanu ljudi najdulje žive. Statistika je nabrojila da na Balkanu živi 6241 stogodišnjaka a 30 njih prešlo je već i 150 godina. Najviše stogodišnjaka ima Bugarska.

Najveća svjetska izložba biti će druge godine u New-Yorku, a stajat će oko 7 milijardi dinara. Računa se da će je posjetiti ukupno 50 milijuna ljudi. U obične dane računaju da će svaki dan doći na izložbu po četvrt milijuna ljudi, a nedjeljom i svetkom i po jedan milijun. Za djecu će na izložbi biti uređen poseban prostor.

Najveće osiguravajuće društvo na svijetu je Metropolitansko osigur. društvo u New-Yorku. Osigurani kapital iznosi 720 milijarda, a osigurano je 25 milijuna ljudi. U uredima tog poduzeća zaposleno je 14.000 činovnika, a osim toga imade društvo i 26.000 agenata. Na blagajni se toga društva uplati svaki dan 440 milijuna dinara.

Najmanji aeroplan. Na izložbi u Milanu izložen je mali aeroplan tipa »Kolibri«, čija krila mjere u dužinu 6 m. Cijeli je aeroplan širok 3.5 m, visok 1 m, a težak 70 kg. Brzina mu je 160 km na sat, a može letjeti bez prekida 500 km. Cijena mu je 12.000 lira, ili u našem novcu oko 27.000 dinara.

Svemirska čudesa. Sigurno se je mnogi od vas ovih praznika, boraveći negdje na selu ili na moru, zagledao večerom u divno tamnomodro nebo, osuto milijardama manje ili više blistavih zvjezdica. Malo se je koji od vas zamislio u tu veličajnu čudesnost Božje prirode. Jer sva ona mala titrava svjetlašca nijesu ništa drugo nego bezbroj svjetova daleko većih i daleko manjih, nego što je naša zemlja. Jedni se kreću u točno određenom krugu, drugi stoje nepomično; jedni gore neopisivim žarom poput stotina sunaca, drugi su tamni i hladni bez i najmanje topline.

No nijesu u svemiru samo one zvijezde, što ih mi vidimo. Bog zna koliko ih ima, kojih mi ne vidimo. Imade ih sitnih, malenih, koje vidimo istom s ogromnim dalekozorima. To su u glavnom takozvani p l a n e t o i d i. Planetoidi su mala nebeska tjelesa koja se okreću oko sunca, a do sada ih je nabrojeno 433. — Jedan od najzanimljivijih je svako mali planetoid Eros, koga je god. 1898 na dan 13 kolovoza otkrio berlinski zvjezdoznanac Witt. Dok su sva ostala tjelesa okrugla, taj je, začudo, dugoljast i imade oblik vodoravno položene brojke 8, dakle ovakav: .
Čini se, dakle, da su to dva mala planeta spojena zajedno.

Dok se okrene oko svoje osi treba 5 sati, 16 minuta i 13 sekunda (naša zemlja treba 24 sata) a njegov put oko sunca traje 643 dana (naša zemlja putuje oko sunca 365 dana).

Putujući oko sunca planetoid Eros, čas se približuje, čas odalečuje od naše zemlje. Kad nam je najbliže iznosi njegova udaljenost od nas 22 milijuna kilometara, a kad nam je najdalje 419 mil. km.

Pčelinji ubod može biti smrtonosan. Jedan hamburški liječnik dokazuje da je pčelinji ubod otrovan. Ubod jedne pčele ne će naškoditi, nego kod nekih bolesti može i koristiti, ali ako nas ubode mnogo pčela možemo i umrijeti od otrovanja. 500 pčelinjih žalaca uštrcat će u čovjeka sedam desetina grama otrova.

— Sovu bi morao svatko čuvati i braniti kao da je to »sveta ptica«, — rekao je veliki prodoslovac Brehm. Ali kod nas je mnogi lovci strijeljaju bez milosrđa. A seljaci se onda čude, odakle im na poljima toliko miševa, koji im upropaštavaju sjetvu. Sove su najveći neprijatelji miševa i drugih poljskih štetočina.

Groznica liječi. Liječnici su ustanovili da je groznica odnosno vrućica od koristi našem tijelu kad je čovjek bolestan. Tijelo se naime bori protiv bolesti i bakcila, koji su ušli u nj, krv življe cirkulira i uslijed toga nastaje povišena temperatura. Istom ako je temperatura jako povišena onda valja zatražiti pomoć u liječnika. Vrućina svakako požuruje razvoj i završetak bolesti.

Gripa će se liječiti injekcijama. Gripa je jako teška i mučna bolest, koja dugo traje i ne može se je samo tako izliječiti. Ruski liječnik Barykin pronašao je neki serum, za koji kaže da će gripu izliječiti u tren oka. On je pravio najprije pokuse sa miševima. 30 tisuća miševa zarazio je najprije gripom, a zatim im je uštrcao toga seruma i miši su odmah ozdravili. Zatim je lijek iskušao na sebi i svojim rođacima i kaže da djeluje odlično. U buduće ćemo si dakle, kad obolimo od gripe, jednostavno uštrcati par kapi seruma i bit ćemo zdravi.

Kako su nekad liječili? Godine 1404. opsjedao je car Sigismund grad Znajm. Pri tom je obolio. Njegov tjelesni liječnik liječio ga je ovako: privezao mu je nogu o gredu na stropu tako da je prsima ležao na krevetu a nogama u vis i tako je izdržao puna 24 sata. Da je pak tu muku mogao izdržati mogao je zahvaliti samo svojem željeznom zdravlju.

Iz stranih zemalja

Strašan požar u Finskoj. Mala sjeverna državica Finska ovih je dana sva u dimu. Uzduž finsko-ruske granice gori šuma u duljini od 300 km i svi pokušaji da je se ugasi nijesu uspjeil. Sada ljudi čekaju da padne kiša, koja će možda vatru pogasiti.

Kako se pozdravljaju Kinezi? Sretne li Kinez svoga znanca prekrižit će ruke na prsima i poklonit će mu se. Kod učtivijeg pozdrava metnut će ruku na čelo. Na ulici će se pokloniti samo jedanput, ali u kući i dvaput, pa i triput. Obično pritom ništa ne govori, jedino ponekad tiho izusti: »tsing-tsing«, što znači »zdravo«.

Dugi praznici. Kod nas se osnovne škole otvaraju 1. rujna, srednje škole 16. rujna, a sveučilišta početkom listopada. Djeca obično imadu 2 mjeseca praznika. U Italiji imadu djeca skoro 5 mjeseci praznika. Škola im počinje 17. listopada. Mnogi od vas će možda zavidjeti talijanskoj djeci, ali nepravom. U južnoj Italiji ima najviše nepismenih u Evropi.

Iz našega lista prenose mnogi drugi listovi razne zanimljive vijesti, pričice i pjesme. Znači da ga cijene i uvažavaju. U zadnjem broju »Malih Crikvenih i Školskih novina«, koje izlaze u Pajngertu u Gradištu (Njemačka) preštampana je iz našeg lista lijepa pjesmica »Lastavicama« od našeg vrijednog saradnika Šime Fučića.

Biblija prevedena na ciganski jezik. U Beogradu je izišla biblija na ciganskom jeziku. Svaki tjedan čita se po jedno poglavlje u ciganskoj crkvici u selu Privleku. Crkvicu je dao sagraditi bogati ciganin Nikolić.

Koliko je teška oprema vojnika. Potpuna oprema vojnika teži oko 26 kg. Od toga teži puška 4 kg, kaciga 1.32 kg, par cipela 1.50 kg, 140 naboja 3.24 kg, plinska maska 1.13 kg, torba 1.30 kg, plašt 2.23 kg, 6 ručnih granata 2.76 kg. U Engleskoj nosi pješak 27.5 kg, u Italiji 26 kg, u Francuskoj i u Japanu 32 kg. Nekadašnji austrijski vojnik nosio je 40 kg, ali je iskustvo dokazalo da je iznad moći prosječnog vojnika, ako ga se naprti teretom većim od 35 kg.

Halô, halô, telefon! Na svijetu ima danas 32,496.000 telefona. Najviše se telefonira u Sjedinjenim Državama Američkim. Tamo ima 19 mil. telefona, što znači da svaki 10. čovjek ima svoj telefon. U Evropi ima 11 mil. telefona, i to najviše u Danskoj. Tamo ima svaki deseti seljak telefon. Iza toga slijedi Švedska, Švicarska, Engleska, Njemačka, Francuska i Češka.

Vjeroučitelj: Kaži ti meni Juriću, kako su sveta Tri kralja saznala, da se rodio Isus?

Jurić: Iz novina!

—.—

Majka: Juriću, baš si neposlušan i zločest. Već sam se i pokajala što sam ti prije dala slatkiša.

Jurić: Ništa zato, mama, ako si se pokajala ja ti opraštam.

—.—

Učitelj: Reci mi, Juriću, koliko ćeš pari cipela poderati u dvije godine, ako svakih šest mjeseci ponosiš po jedan par.

Jurić: Dva para, gospodine učitelju!

Učitelj: Kako dva para? Promisli malo bolje!

Jurić: Jest, dva para, jer ja kroz šest ljetnih mjeseci hodam bos.

Odvela majka Jurića k fotografu, da ga slika, pa da će sliku poslati djedu i baki koji stanuju u jednom udaljenom mjestu. Prije nego što su ušli k fotografu zaustavi se majka pred njegovim izlozima promatrajući razne izložene fotografije.

Gledao je i Jurić. Gledao pozorno dugo vremena, a na to će majci:
— Idemo radije drugom kojem fotografu, jer ovaj nema baš nijedne slike, koja bi bila meni slična.

—.—

Učitelj: Reci mi, Juriću, koliko je polovina od 8?
Jurić: Kako mislite, gospodine učitelju, vodoravno ili okomito?
Učitelj: Što to trabunjaš?
Jurić: Ako 8 prepolovim vodoravno je 0, a ako okomito onda je 3.

—.—

Jurić: Mama, kako to da otac ima tako malo kose na glavi?
Majka: Jer mnogo misli.
Jurić: A zašto imaš ti tako bujnu kosu?
Majka: Prestani s tim dosadnim pitanjima.

—.—

Majka je dala Juriću četiri jabuke, da ih podijeli po pola sa sestrom. Malo zatim opazi da Jurić ima u ruci tri jabuke, a sestra samo jednu.

— Juriću, zašto nijesi dao sestri dvije kao što sam ti rekla?

— Pa dao sam joj dvije: jednu jabuku i jednu ćušku, odgovori Jurić.

—.—

Vozi se Jurić u tramway-u s majkom, pa će najednom majci glasno da su ga svi čuli:

— Mama, zar ne da ćeš mi u prvoj slastičarni kupiti jednu veliku tortu?

— Hoću, hoću, ali zar je potrebno da tako jako vičeš?

— Vikao sam hotimice da me čuje i onaj dječak u kutu koji jede kolača, pa me tako izazovno gleda. Neka zna da i Jurić jede torte.

IGRA BROJEVA

$$
\begin{aligned}
1 \times 1 &= 1 \\
11 \times 11 &= 121 \\
111 \times 111 &= 12321 \\
1111 \times 1111 &= 1234321 \\
11111 \times 11111 &= 123454321 \\
111111 \times 111111 &= 12345654321 \\
1111111 \times 1111111 &= 1234567654321 \\
11111111 \times 11111111 &= 123456787654321 \\
111111111 \times 111111111 &= 12345678987654321
\end{aligned}
$$

Pogledajte kako su se lijepo poredale brojke u umnošku. Najprije rastu a onda istim redom padaju.

NAŠI MLADI SARADNICI

U logoru

Ljetno sunce žarko pali,
Šatore su podizali,
Skauti se razigrali,
U veselju i u šali.

Na rosnoj i svježoj travi
Radili su kao mravi,
A kad logor utvrdiše
Svoju himnu otpjevaše

Jednog dana baš pred veče
Skaut Slavko braći reče:
»Hajdmo sada na kupanje,
Na plivanje i veslanje.«

Oni jedva dočekaše,
I do rijeke otrčaše,
Pa u čamac posjedaše
I niz vodu odveslaše.

Drugi su se pak kupali,
Ronili su i plivali,
I sve tako do šest sati
Kad se mora večerati.

A kada su večerali
Svi su tvrdim snom zaspali,
Samo budan čuvar stoji,
I satove svoje broji.

Eto, tako skaut svaki
Proveo je život taki.

Marko Mirosav

Pao aeroplan. Nad jednim selom kraj Pakraca letjela su dne 21. rujan tri aviona. Jednom od njih zatajio je motor i on je stao padati. Vješt pilot snašao se, te se stao spuštati kruženjem. Kad je došao do visine od 400 metara stao je tako naglo kružiti, da je prosto padao. I pao je na zemlju. Krila, rep, propeler ,pa i motor razbili su se. Međutim se pilotu, čudom, nije ništa dogodilo, osim što je malo ozlijedio koljeno. Avion je odvežen u Zemun. (Marko Mirosav).

Cigani ukrali dijete. Pred nekih mjesec dana ukrali su u nekom selu nedaleko Delnica cigani trogodišnjeg dječaka i odveli ga sa sobom. Potraga roditelja ostala je bez uspjeha. Ožalošćeni, mislili su da je dijete već mrtvo, pa su dali služiti misu za ispokoj njegove duše. Jednoga dana naišao je neki seljak, kad je išao u šumu po drva, na neku vreću koja se micala. Otvorivši je imao je što vidjeti :u njoj je bio onaj dječak za koga su već svi mislili da je mrtav. Dijete je od velikog straha izgubilo dar govora, ali liječnici tvrde da će se to popraviti. Vlasti traže bezdušne cigane kradljivce. (Emil Jurković).

MALO RAZONODE

Pokušajte od osam osmica napraviti 1000! — Ne možete?! A evo kako je to lako:

$$\begin{array}{r} 888 \\ 88 \\ 8 \\ 8 \\ 8 \\ \hline 1000 \end{array}$$

ODGONETKE

Odgonetke iz br. 1

1) Računska zadaća: 2+34+5+1 = 42

2) Ispunjaljka: »Jugoslavija«

3) Tri križaljke: I. Kopar — rov — val, II. Zadar — ban — nad, III. kolar — vol — lav

4) Ispunjaljka: Zadar

5) Posjetnica: Malarija

6) Ispunjaljka: Istra — Ivo — oro

7) Križaljka: okomito: Rim — ratar — sedam — kal — Nin — gunj; vodoravno: Ris — kamen — kat — dim — lagan — rum.

Ispravno su odgonetnuli: Lela Zrinjski, Ivanićgrad — Miroslav Klindić, Novoselec Križ — Stjepan Kunek, Donji Šarampov — Emil Jurković, Srp. Moravice — Marko Mirosav, Daruvar.

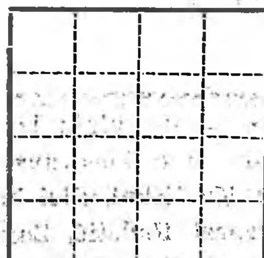

ZAGONETNA POSJETNICA
(Drago Uglešić, Božava)

O. ANTE SUGUŠA

Koji je to spisatelj?

ISPUNJALJKA
(Micika Picig, Križevci)

živi u vodi

prvi letač

mlaka

mjera za papir

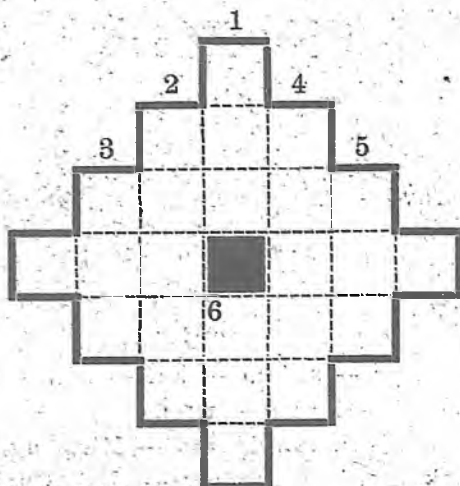
Okomito i vodoravno isto

POSJETNICA
(Emil Jurković, Srp. Moravice)

NICA V. PRIKO

Iz kog je mjesta ova djevojčica?

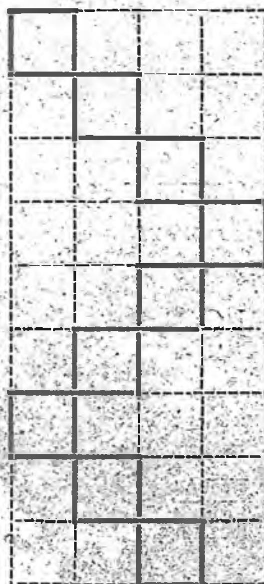
KRIŽALJKA
(A. P., Kastav)

1 Riječna životinja
2 Grad u Hrv. Primorju
3 Oruđe
4 Mjera za papir
5 Određeno vrijeme
6 Potvrda

Okomito i vodoravno isto

ISPUNJALJKA
(Micika Picig, Križevci)

gospođa
luka u Istri
živi u vodi
pripadnik starog naroda
pijetao
muško ime
dio tijela
sredstvo za rezanje drva
nije tvrda

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — a inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.
Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: **Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26.**
Za tiskaru odgovara: Ivan Bujanović, Zagreb, Radićeva ul. 26. I. kat.

Poštarina plaćena u gotovu

Pojedini broj 1 dinar

GOD. X STUDENI 1938 BROJ 3

Mala pošta

Slavica Polšek, Sv. Ivan Žabno. Vi nam pišete: »Djeca su upravo razgrabila list, pošto sam im prethodno govorila o našoj Istri...« Ne možemo Vam izraziti, kako smo Vam zbog toga zahvalni. Tako bi trebao raditi svaki pravi učitelj. Nije naša domovina samo onaj kraj, koji se nalazi unutar državnih granica. I ona je zemlja meso našeg mesa, krv naše krvi, koja je od majke domovine otkinuta... To treba djeci neprestano ponavljati.

L. Josipović, Bizovac. Hvala Vam na zauzimanju. Poslali smo po 14 kom. svih dosad izašlih brojeva.

Marelčica Karanjac, Kaštel Novi. I Vama smo poslali po 25 kom. dosad izašlih brojeva, a i u buduće ćemo tako. Pozdravite nam sve naše tamošnje male čitatelje.

Zvonimir Priselac, Belaj-Barilović. Kako nam javljaju, djeca u Istri najradije čitaju rubriku »Mala pošta«. Njih neobično veseli svaka vijest, koja im potvrđuje da nisu zaboravljena. Kaošto će putem ovog lista mali čitači u Belaju upoznati Istru, tako će i mali Istrani putem ove rubrike upoznati male rodoljube u Belaju, seocu za koje možda prije nikad nisu čuli. Hvala Vam na trudu.

Aleksandar Knajtner i Boro Tabori. Još malo vježbe pa će biti dobro.

Ing. Vidoje Mihaldžić, Niš. Iskorišćujemo i ovu priliku, da Vam čestitamo na promaknuću, a ujedno da Vam i javno zahvalimo za dosadašnji višegodišnji nesebični i požrtvovni rad za našu pravednu stvar.

Momčilo Mirković, Petrinja. Ustraj i nadalje u zanosu, koji te je zahvatio. — »Čuvstva tko nema za narod i zemlju naroda svoga, ne zna na zemlji za slast, koja nadilazi sve«... rekao je naš veliki pjesnik Preradović. Nema ljubavi ljepše i veće, koja bi čovjeku pružila većeg zadovoljstva nego li je ljubav k domovini, k svakoj stopi krvlju otaca naših posvećene zemlje...

Ante Miljavac, Zagreb, internat. A tko će, ako nećete vi, djeca one nesretne zemlje?

Ćiril Štanfel, Mužilovčica. Poslali smo naručenih 7 primjeraka. Nastojte da na tom broju i ustrajete, ako ga već ne budete povisili. Lijepo zahvaljujemo i pozdravljamo Vas.

MALI ISTRANIN

GOD. X ZAGREB, STUDENI ŠK. GOD. 1938/39 BR. 3

Prije dvadeset godina

Trideset i prvoga listopada 1918. — Nitko od vas, mladi moji čitatelji, tada još nije bio na ovome svijetu. A bili su ono veliki dani. Jedno ogromno carstvo, Austro-ugarska monarhija, u čijem su sklopu bili mnogi narodi i mnoge zemlje, potreslo se iz temelja. Stotine i stotine godina borili smo se i mi — Hrvati i Slovenci, koji smo tada u sklopu toga carstva bili, da se otresemo njegove tuđinske vlasti, da ga srušimo i oslobodimo se.

PREVRATNI DANI U PULI 1918:
Čas, kad su naši mornari skinuli sa vojarne ratne mornarice austrijsku i digli hrvatsku zastavu.

To nam je konačno i uspjelo ovih listopadskih dana prije dvadeset godina. Mi Istrani možemo s ponosom ustvrditi, da smo u tim časovima bili prvi, koji smo visoko digli zastavu slobode. U našoj Istri, u Puli je to bilo, na dan 31. listopada 1918.

Tamo je bila usidrena ponosna austrijska mornarica, sve sami teški krstaši. Ona je bila dika cijele Austro-Ugarske i nije bilo te sile, koja bi bila u stanju ući u Pulu i osvojiti je. Ali na brodovima su bili naši mornari, Istrani i Dalmatinci, a u Puli su živjeli naši narodni prvaci. I kad je došao čas oni su se digli, skinuli s brodova austrijske zastave i

izvjesili hrvatske .Naši narodni prvaci preuzeli su svu vlast u svoje ruke, a Nijemci i Mađari, koji su do tada zapovijedali ,morali su na vrat na nos, bježati svojim domovima kojekuda u Mađarsku i Austriju.

Posljednji austrougarski zapovjednik silnoga brodovlja admiral Horthy, koji je sada kraljevski namjesnik u Madžarskoj, plakao je, kad je morao predati cijelu mornaricu u ruke našim narodnim prvacima.

Time je rat na moru bio svršen. Javili smo saveznicima Francuzima, Englezima, Amerikancima i Talijanima, da smo austrijsku moć na moru skršili i da s njima ne želimo biti u neprijateljstvu.

A što se dogodilo? Prvi su došli u Istru Talijani, kao prijatelji i saveznici i ušli su u Pulu, koju smo im otvorili. Najprije su potopili najveći ratni brod nekad austrijske, a tada već naše ratne mornarice nazvan »Viribus Unitis«. Na njemu je poginulo 600 naših mornara zajedno s prvim našim admiralom Jankom Vukovićem...

Ostale velike ratne brodove zaplijenili su nam i odveli u svoje luke u Italiju.

Što je dalje bilo ne ćemo pripovijedati. Talijani su ostali u našoj Istri do dana današnjega.

Dan 31. listopada mi slavimo kao svoj veliki narodni blagdan. Toga smo dana, mi Istrani prvi srušili moć ponosne Austrije na moru, dignuli hrvatske zastave i pokazali cijelome svijetu da je ovo divno Jadransko more naše.

Par dana zatim redom su stresale sa sebe tuđinske gospodare i ostale pokrajine: Dalmacija, Bosna, Hrvatska i Slovenija, a mjesec dana kasnije na dan 1. prosinca 1918. sve su te pokrajine izjavile da stvaraju zajedno sa Srbijom i Crnom gorom novu državu: Jugoslaviju, koju su tada prozvali Kraljevinom Srba, Hrvata i Slovenaca...

Kako je poginuo prvi admiral naše ratne mornarice?

Pod konac listopada 1918. već se znalo da Austrougarska monarhija ne će dugo živjeti. Narodi u njoj tražili su slobodu, tražili su da budu sami na svojoj zemlji gospodari. Vojnici na fronti nijesu htjeli ratovati, nego su u masama bacali puške i predavali se neprijatelju.

Naše vodstvo u Puli tajno je spremalo urotu, da u zgodnom času digne bunu i sruši vlast Austrije na moru.

Istarski narodni prvaci, koji su se sastajali u kući tiskara Josipa Krmpotića imali su već gotov plan. Bili su tamo Dr. Vratović, stari Krmpotić i sin mu Dr. Mario Krmpotić, pa Dr. Lovro Škaljer, Mijo Mirković, Lacko Križ, Ivan Stari te mnogi drugi pomorski oficiri po narodnosti Hrvati.

Već 28. listopada sve je bilo spremno, te se je čekao samo povoljan čas. — Dne 31. listopada hrvatski su mornari otkazali poslušnost, naši narodni vođe pošli su do vrhovnog zapovjedništva i zatražili da se sva vlast nad mornarima i nad utvrdama preda njima.

Zapovjednik tvrđave, zapovjednik luke i admiral brodovlja videći da su nemoćni morali su potpisati da se predaju. U 3 sata popodne admiral Horthy spakovao je svoje kovčege i otputovao vlakom u Madžarsku, a s njime i mnoštvo oficira i mornara Nijemaca i Madžara.

U luci i na brodovima ostali su oficiri i mornari Česi, Hrvati i Slovenci.

JANKO VUKOVIĆ PODKAPELSKI
prvi admiral naše ratne mornarice.

Na mjesto admirala Horthya naše je Narodno vijeće imenovalo admiralom Janka Vukovića. On je odmah preuzeo zapovjedništvo i preselio se na admiralski brod »Viribus Unitis«, najveći i najljepši brod čitave mornarice.

Na »Viribus Unitisu« i na svem ostalom brodovlju na svim mornaričkim zgradama i na svim tvrđavama zalepršala je u tom času hrvatska zastava.

U noći od 31. listopada na 1. studenoga dva su talijanska oficira, Paolucci i Rossetti, doplovili čamcem u puljsku luku, koja više zapravo i nije bila čuvana, jer su svi mornari smatrali rat svršenim.

Došavši do admiralskog broda »Viribus Unitis« podmetnuše pod njega torpedo, koji je trebao eksplodirati točno u 6 sati i 30 minuta ujutro.

Straža s broda ih je opazila i uhvatila. Oni su odmah priznali da su talijanski oficiri i da su pod brod podmetnuli torpedo, koji će uskoro eksplodirati. Kad im je saopćeno da neprijateljstva više nema i da je rat završen oni su izjavili da o tome ne znaju ništa.

Admiral Vuković kavalirski ih je odmah pustio na slobodu, a oni su odmah skočili u more da se spase plivanjem. Na to je izdana zapovijed da svi mornari imaju smjesta napustiti brod. Bilo je već prekasno. U tom času začuje se strahovit prasak. Ogroman stup vode digao se u zrak, ponosni »Viribus Unitis« prelomio se na pola, nagnuo se i počeo tonuti. Teški topovi otkinuli su se s palube i rušili se u more gnječeći sve što im se našlo na putu. Mornari koji su bili na palubi poskakali su u more. Oni, koji su se nalazili pod palubom kod strojeva nijesu stigli na to.

Naš prvi admiral Janko Vuković ostao je nepomičan na kapetanskom mostu. Mornari i oficiri su ga zaklinjali nek skoči u čamac i spasi se, no on je to odbio.

Ponosni se brod već sasvim nagnuo. Lomljava je bila strahovita. I kapetanski most se stao kršiti i otkidati. Vuković je stajao još uvijek na njemu. Najednom se željezna jedna greda otkinula, tresnula svom snagom o kapetanski most i udarila admirala po glavi. On se srušio okrvavljen. U tom trenu navre voda sa svih strana brod je zaronio pod vodu strahovito zapjenivši more i potonuo. Oko 600 mornara Hrvata, Slovenaca i Čeha našlo je smrt u strašnim virovima.

Tako je poginuo prvi admiral naše ratne mornarice.

Časno i junački!

Mali fotograf

Dobio je mali Vlatko
fotografski aparat;
dal' će samo njime
skoro slikat znat...

Prva mu je stajala
seka — naša dika,
čekala nestrpljivo
da je braco slika.

Al' kad vidje svoju sliku
b'jaše vrlo tužna,
reče: Nijesam nikad bila
ko na slici ružna!

Ako l' neće skoro Vlatko
bolje slikat znat,
nikad više neću stupit
pred taj aparat!

Bogumil Toni

Vrapčji grijesi

Sastali se vrapci
ispod kućne strehe
pa za svoje tužni
pitaju se grijehe.

Šta smo tako teško
sagriješili Bogu
da ljudi nikako
volit nas ne mogu.

Susjedi smo prvi
to će svatko reći,
čak zimi od iste
grijemo se peći

I pjevati znamo,
prava je divota ,
ako nam se koja
i pokvari nota.

Druge ptice sele,
ostavljaju ljude,
a mi smo čuvari
vjerni rodne grude.

Svađalice jesmo
i deriščad prava,
ali nikog za to
ne zaboli glava

Ni gospoda nismo
kao druge ptice,
dosta nam je ako
kupimo mrvice.

Pa ipak je na nas
na sve strane vika
kao da smo uprav
rod kavog silnika

Lakokrila lasta
to čula u letu
pa ovako veli
vrapčijemu svijetu:

»Svemu zlu ste sami
krivi dragi vrapci —
prljavi ste mnogo
i pravi brbljavci.«

Gabrijel Cvitan

Poštar

Jedva odbi osma
na toranjskoj uri
već se poštar stari
sa pismima žuri.

On korača hrlo
od kuće do kuće,
ozbiljan i revan
danas ko i juče.

Navrati se nama,
dobri, stari čiko,
možda mi se javlja
iz Zagreba striko!

Bogumil Toni

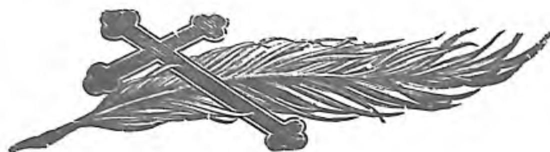
Na mrtvih dan...

Bez cvijeća
bez svijeća
u kutu
nikom na putu
šuti malen grob.

Oko njega
čempres i bor
stvoriše kor
I himnu vječnome miru
svečano poju...

Bez mirisnog cvijeća
bez voštanih svijeća
u kutu
mirno spava
prosjak star...

Ivo Čič

Jastreb i ševa

Sunčani ljetni dan. Vrućina je velika. Sve je tromo u toj žegi. Ljudi i blago polijegali u hladovinu. Cvijeće prignulo svoje glave, a trava se sfrknula žudeći za kapljicom vode.

Sve miruje i čeka lahor da donese malo svježine. Samo ševa, tamo nad poljem, livadom i gajem diže se i spušta, pa veselo pjeva: puć, pulič; puć, pulič. I jastreb kokošar kruži nad krajinom, da se zatim strijelimice spusti na najvišu granu obližnjeg hrasta pored poljskoga puta.

Bistre i dalekovidne oči upro tamo u selo i sve razmišlja kako bi mu se primaknuo, da ugrabi koje pile ili tustu koku.

Ševa se spustila na poljski put skakućući veselo po njemu.

Jastreb je pogleda, pa će joj:

»Što tuda skačeš? Zašto ne sjedneš na hrast?«

»Hranim se, a i strah me tebe«. odvrati ševa.

Oni u razgovoru, a na putu se pojave kola. Ševa se odmaknu na rub puta i ne otprhnu, a jastreb se preplaši, vinu visoko i odleti nad polje.

Ševa se tome začudi, pa će jastrebu: »Zašto odleti bolan?

Zašto, ako Boga znadeš! Ta v'dio si da meni ne učiniše ništa na žao«, čudi se ševa.

»Tebi ne, ali meni bi«, odvrati jastreb.

»A zašto?«

»Ma eto, ne znam ni sam. No, sve mi se čini da je to zbog toga što se hranim«.

»Pa i ja se hranim, a meni nitko ništa, već kanda mi se i vesele«.

»Eto, tebi ne, a meni da. Sudbina jarac«.

»A čime se ti hraniš?«

»Pilićima, kokošima, patkama, guskama ,trčkama, a bogme i ostalim pticama«.

»Ah, pa ti onda ljudima kradeš. Oni hrane živad za sebe, a ne za tebe«.

»Što ću im ja, kada i meni prija«.

»Ne valja ti posao«.

»Pa što da uradim?« pita jastreb.

»Hrani se kao i ja«.

»Čime?«

»Bubama, kukcima, crvićima i zrnjem«.

»U, pa kada bih ja toliko toga nabrao i kada bih se najeo!«

»Zadovolji se s manjim«.

»Ne mogu«.

»Pa zar je bolje da krades?«

»Bolje«.

»Ti si lijenčina, koji od tuđe muke živiš. Ti kradeš. A znadeš li kako ljudi zovu takve stvorove?«

»Kako?«

»Tat, lopov«.

»Pa?«

»I ganjaju ga, a nitko se njime ne druži«.

»Pa i od mene bježe sve ptice. Zašto?«

»Jer si lopov«.

»Fijuuuuu«, zafijukne jastreb i htjede svaliti se na ševu. Ali eto, iz nedalekog guštika grunu puška: paf, paf, a jastreb se sruši prebitih krila na ledinu.

Ševa ga pogleda i reče:

»Lopove, stiže te kazna! Pravda je spora, ali dostižna!« i vine se, k suncu kličući: puć, pulič; puć, pulič.

Ljubo Brgić

Magla

Zimsko jutro. Polja pusta.
Spustila se magla gusta
i pod svoja siva krila
kuće, stabla obavila
Ne vidi se staza svaka
ispred sebe dva koraka.

Pita učo malog Jolu:
Što zakasni ti u školu,
kad si dosad tačan bio
uvijek prvi dolazio?

»Pala magla... pala gusta...
— otvori mališan usta —
Ne karajte svoga Jolu
nisam mogo naći školu!«

Gabrijel Cvitan

Zečja tužaljka

Ima li igdje
Žalosti veće,
Ima li igdje
Take nesreće?!

Bojiš se svoga
Vlastitog daha;
Srce ti uvijek
Puno je straha...

Nek samo lahor
Zanjiše granu,
Da joj tri lista
Šušteći panu;

Nek se gdje blizu
Pomakne ptica,
Skakavac, hrčak
Il gušterica...

Dlaka se ježi,
Ćuli se uška,
I noga trne,
I dršće njuška...

A tek kad ti je
Pseto na tragu!
Oh, kako pribrat
Volju i snagu?!

Teške mi noći,
Teški mi danci,
Brižno mi bdijenje,
Nemirni sanci...

I naši stari
— Otac mi reče —
Bijahu, jadni,
Takove sreće.

I sve se bojim,
Da i mog sina
Mora da stigne
Ista sudbina.

Šime Fučić

Zanimljivosti...

I to je strpljivost. Neki bavarski kaligraf imenom Kaufmann napisao je čitavu povijest grada Münchena u jednoj knjižici od 118 stranica. Knjižica je široka 10 milimetara, a duga 14 milimetara, a sadržava 12.000 riječi. Kažu da je to najmanja knjižica na svijetu.

Taj je lijepo napredovao. Glasoviti Napoleonov maršal Lefèvre nikako nije mogao napredovati u činu te je petnaest godina služio dok je jedva jedvice postigao čin narednika. Međutim se god 1793 tako iskazao u ratu, da ga je Napoleon promaknuo i zbog njegovih ga velikih zasluga imenovao brigadnim generalom.

Bačva za 370.000 litara octa. U tvornici octa u Kodanu izrađene su dvije velike bačve za ocat. Svaka bačva sadrži 370.000 litara, važi 40.000 kg, a izrađena je iz tvrdoga kanadskog drva. Željezni obruči teže 4500 kg.

KLOK i JOŽIĆ

»Nije to nikakav život«, pomislio je već po stoti put Jožić šuljajući se oprezno kroz šikarje, izbjegavajući prostrano močvarno tlo. Bila je tiha i zvjezdana noć, a on sa mu divljoj krajini, goloruk i bez oružja. Grdno je nastradao siromah. Najprije su ga oni crnci trogloditi bili uhvatili i skoro ga okamenili, izloživši ga u svojim grobnicama očitoj smrti. Vezali ga na kameni stup na koji je curila gusta voda, koja se je slijegala i pretvarala u kamene sige. Iz smrtne ga je opasnosti u zadnji čas spasio njegov vjerni majmun Klok. Tek što su se oslobodili i uspjeli stići u drugo jedno crnačko selo, on je klonuo i bolestan odležao u nekoj kolibi. Tu je i opet nastradao. Crnci su mu onako bolesnom uzeli i pušku i nož i opljačkali ga do gola, a majmuna mu oteli i negdje ga svezali, a možda već i ubili i ispekli.

Jedva je jedvice uspjelo Jožiću da im sve onako slab umakne i sad se sam potuca kroz močvare, probijajući se da čim prije stigne opet do mora, gdje će se ukrcati na kakvu lađu i umaći iz tog nesnosnog afričkog pakla.

Strašno mu je bilo pri duši. U daljini se čulo zavijanje divljih pasa, a on je sam i bez oružja. Da mu je bar nož kakav pri ruci, ali ništa. Opljačkali ga do gola, a osim toga trese ga i groznica...

Hodajući tako i svaki čas postajkujući, začuje najednom iza sebe tihe korake. To nije bio šušanj čovječjih nogu, nego kao neko klizanje po lišću. Činilo se da hoda netko, koji ima na nogama baršunaste papuče.

Prođu ga srsi. Mora da je neka divlja zvijer. I u jednom mu se času pričini da je to hod pantere najkrvoločnije zvijeri afričke. Okrene se. U mraku ugleda dva svjetlucava oka, zelenkasta sjaja, od kojeg mu se sledila krv u žilama.

Zastade kao ukočen, bolestan nije više imao snage da se makne s mjesta, da učini ni jedan korak. Zagleda se u one dvije svijetle točke, koje su se tiho šuštajući približavale.

Čudnovato! Ta dva zelena oka nijesu pripadala životinji, nego nekom neobičnom biću, koje je hodalo uspravno na dvije noge.

U dva skoka to je tajanstveno biće bilo kod njega i ščepalo ga svojim šapama, urličući od radosti.

— Klok, moj dragi Klok — zaplače Jožić od ganuća, prepoznavši svog vjernog majmuna, koji je slijedeći njegov trag, uspio da ga stigne.

Osjetivši majmunovu blizinu Jožić se osjetio i opet jakim, krepkim i odvažnim, sve onako goloruk.

Ubrzaše korak. Klok, koji je bio nekako jednako visok kao i Jožić stupao je vanredno oprezno, neprestano se obazirući na sve strane.

Dobra je životinja sigurno predosjećala kakvu pogibelj?

Jest! Jer u jednom se času postavila pred Jožića kao da ga želi zakriliti svojim tijelom. Dlaka mu se nakostrušila, a iz grla mu probije muklo režanje puno prijetnje.

Svjetlucave njegove zelenkaste oči upiljile se u jednu točku.

— Što je Klok moj?! — prošapta Jožić i pogladi ga rukom.

Majmun nastavi svojim muklim režanjem.

Najednom se prigne i pograbi omašan jedan oštri kamen.

Crna neka dugačka sjena đipne u vis iz jednog grmečka i u trenu se izgubi u šikari.

— Pantera — prošapta Jožić.

Dobro je, unatoč mraku, prepoznao onu vitku, okrutnu i krvoločnu životinju.

Klok zastane, okrenuvši se u polukrugu, još uvijek režeći i stišćući grčevito u svojoj šapi oštri kamen.

Bilo je jasno da će ih pantera odnekud zaskočiti i da je njezin bijeg bio samo vješto spremljeni manevar.

Jožiću zastade dah. Znao je da se ovako bolestan i goloruk ne može upustiti u borbu s tom lukavom zvjerkom. Sva je njegova nada bila u Kloku. No hoće li taj mali majmun moći pobijediti krvoločnu zvijer, koja je jaka kao tigar, a okretna više nego ijedna druga životinja?

Uz blijedo svijetlo zvijezda, Jožić ugleda kako se neka crna masa u velikom luku zaletila preko jednog busena i tresnula poput strijele ravno njemu pred noge. Majmun je strelovitom brzinom odskočio i još strelovitije skočio na panterina leđa. Snagom, kakvu može samo da dade smrtna opasnost udarao je oštrim kamenom po panterinoj glavi ko pobjesnio.

Jožić je, sav se tresući, gledao jezovitu borbu između majmuna i pantere. Pantera je skakala grizla, mlatila repom, ali ni Klok nije zaostajao. Na časove se nije vidjelo drugo nego crnu jednu masu koja se poput kugle valjala, mlatila i prašila oko sebe. Ali majmun je uvijek bio odozgo. Akrobatskom vještinom, iako već izranjen i oderan na nekoliko mjesta, on je uvijek uspio da bude panteri na leđima i onda ju je nemilice mlatio glomaznim kamenom po glavi.

Dobrih četvrt sata trajala je ta nejednaka borba, ali čini se da je majmun strahovitim udarcima po glavi dobrano omamio i raskrvario panteru, jer se je ona nakon nekog vremena istrgla iz njegovih šapa i smuknula što ju noge nose kroz busenje i šikarje...

— Klok, dođi da te zagrlim, jer si mi i opet jednom spasio život — suznih će očiju Jožić.

A dobri je majmun lizao rane i potapšao nekoliko puta Jožića po leđima svojom drhtavom šapom...

Već se danilo. U daljini se blistala rijeka. Oko rijeke zelenio se pašnjak, po kojemu je paslo nekoliko konja. Malo zatim čuo se zvuk trublje. To je trubač u taboru engleske straže svirao budnicu. Bili su spašeni...

PITALICE

1) Što samo sebe jede?
2) Kojom životinjom postupa čovjek najopreznije?
3) Na kojoj strani tijela ima pas najviše dlaka?
4) Što ima pekar sprijeda, biskup straga, pop sprijeda i straga, a kapetan u sredini? (Odgovori na str. 16)

JURIĆ I MORE

Jadranski dan, 31. listopada. Djeca su došla u školu svečano odjevena. Mali Pipo deklamirao je pjesmicu »Našem moru«, dirljivo i čuvstveno. Isto tako i Ljubo, a i mnogi drugi. Cijelo se vrijeme u školi nije govorilo o drugome, nego o moru, o našem Jadranu i njegovim ljepotama.

— Juriću i ti si ovog ljeta bio na moru je li? upita uneke učiteljica.

— Jesam, gospođo!

— Lijepo. Kaži nam dakle, što si sve vidio na moru?

— Vidio sam na kupalištu veoma mnogo kabina za kupanje i još više šarenih suncobrana.

— I što još?

— Mnogo djece, koja su se igrala na pijesku.

— I ništa više?

— Ah da, vidio sam i mnogo, mnogo vode.

— No hvala Bogu, da si na moru vidio i vode. A reci mi kakvih sve životinja ima u moru.

— Oh, vidio sam baš svakojakih! Plivalo je po njemu i gumenih labuda i gusaka i krokodila i žaba, pa čak i malih gumenih konjića, na kojima su djeca u vodi jašila.

— Ha — ha — ha — ha — prasne cijeli razred u smijeh.

— Mir!! A reci mi, Juriću, jesi li bar na moru doživio kakovu oluju?

— Jesam! Bilo je to onoga dana, kada je grmio moj otac, jer je našao nekoje listove od mojih školskih knjiga kod tamošnjeg kobasičara.

— Ha — ha — ha — ha! Ha — ha — ha — ha! urla opet cijeli razred.

— Mir!! Dakle ti kroz čitavo vrijeme svoga boravka na moru nijesi ništa učio?

— Jesam, gospođo!

— A što?

— Učio sam računati. Podučavala me vlasnica gostionice, u kojoj smo stanovali.

— A koju te je vrst računa učila?

— Dijeljenje! Svakog sam dana dijelio porcije pilića. Od jednog sam pilića obično napravio četiri porcije.

U tom se času potresla školska soba od gromoglasnog smijeha pa je i gospođa učiteljica, hoćeš nećeš, morala prestati s daljnjim ispitivanjem.

—.—

Otac: Juriću, kako to, da si bio danas zatvoren u školi.

Jurić: Zato jer se je susjedov Jožić pred školom potukao s jednim dječakom.

Otac: I zato je učitelj tebe kaznio?

Jurić: Da, jer sam ja bio onaj dječak s kojim se je Jožić tukao.

Jurićeva mudrovanja.

Koja je kokoš snijela Jajce u Bosni?
Da li u Mladenovcu žive samo mladi ljudi?
Što se to suši na Sušaku?
Zar u Sisku stanuju samo mala djeca koja sisaju?
Da li se u Gostivaru varaju gosti?
Prave li se čačkalice u Čačku?
Alaj mora da ima u Jagodini mnogo jagoda?
Da li se paklene mašine prave u paklu?

(Sakupio **Emil Jurković**)

Dječje novine

Daljnje komadanje Čeho-Slovačke. Nekadašnja Čeho-Slovačka, danas je sastavljena iz triju malih samostalnih republika: Češke, Slovačke i Karpatske Ukrajine. Ovih su dana konačno uređene njihove granice. Oko 3 i pol milijuna stanovnika pripalo je Njemačkoj, milijun stanovnika Madžarskoj, a Poljskoj 100 tisuća. U svemu je Čehoslovačka izgubila oko 5 mil. ljudi.

Državni svetak. Jugoslavija slavi 1. prosinca kao državni svetak. To je uspomena na dan 1. prosinca 1918. kada je proglašeno ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca čime je stvorena naša današnja država.

Kineski grad Hankau osvojili su Japanci. U kinesko-japanskom ratu do sada Japanci neprestano pobjeđuju. Do sada su već osvojili toliko zemlje, koliko je velika skoro cijela Evropa. Ovih dana ušli su skoro bez ikakve borbe u veliki kineski grad Hankau. Kineska se vojska međutim još uvijek ne predaje, nego se je povukla dublje u unutrašnjost Kine.

Požar na moru. Njemački parobrod »Deutschland«, koji je plovio u New-York, zapalio se nasred mora. Na svu sreću nije plamen zahvatio strojarnicu. Teškom mukom uspjelo je nakon punih dvanaest sati gašenja, ugušiti požar.

Čim se sve ljudi hoće iskazati. Amerikanci su baš čudni ljudi. Nijesu sretni, ako ne naprave nešto, čemu se svijet divi. Oni žele samo da se o njima piše i govori po cijelom svijetu. Tako je ovih dana jedan Amerikanac uzletio na aeroplanu, a zatim je visoko u zraku pomoću ljestvica prešao sa svoga aeroplana na drugi.

Druga dvojica Amerikanaca digli su se na jednom aeroplanu i kad je bio par tisuća metara visoko šetali su po njegovim krilima i igrali na njima tenis.

Sliku tog događaja donijele su mnoge svjetske novine. Baš amerikanski!

Pomrčina mjeseca. U ponedjeljak, dne 7. studenoga ove godine, vidjela se vrlo jasno pomrčina mjeseca, koja je bila potpuna. Kako je nebo bilo čisto i bez oblaka pomrčina se lijepo vidjela sa svih mjesta naše domovine.

Pomrčina je započela u 8 sati i 39 minuta uveče. U 10 sati i 45 min. čitava je mjesečeva kugla bila u sjeni. 7 minuta poslije ponoći mjesec je izišao iz sjene i pomrčina je prestala.

Kako je nastala ta pomrčina mjeseca?

Naša je zemlja na svom putu oko sunca došla točno između sunca i mjeseca. Sjena naše zemlje pala je točno na mjesec i mi smo tu sjenu gledali. To je bila ta pomrčina.

Druga pomrčina bit će opet istom za 18 godina i to dne 18. studenoga 1956. — Želimo vam svima koji ste ju ove godine tako jasno vidjeli, da biste dočekali i onu iz godine 1956.

Berete li gljive? Pazite da berete samo neotrovne. Pitajte radije stare i iskusne ljude, koje su gljive zdrave za jelo. Neki kažu da puževi i crvi ne jedu otrovne gljive. To nije ispravno. Dokazano je da su i otrovne gljive sve izjedene od puževa i drugih crvi. Zato pazite, jer je već mnogo ljudi teško obolilo, pa i umrlo od otrovnih gljiva. Isto tako ne valja jesti ni one gljive, koje su nagnjile ili crvljive, pa makar bile one i jestive.

Nešto o mački. Domaća mačka porijetlom je iz Nubije u Africi. U Egiptu su mačke veoma cijenili, pa su njihova tijela balzamirali. Stari Feničani vjerovali su da je mačka sveta životinja. Isto je tako i Muhamed veoma volio mačke. Oko godine 600 poslije Isusa donesena je mačka u Kinu. U zapadnu Evropu donijeli su je istom križari.

Ptice koje sele u toplije krajeve — na sjever. Ptice iz Argentine sele svake jeseni na sjever. Zašto? Argentina je na južnoj strani zemaljske polukugle. Kaošto je kod nas sve hladnije što smo bliže sjevernom polu tako je i tamo tim hladnije što je zemlja bliža južnom polu. Zato ptice sele odanle prema sjeveru, to jest bliže ekvatoru.

Iz stranih zemalja

Svega pomalo iz Japana. Japan je otočna država i sastoji se iz ništa manje nego 4000 otoka i otočića. Kako su skoro svi ti otoci na vulkanskom tlu, ima tamo godišnje do 1500 potresa. Japanaca ima 69 milijuna. Glavni grad Tokio ima 6 mil. stanovnika. Prije četrdeset godina nije imao niti jedan milijun. Drugi grad Osaka broji 3 mil. stanovnika. Žene u Japanu nemaju skoro nikakvih prava. Od 40.000 đaka na visokim školama samo je 13 ženskih. Japansko radništvo živi veoma loše. Roditelji koji ne mogu hraniti djecu prodaju je tvornicama. Ta djeca rade, spavaju i jedu u tvornicama za skoro nikakovu plaću. Zato je japanska tvornička roba veoma jeftina.

Kina i Kinezi. Kina ima 11 mil. četvornih kilometara površine, dakle toliko da bi u nju stale sve evropske države. U Kini živi 450 milijuna stanovnika, dakle skoro jedna četvrtina čovječanstva. Zanimljivo je da su Kinezi poznavali kompas već prije 4000 godina. Puščani su prah poznavali također davno prije nas. Prije 17 stoljeća oni su izumili papir, a prije 12 stoljeća štampali su knjige. U svemu su dakle bili daleko napredniji od nas. Glavni grad Kine Šanghaj ima 3,700.000 stanovnika, Peking (Pejpin) 1,5 mil., Kanton 1 mil. i 100 tisuća, Tientsin 1 mil. i 300 tisuća, Nanking 1 mil., a Hankou 800.000. — Glavni grad Kine je Nanking. Kinezi gaje rižu, pšenicu, ječam, kukuruz i soju. U Kini ima 24 mil. goveda, 10 mil. konja, mazga i magaraca, 88 mil. svinja i 30 mil. koza i ovaca. Rudno bogatstvo je također ogromno. Ima 930 milijarda tona ugljena i jednu milijardu tona željeza, a osim toga ima mnogo zlata, srebra, olova ,zinka, mjedi, soli, nafte i t. d.

Japancima rastu zazubice za tolikim silnim bogatstvom Kine pa su se zato i zaratili s Kinezima hoteći da zagospodare s Kinom i cijelom Azijom. Rat još uvijek bijesni, jer se Kinezi junački bore iako su već veoma mnogo zemlje izgubili.

Najveći putnički aeroplan izrađuje jedna američka tvornica aeroplana. Aeroplan će stajati 1,700.000 dolara, dakle preko 80 mil. dinara. Težit će 32 tisuće kilograma, a imat će mjesta za 42 putnika.

Pakao na zemlji. Na nekim mjestima zemaljske kugle vrućina je upravo neizdrživa. Poznata je na pr. Dolina Smrti u Kaliforniji. To je uska dolina, duga 150 km, s jedne i s druge strane okružena visokim odsječenim klisurama. Tamo je ljeti u hladu 57° Celsija. Tolika vrućina ne vlada ni u pustinji Sahari. Međutim to nije najtoplije mjesto na zemlji. U Iranu u pustinji Lut je na nekim mjestima vrućina iznosila u hladu 53°C, a na suncu 97°.

Najveća morska dubina. Neko njemačko društvo koje istražuje mora, naišlo je kraj Filipinskih otoka u Tihom oceanu na najveću dosad poznatu dubinu. More je ondje duboko 9.870 metara.

Što znači riječ Mesija? Isusa sveto pismo često zove Mesijom. U hebrejskom (starožidovskom) jeziku riječ »mašiah« znači pomazanik t. j. posvećeni. Kod Židova je bio običaj da njihov veliki svećenik pomazuje kraljeve.

Pomazanik znači grčki »christòs« zato se Isus nazivlje i Kristom.

U Kraljevu u Srbiji zaljubila se jedna guska tako jako u vojnike, da svakog dana dolazi pred vrata kasarne i tamo stoji nepomična sate i sate čas na jednoj, čas na drugoj nozi, čuvajući stražu.

I ne će da jede ni iz čije ruke nego iz ruku vojnika, dočim s prezirom odbija da uzme hranu iz ruku »civilista«.

Prvi kišobran izumljen je u Engleskoj prije 200 godina. — Izumitelj toga »krova protiv kiše«, kako ga je nazvao, smatran je luđakom, pa su mu se ljudi smijali, a djeca se nabacivala za njim kamenjem i gnjilim jabukama. —

Sada je u Zagrebu soboslikar Josip Križanec izumio kišobran, koji se dade tako složiti da je 15 cm dug i 4 cm širok. Uskoro ćemo dakle moći kišobran nositi u džepu.

Čovječje srce kuca obično jedan put u sekundi. Kod mladih ljudi brže, kod starijih polaganije. Po računu liječnika srce potjera kroz tijelo za 70 godina, više nego jedan milijun hektolitara krvi.

ODGOVORI

1) Svijeća
2) Ježom
3) Tamo gdje mu je rep
4) Slovo »p«.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — a inostranstvo dvostruko.
Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.
Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara: Ivan Bujanović, Zagreb, Radićeva ul. 26. I. kat.

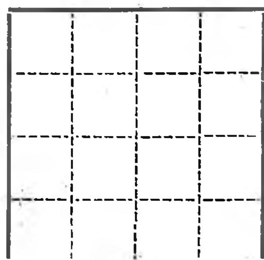
ODGONETKE

Odgonetke iz br. 2

1) August Šenoa 2) riba, Ikar, bara, arak 3) Koprivnica 4) rak — Bakar — bat — tabak — rok — baš 5) Dubrovnik

ISPUNJALJKA
(Marko Ožanić, Srp. Moravice)

kolonijalna roba

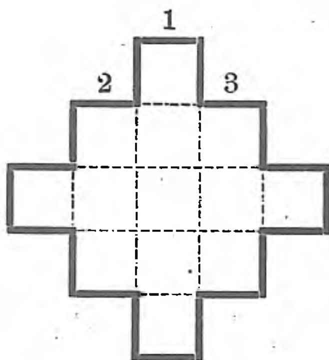
cigarete

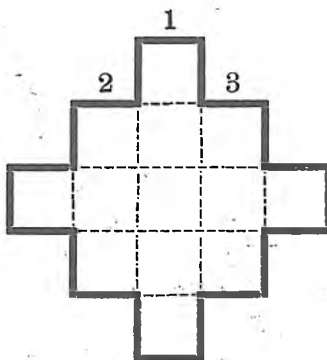
živi po barama

mjera za papir

Okomito i vodoravno isto

DVIJE ISPUNJALKE
(Vjekoslav Frlan, Kastav)

1 strana svijeta
2 mulj
3 biljka za platno

1 grad kraj Beograda
2 nije tvrd
3 u svakom je trokutu

BROJČANA ISPUNJALKA
(Ivan Ketović, Petrinja)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								

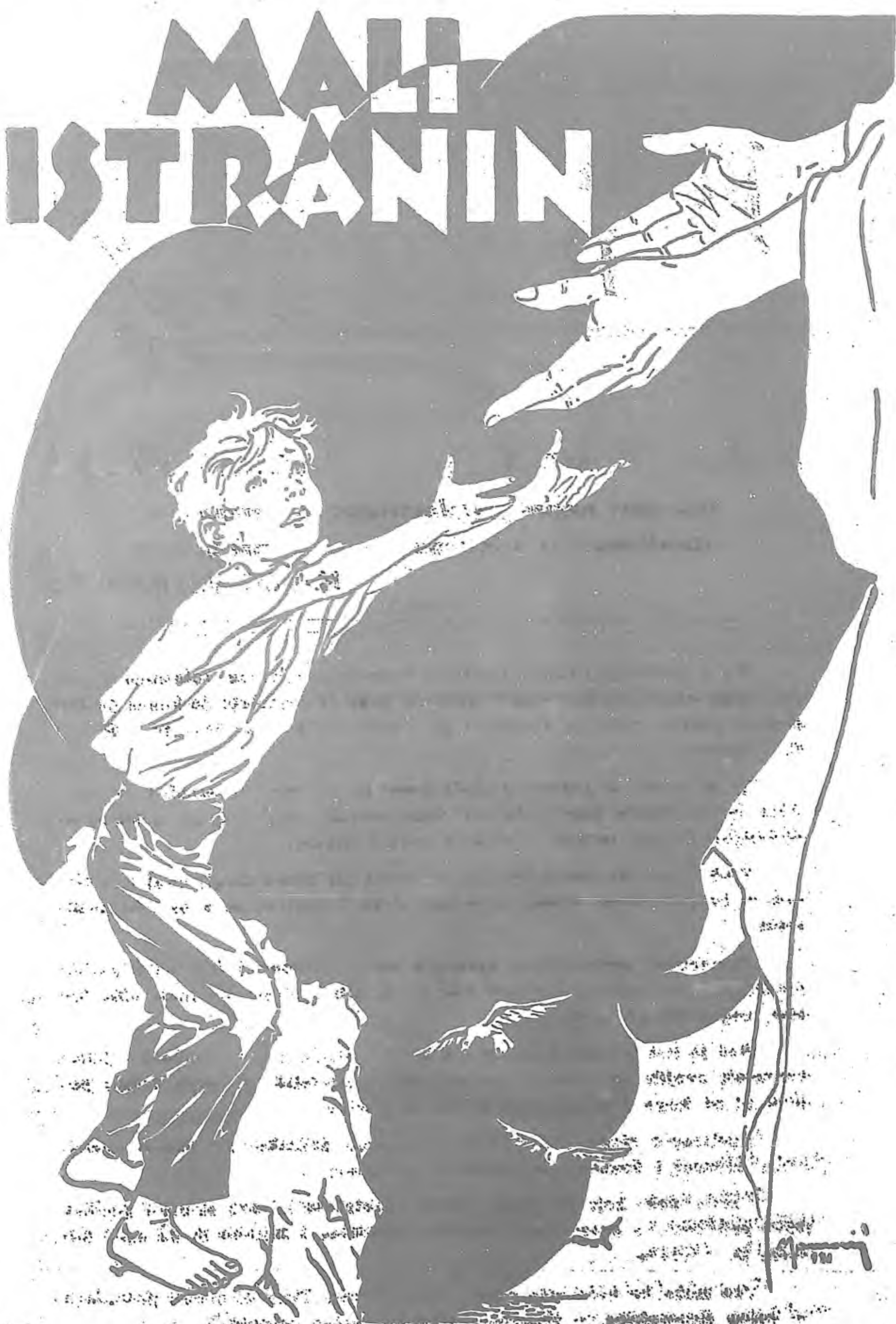
Stvar je vrlo laka, treba samo pronaći točan redosljed, kojeg se valja držati.

Prazne četvorine valja popuniti brojkama od 1 — 9 i to takovim redom, da ukupni zbroj svakog reda, okomito i vodoravno iznosi 45

Poštarina plaćena u gotovu

Pojedini broj 1 dinar

MALI ISTRANIN

GOD. X PROSINAC 1938 BROJ 4

Mala pošta

Sretan Božić i Novu Godinu 1939!

želi svim svojim pretplatnicima, povjerenicima, čitateljima i saradnicima *uredništvo*

MALOG ISTRANINA

Na 1. prosinca poslali smo svim dužnicima čekovnu uplatnicu i pismo u kom smo naznačili visinu njihovog duga za pretplatu do konca prošle školske godine. Neki su dužni po 12.— neki po 24.—, pa 36.— 48.— 60.— i 72.— dinara.

Te su svote za pojedince malenkost, ali su one sve zajedno, za nas velik novac, kojim bismo, da svi točno izvrše svoju dužnost, s lakoćom udovoljili svojim velikim obvezama prema tiskari.

Kad bi svatko platio ono što je dužan mi bismo mogli ovaj list tiskati u dvaput većem opsegu s mnogo slika i ilustracija, a uz istu pretplatu.

Nemarnost pretplatnika ugrožava nam opstanak i čini nam velike poteškoće. Niti možemo donositi više slika, niti možemo štampati više dopisa, zagonetaka i priča.

Naš je list izdržao pune 33 godine zahvaljujući samo ljubavi i požrtvovnosti svojih rodoljubnih pretplatnika i čitatelja. Nikakve druge pomoći ni od koga nije nikad ni tražio ni primao.

Apeliramo stoga ponovno na sve svoje dužnike, da odmah izvrše svoju dužnost i doznače nam zaostalu pretplatu.

Onima pak, koji još nijesu platili pretplatu za ovu školsku godinu 1938/9 prilažemo u ovom broju čekovnu uplatnicu i molimo ih da nam doznače 12.— dinara.

Tko može da dade više neka daruje u fond. Time će platiti pretplatu za kojeg siromašnog, a vrijednog učenika, našeg prijatelja.

MALI ISTRANIN

GOD. X ZAGREB, PROSINAC ŠK. GOD. 1938/39 BR. 4

Hiljadarka maloga Isusa

Kroz selo je prolazila željeznička pruga. Jurili su brzi vlakovi, huktajući i klizeći uz psikanje pare i lomatanje teških točkova. Umorno su se i zasopljeno vukli nizovi teretnih vagona. Dolazili su odnekale izdaleka i odlazili, ne zaustavljajuć se, opet nekuda daleko u nepoznate krajeve.

Gledao je tako mali Mirko svakog dana te čudne kućice na kotačima, kako se skližu po glatkim tračnicama, i jure, jure nekuda i danju i noću, po suncu i po kiši, a iz njih proviruju ljudi i zirkaju van kao neke uhvaćene životinje u krletkama.

Mali je Mirko bio veoma siromašan. Otac mu je poginuo baš na toj pruzi. Kopao je u tunelu, a jednoga je dana prerano prasnula mina i njegovog oca nije više bilo među živima.

I tako je on ostao sam s majkom bez hranitelja.

Više gladan nego sit tumarao bi po selu koje je i samo bilo siromašno, dok mu je majka radila negdje na nadnici. Najsretniji je bio kad je mogao poći u školu. Tamo je bilo bar toplo i ugodno, a učitelj je znao uvijek štogod lijepa pričati.

Ali otkako su nastupili božićni praznici, a ti su ove godine započeli vrlo rano, nije mogao ni u školu. Sjedio je tako u kući kraj ognjišta, grijući prozeble noge i ne izlazeći iz kuće, jer nije imao ni što obuti.

Jednoga dana, kad mu se majka vratila kući, našla ga je šćućurena u krevetu.

— Što ti je, dijete? — upita uznemirena.

— Zima, zima, strašna zima — drhturio je Mirko.

Majka ga zabrinuto pogleda i vidje kako mu se oči čudnovato svjetlucaju. Tresla ga je groznica.

Dobro ga umota i pokrije.

— Majko, gladan sam — zacvili najednom dječak, a majci te riječi kao da su srce parale.

Što da mu dade, kad nema ničega u kući.

— Čekaj samo časak, skočit ću do susjede da mi dade šaku brašna, pa ću ti skuhati kašice.

I ode da mu donese ma što za večeru. Malo zatim već mu je donijela na pladnju mekanih, vrućih žganaca. Dječak pokuša jesti no nije mogao.

Sutradan, kao da ga je sam Bog donio, došao je u selo općinski liječnik iz nedalekog gradića i Mirkova ga majka zamoli, neka joj pregleda dijete.

Liječnik je dugo zamišljeno gledao dječaka, a onda se obazro i po kućici. Kimao je glavom i rekao:

— Ženo, dijete je izgladnjelo i oslabilo. Morate ga dobro hraniti, skuhajte mu dobru kokošju juhu, dajte mu i malo mesa, isprva nek jede manje, a onda svaki dan sve više. To je jedini lijek za nj.

I ode. Mirko je slušao i bilo mu je teško. Znao je on da su oni siromašni, strašno siromašni, i da mu majka ne može pružiti ni juhe ni mesa. Jedva da tu i tamo donese iz sela malo brašna. A boležljiva je i ona, pa ne može ni ona zarađivati sve kad bi imala gdje.

I majka je plakala...

— Majko, evo za par dana bit će Božić — sjeti se najednom Mirko.

— Tužan nam je i čemeran taj Božić — uzdahne majka.

— Ne, majko, ja ću se živo pomoliti Djetetu Isusu i on će nas se sigurno sjetiti.

Majka samo okrene glavu da joj dijete ne vidi suze. Ali Mirko je vjerovao u maloga Isusa. Živo je vjerovao da će ga se sjetiti. I kad je popodne majka izišla, on je uzeo iz torbe školsku pisanku, otrgnuo list papira i napisao Djetešcu Isusu pismo:

— Dragi Isuse! Ja sam malen, siromašan dječak Mirko. Bolestan sam, a u kući nemamo što jesti. Majka kaže da ni na Božić ne ćemo imati kruha! A ja bih morao dobro jesti da ozdravim. Liječnik je kazao, da bih morao jesti mesa i dobre kokošje juhe, no mi nemamo u kući ni kokoši ni pileta. Molim Te, dobri mali Isuse, sjeti se i mene, pa mi za Božić pošalji jednu koku.

Tako je napisao Mirko i sav se tresući od groznice, teškom se mukom dignuo, smotao pismo i odnio ga u prozor.

Spustila se večer.

Sopteći i pišteći jurili su vlakovi, a Mirko je iz svoga kreveta promatrao kako lokomotive prolaze crvenih očiju, rigajući paru i dim.

*

U isto vrijeme u drugom jednom dalekom selu spremala se stara seljakinja Bara na put. Približava se Božić pa treba nabaviti svega za kuću: petroleja, soli, po koju haljinicu za djecu, sebi topli vuneni rubac i svega drugoga.

Pošla je u kokošinjac i izbirala koje će sve kokice morati strpati u košaru i odnijeti ih u grad, da ih proda, pa da za dobiveni novac kupi sve što treba.

— E, draga moja Bjelka, ti si prva na redu — govorila je pod glas. — Već si prestara, ne ćeš više da neseš jaja, zato ćeš pod nož. Odnijet ću te sutra u grad, pa nek si kakav sladokusac gradski iskuha od tebe i tvog žilavog mesa jušicu.

I zbilja! Sutradan je već rano ujutro sjela Bara na vlak i uvukla u vagon svoju ogromnu košaru punu kokica i pilića, što ih je htjela prodati na trgu.

Vagon je bio pun putnika. Bio je tu nekakav debeli mesar, koji je zaposjeo dva sjedala, pa neka gospodična, koja je bila narumenjena i nalickana kao kakva lijepa slika, pa neki trgovci i tko sve ne.

— E, ženo, ovo nije marvinski vagon! Što ste dovukli tu košaretinu s pilićima i kokošima?!

Ali stara Bara nije se dala smesti; zubata je bila i ona.

— Što vas briga! Ja sam platila kartu i smijem se sa svojom košarom voziti u vagonu kao i vi sa svojim ogromnim kovčegom — odreza krepko i odlučno Bara.

— No, no — oglasi se sad ona gospodična — ja ću se pritužiti kondukteru. Ovo nije kokošinjac.

— Ne, nije kokošinjac nego Noeva lađa u kojoj se vozi baš svakakvih životinja — izdera se Bara.

— Ja volim kokice, osobito ako su dobro pečene i obložene mladim krumpirom — nasmije se jedan trgovac.

Koka Bjelka nije ništa od sve te svađe razumjela. Nju je više smetala ona uzica, kojom su joj noge bile u košari povezane pa je neprestano kljucala po njoj, htijući se osloboditi.

Trgovci su međutim izvadili igraće karte i udri kartati!

Dok su se oni lijepo svađali sa seljakinjom Barom, naša se Bjelka odvezala i izletjela iz košare.

— Držte je, ljudi! — poviče Bara, u strahu, da joj lijepa i tusta kokoš ne utekne.

Debeli mesar skoči da će je uhvatiti i zakrenuti joj vratom, ali u zao čas! Kako se naglo digao udari glavom o svoj ogromni kovčeg, a kovčeg bum! pa na glavu jednom suputniku.

— Jao, moja Bjelka, moja Bjelka! — vriskala je Bara.

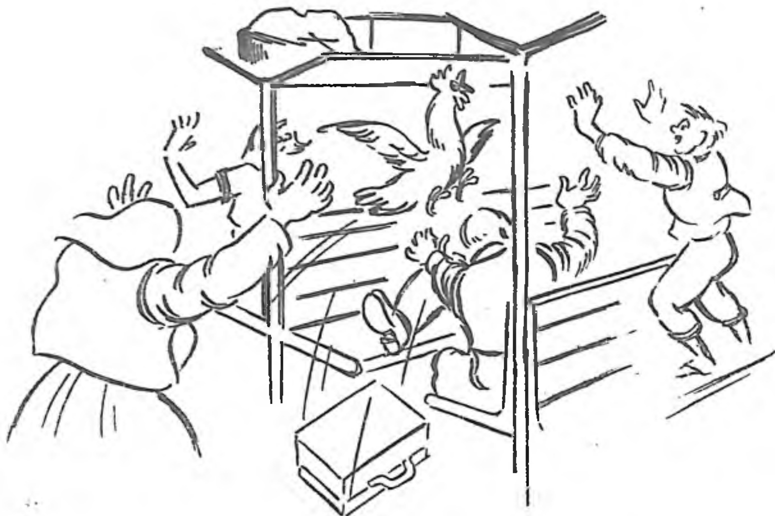
— Jao, moja glava! — vikao je onaj putnik, kome je pao kovčeg na glavu.

— Držte ju! — vriskala je preplašena ona gospodična. — Al da! Bjelka je poletjela baš na gospodičnu, koja si je u tom času bijelim praškom prašila lice. Od zamaha Bjelkinih krila prašak se raspršio poput oblaka po vagonu.

Trgovci su skočili da uhvate kokoš, kovčeg im je pao s koljena i baš na kurje oko nekom starom bradonji.

— Držte ju, držte ju! — vikao je cijeli vagon, a koka je preplašena letjela na sve strane. Svi su trčali za njom. Upravo je u tom času neka seljakinja htjela ući u taj vagon gurajući pred sobom punu košaru jaja!

Debeli mesar, koji je htio uhvatiti kokoš zaletio se ravno u košaru, spotaknuo se i sjeo u nju. Da ste vidjeli strašne kajgane od nekoliko stotina jaja. Mesar je bio sav žut, a niz odijelo mu se cijedili žumanjci. Bilo je smijeha, bilo je vike,

U drugom odjeljku baš je neki bogati gospodin brojio novac i slagao u svoju krupnu lisnicu same hiljadarke. Začuvši viku istrči iz svog odjeljka, a Bjelka naleti ravno na njegovu lisnicu i što bi okom trenuo kljucne baš u jednu hiljadarku. Kako je jako kljucnula probuši kljunom hiljadarku, koja joj ostane visjeti o vratu a onda frr! kokodačući u sav glas otprhne kroz otvoren prozor iz vagona.

— Jao, moja kokoš! — Jao, moj puder! — Jao, moje kurje oko! — Jao, moja kvrga na glavi! — Jao, moja hiljadarka! — vikali su svi za njom, al da! Koka je već davno bila vani.

A znate li kamo je odletjela?

Vlak je u tom času prolazio baš pokraj kućice maloga Mirka. Koka je svom snagom izletjela kroz prozor vagona i u onom zamahu tres! u staklo Mirkova prozora. Staklo puče, a koka se zaleti ravno u Mirkovu sobu na njegov krevet.

— Majko, majko! — poviče dječak. Sinoć sam pisao Isusu da mi pošalje kokoš, a evo već je ovdje! Gledaj, majko, gledaj!

Majka se probudi, skoči i ima što vidjeti: Mirko sjedi u krevetu, a u rukama drži lijepu, tustu, bijelu koku.

— Zaboga, što je to? — pogleda majka malo bolje, a ono koki visi oko vrata poput malog ubrusa prava, pravcata hiljadarka.

Stvar se je brzo razjasnila. Mirkova majka javila je događaj žandarima, žandari su obavijestili glavara željezničke stanice, a ovaj je odmah brzojavno obavijestio onog bogatog gospodina da je njegova hiljadarka nađena.

Međutim taj gospodin se pokazao u istinu kao gospodin. Kad je čuo da je koka donijela njegovu hiljadarku jednom siromašnom bolesnom dječaku, koji živi u velikoj nevolji, odrekao se je hiljadarke i poklonio ju je malome Mirku. A i stara seljakinja Bara nije pravila pitanje o svojoj koki Bjelki.

— Neka mu bude! — rekla je. — Ja sam i tako dobro prodala svoje piliće, pa mu mogu svoju Bjelku pokloniti. Pogotovo kad mi više nije htjela nesti jaja.

*

Dva dana kasnije osvanuo je Božić. Veseo je bio taj Božić u kući maloga Mirka. Na stolu se pušila fina i mirisna kokošja juha, bilo je i kolača, a bile su i lijepe čizmice, pa Mirko više nije trebao po blatu i zimi bos u školu. Dakako da je od dobre i tečne hrane Mirko ubrzo ozdravio. Ljudi su govorili, kako je plemenit i dobar onaj gospodin, koji je tako velikodušno poklonio siromašnom i bolesnom dječaku cijelu hiljadarku.

Ali Mirko je bio uvjeren, da mu je tu hiljadarku poslao sam mali Isus, kome se je tako živo molio i onako mu lijepo pisao.

E. R.

Na badrjak

Već je soba zatvorena
Pred njom djeca začuđena,
Jer viđeše malo prije,
Gdje starije seke dvije
Unesle su bor zeleni.
(Dvorkinja ga mnogo cijeni!)
Starija će na to seka:
— Ajdte, djeco, mama čeka
Da vas spremi i uredi,
Jer čistoća mnogo vrijedi! —
Kad su djeca sva otišla
U prizemlje seka sišla
I govori seki Veri:
— Uredi se i operi,
Pa otvori tiho vrata,
(Da ne čuje mali bata!)
Neka uđe Isus mali
Sve polako, hoda meka
(Da ne čuje mala seka!)
Sve svjećice da zapali...
Kad je spremno, djecu skupi
I pred borak s njima stupi
Alaj što će zinut bata
Na orahe baš od zlata,
A još više seka mala
Što je jedva tepat stala!

Split **Barba Rike**

U badnjoj noći

Nad štalicom zvijezda je stala,
A štalica mala
U zlatu je sjala,
Gdje ljubav se rađala sama.
Sa visinskog mira i dâlja
Pastiri pohitiše listom
I klečeć do svetih trih kralja
Sveđ skrušeno moleć pred Hristom:
O Isuse, smiluj se nama!

O Hriste, o svemožni Bože!
Tvâ ruka sve ravna i kreće,
Tvâ mudrost sve znade i može;
Pogledaj na dolinu suza
I ulij nam ljubavi čiste,
Izbavi nas iz griješnih uza
I povedi u luku sreće
O silni i veliki Hriste!

I danas u toj svetoj noći
Pokleknimo do praga svoga,
Dok duša je ljepša i mlađa,
Dok ljubav se božanska rađa,
Što svijetom će velebna poći,
I molimo velikog Boga:
Blagoslovi puteve naše,
Da braća se rođena slože!
Da sunce nam zasja u tmuši,
Ko jednom što velebno sjaše,
I osvježi oči nam bistre,
Gdje svijetlost se gubi i lama —
Pogledaj nas predobri Hriste
I smiluj se nama!

Jos. A. Kraljić.

PITALICE

1) Tko ima oca i majku, a ipak nije sin?
2) Koji čovjek na svijetu još nije umro?
3) Koja kuća ne plaća poreza?
4) U crkvu te vabi i zove, a sam nikada ne ide u nju. Tko je to?
5) Što radi lasta prije nego što ulovi kukca?

(Odgovori na 12 str.)

Božić

Snijeg mete. Ulica je pusta. Kraj velike palače skutrila se djevojčica. Pred njome je košarica puna slatkiša. Sirota, prije nego li pođe kući mora prodati sve slatkiše, inače ne dobije večere... Ulicom nema nikoga. Zavirila je u neke kavane, ali i u njima sve je pusto. Napokon joj neki uljudniji konobar reče:

— Ajde kući, moja djevojčice, ajde kući. Danas nema prodaje, danas je Božić.

— Što je to Božić? — pomisli mala i pogleda sažalno u punu košaricu. Bože moj, na ulici je sve pusto, a prozori na palačama su osvijetljeni. I stade misliti sitna sirotanka... Što bi ona znala što je Božić?! Ta poslije m jčine smrti nije čula lijepe riječi, već same psovke i kletve.

Zamisli se i sjeti se:

... Eto dugo, davno je tomu (a bilo je lane) snijeg je upravo meo kao i sada, kad je došla kući njezina majčica i donesla zelenu lovorovu granu, pa joj rekla: — Marice, doći će Božić, pa će ti nakititi granu darovima.

I malena se Marica sjeti onih zlatnih oraha svetih sličica i drvene lutkice. — Eto — uzdahne mala — sigurno je i danas onaj Božić. Ko zna hoće li doći do mene? Grane nemam, a mamica je mrtva...

Marica vidi kao da je sada, gdje ju legoše u zemlju. Koliko je plakala, i nije se mogla utješiti, iako su joj neke dobre bake govorile, da je majka u raju kod dragoga Boga. Lijepo je majci u raju, sigurno lijepo, ali njoj je tako teško kod slastičara, gdje je ostala poslije smrti dobre majke. Slaba hrana, psovke i puno batina. Slastičar se ipak hvali pred svijetom: — vidite, hranim siroticu sve radi pokojnice, koja je pošteno radila kod mene...

— Bože, — zaželi mala sirotica — da bi došao taj Božić. I ona ne pita ni zelene grane, ni zlatnih oraha, ni drvene lutkice — samo kad bi je Božić poveo među zvijezde u raj...

I sva u mislima na dragog i dobrog Božića, zaspi mala sirotica sva skutrena od zime... Snijeg je meo sve gušće i gušće ... I po Maricu došao je Božić.

Split. **R. Katalinić Jeretov.**

KLOK i JOŽIĆ

Nedaleko u blizini Kilima — Ndžara, najviše planine afričke, izišli su iz prašume. Vojnički logor, na koji su se namjerili bila je zapravo engleska posada u onom kraju.

To im je bio spas. Engleski vojnici lijepo su ih primili i pogostili, a časnik je Jožiću dao skrojiti lijepu uniformu. Bilo je već i skrajnje vrijeme, jer ono što je još visjelo na Jožiću to više i nije bilo odijelo nego niz krpa i krpica. Šikarje, trnje, povijuše i granje kroz koje su se verali potrgalo je na njemu i zadnju nit.

— Kuda ćete sada? pitali su vojnici Jožića.

— Ne znamo ni sami. Najradije bismo otišli kući, ali nemamo novaca za takav daleki put. Crnci su nas ogolili posvema.

— Ostani ovdje s nama, služit ćeš kao vojnik i imat ćeš plaću — rekao je časnik.

— Hvala vam lijepa — odvrati Jožić, ali ja nijesam za vojnika. Ja sam rođen da budem slobodan. Da dođem kad hoću i da odem kad hoću i kuda hoću. Sav moj dosadašnji život, iako je bio nekad mučan i težak, bio je ipak život slobodna čovjeka. Biti vojnik znači biti uvijek u nekoj gvozdenoj disciplini, nikad gospodar svoje vlastite volje.

— E, pa kad je tako, a ti budi slobodan; širok ti je eto svijet.

Jožić primi Kloka i već htjede da ode, no uto se dosjeti da nema u džepu ni prebijene pare. Kako će, kuda će u svijet praznih džepova?

U tom mu se času približi neki Nijemac, koji je baš toga dana bio došao s nekakvom ekspedicijom u Mombassu. Bio je to izaslanik glasovitog zoološkog vrta u Hamburgu, koji je bio naumio poći u prašumu loviti divlje životinje koje je onda slao specijalnim parobrodom u Evropu.

— Hej, mladi prijatelju — reče — ti si iskusan lovac i putnik. Ne bi li nam se htio pridružiti na našem putu? Platit ćemo te dobro. Dobit ćeš lijepu nagradu za svaki uhvaćeni komad!

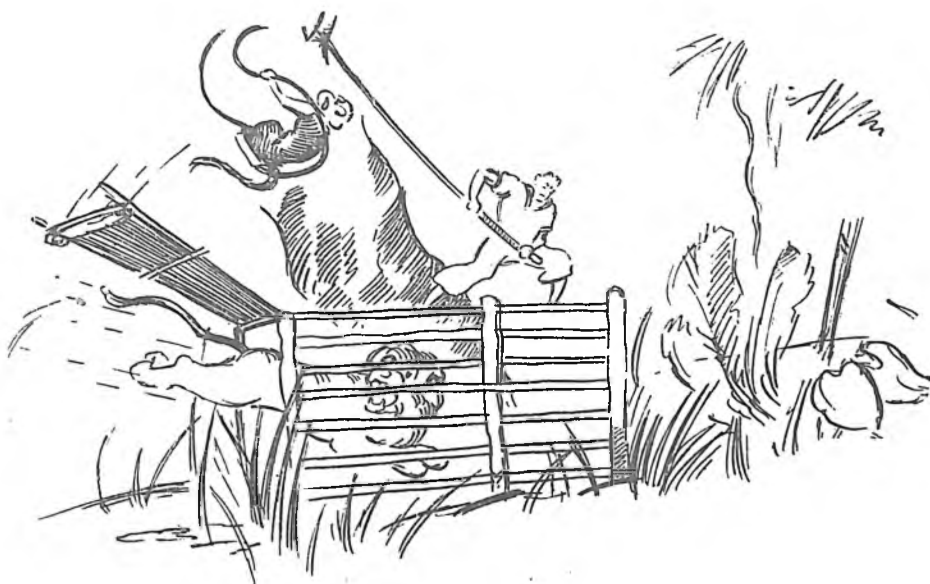
Jožić je neko vrijeme razmišljao. Nije mu se baš dalo opet u prašumu, u kojoj ga je toliko nevolja stiglo no sjetivši se da nema novaca ni za put kući, pristade.

I zbilja već sutradan krenuše u unutrašnjost.

Patent, što ga je Jožić izmislio za hvatanje divljih životinja bio je zaista originalan. Dok su se Nijemci mučili po nekoliko dana, da bar kakvu-takvu zvijerku uhvate živu Jožić je s Klokom svakog dana dovukao po kakvu krupnu zvijer, što bi ju uhvatio, a da nije trebao ispaliti ni jednog hica.

Eto kako je to on radio: kraj izvora, na koji su životinje dolazile da se napoje, postavio je na zgodnom mjestu granjem i šikarjem sakriven kavez iza koga bi se sakrio. Vrata kaveza bila su podignuta, a pred njima

je na njihaljci visio Klok. Jožić je bio sakriven iza granja držeći njihaljku.

Kad bi se kakva divlja zvijer približila vodi, Klok bi je dugom jednom trskom stao dražiti, a ona ni pet ni šest nego skoči da ga ščepa i razdere. Al jok! Jožić bi u tom trenu dignuo njihaljku i Kloka u vis,

a zvijer bi se zaletjela ravno u kavez i našla se u klopci, jer su se vrata odmah spustila i zatvorila otvor.

Dakako da je Jožić za svaku takvu živu, zdravu i neozlijeđenu zvijer dobio lijepih novaca od Nijemaca, koji nijesu nikako mogli dokučiti na koji to čudnovat način taj mladić sa svojim majmunčetom hvata divlju zvjerad. On, dakako, nije htio nikoga pustiti ni blizu svome lovištu, da ne bi vidio kakav je to on patent izumio.

Za kratko je vrijeme zaradio tako na veoma lak način stotinjak funti šterlinga i vratio se u Mombassu, gdje se je odmah obukao od glave do pete, kupio novu novcatu pušku-repetirku i gospodski se opremio.

JURIĆ NA ISPOVIJEDI

Župnik je na selu ispovijedao djecu. Pred rešetku je došao i Jurić, klekao i stao pričati što je sve gdje napravio, koliko je gdje smokava ukrao, koliko grozdova potrgao u susjedovu vinogradu, koliko je psina napravio sestri, i koliko nevaljalština u školi.

Kad je tako nanizao cijele litanije raznih svojih nepodopština i huncutarija, upita ga župnik:

— Više dakle, Juriću, ništa ne znaš? —

— Znadem, gospodine župniče, ali toga ne ću reći ni Vama nit ikome.

— Pa zar ne znaš da na ispovijedi moraš sve kazati. Hajde reci, da ti mogu dati odriješenje!

— Dobro, kad već mora biti kazat ću, ali morate obećati da nikome nećete reći.

— Budi bez brige, dijete moje. Ono što čujem u ispovijedi nikada nitko saznati ne će. To znade samo Bog i ja. Zar Vas nijesam to već stoput na vjeronauku učio?

— Dobro, odgovori Jurić, dakle čujte: Ja znam za gnijezdo mladih svraka u šumici Rumenki. — Ali da to nijeste nijednom drugom dječaku rekli, da mi ih ne odnese!

— — — — — — — — — — —

Slijedeće nedjelje održao je župnik svojim župljanima lijepu propovijed, prekoravajući ih što su im djeca u vjerskim stvarima tako slabo upućena. Rekao im je neka djeci rastumače, što je dobro, što je zlo, što je grijeh, što nije grijeh, što smiju raditi i što ne smiju raditi.

— Da mi se ne dogodi kao sada nedavno, da mi nekoja djeca dolaze na ispovijed, a uopće nemaju pojma o tome što je grijeh, što je ispovijed, pa mi je tako jedan pričao čak o svračjim gnijezdima...

— Joj, joj, gospodine župniče — povika Jurić, koji je baš bio u crkvi. — Jesam li ja rekao da ćete vi to ispričati?! Odoše moje svrake u Rumenki...

—.—

Franić: I tako ti ja, dragi moj Juriću, odlazim s ocem u svijet, možda u Ameriku, možda u Afriku ili bilo kamo. No jedno ti mogu reći mi se nikada više ne ćemo vidjeti.

Jurić: Kad je tako, dragi prijatelju, ja te lijepo molim daj mi posudi 10 dinara.

—.—

Učitelj: Reci mi, Juriću, što je to jednina, a što množina?

Jurić: Jednina označuje jednu samu stvar, a množina više nego jednu.

Učitelj: Dobro, Juriću, množina dakle pretstavlja više nego jednina. Kaži mi jedan primjer!

Jurić: Jedan milijun je jednina, a dva dinara su množina!

Jurić priča sestri: Živjeli »**Niko i Neznam**«, išli po svijetu i ušli u jednu kuću. U kući nije bilo nikoga, pa su se brže bolje najeli i pobjegli, Niko kroz prozor, a **Neznam** kroz vrata. Reci ti meni tko je ostao u sobi.

Sestra: Neznam!

Jurić: Pa **Neznam** je izašao kroz vrata.

Sestra: Niko!

Jurić: Niko je izišao kroz prozor. Nego kad već ne znaš reći ću ti: Ako su ušli **Niko i Neznam**, pa je onda **Niko** izišao kroz prozor, a Neznam kroz vrata onda je u sobi još ostalo slovo: **i.**

(Mirosav M.)

Što se, vuče, skitaš gorom
I zaslanjaš zelen-borom?
— Tako, dijete, mora biti;
Moram se pred ljud'ma kriti.

A što radiš kraj potoka
Gdje je voda poduboka?
— Ta molim te... moram piti;
Neću valjda žedan biti!

Što se šuljaš oko tora?
Pa zar i to biti mora?
— Hoćemo li da smo siti,
Što ćeš!... I to mora biti.

Šime Fučić

Oblaci su jako teški. Kad gledamo oblake kako ih lako vjetar nosi mislimo da su lagani. A ipak oni nose u sebi tisuće i tisuće kilograma vode. Kad je nedavno pala ona velika kiša meteorološki zavod je izračunao da je na svaki četvorni metar zemlje palo 35 litara vode, dakle u težini od 35 kg. To znači da je na jedan ar palo 3500 kg, a na jedan hektar 350.000 kg vode. Zamislimo sada kolike se silne količine vode i u kako ogromnoj težini nalaze u oblacima.

Stjenice. Stjenice nesu jaja u mjesecima ožujku, svibnju, lipnju i rujnu i to svaka po 50 komada. Tko hoće da stjenice potamani najbolje je da to učini u tim mjesecima na taj način da krevete i drugo pokućstvo namaže terpentinovim uljem.

Kašalj. Uzmi punu žlicu lanenog sjemena, pa ga kuhaj pet do deset časaka u po litre vode. Zatim vodu procijedi i dodaj joj malo meda, nešto šećera i iscijedi u nju sok od dva limuna. Sve to dobro pomiješaj i metni na vatru, nek se opet sve zajedno kuha. Pij zatim po mogućnosti čim toplije.

Prehlada u prsima. Namoči flanelsku krpu u vrućoj vodi i dobro je ožmi. Poškropi je zatim s malo terpentinskog ulja i položi je na prsa. Ovo će ti prehladu uvelike olakšati.

Terpentinovo ulje je jedna od najdragocjenijih stvari u svakoj kući. Njegova ljekovita svojstva su veoma raznovrsna. Kod opeklina ono je najuspješnije sredstvo i njime se odmah ublažuju boli. Odstranjuje žuljeve i mjehure na ruci, suši rane, a liječi i kurje oči. Dobro je mazilo protiv reumatizma. Metnemo li par kapi terpentinovog ulja u vrelu vodu pa udišemo kroz otvorena usta nad posudom tu paru, izliječit će nam promuklost grla. Sigurno je sredstvo protiv moljaca, ako se njime samo malo poškropi dno kovčega ili ormara. U svakoj bi kući dakle trebala biti mala flašica terpentinovog ulja.

ODGOVORI

1) Kći
2) Onaj, koji još živi
3) Puževa kućica
4) Zvono
5) Otvori kljun

Dječje novine

Umro je Dr. Ante Trumbić. U petak, dne 18. studenoga umro je u Zagrebu jedan od najvećih hrvatskih političara Dr. Ante Trumbić. On je rodom iz Splita, gdje je prije rata imao odvjetničku pisarnu. Bio je dugo godina gradski načelnik u Splitu i narodni zastupnik. Za vrijeme rata prebjegao je u Francusku, gdje je živo radio na tome, da se slomi Austrija, a Hrvati da stvore zajedno sa Srbima i Slovencima zajedničku državu. Kada je 1918. godine Austrija propala Dr. Trumbić je postao ministar vanjskih poslova novostvorene države Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Kao takav, uređujući granice s Italijom, morao je potpisati godine 1920. u Rappallu ugovor prema kojemu je naša država prepustila Italiji Istru, s otocima Cresom i Lošinjom ,te grad Trst i Goričku, gdje živi 650.000 Hrvata i Slovenaca. Kasnije je jednom zgodom Dr. Trumbić izjavio, da je to bio najstrašniji i najteži čas u njegovom životu. Mi mu vjerujemo, jer je on prije rata bio velik prijatelj naše Istre- te je jednom zgodom sakupio i predao Djačkom pripomoćnom društvu u Pazinu za izgradnju konvikta za hrvatske đake pazinske gimnazije, 50.000 zlatnih kruna.

Međutim neki mu ipak zamjeraju taj njegov čin i upućuju na primjer današnjega slovačkoga vođe Dra. Tisa, koji je nedavno u Beču odbio da potpiše odluku, kojom je 400.000 Slovaka dodijeljeno Madžarskoj. Tako je, kažu, trebao postupiti i Dr. Trumbić, jer da ruka nijednog hrvatskog rodoljuba ne bi smjela potpisati odluku, kojom se odriče najsvjesnijeg dijela svoga narodnoga tijela. Radije neka je prije odsjeku!

Jedno svakako stoji: da je Dr. Trumbić bio uistinu velik političar i velik rodoljub. Slava mu!

U Rumunjskoj praskaju bombe. U Rumunjskoj postoji jedno na vojnički način uređeno društvo, koje se zove »željezna garda«. To je nešto slična kašto je u Italiji fašizam, a u Njemačkoj Hitlerov nacionalni socijalizam. Budući da je ta organizacija htjela silom srušiti današnji državni poredak u Rumunjskoj vlada ju je zabranila, ali izgleda da organizacija tajno i dalje postoji. Ta organizacija strašno mrzi Židove i kaže da su oni pijavice na narodnom tijelu. Kada je prije nekoliko dana došlo jedno židovsko kazalište na gostovanje u Temišvar, prasnule su najednom u kazalištu, koje je bilo puno Židova, dvije bombe, pa je mnogo mrtvih i ranjenih.

Druga bomba eksplodirala je u gradu Targullu u jednoj maloj gostioni. I tamo je mnogo ranjenih.

Studenti članovi »željezne garde« pucali su i na rektora sveučilišta u Cluju, pa su i njega ubili, jer je on bio velik protivnik »željezne garde». Vlada pak, želeći ugušiti i uništiti »željeznu gardu« zatvorila je bila 14 njezinih kolovođa, a onda ih, pod izli-

kom da su htjeli pobjeći iz zatvora jednostavno postrijeljala sve.

Sve u svemu: i u Rumunjskoj nešto vrije.

Bugari su nezadovoljni. Prije 20 godina kada su se na veliko sklapali ugovori o miru, Bugarska je kao saveznica Austrije i Njemačke, također zlo prošla. Ugovorom u Neuille-u, Bugarskoj su oduzete neke pokrajine, za koje Bugari tvrde, da su njihove po svim pravima Božjim i ljudskim. Svake godine na dan potpisa toga ugovora bugarski rodoljubi priređuju velike demonstracije, pa su tako htjeli i ove godine prilikom dvadeset godišnjice toga, po njihovom mišljenju, žalosnog i sramotnog događaja.

Međutim, kako su danas vremena veoma ozbiljna, bugarska je vlada odlučila, da svake demonstracije uguši. Radi toga je vojska opkolila cijeli glavni grad Sofiju i nitko nije smio ni iz grada ni u grad, a po gradu samom, marširale su vojničke ophodnje, tako da nitko nije smio ni pisnuti. Bugarski se rodoljubi radi tih vladinih mjera strašno srde i kažu da se to nigdje još nije dogodilo, da bi jedna vlada najedamput zatvorila 350.000 svojih stanovnika i zabranila im svako kretanje, kako je to sada bilo u Sofiji.

Izgleda da i u Bugarskoj nešto nije u redu.

Bara

Ah, što mi je mrska Bara,
dom truleži i komara.
Svaku bolest ona stvara,
život ništi i razara.

Htio bih vam gazda biti
i sve bare presušiti;
neka budu, gdje je voda,
cvjetna polja puna ploda.

Gabriel Cvitan.

Iz stranih zemalja

Požar u kineskom gradu Čauši. U kineskom gradu Čauši buknuo je požar, koji je trajao 5 dana. Cijeli je grad izgorio do temelja. Tom je prilikom poginulo 2000 ljudi.

Dvadeset i pet milijarda kilograma zlata nalazi se u moru. Glavna nalazišta zlata nalaze se u Transvaalu u Africi. I u Americi i u Australiji ima također bogatih rudnika zlata. U Evropi ima zlata najmanje. Najveći komad zlata koji je dosada bio nađen (nađen je u Indiji) težio je 1350 kg, a procijenjen je na 70 milijuna dinara. Pojedini komadi od 50 i 100 kg nađeni su već više puta. Zlatnoga pijeska nalazi se često u rijekama. Kod nas ispiru zlato na rijeci Dravi u Međumurju. Budući da sve rijeke utiču u more i nose u nj sa sobom naplavljeno zlato, to znači da u moru mora biti dosta zlata. Točnim mjerenjem izračunano je da se u svakom kubičnom metru morske vode nalaze dvije desetine miligrama zlata. Kako pak more sadrži 1263 kubičnih kilometara vode to znači da ima u

njemu, bez onoga zlata koje leži potopljeno na dnu morskom, 25 milijarda kilograma zlata, čija vrijednost iznosi 1.200 bilijuna dinara. (Jedan bilijun je milijun milijuna). Vaditi zlato iz morske vode ne bi se nikome isplatilo, jer je to težak posao i više bi koštalo nego što vrijedi. Mnogo više zlata leži u utrobi zemlje, samo što je to nekoliko kilometara duboko.

Najviša željeznica na svijetu vozi u južnoameričkoj državi Peru. Spaja glavni grad Limu s nekim mjestima u visokim Andama. Za pol dana prođe ta željeznica kroz 67 tunela i preko 69 mostova do visine od 5375 metara. To nije veliki napor samo za lokomotivu nego i za putnike, jer je u tim visinama zrak vrlo rijedak. Zato imadu u vagonima boce kisika, da bi ljudi mogli lakše disati.

Prvo putovanje oko svijeta obavio je Portugizac Magellanes. To je putovanje trajalo od godine 1519 do 1522 dakle skoro tri godine ili točnije 1083 dana.

Amerikanac Howard Hughes obavio je ovog ljeta put oko svijeta aeroplanom i trebao je manje nego četiri dana: 91 sat i 14 minuta.

Omladinska književnost u Italiji. Nedavno je u Bologni u Italiji održan kongres za dječju omladinsku književnost. Na kongresu su bili prisutni najglasovitiji talijanski pisci i članovi akademije.

Kongres je zaključio, da se u buduće u talijanskim omladinskim listovima ne smije iznositi razne pustolovine, nego će se u djeci gajiti ova tri ideala: Bog, domovina, obitelj.

Pustolovni stripovi ne će se više dozvoljavati, nego će se mnogo više pažnje posvećivati lijepim i odgojnim pripovijestima. I pripovijesti i ilustracije moraju potjecati od pisaca i umjetnika, te ne smiju biti djelo nespremnih piskarala, koji često puta ne poznaju ni pravopis. Odmah nakon kongresa izišla je naredba ministra za narodnu prosvjetu, koja je te zaključke kongresa potvrdila.

TRI ILI ČETIRI?

Veoma laka igra, koja će nasmijati vaše drugove je ova: uzmite tri olovke, po mogućnosti neka su cijele, postavite ih jednu uz drugu, pa upitajte kogagod od svojih drugova da li bi od tih triju olovaka mogao napraviti č e t i r i, a da nijednu od njih ne prelomi, niti da im doda još jednu.

Vaš će drug, naravski, odgovoriti da je to nemoguće, a vi mu odmah dokažite da je to ipak moguće, pa porazmjestite olovke tako da od njih nastane brojka četiri, kako se to vidi i na ovoj slici.

ODGONETKE

iz 3. broja

1) ispunjaljka: riža — Ibar — žaba — arak
2) » zapad — kal — lan
3) » Zemun — mek — kut
4) Brojčana ispunjaljka:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	3	4	5	6	7	8	9	1
3	4	5	6	7	8	9	1	2
4	5	6	7	8	9	1	2	3
5	6	7	8	9	1	2	3	4
6	7	8	9	1	2	3	4	5
7	8	9	1	2	3	4	5	6
8	9	1	2	3	4	5	6	7
9	1	2	3	4	5	6	7	8

Ispravno su odgonetnuli: Marko Mirosav, Daruvar — Duško Turina, Kraljevica — Miroslav Klindić, Ivanićgrad — Mirko Čutura, Novoselec Križ.

Nagrađeni: Mirko Čutura, Novoselec Križ.

ZAGONETKE

ISPUNJALJKA

I (Vladimir Marinić, Srp. Moravice)

prvi čovjek
muslimanski svećenik
otok na Jadranu
uzao, vez
drveni čavao
vrst igre
visoko gorje u Evropi

II

I—II kontinenat svijeta

BROJČANICA

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	16

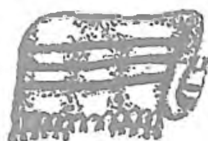
Ove brojeve rasporedi tako da ukupni zbroj okomito i vodoravno iznosi 34

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — **Pretplata iznosi 12 dinara na godinu.** — **Pojedini broj stoji 1 dinar.** — **a inostranstvo dvostruko.**

Uredništvo i uprava nalaze se u Krajiškoj ulici br. 12.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: **Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12.** — Tiskara **C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26.** Za tiskaru odgovara: **Ivan Bujanović, Zagreb, Radićeva ul. 26. I. kat.**

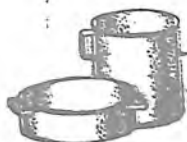
Evo dokaza naše jeftinoće!

K 39-1 **Frotir ručnik**, 39×80 cm **Din 6.—**

K 39-2 **Šifon** dobra vrst, metar od **Din 5.—** dalje.

K 39-3 **Lonci** ili **šerpe**, od emajla od **Din 3.50** dalje

K 39-4 **Svjetiljka** poniklovana šipka, promjer kugle 25 cm **Din 85.—**

K 39-5 **Ženske cipele**, par od **Din 105.—** dalje

K 39-6 **Poplun** (jorgan) veličina 120×180 cm, punjen sivom vatom i presvučen klotom **Din 95.—**

K 39-7 **Električno glačalo**, poniklovano **Din 110.—**

K 39-8 **Alat**, pri mjerice kliješta **Din 12.—**, čekić **Din 7.—**

K 39-9 **Ženske svilene čarape**, od **Din 10.—** dalje, muške, pamučne od **Din** — dalje.

K 39-10 **Ženski ogrtači**, najnovi i krojevi od **Din 165.—** dalje

Ženske haljine, najnoviji krojevi, od **Din 32.—** dalje.

K 39-11 **Odijela** moderni krojevi, od dobrih tkanina, **Din 250.—**

Ogrtači, za sve sezone, dobre tkanine **D 450.—**

K 39-14 **Ženske torbice** od **Din 27.—** dalje.

K 39-22 **Polucipele**, ručni rad, od **Din 135.—** dalje.

K 39-23 **Garnitura rublja**, kombine i gaćice, do bar šarmez, razni ukrasi od **Din 30.—** dalje

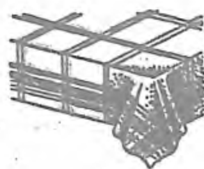
K 39-15 **Modni muški šešir**, u raznim bojama **Din 36.—**

K 39-16 **Muške košulje, moderni krojevi**, od **Din 18.— dalje**

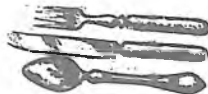
K 39-13 **Dječja kolica**, razni oblici i oprema, od **Din 185.—** dalje.

K 39-18 **Garniture, stolnjak sa 6** ubrusa od **Din 50.—** dalje.

K 39-20 **Jedaća garnitura**, fini porculan, 21 komad **Din 220.—** 26 komada **Din 320.—**

K 39-21 **Viljuška, nož i žlica**, čelično, počam od **Din 10.—** dalje

K 39-17 **Rukavice, ženske** ili **muške**, od **Din 12.— dalje.**

K 39-19 **Platno za plahte metar** od **Din 16.—** dalje.

R o b n e k u ć e

Kastner i Öhler

Z a g r e b, I l i c a 4 i 6

Posjetite nas ili zatražite besplatan katalog da možete jeftino naručivati putem pošte!

PRED BOŽIĆ JE NAVALA !

obuću kupite sada

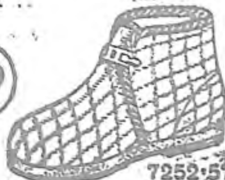
15

48321-646

Cipelice na šnir od lakovane gume, sa čvrstim djonom i toplom flanelskom postavom. Ne propuštaju vodu, a stoje samo 15·- 19·- i 25·-

29

7252-57

Visoke dječije kućne papučice sa šnalom, izradjene od vunenog toplog dubla, sa filcom, kožnim djonovima i malom kožnom potpeticom.

49

88632-635

Praktične dječije cipele za snijeg, od crne lakovane gume sa toplom flanelskom postavom. Zatvaraju se na kopču.

29

78155-657

Ženske kaljače sa srednjom univerzalnom potpeticom. Pristaju uz svaku cipelu. Na licu je produžen ukusni jezik koji čarape čuva od blata i ...

29

7025-44.

Tople papuče sa kožnim djonom i filcom. Obrubljene svilom i ukrašene lijepom kokardom. Potrebne su svakoj domaćici.

79

2925-64646

Praktične ženske cipele na šnir, izradjene od finog crnog ili smedjeg boksa, sa kožnim djonovima i kožnom potpeticom.

99

5805-64665

Elegantne cipele od laka, s visokom potpeticom, ukrašene ukusnom šnalom. Za veče, društvo i zabavu.

79

4055-64609

Lagane a ipak tople ženske cipele od crnog sukna, ukrašene krimerom i lakovanom kapicom. Noga se u njima osjeća kao kraj peći. Zakopčavaju se lako na šnalu.

59

28735-643

Elegantne snježne visoke ženske cipele od crne lakirane gume. Postavljene su toplom postavom. Čuvaju noge od prehlade.

29

38157-660

Muške kaljače potrebne su svakom čovjeku koji čuva svoju kuću od snijega i blata, a svoje noge od zime i vlage. Pojačane su na pregibu, sa pojačanim djonovima. Cijena im je snižena na Din 29·- Dječije 19·- i 25·-

79

1937-68822

Evo elegantnih cipela koje su pristupačne svakom činovniku, trgovcu i zanatliji. Veoma izdržljive. Izradjene su od boksa, sa kožnom tabanicom i nepoderivim djonovima.

UZ SVAKI PAR OBUĆE

IMAMO ODGOVARAJUĆE

ČARAPE

Bata